

FACULTY OF FINANCE - ACCOUNTING

**THE JOURNAL
CONTEMPORARY ECONOMY**

Volume 1, Issue 1/2016

**REVISTA ECONOMIA
CONTEMPORANĂ**

Vol. 1, Nr. 1/2016

**”Independența Economică” Publishing
2016**

SCIENTIFIC BOARD:

Professor PhD Ovidiu PUIU, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Alexandru PUIU, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Manuel Salvador Gomes ARAÚJO, Instituto Politécnico do Porto, Portugal
Professor PhD Iuliana CIOCHIN, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Emil DINGA, Senior Researcher, “Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center, Romanian Academy, Romania
Professor PhD Emilian M. DOBRESCU, Senior Researcher, Institute of National Economy, Romanian Academy, Romania
Professor PhD Madalina DUMITRU, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Professor PhD Marius GUST, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Senior Researcher PhD Mircea IORDAN, Institute for Economic Forecasting, Romanian Academy, Romania
Professor PhD Dumitru MARIN, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Professor PhD Ion MIHĂILESCU, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Doina MUREȘANU, Université de Québec in Abitibi-Témiscamingue, Canada
Associate Professor PhD Rodica PERCIUN, Senior Researcher, National Institute for Economic Research of the Academy of Sciences of Moldova and Ministry of Economy, Republic of Moldova
Professor PhD Vasile RILEANU, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Professor PhD Ion STEGĂROIU, Valahia University of Târgoviște, Romania
Professor PhD Alexandru STRATAN, National Institute for Economic Research of the Academy of Sciences of Moldova and Ministry of Economy, Republic of Moldova
Professor PhD Dumitru VIȘNĂN, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Associate Professor PhD Mihaela ASANDEI, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Associate Professor PhD Elena CIGU, “Al. I. Cuza” University of Iași, Romania
Associate Professor PhD Florin DIMA, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Scientific Researcher PhD Mihail DIMITRIU, “Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center, Romanian Academy, Romania
Scientific Researcher PhD Edith DOBRESCU, Institute of World Economy, Romanian Academy, Romania
Associate Professor PhD Sebastian ENE, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Associate Professor PhD Mihaela GÖNDÖR, “Petru Maior” University of Târgu-Mureș, Romania
Associate Professor PhD Oana-Ramona LOBON, West University of Timișoara, Romania
Associate Professor PhD Camelia-Cristina MIHALCIUC, “Ștefan cel Mare” University of Suceava, Romania
Associate Professor PhD Valentin RADU, Valahia University of Târgoviște, Romania
Associate Professor PhD Mihaela-Roberta STANEF-PUIC, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Associate Professor PhD Daniela TEFĂNESCU, “Petru Maior” University of Târgu-Mureș, Romania

EDITOR-IN-CHIEF:

Cristina GĂNESCU

EDITORS:

Andreea GANGONE
Mihaela SAVU
Corina DUCU
Niculina STĂNESCU

EDITORIAL SECRETARY:

Iuliana TALMACIU

LANGUAGE REVIEWERS:

Georgiana MÎNDRECI, Camelia RIZEA, Ramona EANA

The views expressed in these articles are the sole responsibility of the authors.

The Journal is printed under the patronage of
“Constantin Brâncoveanu” University, Faculty of Finance-Accounting.

© „Independența Economică” Publishing, 2016
Pitești, Calea Bascovului no. 2A, Argeș County, Romania
Phone/Fax: +00248-216427
Recognized by C.N.C.S.

ISSN 2537 – 4222
ISSN–L 2537 – 4222

CONTENT

Emil DINGA	A LOGICAL DEFINITION OF FISCAL SUSTENABILITY O DEFINIȚIE LOGICĂ A SUSTENABILITĂȚII FISCALE	5-13 14-21
Oana-Ramona LOBONȚ	THE NEED OF YOUTH EMPOWERMENT THROUGH CIVIC EDUCATION	22-27
Sorana VATAVU	NEVOIA DE RESPOSABILIZARE A TINERILOR PRIN	28-34
Milena-Jana SCHANK	EDUCAȚIE CIVIC	
Camelia-Cristina MIHALCIUC	THE ACCOUNTING TREATMENT APPLICABLE TO DISCOUNTS MADE IN TRADE ACTIVITY	35-46
	TRATAMENTUL CONTABIL APLICABIL REDUCERILOR DE PRE EFECTUATE ÎN RELAȚIILE COMERCIALE	47-59
Tatiana MANOLE	DECENTRALIZATIONS AND FINANCIAL AUTONOMY – OPPORTUNITY FOR MOLDOVAN LOCAL AUTHORITIES	60-70
	DESCENTRALIZAREA ȘI AUTONOMIA FINANCIARĂ - OPORTUNITATE PENTRU AUTORITĂȚILE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA	71-81
Camelia Băltăreanu	A REVIEW OF THEORETICAL APPROACHES ABOUT SEIGNIORAGE	82-88
	TRECERE ÎN REVISTĂ A ABORDĂRIILOR TEORETICE PRIVIND SENIORAJUL	89-95
Mihail DIMITRIU	PARTICULARITIES COMPANIES WITH LOCALLY ACTIVITY	96-103
	SPECIFICITATEA FIRMELOR CU ACTIVITATE LA NIVEL LOCAL	104-112
Laurenția-Elena SCURTU	KNOWLEDGE – IMPERATIVE ASSETS FOR THE MANAGEMENT AND PERFORMANCE OF MODERN BUSINESS	113-126
Ion MOROZNIUC	DEVELOPMENT TRENDS OF PUBLIC FINANCES IN MOLDOVA	127-132
Tatiana Iancu	TENDINȚELE DE DEZVOLTARE A FINANTELOR PUBLICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA	133-138
Alina SUSLENCO	ENHANCING THE COMPETITIVENESS IN UNIVERSITY FRAMEWORK OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE CAPITALIZATION OF CREATIVE POTENTIAL	139-149
	SPORIREA COMPETITIVITĂȚII SPAȚIULUI UNIVERSITAR DIN REPUBLICA MOLDOVA PRIN VALORIFICAREA POTENȚIALULUI CREATIV	150-159
Camelia VECHIU	CORE VALUES OF ENTREPRENEURSHIP OF STUDENTS	160-164
Gianina NEGRU	STUDYING ECONOMICS	
	VALORILE ANTREPRENORIALE ALE STUDENȚILOR ECONOMICI	165-169

THE JOURNAL CONTEMPORARY ECONOMY

<http://www.revec.ro>

- Peer Review -

The peer review process has a vital role in achieving both the goal and the objectives of the journal, evaluating originality and quality of articles submitted for publication. Within this process, reviewers may suggest improvements of form and content of the articles reviewed.

After receiving the article, the editorial board will verify the eligibility, depending on the respect of the editing requirements. Authors will be notified by email of the result of the eligibility verification within 15 days.

The Journal CONTEMPORARY ECONOMY uses the double-blind peer review system for the articles submitted for publication. Thus, the identity of the author(s) of the article and the reviewer (reviewers) is not known to any party, the editor being the one who assigns the reviewer for a certain article and the only one who knows the identity of both the author(s) and of the reviewer. Authors will be informed by email about the outcome of the review.

The criteria that guide the peer review process of the manuscripts are divided into four main categories:

1. Originality and importance of the topic addressed in relation to the current stage of the research, to the purpose and objectives of the journal
2. Presentation in a highly coherent and comprehensive manner of the current stage of the research, plus the accuracy and quality of references
3. The structure of the manuscript must comply with the drafting recommendations presented in the **Redaction** section. Articulation must be clear, coherent and logical. Special attention is given to the translation into English which must be done in a scientific and academic language specific to the related field of research, avoiding the possible errors of speech, grammatical errors, errors of sentence syntax and colloquial expressions specific to common English. The journal accepts as standards of English both the British and the American speech.
4. Ethics emphasizes three categories of practices considered unethical and improper to the research activity:
  - a. Plagiarism, as defined in the literature
  - b. Fraud, as defined in the literature
  - c. Other ethical reasons (confidentiality of data used, obtaining permissions for quoted material, etc.).

The above-mentioned criteria are communicated and detailed to the reviewers with whom the journal works. Based on these recommendations they express their final recommendation on the publication or non-publication of the manuscript submitted to review in a *Peer Review Report* whose form is provided by the journal editorial office.

The article will be sent to:

”Constantin Brâncoveanu” University of Pitești
Faculty of Finance-Accounting
Pitești, Calea Bascovului no. 2A, Argeș County, Romania
Phone +400248-212627, int. 1019, fax +400248-221098
Email: revec@univcb.ro

Contact person:

Associate Professor PhD Cristina Gănescu
Phone +400744420742

A LOGICAL DEFINITION OF FISCAL SUSTENABILITY

Professor PhD Emil DINGA, Senior Researcher

”Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center,
Romanian Academy, Romania

Email: emildinga2004@yahoo.com; blog: http://emildinga.ro

Abstract: *The paper aims to find the logical predicates of sufficiency which could deliver a general definition of the fiscal sustainability. To this end, firstly the concept of optimality (in its relation with the extreme values of a system) is discussed and clarified. Then, these results are applied to the fiscal concept in order to find the concept of fiscal optimality. Finally, the paper discusses the minimal list of the fiscal sustainability sufficient predicates, so to get the logical definition of the fiscal sustainability.*

Keywords: *optimal, sustainable, fiscal, fiscal sustainability.*

JEL Classification: E62, E63, H3.

1. Introduction. Extreme(al) vs. optim(al)

If the extremal state represents a certain desirability of the subject in relation to the system considered, then it is known generally under the name of objective, and the formal phrase describing it is called *function-objective*. As the extremal value of the function-objective depends on the constraints (restrictions) which are exerted on the entity envisaged, known as a *set of restrictions*, the *concept of optimal will represent a specified relation between function-objective and the set of restrictions* associated to that function-objective. Several systems of restrictions can be associated to a function-objective, but not at the same time, (resulting in optimal values distinct for every set of restrictions in case) or, inversely, several sets of functions-objectives can be associated to a set of restrictions, but not concomitantly, (resulting, also, distinct optimal values for every function-objective in case).

The relation between extremal value and optimal value is the following: optimal value is the extremal value which verifies the set of restrictions associated to the function-objective. So, the optimal value can coincide or not with the extremal value depending on the set of restrictions considered. It is to be noted the fact, very important, that while the extremal value can have either a minimal or a maximal value (although both of them are unique), optimal value is unique. Of course, optimal value depends, as we told, by the pair formed by function-objective and the set of restrictions associated but, once this pair is chosen, the optimal value is necessary. Therefore, the uniqueness of the extremal value is an absolute uniqueness (once the chain of values is chosen, extremal values are uniquely determined), optimal value has a relative uniqueness (depends both on objective-function and on the set of restrictions operationalized).

If we note by S a chain totally ordonated $S = \{s_1, s_2, \dots, s_n\}$, ($n \in N$), with F_k a function-objective „ k ” associated to that chain, ($n \in N$), with R_j set of restrictions „ j ” ($n \in N$), associated to the function-objective, with E extremal value of given function-objective ($E = \{E_m, E_M\}$, where with E_m we noted minimal extremal value and with E_M we noted maximal extremal value, with O optimal value of the given function-objective, with f a certain function of optimization, then we can write the following formalizations:
 $E_m = s_1; E_M = s_n; O_{kj} = f(F_k, R_j); E_m \leq O_{kj} \leq E_M$

2. Fiscal – fiscality – fiscal policy

Concept of *fiscal* refers to an institutional modality through which it is ensured the functioning and intervention of the state in modern economies: it refers to an institutional

modality through which we ensure the functioning and intervention of state in modern economies: the state prevails, obligatory and without direct and immediate contra-performance from its citizens (named, from the technical point of view, tax payers) monetary sums, on various criteria, either economic or moral, sums used afterwards in three purposes: a) functioning of public institutions; b) the achievement of public investments; c) interventions for regulating real economic processes.

The concept of *fiscality* describes the essential parameters of implementing the concept of fiscal in society.

Fiscal and fiscality are implemented in society through *fiscal policy*. Fiscal policy is a public policy, for the most part of discretionary type; it is projected and implemented by the government, its titular being the ministry of public finances. In the most general sense, fiscal policy is described by the ensemble of institutions, norms and procedures aimed to administer public money. Through public money we understand the monetary sum from the whole society, owned, according to the legislation in force, to the state.

Fiscal policy establishes, through the law, the rates of swabbing of monetary sums which represent public money. Fiscal policy establishes, therefore, the primary and secondary legislation regarding fiscality, while a specific institutional component, called *fiscal administration*, applies fiscal legislation (primary and secondary), collecting effectively public money.

Taking into account the objectives of the present study, we will not enter at all into details regarding the concept of fiscal policy (and so much the less in details regarding the concept of fiscal administration), our theoretical and methodological interest focusing exclusively on the problematic of optimality, respectively fiscal sustainability.

3. Fiscal problem and relation extrem(al) – optim(al) in the fiscal field

Therefore, essentially, the fiscal problem can be described as follows: which should be the rate of swabbing of public money from tax payers, so that the fiscal-budgetary objectives of the state (the three presented above) be reached in an optimal manner or, depending on the case, in a sustainable manner?

We will try to answer this question clarifying first the concepts of extremal, respectively optimal in the case of the fiscal problem.

a) Extremal fiscal values

Generally, about fiscal values we can discuss both in relative terms and in absolute terms. In a relative manner we will talk about the fiscalization (or fiscality) rates, and in an absolute manner we will talk about fiscal incomes. Through fiscalization rates we understand the coefficient s (expressed, most times, in percentages) of swabbing of fiscal incomes from the fiscalization base taken into account. We must mention that this rate of fiscalization is a legal rate of fiscalization, a norm. By applying the fiscalization rate to the fiscalization base (in a multiplicative manner), we obtain fiscal income. Let's make some notations: r^f : legal rate of fiscalization; $\hat{r}^f$: empirical (effective) rate of fiscalization; B^f : legal base of fiscalization; $\bar{B}^f$: empirical (effective) base of fiscalization; V^f : fiscal income due (legal, potential); $\hat{V}^f$: empiric fiscal income (effective, actual); E^f : anticipated (potential) fiscal evasion; $\bar{E}^f$: (effective, actual) empiric fiscal evasion; k^B : coefficient of alteration of fiscalization base; $\hat{e}^f$: empiric rate of fiscal evasion.

These notations are in the following formal relations (which we will use afterwards, in this form or in transformed forms, algebraically equivalent): $V^f = r^f \cdot B^f$;

$$\hat{V}^f = \hat{r}^f \cdot \bar{B}^f; \quad \bar{E}^f = V^f - \hat{V}^f; \quad k^B = \frac{\bar{B}^f}{B^f} \rightarrow \bar{B}^f = k^B \cdot B^f \rightarrow B^f = \frac{\bar{B}^f}{k^B};$$

$$V^f = r^f \cdot \frac{B^f}{k^B} = r^f \cdot \frac{\hat{V}^f}{k^B \cdot r^f} = \frac{1}{k^B} \cdot r^f \cdot \hat{V}^f ; \quad e^f = \frac{E^f}{V^f} = \frac{V^f - \hat{V}^f}{V^f} =$$

$$1 - \frac{\hat{V}^f}{V^f} = 1 - \frac{k^B \cdot r^f}{r^f}$$

Based on the above mentioned, we can make considerations regarding extreme (extremal) values of the two fiscal variables:

- $r_m^f = 0$, where with r_m^f we noted the legal rate of minimal taxation (this is the case where in society there is no state)
- $r_M^f = 1$, where with r_M^f we noted the legal rate of maximal taxation (this is the case where in society there is no private sector)
- $V_m^f = r_m^f \cdot B^f = 0 \cdot B^f = 0$, where with V_m^f we noted the minimal value of fiscal incomes
- $V_M^f = r_M^f \cdot B^f = 1 \cdot B^f = B^f$ where with V_M^f we noted the maximal value of fiscal incomes

These extremal values are, of course, banal extremal values. We must specify, nonetheless, that we can have extremal values and in a non-banal way: thus, if the fiscalization rate a is fixed (on reasons, for instance, political) and the fiscalization base is also fixed, the extremal value of fiscal income can be determined outside any set of restrictions, by simple multiplication of the fiscalization rate with the fiscalization base : $V_M^f = r_M^f \cdot B^f$. It is observed that we have a single possible value of fiscal income (and specifically the extremal value) and, despite all these, it is not about an optimal value, because it is not determined inside a set of restrictions. Therefore, from the conceptual point of view, in fiscal field there is also the case of a unique extremal value, without this to be optimal. Yet, if no set of restrictions is necessary for this objective-function, the unique extremal value which it is about becomes, of course, optimal value.

b) Optimal fiscal values

Extremal values of the two categories of fiscal variables are, of course, purely theoretical values, because in today society there are not cases where state sector is 100% (that is there is no private sector) nor cases where private sector is 100% (that is there is no state). Actually, in our opinion, extremal values in fiscal field do not have a great signification. The explanation is the following: let's suppose that we establish the chain of possible values of the medium fiscalization rate. The terms of the chain are, obviously, positive and sub unitary values (coefficients), that is the general term of this chain is $r_i^f \in (0,1)$, with $i \in \mathbb{N}$, and we can accept that the terms of the chain are in a finite number or, in the most general case, in infinite number, but numerable.

As we showed above, optimality requires two economic-mathematical categories: a) function-objective; b) set of restrictions. Let's detail these conditions for the fiscal field.

- *function-objective* (or, in essence, objective) in fiscal field refers to the nominal monetary value of the effective (actual) income. In other words, taking into account the legal base of fiscalization (taxation), function-objective will „require” that the effective (actual) fiscal income to reach the potential (calculated) value of fiscal income
  - if the legal base of fiscalization and the legal rate of fiscalization are given, potential fiscal income is given by the simple multiplicative relation between the two fiscal variables
  - it is to be mentioned that the legal rate of fiscalization, respectively the legal base of fiscalization are in their turn results of some calculus related to projecting budgetary expenses

- *set of restrictions* refers to aspects of economic behavior (more exactly, of the fiscal behavior of tax payer) at certain values of the legal rate of fiscalization (and/or at certain dimensions of the legal fiscalization basis) the tax payer has different behaviors of voluntary conformation to the payments of budgetary legal obligations; as a result, the potential fiscal income is actualized in different degrees (negative difference of actualization being fiscal evasion)
  - set of restrictions does not refer to (as it would look at first glance and as it is modeled, usually, in economy) the needs of expenses of public budget, because these needs were taken into account when they were established, respectively, the legal rate of fiscalization and the legal base of fiscalization; if these needs of expenses were not considered when establishing the legal values of fiscal variables, we will consider, simply, that we are in front of a eronate projection of fiscal variables
  - therefore, restrictions which are attached to the function-objective must describe the anticipated variation of fiscal behavior of the tax payer, in relation with the legal levels of fiscal variables (base, respectively rate of fiscalization);

We will note, therefore, the function-objective with: $V^f = \lambda(r^f, B^f, \rho)$.

We have successively the following relations of definition: $\bar{B}^f = h(r^f)$;

$$\bar{V}^f = \mu(r^f, \bar{B}^f, \bar{\rho}) = \mu[r^f, h(r^f), \bar{\rho}]; \quad \bar{r}^f = \frac{\bar{V}^f}{\bar{B}^f} = \frac{\mu[r^f, h(r^f), \bar{\rho}]}{h(r^f)}$$

where with $\bar{\rho}$ we noted the administrative capacity of the state to collect budgetary obligations (this coefficient is called collection grade – if it is expressed in percentages). Although $\bar{\rho}$ is usually calculated ex post, based on the time series and of certain intuitions of fiscal plans, we can determine an anticipated value („legal”) of it that is ρ . The most appropriate way to establish its anticipated value is to use adaptive anticipations.

$\rho_i = v(\rho, \varepsilon) = \bar{\rho}_{i-1} + \varepsilon(\rho_{i-1} - \bar{\rho}_{i-1})$, where i is a contour for the time moment, and ε is a coefficient of „confidence”, and in the correction which has to be applied to the anticipation depending on the difference between anticipated value and effective value from the previous year.

Function h is of the greatest importance here, because it describes (for the moment, in analytical implicit manner) the way in which empirical taxation base deviates from the legal taxation base, as a result of the level of legal fiscalization rate.

So, the optimal value for fiscal income will be: $\bar{V}^f = \mu[r^f, h(r^f), v(\rho, \varepsilon)]$, that is it will be a function of four variables. The analytic form of this function depends on the analytical forms of functions involved within independent variables: h , respectively v .

4. Sufficiency predicates for fiscal sustainability

In this paragraph we will discuss the problem of defining the concept of fiscal sustainability. The manner in which we will try to formulate this definition is that of identification and qualitative analysis of sufficiency predicates of the concept in question. Through sufficiency predicates of a concept we understand those characteristics (predicates, attributes, traits) of the respective concept which, once verified simultaneously, qualify that concept as such. And, of course, reciprocally, if at least one of the sufficiency predicates is not verified, the concept cannot be qualified as such. The manner in which sufficiency predicates are identified depends, of course, on the experience of the researcher, on his scientific background, on his inventive capacity and, sometimes, even on his scientific interest. As a result, the definition through sufficiency predicates is

as arbitrary as definition through utilization of the Aristotelian proposal: identification of proximal genus and of specific difference.

4.1. Considerations regarding the identification of sufficiency predicates

In the identification of sufficiency predicates of a concept we start, of course, from a pre-existent intuition regarding that concept. In other words, there is no methodology for establishing the list of sufficiency predicates for a certain concept. Therefore, I will also proceed according to my own intuition.

I propose the following criteria stay at the base of identification and verbal formulation of sufficiency predicates in general (that is for any possible definition):

- 1) *non-contextuality*: sufficiency predicates must not be localized (neither in space, nor in time, nor institutionally or culturally); of course, a complete contextualization cannot be realized but we must tend to maximize it;
- 2) (*G*) *generality*: sufficiency predicate should avoid particularization; of course, this condition either cannot be respected totally (for instance, we must refer to planet Earth) but, as much as it is possible and depending on the dexterity of the research in question, we must obtain a character as abstract as possible of the sufficiency predicates in question;
- 3) (*I*) *internal independence*: sufficiency predicates must be independent among them, taken two by two, in the purpose of avoiding auto-correlation (for instance, the verification of one predicate ensures the verification of the predicate with which it is in relation of dependency, which reduces from definitional force of the list of sufficiency predicates);
- 4) *internal consistency*: sufficiency predicates must be non-contradictory among them, taken two by two, in the purpose of avoiding the situation when the verification of a predicate leads automatically to non-verification of the predicate with which it is in a relation of contradiction.

Therefore, a sufficiency predicate is authentic if it verifies, simultaneously, the four criteria. If we note with P_S sufficiency predicate, then it is given by the conjunctive presence of mentioned criteria:

$$P_S \leftarrow AAGAIAC$$

Or, in mnemotechnical language, a predicate of sufficiency is of type AGIC.

4.2. Identification of sufficiency predicates of a generic sustainable process

Based on the criteria identified above, we can establish now the sufficiency predicates which describe a phenomenon/process sustainable generically, and afterwards we will particularize this list for the case of fiscal sustainability.

In the first place, we must verify a predicate of *double stability (DS)*. Double stability refers to: a) value (including numeric, where it is possible) of the parameter must „move” exclusively in a pre-established (pre-accepted) interval; b) the value of the parameter must be maintained exclusively on the time horizon pre-established *i* (pre-accepted). This predicate can be called also predicate of *non-punctuality (NP)*. Non-punctuality reclaims that a sustainable system or phenomenon maintains this quality not necessarily in a point, but on an interval of values (usually an interval that is a uni-dimensional space). Taking into account time as well, we can accept that sustainability „moves” in a bi-dimensional „tunnel”, where a dimension is represented by the interval of numerical variation of the defining parameter of the system or phenomenon and the other dimension is time (which represents also a uni-dimensional space).

In the second place, sustainability must not verify a predicate of extremality. We could say that the second predicate of sufficiency for sustainability is that of *performative*

acceptability (AP). Through performative acceptability we understand the capacity of the system or of the phenomenon in case to offer to the defining parameter (eventually quantitative) a value (eventual numerical) acceptable and not necessary extremal.

In the third place, sustainability should verify a predicate of *ne-locality (NL)*. There could exist the temptation that the negation of locality predicate (locality predicate and specific for optimality situations) should lead us to globality concept. Still, in our opinion, a criterion of globality is not testable (or, in any case, it requires extremely sophisticated testing precautions). On the other hand, the concept of non-locality allows us to associate this predicate with the idea (general in quantum mechanics but also, in our opinion, in the social field in general) of entanglement. So, non-locality does not convoke obligatory globality, but, rather, convokes non-isolated.

In the fourth place, sustainability should verify a predicate of *integral replicability (RI)*. Through integral replicability we understand the remaking of the input of the system (process) in case through the output of that system. Here we want to develop a short discussion. Integral replicability can be classified in accordance with two criteria: a) after criteria of procesual assignation; b) after criteria of temporal assignation.

- After the criteria of procesual assignation we have two categories of replicability: 1) *homo-replicability*: that replicability which refers to the system in case – output of the system in case must replicate (remake) quantitatively, structural and qualitatively, the input of that system; 2) *hetero-replicability*: that replicability which refers to the total of the systems which, necessarily, enter in relations of type flow with the system in case – the network of all input-s and output-s of the systems with which the system in case interacts must remake the input of the system in question.
- After the criterion of temporal assignation we have two categories of replicability: 1) *synchronic replicability* – replication of the input of the system in case is realized by the immediate output of that system (or of the ensemble of the inputs and outputs of systems which interact necessary with that system); 2) *diachronic replicability* – replication of the input of the system in case is obtained after more than a cycle of „production”, either at the level of the system in case, or at the level of the ensemble of the inputs and outputs of the systems which interact necessarily with that system.

4.3. Particularization of the sufficiency predicates for a fiscal sustainable process

From the logical point of view, here we should introduce those sufficiency predicates which select, from sustainable processes, as they were defined above based on sufficiency predicates, those which are of fiscal type. We consider that the following supplementary sufficiency predicates extract a sustainable fiscal process from a sustainable generic process:

- Process describes phenomenon associated to public sector; we call this sufficiency predicate *public system (SP)*;
- Process describes nominal phenomenon; we call this sufficiency predicate *nominal system (SN)*.
- Process describes phenomena associated to *public money (SBN)*.

So, if we note with F a fiscal process, than we can write the relation of logical generation:

$$F \leftarrow (SP) \wedge (SN) \wedge (SBN)$$

We have, on the one hand, sustainable processes, and on the other hand, fiscal processes, each of them generated logically by conjunctions of sufficiency predicates.

Logical conjunction of the two categories of processes leads to the process which contains also the propriety of sustainability and the propriety of fiscality, that is to sustainable fiscal processes. From the formal point of view, if we note with SF a sustainable fiscal process, we can write therefore:

$$SF \leftarrow (S) \wedge (F).$$

5. Definition of the concept of fiscal sustainability

In this paragraph we will use the results obtained previously in order to formulate a definition in verbal manner of fiscal sustainability.

The following preliminary considerations can be useful:

- 1) In previous paragraph we discussed and established the (sufficient) conditions of existence for a sustainable fiscal system. A sustainable fiscal system is a fiscal entity „extracted” in a certain manner from the real world in order to be examined scientifically, but here we are interested in propriety – fiscal sustainability – and not in an entity.
- 2) Consequently, we raise the problem of describing a general propriety, called fiscal sustainability, which, of course, is ensured, for instance, at the level of a given real system. By the concomitant verification of the six sufficiency predicates established (four for sustainable systems and two for fiscal systems);
- 3) Definition of fiscal sustainability must be preceded by the discussion of its affiliation to one of the three existential categories: things, proprieties, relations.

In the first place, we will say that fiscal sustainability belongs to the category of *proprieties*. Indeed, although sustainability must be always distributed to things (for instance, to systems, to processes), it, in itself, is a propriety, a trait of a thing.

In the second place, as sustainability itself (at the level of a system or of a process) was defined as being generated by the fulfillment of a number of six sufficiency predicates which, in their turn, are proprieties, we can say that fiscal sustainability is a *compound propriety*.

In the third place, this compound propriety is of *conjunctive* type, that is it is obtained through the logical conjunction of elementary proprieties (the six sufficiency predicates identified).

Taking into account these specifications, we can formulate a verbal definition of the concept of fiscal sustainability thus: fiscal sustainability is that propriety of a fiscal system to maintain its defining parameter in a pre-established interval, during a pre-established period, through the integral replication of the input. It is to be specified that the replication of input implies both output (budgetary expenses) and institutional components (mechanisms, procedures, norms etc.) which compete for the respective replication of the input.

We must clarify, of course, the concept of defining parameter of a fiscal system. First we have to specify the structure of budgetary incomes, respectively of budgetary expenses. As, according to budgetary principles, only the state budget and the centralized budget of administrative-territorial units are in fact budgets which have fiscal incomes (the other compounds of the consolidated general budget having para-fiscal incomes) we will analyze only the ensemble formed from the two categories of budgets mentioned. We will call the budget formed from the state budget (BS) and the centralized budget of the territorial-administrative units ((BCUAT) *fiscal consolidated budget* (BFC). The other public budgets (budget of social insurances – BAS, budget of the unemployment insurance

– BAS, national fund of health social insurance – FNASS, budget of public institutions – FNASS, budget of public institutions financed integrally or partially from own incomes - BIPFIPVP) will be called, together, *consolidated para-fiscal budget* (BpFC). The union of consolidated fiscal budget and consolidated para-fiscal budget leads us to *consolidated general budget* (BGC). Therefore, in the present study we will analyze the consolidated fiscal budget. In order to take into account also consolidated para-fiscal budget, at the consolidated fiscal budget we will consider, at the level of expenses, transfers to consolidated para-fiscal budget, transfers made according to the law, in cases of para-fiscal deficit.

In our opinion, based on the above mentioned, what defines fundamentally a fiscal system is fiscal deficit; through fiscal deficit we understand the difference between fiscal incomes and budgetary expenses for the consolidated fiscal budget. Here a difficult methodological problem appears. Based on the budgetary principle of incomes non-affectation, expenses made from consolidated fiscal budget are financed from the ensemble of incomes of this budget, which include, besides fiscal incomes, contributions from insurances, non-fiscal revenues, revenues from capital, subventions, revenues from financial operations, sums received from EU and donators. It is impossible, from a practicable point of view, and partially irrelevant from theoretical perspective, to try the affectation of revenues on expenses in fiscal consolidated budget, the solution we will adopt consist in the followings:

- *In the first place*, we will consider that all types of public incomes in BFS, other than those of fiscal type, are independent from revenues of fiscal type;
- *In the second place*, we will consider that all the other public incomes in BFS, other than those of fiscal type, represent a function on the general economy trend. Indeed, if we examine the types of public incomes, other than the fiscal ones, we notice that both current incomes from this category, and exceptional incomes (non-current) can be associated to GDP, both as size and as trend;
- *In the third place*, when we will make empirical determinations, we will determine effectively these dependency coefficients and we will use them in calculus of fiscal sustainability.

References

1. Agenor, P.R., 2004. *The Economics of Adjustment and Growth*. Second edition. Cambridge: Harvard University Press.
2. Buitier, W.H. and Grafe, C., 2002. *Reforming EMU's Fiscal Policy Rules. Some Suggestions for Enhancing Fiscal Sustainability and Macroeconomic Stability in an Enlarged European Union*. BERD.
3. Buitier, W.H., 1995. *Measuring Fiscal Sustainability*. IMF.
4. Daly, H., 1996. *Beyond Growth*. Boston: Beacon Press.
5. Dinga, E., 2001. *Fenomenul inerțial în procesul economic*. Bucure ti: Ed. Economic .
6. Dinga, E. (coord.), 2011. *Sustenabilitatea economică prin politici de ajustare în contextul globalizării*. Bucure ti: Ed. Academiei Române.
7. Dinga, E., 2009. *Studii de Economie. Contribuții de analiză logică, epistemologică și metodologică*. Bucure ti: Ed. Economic .
8. Gleich, H., 2003. *Budget Institutions and Fiscal Performance in Central and Eastern European countries*. ECB: WP no. 215.
9. Gowdi, J., 1996. *Sustainability as a Concept of Social Science: Economic Concept of Sustainability*. Frankfurt: UNESCO.

10. Hemming, R., 2003. *Policies to promote Fiscal discipline*. IMF.
11. Ikerd, J.E., 1997. *Toward an Economics of Sustainability*. USA: University of Missouri.
12. Jonathan, H., 2001. *Macroeconomic Policy and Sustainability*. USA: Tufts University.
13. Kopits, G. and Symansky, S., 1998. *Fiscal Policy Rules*. IMF Occasional Paper no. 162.
14. Millar, J., 1997. *The Effects of Budget Rules on Fiscal Performance and Macroeconomic Stabilization*. WP: Bank of Canada, nr. 97-15, 1997
15. Ormerod, P., 1994. *The Death of Economics*. New York: St. Martins Press.
16. Roegen, N.G., 1971. *The Entropy Law and the Economic Process*. Cambridge: Harvard University Press.

O DEFINIȚIE LOGICĂ A SUSTENABILITĂȚII FISCALE

Prof. univ. dr. Emil DINGA, CS I

Centrul de Cercetări Financiare și Monetare "Victor Slăvescu",
Academia Română, România
Email: emildinga2004@yahoo.com; blog: http://emildinga.ro

Rezumat: Studiul următor se identifică predicatelor de suficiență care ar putea ajuta la formularea unei definiții generale a sustenabilității fiscale. În acest scop, mai întâi, este discutat și clarificat conceptul de optimalitate. Apoi, aceste rezultate sunt aplicate conceptului de fiscalitate pentru a obține conceptul de optimalitate fiscală. În cele din urmă, lucrarea discută lista minimală de predicate de suficiență a sustenabilității fiscale, așa încât să se poată obține o definiție a sustenabilității fiscale.

Cuvinte-cheie: optimal, sustenabil, fiscal, sustenabilitate fiscală.

Clasificare JEL: E62, E63, H3.

1. Introducere. Extrem(al) vs. optim(al)

Dacă starea extremală reprezintă o dezirabilitate oarecare a subiectului în raport cu sistemul avut în vedere, atunci ea este cunoscută, în general, sub denumirea de obiectiv, iar expresia formală care o descrie se numește *funcție-obiectiv*. Întrucât valoarea extremală a funcției-obiectiv depinde de constrângerile (restricțiile) care se exercită asupra entității vizate, cunoscute sub denumirea de *set de restricții*, *conceptul de optim va reprezenta o relație specificată între funcția-obiectiv și setul de restricții* asociat acelei funcții-obiectiv. Unei funcții-obiectiv i se pot asocia, dar nu concomitent, mai multe sisteme de restricții (rezultând valori optime distincte pentru fiecare set de restricții în parte) sau, invers, unui set de restricții i se pot asocia, dar nu concomitent, mai multe seturi de funcții-obiectiv (rezultând, de asemenea, valori optime distincte pentru fiecare funcție-obiectiv în parte).

Relația dintre valoarea extremală și valoarea optimală este următoarea: valoarea optimală este valoarea extremală care verifică setul de restricții asociat funcției-obiectiv. Aadar, valoarea optimală poate să coincidă sau nu cu valoarea extremală, în funcție de setul de restricții avut în vedere. De menționat faptul, foarte important, că, în timp ce valoarea extremală poate avea fie o valoare minimă, fie una maximă (deși, atât una, cât și cealaltă sunt unice), valoarea optimală este unică. Desigur, valoarea optimală depinde, cum am sus, de perechea formată de funcția-obiectiv și setul de restricții asociat dar, o dată aleasă această pereche, valoarea optimală este necesară. Aadar, unicitatea valorii extremale este o unicitate absolută (odată ales irul de valori, valorile extremale sunt unic determinate), valoarea optimală este de unicitate relativă (depinde atât de funcția-obiectiv, cât și de setul de restricții operaționalizat).

Dacă notăm cu S un ir ordonat total $S = \{s_1, s_2, \dots, s_n\}$, ($n \in \mathbb{N}$), cu F_k o funcție-obiectiv „ k ” asociat acelui ir, ($n \in \mathbb{N}$), cu R_j setul de restricții „ j ” ($n \in \mathbb{N}$), asociat funcției-obiectiv, cu E valoarea extremală a funcției-obiectiv date ($E = \{E_m, E_M\}$, unde cu E_m s-a notat valoarea extremală minimă iar cu E_M s-a notat valoarea extremală maximă), cu O valoarea optimală a funcției-obiectiv date, cu f o funcție oarecare de optimizare, atunci putem scrie următoarele formalizări:

$$E_m = s_1; E_M = s_n; O_{kj} = f(F_k, R_j); E_m \leq O_{kj} \leq E_M$$

2. Fiscal – fiscalitate – politic fiscal

Conceptul de *fiscal* se referă la o modalitate instituțională prin care se asigură funcționarea și intervenția statului în economiile moderne: statul prelevează, în mod obligatoriu și fără o contraprestație imediată și directă, de la cetățenii săi (numiți, din punct

de vedere tehnic, contribuabili – tax payers în limba englez) sume monetare, pe diverse criterii, fie economice, fie sociale, fie morale, sume folosite ulterior în trei scopuri: a) funcționarea instituțiilor publice; b) realizarea investițiilor publice; c) intervenții de reglare a proceselor economice reale.

Conceptul de *fiscalitate* descrie parametrii esențiali ai implementării conceptului de fiscal în societate.

Fiscalul și fiscalitatea sunt implementate în societate prin intermediul *politicii fiscale*. Politica fiscală este o politică publică, în cea mai mare parte de tip discreționar, este proiectată și implementată de guvern, titularul acesteia fiind ministerul finanțelor publice. În sensul cel mai general, politica fiscală este descrisă de ansamblul instituțiilor, normelor și procedurilor destinate să gestioneze banul public. Prin ban public se înțelege suma monetară din întreaga societate, cuvenită, conform legislației în vigoare, statului.

Politica fiscală stabilește, prin lege, ratele de prelevare a sumelor monetare care constituie banul public. Politica fiscală stabilește, așadar, legislația primară și secundară privind fiscalitatea, în timp ce o componentă instituțională specifică, numită *administrare fiscală*, aplică legislația fiscală (primară și secundară), colectând efectiv banul public.

Ținând cont de obiectivele studiului de față, nu vom intra deloc în detalii privind conceptul de politică fiscală (și cu atât mai puțin în cele privind conceptul de administrare fiscală), interesul nostru teoretic și metodologic concentrându-se exclusiv asupra problematicii optimalității, respectiv sustenabilității fiscale.

3. Problema fiscală și relația extrem(al) – optim(al) în materie fiscală

Așadar, în esență, problema fiscală poate fi descrisă în felul următor: care trebuie să fie rata de prelevare a banului public de la contribuabili, a a încât obiectivele fiscal-bugetare ale statului (cele trei prezentate mai sus) să fie atinse în mod optim sau, după caz, în mod sustenabil?

Vom încerca să răspundem la această întrebare clarificând, mai întâi conceptele de *extrem*, respectiv de *optim* în cazul problemei fiscale.

Valori fiscale extreme

În general, despre valori fiscale poate fi discutat atât în termeni relativi, cât și în termeni absoluți. În mod relativ, vom vorbi despre ratele de fiscalizare (sau de fiscalitate), iar în mod absolut vom vorbi despre veniturile fiscale. Prin rate de fiscalizare înțelegem coeficienții (exprimați, de cele mai multe ori, în procente) de prelevare a veniturilor fiscale din baza de fiscalizare avută în vedere. Trebuie menționat că această rată de fiscalizare este o rată legală de fiscalizare, o normă. Prin aplicarea ratei de fiscalizare la baza de fiscalizare (în mod multiplicativ) se obține venitul fiscal. Să facem câteva notații: r^f : rata legală de fiscalizare; $\hat{r}^f$: rata empirică (efectivă) de fiscalizare; B^f : baza legală de fiscalizare; $\hat{B}^f$: baza empirică (efectivă) de fiscalizare; V^f : venitul fiscal cuvenit (legal, potențial); $\hat{V}^f$: venitul fiscal empiric (efectiv, actual); E^f : evaziunea fiscală anticipată (potențială); $\hat{E}^f$: evaziunea fiscală empirică (efectivă, actuală); k^B : coeficientul de alterare a bazei de fiscalizare; $\hat{e}^f$: rata empirică a evaziunii fiscale.

Aceste notații se află în următoarele relații formale (pe care le vom folosi ulterior, sub această formă sau în forme transformate, echivalente algebrice): $V^f = r^f \cdot B^f$;

$$\hat{V}^f = \hat{r}^f \cdot \hat{B}^f; \quad \hat{E}^f = V^f - \hat{V}^f; \quad k^B = \frac{\hat{B}^f}{B^f} \rightarrow \hat{B}^f = k^B \cdot B^f \rightarrow B^f = \frac{\hat{B}^f}{k^B};$$

$$V^f = r^f \cdot \frac{B^f}{k^B} = r^f \cdot \frac{\hat{V}^f}{k^B \cdot r^f} = \frac{1}{k^B} \cdot r^f \cdot \hat{V}^f ; \quad e^f = \frac{E^f}{V^f} = \frac{V^f - \hat{V}^f}{V^f} =$$

$$1 - \frac{\hat{V}^f}{V^f} = 1 - \frac{k^B \cdot r^f}{r^f}$$

Pe baza celor de mai sus, putem face considerații privind valorile extreme (extremale) ale celor două variabile fiscale:

$r_m^f = 0$, unde cu r_m^f s-a notat rata legal de impozitare minim (acesta este cazul în care în societate nu există stat)

$r_M^f = 1$, unde cu r_M^f s-a notat rata legal de impozitare maxim (acesta este cazul în care în societate nu există sector privat)

$V_m^f = r_m^f \cdot B^f = 0 \cdot B^f = 0$, unde cu V_m^f s-a notat valoarea minim a veniturilor fiscale

$V_M^f = r_M^f \cdot B^f = 1 \cdot B^f = B^f$, unde cu V_M^f s-a notat valoarea maxim a veniturilor fiscale

Aceste valori extremale sunt, desigur, valorile extremale banale. Trebuie precizat, totuși, că putem avea valori extremale și în mod nebanal: astfel, dacă rata de fiscalizare a este fixat (pe considerente, de exemplu, politice) și baza de fiscalizare este, de asemenea, fixat, valoarea extremal a venitului fiscal se poate determina în afara oricărui set de restricții, prin simpla multiplicare a ratei de fiscalizare cu baza de impozitare: $V_M^f = r_M^f \cdot B^f$. Se observă că avem o singură valoare posibilă a venitului fiscal (și anume cea extremală), și, cu toate acestea, nu este vorba despre o valoare optimă, deoarece ea nu este determinată în interiorul unui set de restricții. Așadar, din punct de vedere conceptual, în materia fiscală există și cazul unei valori extremale unice, fiindcă aceasta să fie optimală. Totuși, dacă nu este necesar nici un set de restricții pentru această funcție-obiectiv, valoarea extremală unică despre care este vorba devine, desigur, valoare optimă.

Valori fiscale optimale

Valorile extremale ale celor două categorii de variabile fiscale sunt, desigur, valori pur teoretice, deoarece în societatea de astăzi nu există nici cazuri în care sectorul de stat este 100% (adică nu există sector privat) nici cazuri în care sectorul privat este 100% (adică nu există stat). De fapt, în opinia noastră, valorile extremale în materie fiscală nu au o prea mare semnificație. Explicația este următoarea: să presupunem că stabilim șirul valorilor posibile ale ratei medii de fiscalizare. Termenii șirului sunt, evident, valori pozitive și subunitare (coeficienți), adică termenul general al acestui șir este $r_i^f \in (0,1)$, cu $i \in \mathbb{N}$, și putem admite că termenii șirului sunt în număr finit sau, în cazul cel mai general, în număr infinit, dar numărabil.

Așa cum am arătat mai sus, optimalitatea necesită două categorii economico-matematice: a) funcția-obiectiv; b) setul de restricții. Să detaliem aceste condiții pentru domeniul fiscal: funcția-obiectiv (sau, în fond, obiectivul) în domeniul fiscal se referă la valoarea monetară nominală a venitului fiscal efectiv (actual). Cu alte cuvinte, ținând cont de baza legală de fiscalizare (impozitare) și de rata legală de fiscalizare (impozitare), funcția-obiectiv va „cere” ca venitul fiscal efectiv (actual) să atingă valoarea potențială (calculată) a venitului fiscal dacă baza legală de fiscalizare și rata legală de fiscalizare sunt date, venitul fiscal potențial este dat de simpla relație multiplicativă dintre cele două variabile fiscale; de menționat că rata legală de fiscalizare, respectiv baza legală de fiscalizare sunt, la rândul lor, rezultate ale unor calcule legate de proiectarea cheltuielilor bugetare; setul de restricții se referă la aspecte ale comportamentului economic (mai exact, ale comportamentului fiscal) al contribuabilului la anumite valori ale ratei legale de fiscalizare (sau/și la anumite dimensiuni ale bazei legale de fiscalizare) contribuabilul are

comportamente diferite de conformare voluntar la plata obligațiilor legale bugetare; ca urmare, venitul fiscal potențial se actualizează în grade diferite (diferența negativă de actualizare fiind evaziunea fiscală); setul de restricții nu privește (așa cum ar părea la prima vedere) cum se modelează, de obicei, în economie) nevoile de cheltuieli ale bugetului public, deoarece aceste nevoi au fost avute în vedere atunci când s-au stabilit, respectiv, rata legală de fiscalizare și baza legală de fiscalizare; dacă aceste nevoi de cheltuieli nu au fost avute în vedere la stabilirea valorilor legale ale variabilelor fiscale, vom considera, pur și simplu, că ne aflăm în fața unei proiecții eronate a variabilelor fiscale; așadar, restricțiile care sunt atașate funcției-obiectiv trebuie să descrie variația anticipată a comportamentului fiscal al contribuabilului în raport cu nivelurile legale ale variabilelor fiscale (bază, respectiv rată de fiscalizare).

Vom nota, așadar, funcția-obiectiv cu: $V^f = \lambda(r^f, B^f, \rho)$.

Avem, succesiv următoarele relații de definiție: $\bar{B}^f = h(r^f)$;

$$\bar{V}^f = \mu(r^f, \bar{B}^f, \bar{\rho}) = \mu[r^f, h(r^f), \bar{\rho}]; \quad \bar{r}^f = \frac{\bar{V}^f}{\bar{B}^f} = \frac{\mu[r^f, h(r^f), \bar{\rho}]}{h(r^f)}$$

unde cu $\bar{\rho}$ s-a notat capacitatea administrativă a statului de a colecta obligațiile bugetare (acest coeficient se mai numește grad de colectare – dacă este exprimat în procente). Deși $\bar{\rho}$ este calculat, de obicei, ex post, pe baza seriilor de timp și a anumitor intuiții ale planificatorilor fiscali, se poate determina și o valoare anticipată („legală”) a acestuia, adică ρ . Cel mai adecvat mod de a determina valoarea anticipată a lui este să se folosească anticipațiile adaptive.

$\rho_i = v(\rho, \varepsilon) = \bar{\rho}_{i-1} + \varepsilon(\rho_{i-1} - \bar{\rho}_{i-1})$, unde i este un contor pentru momentul de timp, iar ε este un coeficient de „încredere” în corecția care trebuie aplicată anticipării în funcție de diferența dintre valoarea anticipată și valoarea efectivă din anul anterior.

Funcția h este de cea mai mare importanță aici, deoarece ea descrie (deocamdată, într-o formă analitică implicită) modul în care baza de impozitare empirică se abate de la baza de impozitare legală, ca urmare a nivelului ratei de fiscalizare legale.

Așadar, valoarea optimală pentru venitul fiscal va fi: $\bar{V}^f = \mu[r^f, h(r^f), v(\rho, \varepsilon)]$, adică va fi o funcție de patru variabile. Forma analitică a acestei funcții depinde de formele analitice ale funcțiilor implicate în cadrul variabilelor independente: h , respectiv v .

4. Predicate de suficiență ale sustenabilității fiscale

În acest paragraf vom discuta problema definirii conceptului de sustenabilitate fiscală. Modalitatea în care vom încerca să formulăm această definiție este cea a identificării și analizei calitative a predicatelor de suficiență ale conceptului în cauză. Prin predicate de suficiență ale unui concept înțelegem acele caracteristici (predicate, atribute, trăsături) ale conceptului respectiv care, odată verificate simultan, califică acel concept ca atare. Și, desigur, reciproc, dacă cel puțin unul dintre predicatele de suficiență nu este verificat, conceptul nu poate fi calificat ca atare. Modalitatea în care sunt identificate predicatele de suficiență depinde, desigur, de experiența cercetătorului, de background-ul său științific, de capacitatea sa inventivă și, uneori, chiar de interesul său științific. Ca urmare, definirea prin predicate de suficiență este la fel de arbitrară ca și definirea prin utilizarea propunerii aristotelice: identificarea genului proxim și a diferenței specifice.

4.1. Considerații privind identificarea predicatelor de suficiență

În identificarea predicatelor de suficiență ale unui concept se pleacă, desigur, de la o intuiție pre-existentă privitoare la acel concept. Cu alte cuvinte, nu există o metodologie

de stabilire a listei predicatelor de suficiență pentru un anumit concept. Așadar, și eu voi proceda conform intuiției proprii.

Propun ca următoarele criterii să stea la baza identificării și formulării verbale a predicatelor de suficiență, în general (adică, pentru orice definiție posibilă):

(A) *non-contextualitatea*: predicatul de suficiență nu trebuie să fie localizat (nici în spațiu, nici în timp, nici instituțional sau cultural); desigur, o contextualizare completă nu poate fi realizată, dar trebuie să se tindă spre maximizarea ei;

(G) *generalitatea*: predicatul de suficiență trebuie să evite particularizarea; desigur, nici această condiție nu poate fi respectată în totalitate (de exemplu, trebuie să ne referim la planeta P mânt), dar, pe cât cu puțință și depinzând și de dexteritatea cercetătorului în materie, trebuie să se obțină un caracter cât mai abstract al predicatelor de suficiență în cauză;

(I) *independența internă*: predicatul de suficiență trebuie să fie independent între ele, luate două câte două, în scopul evitării auto-corelării (de exemplu, verificarea unuia dintre predicate asigură verificarea predicatelor cu care acesta se află în legătură de dependență, ceea ce reduce din forța definițională a listei predicatelor de suficiență);

(C) *consistența internă*: predicatul de suficiență trebuie să fie non-contradictoriu între, luate două câte două, în scopul evitării situației în care verificarea unui predicat conduce, în mod automat, la neverificarea predicatului cu care acesta se află în relații de contradicție.

Așadar, un predicat de suficiență este autentic dacă verifică, simultan, cele patru criterii. Dacă nu, atunci cu P_S predicatul de suficiență, atunci el este dat de prezența conjunctivă a criteriilor menționate:

$P_S \leftarrow AAGAIAC$

Sau, într-un limbaj mnemotehnic, un predicat de suficiență este de tip AGIC.

4.2. Identificarea predicatelor de suficiență ale unui proces sustenabil generic

Pe baza criteriilor identificate mai sus, pot fi stabilite, acum, predicatele de suficiență care descriu un fenomen/proces sustenabil, în genere, urmând ca, apoi, să particularizăm această listă pentru cazul sustenabilității fiscale.

În primul rând, trebuie verificat un predicat de *dublă stabilitate (DS)*. Dubla stabilitate se referă la: a) valoarea (inclusiv numerică, acolo unde este posibil) parametrului trebuie să se „miște” exclusiv într-un interval prestabilit (pre-acceptat); b) valoarea parametrului trebuie menținută exclusiv pe orizontul de timp prestabilit (pre-acceptat). Acest predicat se mai poate numi și predicatul de *non-punctualitate (NP)*. Non-punctualitatea reclamă ca un sistem sau fenomen sustenabil să-și mențină această calitate nu neapărat într-un punct, ci pe o plajă de valori (de regulă, un interval, adică un spațiu uni-dimensional). Având în vedere și timpul, se poate accepta că sustenabilitatea se „mișcă” într-un „tunel” bi-dimensional în care o dimensiune este reprezentată de intervalul de variație numerică a parametrului definitoriu al sistemului sau fenomenului, iar cealaltă dimensiune este timpul (care reprezintă tot un spațiu uni-dimensional).

În al doilea rând, sustenabilitatea nu mai trebuie să verifice un predicat de extremalitate. Am putea spune că un al doilea predicat de suficiență pentru sustenabilitate este cel al *acceptabilității performative (AP)*. Prin acceptabilitate performativă se înțelege capacitatea sistemului sau fenomenului în cauză de a conferi parametrului (eventual cantitativ) definitoriu o valoare (eventual numerică) acceptabilă și nu neapărat extremă.

În al treilea rând, sustenabilitatea ar trebui să verifice un predicat de *ne-localitate (NL)*. Ar putea exista tentația ca negarea predicatului de localitate (predicatul de localitate este specific situațiilor de optimalitate) să ne conducă la conceptul de globalitate. Totuși, în

opinia noastră, un criteriu de globalitate nu este testabil (sau, în orice caz, necesită precauții de testare extrem de sofisticate). Pe de altă parte, conceptul de ne-localitate ne permite să asociem acest predicat cu ideea (general în mecanica cuantică dar și, în opinia noastră, în domeniul social în general) de entanglare. A adică, ne-localitatea nu convoacă neapărat globalul ci, mai degrabă, convoacă non-izolatul.

În al patrulea rând, sustenabilitatea ar trebui să verifice un predicat de *replicabilitate integrală (RI)*. Prin replicabilitate integrală înțelegem refacerea input-ului sistemului (procesului) în cauză prin intermediul output-ului acelui sistem. Aici dorim să dezvoltăm o scurtă discuție. Replicabilitatea integrală poate fi clasificată după două criterii: a) după criteriul asignării procesuale; b) după criteriul asignării temporale.

După criteriul asignării procesuale avem două categorii de replicabilitate: 1) *homo-replicabilitate*: acea replicabilitate care se referă la sistemul în cauză – output-ul sistemului în cauză trebuie să se replice (să se refacă) cantitativ, structural și calitativ, input-ul acelui sistem; 2) *hetero-replicabilitate*: acea replicabilitate care se referă la ansamblul sistemelor care, în mod necesar, intră în relații de tip flux cu sistemul în cauză – rețeaua tuturor input-urilor și output-urilor sistemelor cu care sistemul în cauză interacționează trebuie să se refacă input-ul sistemului în cauză.

După criteriul asignării temporale avem două categorii de replicabilitate: 1) *replicabilitate sincronă* – replicarea input-ului sistemului în cauză este realizată de output-ul nemijlocit al acelui sistem (sau al ansamblului input-urilor și output-urilor sistemelor care interacționează în mod necesar cu acel sistem); 2) *replicabilitate diacronică* – replicarea input-ului sistemului în cauză este obținută după mai mult de un ciclu de „producție”, fie la nivelul sistemului în cauză, fie la nivelul ansamblului input-urilor și output-urilor sistemelor care interacționează în mod necesar cu acel sistem.

4.3. Particularizarea predicatelor de suficiență pentru un proces sustenabil fiscal

Din punct de vedere logic, aici ar trebui să introducem acele predicate de suficiență care selectează, dintre procesele sustenabile, astfel cum au fost definite mai sus pe baza predicatelor de suficiență, pe acelea care sunt de tip fiscal. Considerăm că următoarele predicate de suficiență suplimentare extrag un proces fiscal sustenabil dintr-un proces generic sustenabil:

- procesul descrie fenomene asociate cu sectorul public; numim acest predicat de suficiență *sistem public (SP)*;
- procesul descrie fenomene nominale; numim acest predicat de suficiență *sistem nominal (SN)*.
- procesul descrie fenomene asociate *banului public (SBN)*.

A adică, dacă notăm cu F un proces fiscal, atunci putem scrie relația de generare logică:

$$F \leftarrow (SP) \wedge (SN) \wedge (SBN)$$

Avem, pe de o parte, procese sustenabile, iar, pe de altă parte, procese fiscale, fiecare dintre ele generate logic de conjuncții de predicate de suficiență. Conjuncția logică a celor două categorii de procese conduce la procesul care conține și proprietatea de sustenabilitate și pe cea de fiscalitate, adică la procese fiscale sustenabile. Din punct de vedere formal, dacă notăm cu SF un proces fiscal sustenabil, putem deci scrie:

$$SF \leftarrow (S) \wedge (F).$$

5. Definirea conceptului de sustenabilitate fiscal

În acest paragraf vom utiliza rezultatele obținute anterior pentru a formula o definiție în formă verbală a sustenabilității fiscale.

Următoarele considerații preliminare pot fi de folos:

- în paragraful imediat anterior am discutat și am stabilit condițiile (suficiente) de existență pentru un sistem fiscal sustenabil. Un sistem fiscal sustenabil este o entitate fiscală „extras” într-un fel oarecare din lumea reală pentru a fi examinat științific, dar aici ne interesează o proprietate – sustenabilitatea fiscală –, și nu o entitate;
- în consecință, se pune problema de a descrie o proprietate generală, numită sustenabilitate fiscală, care, desigur, este asigurată, de exemplu, la nivelul unui sistem real dat, de verificarea concomitentă a celor șase predicate de suficiență stabilite (patru pentru sisteme sustenabile și două pentru sisteme fiscale);
- definiția sustenabilității fiscale trebuie precedată de discutarea apartenenței acesteia la una dintre cele trei categorii existențiale: lucruri, proprietăți, relații.

În primul rând, vom spune că sustenabilitatea fiscală aparține categoriei *proprietăților*. Într-adevăr, deși sustenabilitatea trebuie arondată întotdeauna lucrurilor (de exemplu, sistemelor sau proceselor), ea, ca atare, este o proprietate, o însușire a unui lucru.

În al doilea rând, cum sustenabilitatea însuși (la nivelul unui sistem sau al unui proces) a fost definită ca fiind generată de întrunirea unui număr de șase predicate de suficiență care, la rândul lor, sunt proprietăți, putem spune că sustenabilitatea fiscală este o *proprietate compusă*.

În al treilea rând, această proprietate compusă este de tip *conjunctiv*, adică este obținută prin conjuncția logică a proprietăților elementare (cele șase predicate de suficiență identificate).

Ținând seama de toate aceste precizări, putem formula o definiție verbală a conceptului de sustenabilitate fiscală, astfel: *sustenabilitatea fiscală este acea proprietate a unui sistem fiscal de a-și menține parametrul definitoriu într-un interval prestabilit, pe o perioadă prestabilită, prin replicarea integrală a input-ului*. De precizat că replicarea input-ului implică atât output-ul (cheltuielile bugetare), cât și componente instituționale (mecanisme, proceduri, norme etc.), care concură la respectiva replicare a input-ului.

Trebuie, desigur, lămurit conceptul de parametru definitoriu al unui sistem fiscal.

Mai întâi, trebuie precizate structura veniturilor bugetare, respectiv a cheltuielilor bugetare. Întrucât, conform principiilor bugetare, doar bugetul de stat și bugetul centralizat al unităților administrativ-teritoriale sunt propriu-zis bugete care au venituri fiscale (celelalte componente ale bugetului general consolidat având venituri para-fiscale), vom analiza doar ansamblul format din cele două categorii de bugete menționate. Vom numi bugetul format din bugetul de stat (BS) și bugetul centralizat al unităților administrativ-teritoriale (BCUAT) *buget fiscal consolidat* (BFC). Celelalte bugete publice (bugetul asigurărilor sociale - BAS, bugetul asigurărilor pentru omaj - BAȘ, fondul național de asigurări sociale de sănătate - FNASS, bugetul instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din venituri proprii - BIPFIPVP) vor fi numite, la un loc, *buget para-fiscal consolidat* (BpFC). Punerea la un loc a bugetului fiscal consolidat și a bugetului para-fiscal consolidat ne conduce la *bugetul general consolidat* (BGC). Aadar, în prezentul studiu va fi analizat bugetul fiscal consolidat. Pentru a ține cont și de bugetul para-fiscal consolidat, la bugetul fiscal consolidat vom lua în calcul, la nivelul cheltuielilor, transferurile către bugetul para-fiscal consolidat, transferuri efectuate conform legii, în cazurile de deficit para-fiscal.

În opinia noastră, pe baza celor de mai sus, ceea ce definește în mod fundamental un sistem fiscal este deficitul fiscal; prin deficit fiscal se înțelege diferența dintre veniturile

fiscale i cheltuielile bugetare aferente bugetului fiscal consolidat. Aici apare o problem metodologic dificil . În baza principiului bugetar al neafectării veniturilor, cheltuielile efectuate din bugetul fiscal consolidat se finanțează din ansamblul veniturilor acestui buget, care cuprind, pe lâng veniturile fiscale, contribuții din asigurări, venituri non-fiscale, venituri din capital, subvenții, venituri din operațiuni financiare, sume primite de la UE și donatori. Este imposibil, din punct de vedere practic, și parțial irelevant din punct de vedere teoretic să se încerce afectarea veniturilor pe cheltuieli în bugetul fiscal consolidat. Soluția pe care o vom adopta constă în următoarele:

- în primul rând, vom considera că toate tipurile de venituri publice în BFS, altele decât cele de tip fiscal, sunt independente de veniturile de tip fiscal;
- în al doilea rând, vom considera că toate celelalte venituri publice în BFS, altele decât cele de tip fiscal, reprezintă o funcție de trendul general al economiei. Într-adevăr, dacă examinăm tipurile de venituri publice, altele decât cele de tip fiscal, constatăm că atât veniturile curente din această categorie, cât și veniturile excepționale (non-curente) pot fi asociate PIB, atât ca mărime, cât și ca trend;
- în al treilea rând, atunci când vom realiza determinări empirice, vom determina efectiv acești coeficienți de dependență și-i vom utiliza în calculele de sustenabilitate fiscală .

Bibliografie

1. Agenor, P.R., 2004. *The Economics of Adjustment and Growth*. Second edition. Cambridge: Harvard University Press.
2. Buitier, W.H. and Grafe, C., 2002. *Reforming EMU's Fiscal Policy Rules. Some Suggestions for Enhancing Fiscal Sustainability and Macroeconomic Stability in an Enlarged European Union*. BERD.
3. Buitier, W.H., 1995. *Measuring Fiscal Sustainability*. IMF.
4. Daly, H., 1996. *Beyond Growth*. Boston: Beacon Press.
5. Dinga, E., 2001. *Fenomenul inerțial în procesul economic*. București: Ed. Economic .
6. Dinga, E. (coord.), 2011. *Sustenabilitatea economică prin politici de ajustare în contextul globalizării*. București: Ed. Academiei Române.
7. Dinga, E., 2009. *Studii de Economie. Contribuții de analiză logică, epistemologică și metodologică*. București: Ed. Economic .
8. Gleich, H., 2003. *Budget Institutions and Fiscal Performance in Central and Eastern European countries*. ECB: WP no. 215.
9. Gowdi, J., 1996. *Sustainability as a Concept of Social Science: Economic Concept of Sustainability*. Frankfurt: UNESCO.
10. Hemming, R., 2003. *Policies to promote Fiscal discipline*. IMF.
11. Ikerd, J.E., 1997. *Toward an Economics of Sustainability*. USA: University of Missouri.
12. Jonathan, H., 2001. *Macroeconomic Policy and Sustainability*. USA: Tufts University.
13. Kopits, G. and Symansky, S., 1998. *Fiscal Policy Rules*. IMF Occasional Paper no. 162.
14. Millar, J., 1997. *The Effects of Budget Rules on Fiscal Performance and Macroeconomic Stabilization*. WP: Bank of Canada, nr. 97-15, 1997
15. Ormerod, P., 1994. *The Death of Economics*. New York: St. Martins Press.
16. Roegen, N.G., 1971. *The Entropy Law and the Economic Process*. Cambridge: Harvard University Press.

THE NEED OF YOUTH EMPOWERMENT THROUGH CIVIC EDUCATION

Associate Professor PhD Oana-Ramona LOBONȚ

Faculty of Economics and Business Administration,
West University of Timi oara, Romania

Lecturer PhD Sorana VATAVU

Faculty of Economics and Business Administration,
West University of Timi oara, Romania

Email: sorana.vatavu@e-uvt.ro

Master Student Milena-Jana SCHANK

Faculty of Economics and Business Administration,
West University of Timi oara, Romania

Abstract: Reality often shows that young people are disconnected from civic and political life, which leads to a noticeable lack of education and participatory involvement. This paper aims to highlight an empirical analysis performed among students in business and economics, in order to reflect the need for education regarding participatory civic and the level of knowledge on the basic concepts of participatory democracy. The study presents results from a questionnaire with 250 respondents. They were asked to evaluate certain statements and express their opinion (agreement or disagreement) on the role of participatory democracy and their involvement in resolving issues in the society. Results showed that the majority of respondents do not know the specific notions of participatory democracy. The main conclusion of this investigation on civic education states that there is a low level of participation or active involvement of young people in the Romanian society. In order to solve this problem, particular attention needs to be paid on adapting and improving the educational offer in terms of the development of civic and ethical skills.

Keywords: citizenship education, participatory democracy, youth, questionnaire.

JEL Classification: H83, J13.

Acknowledgement: This work was supported by a grant from Iceland, Liechtenstein and Norway through the Project 14-SEE-PC-RO TIMISOA01 “Transnational cooperation for research consolidation through knowledge and innovation transfer – KnowReset” co-funded from the EEA Financial Mechanism 2009-2014 – Inter-institutional cooperation projects, Contract no. 2/21.07.2014.

1. Introduction

In general, civic education is acquired throughout life by participating in various social practices, including the education provided by school, family, between friends or fellow citizens, and experiences in which they take part or even generate. The formal and informal groups where young people can participate are also important. Among them, in a democratic society, the most important are youth and volunteering organizations. However, assimilating associative values also generates religious groups, those specific to professional environment, informal human relationships or established on leisure or socializing places.

Recently, the search for equity and social cohesion became a political priority for the national and European development. Therefore, encouraging and empowering people, especially youngsters, in the process of active participation in social and political life, was regarded as one of the means to address these considerations (Eurydice, 2012). Accordingly, education was identified as a support with great importance in both, formal and informal sense.

Although the law specifies recommendations and guidelines related to civic participation being the center of democracy, the Romanian national profile is presented rather as non participating. Civic participation provides the mechanism for citizens to express their interests regarding a topic discussed, preferences, needs; sometimes they can

even mobilize pressure to obtain a reply. Discrepancies can be noticed at the level of trust of citizens in Romanian decision-making factor.

Based on the reality, investigations regarding the perception and the level of voluntary involvement of citizens in social life are necessary. Moreover, indirect involvement of citizens in decision making process is attainable by exercising the right to vote or participating in consultative processes. But more interesting is the fact that the educational cleavage impact on the degree of direct and active involvement of citizens in their community.

Based on these considerations, the first part of this paper summarizes and describes the most important conceptual issues concerning civic education and its role in youth development. The paper continues by describing the methodology used to develop the empirical study and the main results obtained. The final part of the paper presents the conclusions and remarks on the study realised.

2. Civic education in literature

As an educational objective, participatory citizenship and its development are essentially a regulatory problem and different opinions on this topic were developed over time. This refers to the development of identity and is built upon everyday life (Biesta et al., 2009; Haste, 2004). A clear conceptual distinction between active citizenship and participatory culture is required because active citizenship is generated by civic culture and participatory democracy.

Citizenship is an expression of public identity and an individual's ability to benefit from its rights and privileges arise from this position. Citizenship is also related to the subjective affiliation to the public identity of a country. One of the most important decisions of a state is to define the criteria for granting citizenship to certain characteristics that describe the importance of his people, managing the state image. Therefore, under the reductionist but relevant sense, active citizenship refers to civic involvement, civic participation and community, with a clear distinction between individual- and social-oriented reasons.

According to Westheimer (2008), a "good participatory democracy" implies that citizens are willing and able to critically evaluate different perspectives, explore changing strategies and reflect upon these issues from the perspective of justice, (in)equality and democratic commitment, along with living in a socially responsible and accepted community.

Often it is said that today's youth people will be responsible for solving tomorrow's problems, while the educational system provides essential training task. Despite of this rhetoric, the curricula is rarely in the spotlight. The curriculum usually refers to social issues and their nature, and ways that young people could use to act as citizens. Instead of considering ways in which young people could promote a better society through democratic institutions, the curriculum discussions focus on acquiring new academic and vocational skills, reaching the goals of democracy in education: relying on employment opportunities in service community, exercise actions in which students simulate operations carried out in various public institutions.

Occasionally, reformers take into account students' opinion regarding the implementation of new curricula or adjustments to current curricular materials, in accordance with their experiences (Wigginton, 1986; Wood, 1992). In America, since the '80s, campuses promoted student involvement in debates on multiculturalism, curriculum, freedom of expression and other social, ethnic and racial aspects or those related to gender equality (Guarasci and Cornwell, 1997). With the help of democratic education, public

services and communities can foster the development of democratic sensitivity, citizenship skills and multicultural fluency by applying democracy principles.

Although no democratic nation lives for the ideal of civic participation, citizens can make their opinions heard in many forms. The most common form of civic involvement is the vote, but generally citizens express their interests by participating in the activities realised by the communities where they belong to. Also, participation can be considered on different levels, such as involvement in activities of communal organizations or involvement in political causes and/or movements on extensive territories.

The common principle of all these forms is the need to strengthen awareness and importance of participation in all its aspect: activism, volunteering and representation. Therefore, the contribution education has on the individual development of citizens' participative potential is undisputed. Civic education can be achieved through different learning methods, encouraging youngsters to participate in activities that are not available only in formal school, but reflect a learning and training process accounting for continuous transformation and challenges of society (Moldovan et al., 2014).

Szakacs (2013) studied the level of civic education in Romania, following the consequences of 1989. The empirical results obtained that civic education in post-communist Romania is associated with the concept of "good citizen", referring more to obedience and respecting laws than active involvement of individuals. In Romania, it is important to analyze impediments and opportunities offered to citizens through post-communist education, taking into consideration socio-cultural perspectives that induce gradual institutionalization at global level. Thus, after 1989, the Romanian education system tried to depart from the polarized discussions of the ideal citizen modeled through formal education. Analyzing the content of civic education and school missions, a "good citizen" combines elements of free citizenship, individual efforts of self-realization, those related to EU citizens - active involvement in community life - and with cosmopolitan citizenship associated to extending citizens' concerns at worldwide level. In the new society, a student is expected not to become an obedient subject, but an actively involved citizen and powerful member of society in its broadest sense (McEneaney and Meyer, 2000).

Through the curriculum recently adopted in the lower level of secondary education the civic education stage in the individual life was recognized. This change was obvious by formulating specific objectives and attitudes promoted by civic education that included "nurturing the positive self-image, constructive relationships with others, proactive attitude in the personal, social and professional life or acceptance of diversity of choices in private and public life, diversity of ethnic, social, cultural, religious and other nature, undertaking dialogue and intercultural communication" (National Council for Curriculum, Bucharest, 2006). The Civic Culture textbook from the 7th grade presented young people as a state citizen, having the status of a "member of various social groups and as a unique and dignified human being".

The perceptions of Romanian youngsters on civic education and their role in society was brought to the attention of various national and international organizations. The Soros Foundation published a study in December 2010 under the name Civic and political involvement of young people, involving pupils aged between 14 and 18 (Soros Foundation Romania, 2010). Another study was conducted in 2011 by IMAS Marketing and Polls, the first company on market research in Romania with Romanian private capital. They analyzed the attitudes of youth activism and Romanian - university students - to the protests (IMAS, 2011). As a main conclusion, these studies shown that pupils and students are inclined to believe that a good citizen is the one getting involved more in social activities, and less in politics. Moreover, students do not appreciate subjects related to civic

education as they base their opinion related to democracy on media and social environment, not on the subjects studied.

3. Data and methodology

The research approach was based on qualitative research methodology, involving an analysis based on questionnaire. This assesses awareness, importance and applicability of the concept of "citizenship" among young people. Respondents were asked to evaluate certain statements and express their agreement or disagreement with them. In order to develop the questionnaire nominal-type items were used on the one hand, and Likert-type items on the other hand. The latter evaluate respondents' answers considering both, objective and subjective criteria. For evaluation questions a symmetric scale was used, with an equal number of positive and negative responses, and a neutral one. Thus, the five positions reflected disagreement, partial disagreement, neutrality, partial agreement or total agreement.

The survey results were analyzed on each section, using SPSS, the predictive analytics software. The three dimensions considered were the basics of the questionnaire sections: Section I Skills and competencies, Section II Attitude (involvement assessment) and Section III Reflection. The survey was administered online, being intended for Bachelor, Master and PhD students. This was mostly sent by teachers to respondents via messages posted on discussion groups including students enrolled mainly in the specializations of the Faculty of Economics and Business Administration from the West University of Timisoara.

Gathering the overall results was facilitated by collecting the survey online using the option offered by Google Docs. Responses were discharged in an easily processing manner, including the answers for all respondents. The survey was completed between the 17th of December 2013 and the 8th of February 2014, by a total of 250 students respondents.

4. Results

The research conducted aimed to assess the basic knowledge of the respondents in terms of civil society, the level of knowledge regarding the "citizenship" term and the degree of participation in training courses on participatory democracy or human rights, or public debates and / or lobbying and advocacy.

The respondents opinions were distributed as follows: 79% of the students from the Faculty of Economics and Business Administration stated that they did not know this term and did not participate in such courses; only 15% of them responded positively and 6% of the respondents believe that these are unnecessary. This shows that young people do not know the meaning of the "participatory citizenship", which confirms both the lack of involvement and their membership in a group / organization, formal or informal. Considering awareness on the activities of local public administration institutions, the City Hall and City Council, only 31% of respondents know the activities of these institutions, 67% know them in a small proportion, and 2% did not know anything about them.

Although 68% of the respondents do not belong to an organization and do not show an active participation in the society, they consider that introducing training courses on the topic of governance and public sector transparency into the university curricula would be an appropriate development. In general, young people see voting as the only political dimension of civic engagement and associates social activism to charity activities or those related to environmental protection. Students are more interested in the activities of NGOs and not in the government process, so their membership in student organizations is not

always reflected in defending students' rights but in promoting various extracurricular activities.

Given the results obtained, they justify our proposal to adapt and improve educational offer in terms of development of civic and ethical skills of young people. Students' attitude towards civic involvement is confusing since they can not define terms such as "participatory citizenship". They generally see a good citizen as a person who is subject to state rules (respecting the law, exercising the right to vote) and are not interested in being involved in political terms. Although the National Curriculum Council tried to improve curricula related to civic culture since the lower secondary level of education system, raising awareness of young people about their role in society and the power they can manifest is reduced. Therefore, developing university curriculum on civic and democratic education, and on governance and public sector transparency comes in addition to civic culture studies, inspiring promotion of active citizenship among young people, developing solidarity and tolerance and supporting the dialogue between public authorities and youngsters.

5. Conclusions

Nowadays, youngsters' perception on the responsibilities assumed by citizens is mostly related to human rights and non-infringement of laws. Being only a part of the complex phenomenon of participatory democracy, these aspects create a social distance towards active citizenship. In order to contribute to youth empowerment, their approach on participation to community life should be first observed. In this sense, education must aim at explaining the social relations that can be established in everyday life context, and encourage young people to engage in discussions regarding the national and even the European Union development and future, by raising awareness on the role of European citizens.

In particular, this study demonstrates the need for youth empowerment through civic education, in Romania. The research also highlights the need for academic curricula development to ensure skills and competencies related to active participating actions needed in the development of democratic society.

Unfortunately, in Romania, the concerns on adapting and improving school or university curricula are in their early stage. This induces a minimum level of knowledge in civic education for youth and a lack of involvement in solving society issues. The basic knowledge level was also reflected by the survey answers offered by the students of the Faculty of Economics and Business Administration. Most of them did not know the meaning of specific notions of participatory democracy, but considered that introducing courses related to public sector and its relationship with civil society in the university curriculum would be necessary.

The study showed that most young people know few on the role and activities of government institutions. Citizens, and especially youngsters, must be aware of their decision making power and the possibility to exercise their influence by participation in public debates, lobbying and advocacy, or by voting during elections. The research conducted also highlighted that youth involvement in governance is necessary and is available in many forms of social activism, not only through participatory decision-making process.

While schooling should have as main mission shaping future citizens, their education is not only the common target of continuous efforts to reform at national and international level, both in terms of the state and NGO sector. This became an important research topic worldwide. Civic education in developing countries, especially in the context of European integration, receives much attention.

As the results of this study showed, over the past 15 years, the public sector has improved the flexibility and transparency degree for the needs induced by participatory democracy. However, compared to the EU member states, the Romanian degree is under the average, indicating major deficiencies in terms of adaptability and improvement of interaction with the civil society. Moreover, developed countries show greater importance towards the presence of civic education disciplines in the school curricula. These develop the youngsters' capacity and skills for an active and engaged civic behavior.

The utility of civic education disciplines can be measured through students' attitude, evidenced with the responses to sociological surveys and questionnaires. This research aimed to highlight the need for civic education system improvement. The current system has a significant impact on the failure of the state to create a population that has all the characteristics of "good citizens".

References

1. Biesta, G.J., Lawy, R.S. and Kelly, N., 2009. Understanding young people's citizenship learning in everyday life: The role of contexts, relationships and dispositions. *Education, Citizenship and Social Justice*, 4 (1), pp.5-24.
2. Eurydice, 2012. *Citizenship Education in Europe*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.
3. Guarasci, R. and Cornwell, G.H., 1997. *Democratic education in an age of difference: redefining citizenship in higher education* (1st ed.). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
4. Haste, H., 2004. Constructing the citizen. *Political Psychology*, 25 (3), pp.413–439.
5. IMAS, 2011. *Atitudini civice i implicarea tineretului în via a social-politic* . Project financed by Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.
6. McEneaney, E.H. and Meyer, J.W., 2000. The content of the curriculum. An institutionalist perspective. In: M.T. Hallinan, ed. 2000. *Handbook of the Sociology of Education*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, pp.189–211.
7. Moldovan N.C., Lobont O.R., Schank M.J., 2014. The civic education impact among youth in a democracy. *SEA - Practical Application of Science*, 2 (1), (3)/2014, pp.364-370.
8. National Council for Curriculum, Bucharest, 2006.
9. Soros Foundation Romania, 2010. *Implicarea civică i politică a tinerilor* . Constanța: Dobrogea Publisher.
10. Szakacs, S., 2013. Converging with World Trends: The Emergence of the Cosmopolitan Citizen in Post-Socialist Romanian Citizenship Education. *Journal of Social Science Education*, 12 (4), pp.6-22.
11. Westheimer, J., 2008. *On the relationship between political and moral engagement*. In: Oser, F. and Veugelers, W. (Eds.), *Getting involved: Global citizenship development and sources of moral values*, Rotterdam/Taipei: Sense Publishers.
12. Wigginton, E., 1986. *Sometimes a shining moment: The foxfire experience*. Garden City, New York: Anchor Press/Doubleday Books.
13. Wood, G., 1992. *Schools that work: America's most innovative public education programs*. New York: Dutton Press.

NEVOIA DE RESPONSABILIZARE A TINERILOR PRIN EDUCAȚIE CIVICĂ

Conf. univ. dr. Oana-Ramona LOBONȚ

Facultatea de Economie și de Administrare a Afacerilor,
Universitatea de Vest din Timișoara, România

Lect. univ. dr. Sorana VATAVU

Facultatea de Economie și de Administrare a Afacerilor,
Universitatea de Vest din Timișoara, România

Email: sorana.vatavu@e-uvv.ro

Masterand Milena-Jana SCHANK

Facultatea de Economie și de Administrare a Afacerilor,
Universitatea de Vest din Timișoara, România

Rezumat: Realitatea ne arată adesea că tinerii sunt deconectați de la viața civică și politică, ceea ce duce la o deficiență importantă la nivelul educației și implicării participative. Lucrarea de față își propune să evidențieze o analiză empirică realizată în rândul studenților la specializările de afaceri și economie, pentru a reflecta nevoia educației în ceea ce privește participarea civică și nivelul cunoștințelor legate de conceptele de bază ale democrației participative. Studiul prezintă rezultatele unui chestionar cu 250 de respondenți, rugați să evalueze anumite declarații și să își exprime opinia (acord sau dezacord) cu privire la rolul democrației participative și implicarea lor în rezolvarea problemelor în societate. Rezultatele au arătat că majoritatea respondenților nu sunt familiarizați cu noțiunile specifice democrației participative. Concluzia principală a acestei investigații privind educația civică indică faptul că există un nivel scăzut de participare sau implicare activă a tinerilor în societatea românească. Pentru a rezolva acest problemă, trebuie acordată o atenție deosebită adaptării și îmbunătățirii ofertei educaționale în ceea ce privește dezvoltarea competențelor civice și etice.

Cuvinte-cheie: educație civică, participare democratică, tineri, chestionar

Clasificare JEL: H83, J13

Acknowledgement: This work was supported by a grant from Iceland, Liechtenstein and Norway through the Project 14-SEE-PC-RO TIMISOA01 “Transnational cooperation for research consolidation through knowledge and innovation transfer – KnowReset” co-funded from the EEA Financial Mechanism 2009-2014 – Inter-institutional cooperation projects, Contract no. 2/21.07.2014.

1. Introducere

În sens general, educația civică se dobândește pe tot parcursul vieții, prin participarea la diverse practici sociale, incluzând educația oferită în școală, familie, între prieteni sau concetățeni, respectiv din experiențele la care aceștia iau parte sau chiar le generează. De asemenea, sunt importante grupurile formale și informale la care tinerii pot participa. Între acestea, într-o societate democratică, cele mai importante sunt organizațiile de tineret sau cele de voluntariat. Însă, însușirea valorilor asociativității generează în egal măsură și grupurile de natură religioasă, cele specifice mediului profesional, relații de natură umană informale și de acord sau localizate destinate socializării.

În decursul ultimilor ani, cultivarea echității și a coeziunii sociale a reprezentat o prioritate politică în dezvoltarea la nivel național și european. Astfel, încurajarea și stimularea cetățenilor, în special a persoanelor tinere, în procesul activ participativ la viața socială și politică a fost privit drept unul dintre principalele mijloace de a aborda aceste considerente (Eurydice, 2012). Prin urmare, educația a fost identificată drept un punct de sprijin, având o mare importanță atât în sens formal, cât și nonformal.

De regulă, în reglementările oficiale recomandate sau liniile directoare care consideră participarea civică drept centrul democrației, profilul național românesc se prezintă, mai degrabă, drept unul neparticipativ. De regulă, participarea civică oferă mecanismul prin care cetățenii își pot exprima interesele în ceea ce privește un subiect abordat,

preferințele, nevoile, uneori putând chiar să mobilizeze presiuni în scopul obținerii unui rezultat spurs, remarcăm discrepanțe la nivelul încrederii cetățenilor în factorul decizional.

O astfel de realitate ne determină să considerăm imperative investigațiile privind percepția și nivelul de implicare voluntară a cetățeanului în viața socială, implicarea indirectă a cetățeanului în procesul decizional prin exercitarea dreptului la vot sau prin participarea în procese consultative. Însă, și mai interesant este să remarcăm impactul clivajului educațional asupra gradului de implicare directă și activă a cetățeanului în viața comunității din care face parte.

Pe baza acestor considerente, în prima parte a lucrării de față ne propunem să sintetizăm și să descriem cele mai importante aspecte conceptuale privind educația civică și rolul acesteia în dezvoltarea tinerilor. Lucrarea continuă cu expunerea metodologiilor utilizate în vederea elaborării studiului empiric, precum și a principalelor rezultate obținute. În finalul lucrării sunt prezentate concluziile și remarcile cu privire la studiul realizat.

2. Educația civică în literatura de specialitate

Cetățenia participativă, precum și dezvoltarea acesteia ca obiectiv educațional, este o problemă, în esență, normativă deoarece există opinii divergente cu privire la aceasta. Aceasta se referă la dezvoltarea identității și este înrădăcinată în viața de zi cu zi a oamenilor (Biesta et al., 2009; Haste, 2004). Se impune și diferențierea conceptuală clară dintre cetățenia activă și cultura participativă deoarece cetățenia activă este generată de cultura civică și democrația participativă.

Cetățenia reprezintă o expresie a identității publice și capacitatea unui individ de a se bucura de drepturile și privilegiile care decurg din această poziție. Cetățenia reprezintă, de asemenea, apartenența din punct de vedere subiectiv la identitatea publică a unei țări. Una dintre cele mai importante decizii ale unui stat este definirea criteriilor de acordare a cetățeniei care descriu importanța acordată anumitor caracteristici ale poporului său, cultivând, astfel, imaginea statului respectiv. Astfel, în sens reduționist, dar relevant, prin cetățenie activă înțelegem implicare civică, participare și civism, cu o diferențiere clară între motivațiile orientate către sine și cele orientate social.

Potrivit lui Westheimer (2008), o „democrație participativă bună” presupune ca cetățenii să fie dispuși și capabili să evalueze critic diferite perspective, să exploreze strategii de schimbare și să reflecte asupra acestor probleme din perspectiva dreptății, (in)egalității și angajamentului democratic, pe lângă capacitatea de a funcționa în cadrul unei comunități acceptate și responsabile din punct de vedere social.

Se spune deseori că tinerii de astăzi vor fi responsabili pentru rezolvarea problemelor de mâine, sistemul educațional furnizând pregătirea esențială a acestei sarcini. În ciuda acestei retorici, curricula, care are drept subiect principal natura problemelor sociale și felul în care tinerii ar putea răspunde în calitate de cetățeni, se află rareori în centrul atenției. În loc să aibă în vedere modalitățile prin care tinerii ar putea promova o societate mai bună prin intermediul instituțiilor democratice, discuțiile curriculare se concentrează pe dobândirea de noi competențe academice și vocaționale, ajungând ca scopurile democrației în învățământ să se bazeze pe oportunitățile de muncă în folosul comunității și pe exerciții în care studenții simulează operațiunile realizate la nivelul diferitelor instituții publice.

Ocazional, reformatorii iau în considerare opinia studenților în ceea ce privește implementarea unei arii curriculare sau ajustarea materialelor curriculare în conformitate cu experiențele lor (Wigginton, 1986; Wood, 1992). În America, încă din anii 1980, campusurile au promovat implicarea studenților în dezbateri legate de multiculturalism, curriculum, libertatea de exprimare, precum și alte aspecte legate de diferențele sociale,

etnice și rasiale sau cele referitoare la egalitatea între sexe (Guarasci și Cornwell, 1997). Cu ajutorul educației democratice, serviciile publice și comunitățile pot favoriza dezvoltarea sensibilității democratice, competențele cetățenilor și fluența multicultural prin aplicarea principiilor democrației.

De la nicio națiune democratică nu trăiește pentru idealul unei participări civice, există mai multe forme prin care cetățenii își pot face auzită vocea. Cea mai des întâlnită formă de implicare civică este reprezentată de participarea la vot, dar cetățenii își exprimă, în general, interesele prin participarea la activitățile comunităților din care aceștia fac parte. De asemenea, acestea pot fi considerate pe mai multe paliere, cum ar fi implicarea în activitățile organizațiilor comunale sau implicarea în cauze politice și/sau mici teritorii mai extinse.

Însă, comun tuturor acestor aspecte este necesitatea consolidării gradului de conștientizare a importanței participării, în toate formele pe care aceasta le presupune: activism, voluntariat și reprezentare. Astfel, contribuția pe care educația o aduce la dezvoltarea individuală a potențialului participativ al cetățenilor este incontestabilă. Educația civică poate fi realizată prin diferite metode de învățare, încurajând tinerii să participe la activități care nu sunt disponibile doar în școala formală, ci reflectă un proces de învățare și de formare care vizează transformările continue și provocările societății (Moldovan et al., 2014).

Szakacs (2013) a studiat nivelul educației civice în România, urmărind consecințele anului 1989. Dovezile empirice obținute au indicat faptul că educația civică postcomunistă din România este asociată conceptului de „bun cetățean”, în forma care face referire mai mult la obediență și respectarea legilor decât la implicarea activă a indivizilor. În cazul României, este importantă analiza impedimentelor și a oportunităților oferite cetățenilor prin educația postcomunistă, luând în considerare perspective și schimbări socio-culturale largi, care s-au produs, treptat, instituționalizarea la nivelul global. Astfel, după 1989, învățământul românesc a încercat să se îndepărteze de la discuțiile polarizate ale cetățeanului ideal, modelat prin educația formală. Prin analiza conținutului educației civice și a misiunilor școlii, un „bun cetățean” combină elementele de cetățenie liberală, care se referă la încercările individuale de auto-realizare, cele ale cetățeniei comunitare – implicarea activă în viața comunității – și cu cetățenia cosmopolită, raportată la extinderea preocupărilor cetățenilor la nivel mondial. În noua societate, este de așteptat ca elevul să devină un cetățean implicat activ, un membru puternic al societății, în sensul larg al acesteia, și nu un subiect ascultător (McEneaney și Meyer 2000).

În curriculum-ul adoptat recent în învățământul secundar inferior, individului i-a fost recunoscută etapa educației civice. Această schimbare a fost evidentă prin formularea obiectivelor specifice și a atitudinilor promovate prin educația civică, care au inclus „cultivarea unei imagini de sine pozitive, relaționare constructivă cu ceilalți, atitudine proactivă în viața personală, socială și profesională sau acceptarea diversității de opinii în viața privată și în cea publică, a diversității etnice, sociale, culturale, religioase etc. și asumarea dialogului și a comunicării interculturale” (Consiliul Național pentru Curriculum, București, 2006). Astfel, manualele de Cultură Civică de clasa a 7-a au prezentat tânărul drept un cetățean al statului, având calitatea de „membru al diferitelor grupuri sociale, și ca o ființă unică și demnă”.

Percepția tinerilor români asupra educației civice și a rolului acestora în societate a fost supusă atenției de diverse organizații naționale și internaționale. Fundația Soros a publicat un studiu în decembrie 2010, sub denumirea „Educația civică și implicarea politică a tinerilor”, implicând elevi cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani (Fundația Soros România, 2010). Un alt studiu a fost realizat la sfârșitul anului 2011 de IMAS Marketing și Sondaje, prima firmă de cercetare de piață din România cu capital privat integral

românesc. Aceștia au analizat activismul și atitudinile tinerilor români – studenți la Universitate - față de proteste (IMAS, 2011). În esență, studiile au evidențiat faptul că elevii sunt înclinați să creadă că a fi un bun cetățean înseamnă să te implici, cu precizie, în activități sociale, mai puțin în domeniul politic, iar studenții nu apreciază materiile legate de educația civică și își bazează opinia cu privire la democrație pe mass-media și mediul social, nu pe disciplinele studiate.

3. Date și metodologia de analiză

La baza demersului întreprins a stat metodologia de cercetare calitativă care presupune conturarea unei analize bazate pe chestionar. Cu ajutorul acestuia, s-a încercat evaluarea gradului de cunoaștere, importanța și aplicabilitatea conceptului „citizenship” în rândul tinerilor. Respondenții au fost rugați să evalueze anumite afirmații și să își exprime acordul sau dezacordul cu privire la acestea. În elaborarea chestionarului au fost utilizate, pe de o parte, elemente de tip nominal, iar pe de altă parte, elemente de tip Likert. Cu ajutorul celor din urmă, au fost evaluate afirmațiile respondenților luând în considerare atât criteriile obiective, cât și subiective. Pentru întrebările de evaluare s-a utilizat o scală simetrică, având un număr egal de răspunsuri pozitive și negative, în raport cu unul neutru. Astfel, cele cinci poziții au reflectat dezacordul total, dezacordul parțial, neutru, acordul parțial, respectiv acordul total.

Rezultatele obținute pe baza sondajului realizat au fost analizate pe fiecare secțiune, cu ajutorul programului SPSS, un software de analiză predictivă. Cele trei dimensiuni luate în considerare au stat la baza constituirii secțiunilor chestionarului: Secțiunea I. Competențe și abilități, Secțiunea a II-a. Atitudine (evaluarea implicării) și Secțiunea a III-a. Reflectare. Sondajul a fost administrat on-line, fiind destinat studenților de la ciclurile licență, master și doctorat. În cea mai mare parte, acesta a fost transmis respondenților prin intermediul mesajelor postate de către profesori pe grupurile de discuții ale studenților înscriși, cu precizie, la specializările Facultății de Economie și de Administrare a Afacerilor din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

Obținerea rezultatelor, pe ansamblu, a fost facilitată prin colectarea sondajului în mediul online, utilizând opțiunea oferită de Google Docs. Acest lucru a permis descărcarea rezultatelor într-o manieră ușoară de prelucrat, având ansamblul tuturor respondenților. Sondajul a fost completat în perioada 17 decembrie 2013 - 8 februarie 2014 și a avut un număr de 250 studenți respondenți.

4. Rezultate

Cercetarea întreprinsă a vizat evaluarea cunoștințelor de bază ale respondenților în ceea ce privește societatea civilă, nivelul de familiarizare cu termenul „citizenship”, precum și gradul de participare a acestora la cursuri de formare cu tema democrației participative sau a drepturilor omului sau la dezbateri publice și/sau lobby și advocacy.

Aprecierile respondenților au fost distribuite, după cum urmează: în proporție de 79%, studenții Facultății de Economie și de Administrare a Afacerilor au afirmat că nu cunosc acest termen și nu au participat la astfel de cursuri; doar 15% dintre aceștia au răspuns pozitiv, iar 6% dintre respondenți consideră că acestea nu sunt necesare. Acest rezultat denotă faptul că tinerii nu cunosc sensul noțiunii de „cetățenie participativă”, fapt ce confirmă atât lipsa implicării, cât și lipsa apartenenței acestora la un grup/organizație formală sau informală. Considerând gradul de cunoaștere privind activitatea instituțiilor administrației publice locale, a Primăriei și a Consiliului Local, doar 31% dintre respondenți cunosc activitățile acestor instituții, 67% le cunosc într-o mică măsură și 2% nu știu nimic despre acestea.

Cu toate acestea, în proporție de 68%, respondenții nu fac parte dintr-o organizație și nu prezintă un comportament activ în societate, aceștia consideră introducerea în curricula universitară a unor cursuri de formare pe tematica guvernării și transparenței sectorului public ar fi una oportună dezvoltării acestora. În general, tinerii consideră votul drept singura dimensiune politică a implicării civice și asociază activismul social actelor de caritate sau a celor legate de protejarea mediului înconjurător. Studenții sunt, mai degrabă, interesați de activitățile ONG-urilor și nu de procesul de guvernare, astfel încât apartenența acestora la organizațiile studențești nu se concretizează întotdeauna în apărarea drepturilor studenților, ci în promovarea diverselor activități extracurriculare.

Având în vedere rezultatele obținute, acestea justifică propunerea noastră în vederea adaptării și îmbunătățirii ofertei educaționale din punct de vedere al dezvoltării unor competențe civice și etice ale tinerilor. Atitudinea studenților față de implicarea civică este confuză, de vreme ce aceștia nu pot defini noțiunea de „cetățenie participativă”. Ei percep, în general, un bun cetățean ca o persoană care se supune regulilor statului (a respecta legea, a-și exercita dreptul de vot) și nu sunt interesați să fie implicați din punct de vedere politic. Deși Consiliul Național pentru Curriculum a încercat îmbunătățirea curriculei legate de cultura civică încă de la nivelul învățământului secundar inferior, conștientizarea tinerilor cu privire la rolul acestora în societate și puterea pe care o pot manifesta este redusă. Astfel, dezvoltarea curriculei universitare pe tema educației civice democratice și a guvernării și transparenței sectorului public vine în completarea studiilor de cultură civică, insuflând promovarea cetățeniei active în rândul tinerilor, dezvoltarea solidarității și toleranței și sprijinirea dialogului între autoritățile publice și tineri.

5. Concluzii

În prezent, percepția tinerilor față de responsabilitățile asumate în calitate de cetățeni sunt legate, cu precizie, de respectarea drepturilor și neîncălcare legilor. Fiind doar o parte din fenomenul complex al democrației participative, aceste aspecte creează o anumită distanță socială față de cetățenia activă. Ca aport pentru responsabilizarea tinerilor trebuie considerat modul de abordare al acestora privind participarea la viața comunității. În acest sens, educația trebuie să vizeze explicarea raporturilor sociale ce pot fi stabilite în contextul vieții cotidiene și încurajarea tinerilor pentru implicare în dezbaterile care privesc dezvoltarea și viitorul național, și chiar al Uniunii Europene, prin conștientizarea rolului de cetățeni europeni.

În mod particular, acest studiu demonstrează nevoia de responsabilizare a tinerilor din România prin educație civică. De asemenea, cercetarea întreprinsă evidențiază necesitatea dezvoltării curriculei academice în vederea asigurării aptitudinilor și competențelor generatoare de acțiuni activ participative la dezvoltarea societății democratice.

Din păcate, în România, preocupările privind adaptarea și îmbunătățirea curriculei colare, gimnaziale, liceale și, mai ales, universitare, se află într-un stadiu incipient. Acest fapt se repercutează asupra cunoștințelor minimale privind educația civică a tinerilor și lipsa de implicare a acestora în soluționarea problemelor societății. Aceste cunoștințe minime sunt reflectate și în răspunsurile acordate întrebărilor din sondajul de opinie aplicat studenților din cadrul Facultății de Economie și de Administrare a Afacerilor, de unde reiese faptul că majoritatea acestora nu cunosc sensul noțiunilor specifice democrației participative, dar își doresc introducerea unor cursuri legate de sectorul public și relația acestuia cu societatea civilă în curricula universitară.

Studiul a arătat faptul că majoritatea tinerilor cunosc rolul și activitățile instituțiilor administrației publice într-o măsură mică. Cetățenii și, în special, tinerii trebuie să conștientizeze că sunt un factor decizional care își poate exercita influența prin participarea

la dezbateri publice, activități de lobby și advocacy sau în procesul alegerilor electorale. Cercetarea întreprinsă a evidențiat, totodată, și faptul că este necesară și implicarea tinerilor în procesul de guvernare prin activism social, nu doar participativ decizional.

În vreme ce colarizarea ar trebui să aibă drept principală misiune formarea viitorilor cetățeni, educația acestora nu este doar ținta unor eforturi continue de reformare la nivel național și internațional, atât din punct de vedere al statului, cât și al sectorului ONG, devenind o temă importantă de cercetare răspândită la nivel internațional. Educația civică în țările în curs de dezvoltare și cele în care se instalează democrația, mai ales în contextul integrării europene, primește o atenție sporită.

După cum au confirmat și o parte din rezultatele acestui studiu, de-a lungul ultimilor 15 ani, sectorul public și-a îmbunătățit gradul de flexibilitate și transparență la necesitățile induse de democrația participativă, însă, comparativ cu nivelul statelor Uniunii Europene, România se află sub media acestora, prezentând deficiențe majore în ceea ce privește adaptabilitatea și îmbunătățirea interacțiunii cu societatea civilă. Mai mult decât atât, țările mai dezvoltate acordă o importanță mai mare prezenței în curricula colară a unor discipline care să dezvolte capacitatea și abilitățile tinerilor de a avea un comportament civic activ și implicat.

Utilitatea disciplinelor de educație civică poate fi măsurată prin atitudinea studenților, atitudine evidențiată prin răspunsurile la sondajele de opinie și chestionarele sociologice. Această cercetare a avut scopul de a evidenția necesitatea îmbunătățirii sistemului de educație civică, ce are, în acest moment, un impact semnificativ asupra eșecului statului de a crea o populație care prezintă toate caracteristicile unor „buni cetățeni”.

Bibliografie

1. Biesta, G.J., Lawy, R.S. and Kelly, N., 2009. Understanding young people's citizenship learning in everyday life: The role of contexts, relationships and dispositions. *Education, Citizenship and Social Justice*, 4 (1), pp.5-24.
2. Eurydice, 2012. *Citizenship Education in Europe*. Brussels: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.
3. Guarasci, R. and Cornwell, G.H., 1997. *Democratic education in an age of difference: redefining citizenship in higher education* (1st ed.). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
4. Haste, H., 2004. Constructing the citizen. *Political Psychology*, 25 (3), pp.413–439.
5. IMAS, 2011. *Atitudini civice și implicarea tineretului în viaa social-politică*. Project financed by Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.
6. McEneaney, E.H. and Meyer, J.W., 2000. The content of the curriculum. An institutionalist perspective. In: M.T. Hallinan, ed. 2000. *Handbook of the Sociology of Education*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, pp.189–211.
7. Moldovan N.C., Lobont O.R., Schank M.J., 2014. The civic education impact among youth in a democracy. *SEA - Practical Application of Science*, 2 (1), (3)/2014, pp.364-370.
8. National Council for Curriculum, Bucharest, 2006.
9. Soros Foundation Romania, 2010. *Implicarea civică și politică a tinerilor*. Constanța: Dobrogea Publisher.
10. Szakacs, S., 2013. Converging with World Trends: The Emergence of the Cosmopolitan Citizen in Post-Socialist Romanian Citizenship Education. *Journal of Social Science Education*, 12 (4), pp.6-22.

11. Westheimer, J., 2008. *On the relationship between political and moral engagement*. In: Oser, F. and Veugelers, W. (Eds.), *Getting involved: Global citizenship development and sources of moral values*, Rotterdam/Taipei: Sense Publishers.
12. Wigginton, E., 1986. *Sometimes a shining moment: The foxfire experience*. Garden City, New York: Anchor Press/Doubleday Books.
13. Wood, G., 1992. *Schools that work: America's most innovative public education programs*. New York: Dutton Press.

THE ACCOUNTING TREATMENT APPLICABLE TO DISCOUNTS MADE IN TRADE ACTIVITY

Associate Professor PhD Camelia-C t lina MIHALCIUC

Faculty of Economic Sciences and Public Administration,

” tefan cel Mare” University of Suceava, Romania

Email: cameliam@seap.usv.ro

Abstract: *In a competitive market environment, the activity of conducting transactions of sale involves operating with discounts, which may be granted by suppliers to customers, these reductions quantify the existing confidence between the two partners, the business volume, the quality of goods. The literature in the field and the business practice operates with two types of discounts: trade discounts and financial discounts. Given that, often in practice is not always a clear distinction between the two categories of discounts, since the invoices are often entitled with “discounts”, the main objective of the work focuses on delineating the two categories of discounts, highlighting the applicable accounting treatment according to the Romanian accounting regulations in force (Order no. 1802/2014, valid from 1 January 2015 and Order no. 4160 of 31 December 2015 amending and supplementing certain accounting regulations valid from January 12, 2016). Thus, taking into account these regulations, in doing this work will be presented in detail issues concerning amendments and clarifications on the procedures for registration of price discounts by applying the accounting treatment prescribed.*

Keywords: *trade discounts, rebates, remises, financial discounts, settlement discounts.*

JEL Classification: *M41.*

1. Introduction

Making transactions on sale - purchase of goods and services due to conditions negotiated with customers, involves calculating certain reductions in purchase prices or tariffs, so that the level of debts towards suppliers may be less than the amount of debt at contract price. The amounts enlisted with minus in the invoices relate to some corrections and often to discounts granted by the supplier to his customers for various reasons: the volume of purchases, the particular situation of customers, payment before maturity, various promotional campaigns etc.

In the approach of this work is presented on the one hand the rules to be followed , taking into account accounting changes made by Order 1802/2014 and 4160 Order of December 31, 2015, concerning amending and supplementing certain accounting regulations, and on the other hand the ways of calculation and recording on the accounting treatment of price reductions. In the exemplification it was taken into account the aspects that depends on the time these discounts are granted/received and respectively on reporting to situations where goods to which they are associated are still into inventory. Therefore we emphasize price discounts in three distinct moments of time: price discounts granted at the date of invoice, price discounts granted subsequently to the invoice date, price discounts granted subsequently to the balance sheet date.

Also because in practice often it uses the term of "discount" is very important to analyze the cause that will lead to granting a category of discounts, in order to properly record then in accounting. Discounts granted (commercial and financial) is performed under the general conditions of delivery and settlement agreed between the parties.

According to the accounting provisions, the price discounts should be divided into two broad categories: commercial discounts (*rebates, remises and loyalty and fidelity*) and financial discounts, which is the formal discount granted for payment before maturity of the invoice (*settlement discounts or cash discounts*).

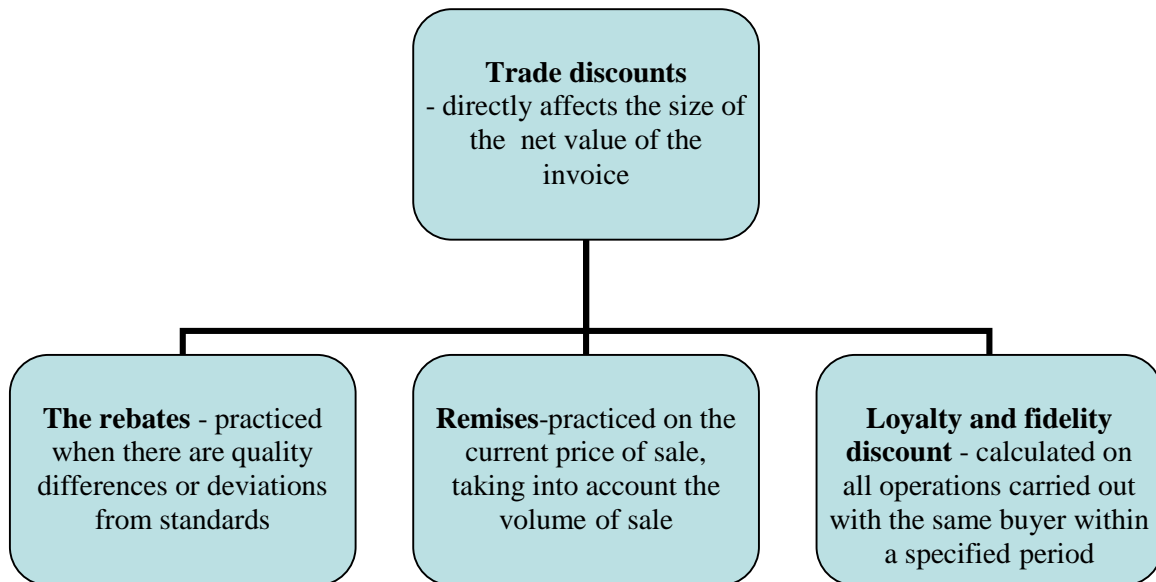
2. The categories of trade discounts

The rebate (price discounts granted for contract inconsistencies) represents a reduction of the sale price previously agreed between supplier and customer, taking into account some quality defects or non-conformity of traded goods in comparison to the clauses in the contract).

Remise (price discounts separately granted for special situations such as the high volume of purchases) is a discount practiced on the current price of sale, taking into account the volume of sales or the importance buyer clientele seller (represents a percent applied on the gross price, a percent enlisted in the offer price of the seller or in the results resulted after negotiation).

Loyalty and fidelity discount (price discounts periodically granted, usually depending on the business conducted during a certain period) represent a price discount calculated on all operations carried out with the same buyer within a specified period.

A schematic presentation of the main categories of trade discounts can be structured in Figure no. 1.

Figure no. 1. The categories of trade discounts

Discounts are not automatically granted. They must be agreed between the parties and stipulated in commercial contracts concluded between suppliers and customers. Usually, trade discounts are granted as a percentage of the gross price, but may be granted as a fixed amount.

With regards to the process of granting discounts as rebates and trade discounts, they are usually granted with the delivery and usually these price cuts do not affect specific records because the goods will be submitted in the invoice with the reduced value.

In commercial practice there are also situations where the rebate and trade discounts are given after delivery, which requires specific records on rectification debt to suppliers, by reducing the acquisition cost of purchased goods.

3. The treatment of the financial discounts

As I mentioned in the introduction, there are a series of financial discounts apart from trade discounts, reductions that are commonly described as cash discounts or settlement discounts.

Financial discounts are granted as a percentage of the value of an amount receivable settled (paid) by the buyer before the deadline or maturity of the invoice, namely a discount granted by a vendor to his customers for payments prior to maturity of the contracts.

The *settlement discount* is a percentage discount on a financial debt settled before the normal maturity. This is a financial expense for the supplier, which is the payer, and a *financial income for the customer*.

In practice, the price discounts operated between different traders, are often referred to as *discounts* and it is not always clear the reason for which they are granted, resulting in some inconsistencies regarding their effective writing in accounting records: sometimes these reductions are considered financial discounts - with consequences on financial revenue / expenses – other times the reductions are considered operating discounts - with consequences on operating income/ expenses.

4. The accounting treatment of trade discounts

In terms of methodology for calculation and entry in the accounting records, we must consider certain aspects, which are to be presented below. The first aspect is related to the tandem calculation of the discounts.

a) Tandem calculation of price discounts:

- price discounts are included in the invoice;
- trade discounts precede financial discounts;
- discounts are determined in tandem (the absolute amounts of each category of discounts is applied to the earlier net value);
- for trade discounts we shall calculate the rebates, then remises and loyalty and fidelity discount;
- settlement discounting is applied after the last trade discount (to trade net value);
- the value added tax is applied to the last "net value" (either trade net value if there is no financial discount, either financial net value);
- the trade net value, or financial net value, where appropriate, together with VAT will determine the total value of the invoice (payable / receivable);
- trade discounts, originally granted (when drawing up the invoice) is not enlisted in a separate account;

b) A second aspect is related to concrete situations where discounts are granted discounts and to regulations that we must follow in their accounting and in determining the amount of assets entering into inventory.

The Romanian Order no. 3055/2009 stipulates that "trade discounts received after invoicing, regardless of the covered period, were previously distinctly enlisted in the accounts (account 609 "Trade discounts received "and respectively account 709" Trade discounts granted") on third party accounts". Since 2015, the trade discounts received after the acquisition of the goods shall be recorded differently. To purchase products, buyer shall analyze the situation from two points of view, namely: if the purchase of products and the discount are seen as a whole, in this case the trade discounts received after invoicing shall adjust the cost of acquisition of goods and if the goods which discounts are associated to are still into inventory. The seller examines the initial transaction and the discount from a single point of view, ie if the two operations are seen as a whole.

Thus, the regulations to be observed in granted / received trade discounts relating to financial discounts are shown in Table no. 1, these rules are taken from Order no. 1802/2014, valid from January 1, 2015 and the Order no. 4160/2015 valid from January 12, 2016.

**Table no. 1. Regulations to be observed in trade and financial discounts
(granted/received)**

	Situations	Respected rules
1.	trade discounts granted by the supplier and included in the purchase invoice	<i>adjust in order to reduce cost of acquisition of goods</i>
2.	when purchasing products and receiving trade discount are made in the same time,	<i>trade discounts received previously invoicing also adjust the cost of acquisition of goods</i>
3.	trade discounts received subsequently to invoice	<i>adjust the cost of inventories, whether they are still into inventory stock; where the information held does not allow correction of inventories, these discounts will be reflected on the account 609 named "Trade discounts received"</i>
4.	if stocks for which the discounts were subsequently granted are no longer in inventory	<i>they are distinctly recorded in the accounting records (account 609 "Trade discounts received"), on behalf of Suppliers accounts (401 = 609)</i>
5.	when selling products and granting trade discounts are made in the same time	<i>trade discounts granted subsequently to invoicing, they adjust the sales revenues</i>
6.	commercial discounts granted subsequently to invoicing, regardless of the period to which it relates to	<i>it is distinctly outlined in accounting records (Account 709 "Trade discounts granted"), on behalf of Costumers accounts (709 = 4111)</i>
7.	discounts related to service providing activities, received subsequently to invoicing, regardless of the period to which it relates	<i>it is distinctly outlined in accounting records (Account 609 "Trade discounts received" and account 709 "Trade discounts granted"), on behalf of third-party accounts</i>
8.	when trade discounts represents events subsequent to the date of the balance sheet adjusting the annual financial statements	<i>they are recorded at the balance sheet date into account 408 "Suppliers - invoices to be received" and Account 418 "Customers - invoices to be issued" and is reflected in the financial statements for the year for which the report is based on documents</i>
9.	discounts that are to be received, recorded at the date of the balance sheet into account 408 "Suppliers - invoices to be received"	<i>corect the cost of inventories, whether they are still into inventory stock</i>

10.	commercial discounts received on the same invoice, when the amount of the reduction is equal to the value of the good	the company will record for that asset the entering in the heritage of the good at fair value in account 758 "Other operating income" if bought stocks respectively 475 "Investment subsidies" when purchased tangible assets
11.	financial discounts received from supplier	represent income in the period, regardless of the period to which they are related to (account 767 "Income from obtained discounts")
12.	discounts granted by the supplier	represent expenses in the period, regardless of the period to which they are related to (account 667 "Expenses on granted discounts")

Source: Order 1802/2014 and Order 4.160/2015

In paragraph 10 of the Table no. 1, Order no. 4160 of December 31, 2015 regulates distinctly the registration procedure of trade discounts received on the same invoice, when the amount of the reduction is equal to the value of goods (trade discounts given on purchase invoice covers all the value of the goods purchased). At the time of the consumption of these assets will perform and record the expenses with decrease from inventory or it will calculated the amortization as the case.

Also Order no. 4160 of December 31, 2015 brings clarification on trade discounts received after the acquisition, through a separate invoice.

Thus, if the information held does not allow correction of inventories, these discounts will be reflected on account 609 "Trade discounts received", this being presented in paragraph 4 of Table no. 1.

Trade discounts received after the billing of identifiable tangible and intangible assets represent income in advance, being reversed in the income statement over the remaining life of the respective assets.

Trade discounts received after the billing of tangible and intangible assets which are not identifiable represent revenues of the period (account 758 "Other operating income").

5. Practical examples related to the accounting treatment of price discounts

In the next part of the paper, we highlighted some practical examples of how to calculate the discounts and the method of registering into accounting records of the categories of presented discounts.

Trade discounts can be granted and charged together with the delivery of goods, subsequently to the initial sale (invoicing) or after the balance sheet date.

5.1. Discounts recorded in the initial invoice

Registering the cost of acquisition of the stocks taking into account trade discounts

The company Gama purchased goods from an external vendor, on the basis of an invoice that includes: 984 lei purchase price including VAT, 3% rebate, 2% remise, 2% settlement discount, VAT 20%. What will be the cost of acquisition of goods (Ca)?

The value of goods purchased without VAT: $984 : 1.20 = 820$ lei, or $984 \times 100/120$

Purchase Price	=	820
(-)Rabate	=	24.6
(-)Remise	=	15.91
<u>Cost of acquisition (Ca)</u>	=	<u>779.49</u>

$$\begin{aligned} \text{Rabate } 3\% &: 820 \times 3\% = 24.6 \\ \text{NC1} &= \text{Purchase price} - \text{Rabate} = 820 - 24.6 = 795.4 \\ \text{Remise } 2\% &: \text{NC1} \times 2\% = 795.4 \times 2\% = 15.91 \\ \text{NC2} &= \text{NC1} - \text{Remise} = 795.4 - 15.91 = 779.49 \\ \text{Ca} &= 820 - 24.6 - 15.91 = 779.49 \end{aligned}$$

where: NC is commercial net, the latest net being the acquisition cost
NF is financial net.

Determining the cost of acquisition for fixed assets

On 15.03.N the entity Gama acquires an imported equipment, so knowing the following:

- purchase price invoiced by the supplier, 100000 lei;
- custom duties paid in customs, 10000 lei;
- VAT paid in customs, 22000 lei;
- Internal transport costs along the way, 5000 lei, TVA 20 %.

Putting into operation of equipment requiring the Installation works by a specialized company for which it invoiced an amount of 14000 lei, VAT 20%. The final reception of the machine is on 10.04.N.

For this purchase supplier granted a trade dicount in the amount of 12000 lei. Before giving into operation the outsourcing provider was paid, registering an unfavorable exchange difference amounting to 22000 lei.

1. Evaluation at the acquisition cost of equipment:

Cost of acquisition = purchase price invoiced by the supplier + custom duties paid in customs + Internal transport costs along the way + installation expences – trade discount = 100000 + 10000 + 5000 + 14000 – 12000 = 117000 lei.

2. Recognition of acquisition and putting into operation of equipment:

Buying equipment (determining the value of the invoice):

Purchase Price	100000 lei
(+) Custom duties	10000 lei
(+) VAT paid in customs (110000 x 20%)	22000 lei
(-) Discount granted by supplier	12000 lei
= The value of the import invoice	= 120000 lei

“Tangible assets in progress “	%	98000
	“ Suppliers of property “	88000
	“ Other taxes and similar taxes “	10000

“Input VTA “	“Cash at bank in lei “	22000
--------------	------------------------	-------

(+) Internal transport costs along the way	5000 lei
(+) VAT of transportation invoice (5000 x 20%)	1000 lei
= Transportation invoice value	= 6000 lei

%	“ Suppliers of property “	6000
“Tangible assets in progress “ “Input		5000
VAT “		1000

Recording the installation expenses incurred by the specialized entity according to the invoice dated 10.04.N.

Cost work		14000 lei
+) VAT of installation invoice	(14000 x 20%)	2800 lei
= Installation invoice value		= 16800 lei

%	“ Suppliers of property “	<u>16800</u>
“Tangible assets in progress “		14000
“Input VAT “		2800

Putting into operation of machine (reception)

“Technological equipment “	“Tangible assets in progress “	<u>117000</u>
----------------------------	--------------------------------	---------------

Determining the value of an invoice, taking into account trade discounts and financial discounts

We assume that we know the following information of an invoice: an invoice for total gross sales of stocks is 30000 lei, quality defects rebate for 1800 lei, remise given for higher sales of 3% and remise given for preferential position of the buyer seller of 6%, 2% Loyalty and fidelity discount, the discount for payment settlement prior to maturity of 3.5%, VAT 20%. What will be the total invoice?

The calculation of the discounts and of the invoice value will be shown in Table no. 2, and the method of registering into accounting records in Table no. 3.

Table no. 2. Presentation of the simplified invoice

The method of calculating	Values in lei
Gross value of goods	30000
(-) Rabate	1800
NC1= 30000 - 1.00	28200
(-) Remise(1) = 28200 x 3%	846
(-) Remise(2) = 28200 x 6%	1692
NC2= NC1 – 846 – 1692 = 28200 – 846 – 1692	25662
(-)Loyalty and fidelity discount = 25662 x 2%	513.24
NC3= NC2 – 513.24	25148.76
Settlement discount = NC3 x 3.5%	880.21
NF = NC3 - 880.21	24268.55
VAT= NF x 20%	4853.71
TOTAL INVOICE = NF + VAT	29122.26

The process of registering the invoice into the accounting records, which includes trade and financial discounts, is presented as follows, both in the records of the supplier and of the customer. Trade discounts granted and invoiced shall not be recorded in a separate account in the books, they will adjust in order to reduce the acquisition cost of goods.

Table no. 3. Method of registering the invoice in the accounting records

SUPPLIER ACCOUNTING	COSTUMER ACCOUNTING
<i>Recording the sale of goods</i>	<i>Aquisition of goods</i>
Costumers = % <u>30002.47</u>	% = Suppliers <u>30002.47</u>
Income from sale of goods 25.148,76	Goods 25148.76
Output VAT 4853.71	Input VAT 4853.71
<i>Collect the invoice, highlighting the granted discount</i>	<i>Pay the invoice, highlighting the received discount</i>
% = Costumers <u>30002.47</u>	Suppliers = % <u>30002.47</u>
Cash at bank in lei 29122.26	Cash at bank in lei 29122.26
Expenses from granted discounts 880.21	Incomes from received discounts 880.21

Trade discounts granted and charged with the delivery of goods is not recorded in a separate account of reduction in accounting records, as we have seen in the previous example shown. Thus, if a sale of goods in the amount of 200000 lei has a discount of 8000 lei, accounting for accounting article for the entity that grants the discount is as follows:

4111 = 707 192000
 Customer = Revenue from sale of goods

In the case of the purchasing entity, the trade discounts granted by a supplier and included in the purchase invoice adjust downwards the cost of acquisition of goods, and the accounting article is:

371 = 401 192000
 Goods = Suppliers

5.2. Trade discounts granted subsequently to the moment of initial sale (the discount granting shall be subsequent to invoicing)

For this situation the customer will have to see whether the goods which they are associated discounts are or not in stock and where the information held does not allow correction of inventories, mentioned discounts will be reflected also in account 609 "Trade discounts received".

Suppose we have the following situation:

They sell goods in January 05, 2014 in amount of 15000 lei, without VAT. On February 15, 2015, a trade discount of 10% is granted and highlighted on a separate invoice. The buyer of sold the goods in question in the amount of 11000 lei. At the date of receiving the discount he has goods in stock in the amount of 4000 lei.

The registration of the granted/received discount in the supplier and customer accounting records will be highlighted in Table no. 4.

Table no. 4. Method of registering the granted/received discount in the accounting records

SUPPLIER ACCOUNTING	COSTUMER ACCOUNTING
<i>Recording the sale of goods on January 5</i>	<i>Recording the purchase of goods on January 5</i>
<p>Costumers = % <u>18000</u></p> <p>Incomes from 15000</p> <p style="text-align: right;">sale of goods</p> <p style="text-align: right;">Output VAT 3000</p>	<p>% = Suppliers <u>18000</u></p> <p>Goods 15000</p> <p style="text-align: right;">Input VAT 3000</p>
<i>Registration of the granted discount in February 15</i>	<i>Registration of the discount invoice in March 15</i>
<p>When selling products and granting trade discount are one and the same process, trade discounts granted subsequently to invoice adjust the income from sales invoicing.</p> <p>Costumers = % <u>(18000)</u></p> <p style="text-align: right;">Incomes from (15000)</p> <p style="text-align: right;">Sale of goods</p> <p style="text-align: right;">Output VAT (3000)</p>	<p>For goods sold in the amount of 11000 lei, the associated discount is 1100 lei (11000 lei x 10% = 1100 lei) and will be registered in the account 609 "Trade discounts received".</p> <p>For goods existing in stock in the amount of 4000, the associated discount is 400 lei (4000 lei x 10% = 400 lei) and will be registered as a reduction of cost of inventories.</p> <p>Suppliers = % <u>13680</u></p> <p style="text-align: right;">Goods 400</p> <p style="text-align: right;">Trade discounts 11.000</p> <p style="text-align: right;">received</p> <p style="text-align: right;">Input VAT 2280</p>

5.3. Trade discounts granted subsequent to the date of balance sheet

In the case of trade discounts granted subsequent to the date of balance sheet, the registrations in the accounting records will be highlighted in Table no. 5.

Table no. 5. Recording the trade discounts subsequent to the date of the balance sheet

Recording the discount at the entity beneficiary of the discount	Recording the discount at the entity that grants discounts
<p>% = 408 "Suppliers - invoices to be received"</p> <p style="text-align: right;">609 "Trade discounts received"</p> <p style="text-align: right;">4428 „VAT under settlement”</p>	<p>418"Customers – = %</p> <p style="text-align: right;">invoices to be issued"</p> <p style="text-align: right;">709 "Trade Discounts granted"</p> <p style="text-align: right;">4428 „VAT under settlement”</p>

Thus, we notice from the Table no. 5, that the records at the balance sheet date will be made using the account 408 "Suppliers invoices to be received" and 418 "Customers - invoices to be issued".

Exemplifying the practice is highlighted as follows:

The economic entity Gama receives on January 18 N from provider Epsilon an invoice of trade discount for the transactions volume of the last quarter of the previous year N-1 worth 6500 lei, VAT 20%.

The operations of economic entities Gama and Epsilon for the two financial years N and N-1 will be highlighted in the Table no. 6.

Table no. 6. Method of registering the granted/received discount subsequent to the date of the balance sheet

ACCOUNTING OF ENTITY GAMA	ACCOUNTING OF ENTITY EPSILON
<p>a)Recording of the trade discounts received for the fourth quarter (without invoice): N-1</p> <p>% = 408 "Furnizori – (7800 lei) facturi nesosite"</p> <p>609"Trade discounts (6500 lei) received"</p> <p>4428 „VAT (1300 lei) under settlement"</p>	<p>a)Recording of the trade discounts granted for the fourth quarter (without invoice): N-1</p> <p>418 "Customers – = % (7800 lei) invoices to be issued</p> <p>709 "Trade (6500 lei) discounts granted"</p> <p>4428 „VAT (1300 lei) under settlement"</p>
<p>b) In the year N, on invoice receipt will be made following records: - the reversal of initial registration:</p> <p>% = 408 " Suppliers - 7800 lei invoices to be received"</p> <p>609" Trade discounts 6500 lei received "</p> <p>4428 „VAT 1300 lei under settlement"</p> <p>- recording the discount invoice</p> <p>% = 401 "Furnizori " (7800 lei)</p> <p>609"Reduceri comerciale (6500 lei) primite"</p> <p>4426 „Input VAT" (1300 lei)</p>	<p>b) In the year N, on invoice date will be made following records: - the reversal of initial registration:</p> <p>418 "Customers – = % 7800 lei invoices to be issuedlei</p> <p>709 "Trade 6500 lei discounts granted"</p> <p>4428 „VAT 1300 lei under settlement"</p> <p>- recording the discount invoice</p> <p>4111"Customers" = % (7800 lei)</p> <p>709 "Trade (6500 lei) discounts granted"</p> <p>4427 „Output (1300 lei) VAT"</p>

5.4. Trade discounts related to provided services

The trade discounts related to provided services, received or granted subsequent to invoicing, regardless of the period to which it relates, are highlighted separately in accounting records in account 609 "Trade discounts received" on account of third party accounts, and stands out distinctly at the seller's accounting records, in account 709 "Trade discounts granted".

Suppose we have the following situation:

An economic entity (Gama) invoices annual the maintenance of some equipments worth 7000 lei, without VAT, the invoice is issued in June 2014 and the invoice with a 3% discount is also issued in July 2014.

Method of recording the granted/received discount in the case of provided services is presented in Table no. 7.

Table no. 7. Method of recording the granted/ received discount in the case of provided services

SELLER ACCOUNTING	BUYER ACCOUNTING
<i>The registration of the service providing invoice in June</i>	<i>The registration of entry of the service providing invoice in June</i>
Costumers = % <u>8400</u> Incomes from provided services 7000 Output VAT 1400	% = Suppliers <u>8400</u> Expenses with other services provided by third parties 7000 Input VAT 1400
<i>Registering the discount granted in July 2014 that will be highlighted at the seller using account 709 "Trade discounts granted"</i> 7000 lei x 3% = 210 lei. Associated discount VAT 210 x 20% = 42 lei % = Costumers <u>252</u> Trade discounts granted 210 Output VAT 42	<i>Registering the discount received in July 2014 that will be highlighted at the buyer using account the account to the buyer 609 "Trade discounts received":</i> Suppliers = % <u>252</u> Trade discounts received 210 Input VAT 42

5.5. Financial discounts

The registration of financial discount in both accounting is presented in Table no. 8, starting from the situation highlighted in the next example.

An economic entity X sells to the economic entity Y, goods at price of 50000 lei, VAT 20%, in contract providing for the settlement period of two months. Y entity wants to settle the invoice immediately to the entity X, reason for what entity X grants to entity Y a financial discount as settlement discount of 3%. Thus, invoice of discount will contain the settlement discount 1500 lei, VAT 20%.

In Table no. 8, it will highlight distinct in the two accounting, first invoice of sale, and purchase and subsequent the invoice of discount granted/ received for payment before maturity.

For the seller, settlement discount generates a recording of financial expenses (667 "Expenditure from granted discounts"). VAT collected can be affected by adjusting the tax base. If price discounts are granted after the supply of goods or services, the taxable amount of VAT is adjusted accordingly.

For the buyer, financial discount received for settlement before maturity will determine the distinct disclosure of financial income (767 "Income from received discounts").

Table no. 8. Method of recording the granted/ received financial discounts

SUPPLIER ACCOUNTING	COSTUMER ACCOUNTING
<i>Recording the sale invoice of goods</i>	<i>Recording the aquisition invoice of goods</i>
Costumers = % <u>60000</u> Income from sale of goods 50000 Output VAT 10000	% = Suppliers <u>60000</u> Goods 50000 Input VAT 10000

<i>Recording the invoice of granted discount</i>		<i>Recording the invoice of received discount</i>	
% =	Costumers <u>1800</u>	Suppliers = %	<u>1800</u>
Expenses from granted discounts	1500	Incomes from received discounts	1500
Output VAT	300	Input VAT	300

6. Conclusions

Detailing and clear analysis of the two categories of discounts is important both for their proper accounting and for the effect on the result.

From these considerations, financial discount as settlement discount is granted by the supplier to encourage payment of invoices before the normal deadline chargeability (maturity), and when that discount has another reason given by defects quality, non-compliance with the clauses in contracts, sales in large quantities, customer loyalty, then it will qualify as trade discounts, recorded in the accounts as such, respecting the appropriate accounting treatment.

Also, the effects of trade and financial discounts on the accounting result are different, so it is necessary to separate them. Thus, we know that financial discounts do affect the financial result, result without too much relevance in assessing the entity's performance, but the trade discounts do affect the operating result, which is the result which best characterizes the activity and performance of the company and underpinning the establishment of important indicators in the financial analysis undertaken by banks or other users of accounting information.

References

1. Hlaciuc, E. and Mihalcuic, C.-C., 2008. *Organizarea contabilității financiare a entităților economice: abordări teoretice și aplicative conforme cu prevederile OMFP 2374/2007 și Standardele internaționale de contabilitate*. București: Ed. Didactic și Pedagogic.
2. Gura, M., 2015. *Politici, opțiuni și proceduri contabile pentru entitățile economice ale căror valori mobiliare nu sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată*. București: Ed. ProUniversitaria.
3. Istrate, C., 2010. *Contabilitatea nu-i doar pentru contabili!*. Iași: Ed. Universul Juridic.
4. Matei, D., coord., 2010. *Contabilitatea financiară în conformitate cu Directivele Europene*. Arad: Ed. Gutenberg.
5. Paraschivescu, M.D., Pavloaia W., Radu, F. and Olaru, G., 2007. *Aplicații și studii de caz*. Iași: Ed. Tehnopress.
6. Ristea, M., coord., 2005. *Contabilitatea financiară a întreprinderii*. București: Ed. Universitaria.
7. CECCAR, 2015. *Ghid practic de aplicare a Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, aprobate prin OMFP 1802/2014*. București: Ed. CECCAR.
8. Ordinul Nr. 1802 din 29 decembrie 2014 – Partea a II-a, pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate.
9. Ordinul nr. 4.160 din 31 decembrie 2015 privind modificarea și completarea unor reglementări contabile, publicat în Monitorul Oficial nr. 21 din 12 ianuarie 2016.

TRATAMENTUL CONTABIL APLICABIL REDUCERILOR DE PRE EFECTUATE ÎN RELAȚIILE COMERCIALE

Conf. univ. dr. Camelia-Cristina MIHALCIUC
Facultatea de Științe Economice și Administrație Publică,
Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, România
Email: cameliam@seap.usv.ro

Rezumat: Într-un mediu de piață concurențial, derularea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare presupune operarea cu reduceri de preț, care se pot acorda de către furnizorii clienților, aceste reduceri cuantificând, printre altele, încrederea existentă între cei doi parteneri, volumul afacerilor, calitatea bunurilor. În literatura de specialitate din domeniu și în practica afacerilor se operează cu două categorii de reduceri de preț: reducerile comerciale și reducerile financiare. Având în vedere că, de multe ori, în practică nu se face mereu distincția clară între cele două categorii de reduceri, deoarece pe facturi, ele apar adeseori cu denumirea de discount, obiectivul principal al lucrării se axează pe delimitarea celor două categorii de reduceri, cu evidențierea tratamentului contabil aplicabil, în conformitate cu reglementările contabile în vigoare (prevederile OMFP 1802/2014, valabil de la 1 ianuarie 2015 și ordinul nr. 4.160 din 31 decembrie 2015 valabil din 12 ianuarie 2016). Astfel, înându-se cont de aceste reglementări, în demersul prezentei lucrări se vor prezenta detaliat aspectele privind modificările și clarificările referitoare la procedurile de înregistrare a reducerilor de preț, prin aplicarea tratamentului contabil prevăzut.

Cuvinte-cheie: reduceri comerciale, rabat, remiză, risturn, reduceri financiare, scont de decontare.
Clasificare JEL: M41.

1. Introducere

Realizarea tranzacțiilor privind vânzarea – cumpărarea de bunuri și servicii, ca urmare a unor condiții negociate cu clienții, presupune calculul anumitor reduceri ale prețurilor de cumpărare sau tarifelor, astfel că nivelul datoriei față de furnizori poate fi mai mic decât valoarea datoriei la preț de contract.

În demersul acestei lucrări, se prezintă, pe de o parte, regulile care trebuie respectate, înându-se cont de modificările contabile aduse prin OMFP 1802/2014 și Ordinul 4160 din 31 decembrie 2015 privind modificarea și completarea unor reglementări contabile, iar, pe de altă parte, modalitățile de calcul și înregistrare cu privire la tratamentul contabil al reducerilor de preț. În cadrul exemplificărilor s-au avut în vedere aspectele ce depind de perioada de timp când sunt acordate/primite aceste reduceri și, respectiv, de raportarea la situațiile în care bunurile cumpărate sunt aferente reducerilor mai sunt sau nu în gestiune. Astfel, putem evidenția reducerile în trei momente distincte de timp: reduceri acordate în momentul facturării, ulterior facturării, ulterior datei bilanțului.

De asemenea, datorită faptului că, în practică, deseori, se utilizează termenul de „discount”, este foarte important să se analizeze cauza care va conduce la acordarea unei categorii de reduceri de preț, pentru a se putea ulterior înregistra corect în contabilitate. Acordarea reducerilor de preț (comerciale și financiare) se efectuează potrivit condițiilor generale de livrare și de decontare stabilite între părți.

Din punct de vedere contabil, reducerile trebuie împărțite în două mari categorii: reduceri comerciale (*rabaturi, remize și risturnuri*) și, respectiv, reduceri financiare, adică acele reduceri acordate formal pentru plata înainte de scadență (*sconturi de decontare sau de cas*).

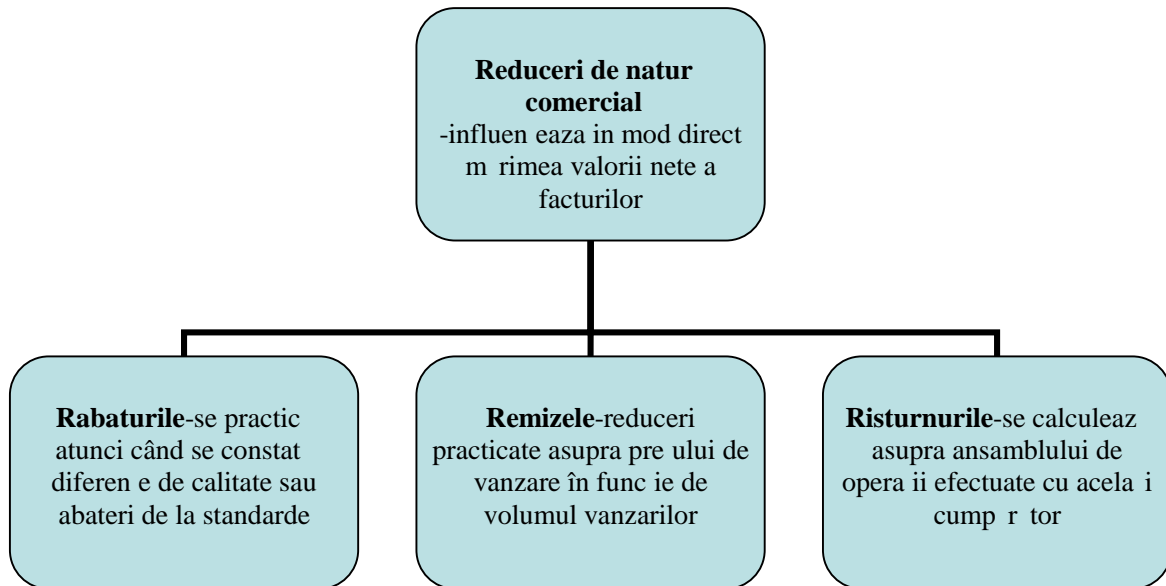
2. Categoriile de reduceri comerciale

Rabatul (acordat pentru neconcordanțe cu contractul) reprezintă reducerea practică asupra prețului de vânzare convenit anterior între furnizor și client, înându-se cont de unele defecte de calitate sau de neconformitate a bunurilor comercializate, față de clauzele prevăzute în contract.

Remiza (acordat punctual pentru situații deosebite, cum ar fi volumul mare de cumpărări) este o reducere practică asupra preului curent de vânzare, înându-se cont de volumul vânzărilor sau de importanța cumpărătorului în clientela vânzătorului (se aplică în procente aplicate asupra preului brut, procente stabilite în oferta de preuri a vânzătorului sau cele rezultate în urma negocierii).

Risturnul (acordat periodic, de regulă în funcție de afacerile realizate în perioada respectivă) reprezintă o reducere de pre calculată asupra ansamblului operațiilor efectuate cu același cumpărător într-o perioadă determinată.

O prezentare schematică a categoriilor de reduceri de natură comercială poate fi structurată în Figura nr. 1.

Figura nr. 1. Categoriile de reduceri comerciale

Reducerile nu se acordă automat. Ele trebuie să fie convenite între părți și stipulate în contractele comerciale încheiate între furnizori și clienți. De regulă, reducerile comerciale se acordă sub formă de procente din preul brut, dar se pot acorda și în sumă fixă.

În ceea ce privește acordarea reducerii sub forma rabatului și a remizei, acestea se acordă, de regulă, odată cu efectuarea livrărilor, în cazul acestor reduceri, nu intervin înregistrări specifice, deoarece bunurile livrate vor fi înscrise în factură cu valoarea redusă.

În activitatea comercială sunt și situații în care rabatul și remiza se acordă ulterior livrărilor, fapt ce necesită înregistrări specifice, privind rectificarea datoriei față de furnizori, prin diminuarea costului de achiziție al bunurilor cumpărate.

3. Modul de tratare a reducerilor financiare

După cum am amintit în partea introductivă, în afară de reducerile de natură comercială, se mai întâlnesc și reducerile financiare, reduceri care sunt denumite în mod curent sconturi de casă sau sconturi de decontare.

Reducerile financiare se acordă sub formă procentuală asupra valorii unei creanțe decontate (achitate) de cumpărător înainte de termenul sau scadența stabilită, mai exact reduceri acordate de un furnizor clienților, pentru plăți efectuate înainte de scadențele din contracte.

Scontul de decontare este o reducere financiară acordată procentual asupra unei creanțe decontate înainte de scadența normală. Aceasta reprezintă: o *cheltuială financiară pentru furnizor*, care este beneficiarul plății, și un *venit financiar pentru client*.

În practică, adeseori, reducerile practicate între agenții economici se numesc *discount* și nu este mereu foarte clar din ce motiv sunt acordate, rezultând unele inconsecvențe în ceea ce privește recunoașterea efectivă în contabilitate a reducerilor respective: uneori sunt considerate reduceri financiare – cu consecințe asupra veniturilor/cheltuielilor financiare –, alteori sunt considerate reduceri de exploatare – cu consecințe asupra veniturilor/cheltuielilor de exploatare.

4. Tratatamentul contabil al reducerilor de pre

Sub aspectul metodologiei de calcul și înregistrare în contabilitate trebuie reținute anumite reguli, pe care le vom prezenta în continuare. Astfel, un prim aspect este cel legat de calculul în cascadă al reducerilor.

a) Calculul în cascadă al reducerilor de pre :

- reducerile de pre sunt înscrise în factură ;
- reducerile comerciale premerg reducerile financiare;
- reducerile sunt determinate în cascadă (sumele absolute ale fiecărei categorii de reduceri se aplică asupra netului anterior);
- în cadrul reducerilor comerciale, mai întâi se calculează rabaturile și apoi remizele și risturnurile;
- scontul de decontare se aplică după ultima reducere comercială (la valoarea netă comercială);
- taxa pe valoare adăugată se aplică la ultimul „net” determinat (fie la netul comercial, dacă nu există reduceri financiare, fie la netul financiar, în caz contrar);
- valoarea netă comercială sau net financiar, după caz, plus TVA, va determina totalul facturii (de plată /de încasat);
- reducerile comerciale, acordate inițial (în momentul întocmirii facturii) nu se contabilizează într-un cont distinct.

b) Un al doilea aspect este cel legat de situațiile concrete în care se acordă reducerile și regulile pe care trebuie să le respectăm în contabilizarea acestora și în stabilirea valorii de intrare în gestiunea bunurilor.

În Ordinul Nr. 3055/2009, care este abrogat prin OMFP 1802/2014, „*Reducerile comerciale primite ulterior facturării, respectiv acordate ulterior facturării, indiferent de perioada la care se refereau, se evidențiază distinct în contabilitate (contul 609 „Reduceri comerciale primite”, respectiv contul 709 „Reduceri comerciale acordate”)*”, pe seama conturilor de terți. Începând cu anul 2015, tratamentul reducerilor comerciale ulterioare achiziției se înregistrează diferit. Pentru achiziția de produse, cumpărătorul efectuează o analiză din două puncte de vedere, și anume: dacă achiziția de produse și primirea reducerii comerciale sunt tratate împreună, în acest caz, reducerile comerciale primite ulterior facturării ajustează costul de achiziție al bunurilor și dacă bunurile cumpărate sunt aferente reducerii mai sunt sau nu în gestiune. Vânzătorul analizează tranzacția inițial și reducerea acordată dintr-un singur punct de vedere, și anume, dacă cele două operații sunt tratate împreună.

Astfel, regulile de respectat în situația reducerilor comerciale acordate/primite și în ceea ce privește reducerile financiare sunt prezentate în Tabelul nr. 1, aceste reguli fiind preluate din Ordinul Nr. 1802 din 2014, valabil de la 1 ianuarie 2015 și Ordinul Nr. 4160 din 31 decembrie 2015, valabil de la 12 ianuarie 2016.

Tabel nr. 1. Regulile de respectat în situa ia reducerilor comerciale i financiare acordate/primate

Nr. Crt.	Situa ii întâlnite	Reguli de respectat
1.	reducerile comerciale acordate de furnizor i înscrise pe factura de achizi ie	<i>ajusteaz , în sensul reducerii, costul de achizi ie al bunurilor</i>
2.	atunci când achizi ia de produse i primirea reducerii comerciale sunt tratate împreun	<i>reducerile comerciale primite ulterior factur rii ajusteaz , de asemenea, costul de achizi ie al bunurilor</i>
3.	reducerile comerciale primite ulterior factur rii	<i>corectează costul stocurilor la care se refer , dac acestea mai sunt în gestiune; în cazul în care informa iile de inute nu permit corectarea valorii stocurilor, aceste reduceri se vor reflecta, pe seama contului 609 "Reduceri comerciale primite"</i>
4.	dac stocurile pentru care au fost primite reducerile ulterioare nu mai sunt în gestiune	<i>acestea se eviden iaz distinct în contabilitate (contul 609 "Reduceri comerciale primite"), pe seama conturilor de ter i (401 = 609)</i>
5.	atunci când vânzarea de produse i acordarea reducerii comerciale sunt tratate împreun	<i>reducerile comerciale acordate ulterior factur rii ajusteaz veniturile din vânzare</i>
6.	reducerile comerciale acordate ulterior factur rii, indiferent de perioada la care se refer	<i>se eviden iaz distinct în contabilitate (contul 709 "Reduceri comerciale acordate"), pe seama conturilor de ter i (709 = 4111)</i>
7.	reducerile comerciale legate de prest rile de servicii, primite ulterior factur rii, respectiv acordate ulterior factur rii, indiferent de perioada la care se refer	<i>se eviden iaz distinct în contabilitate (contul 609 "Reduceri comerciale primite", respectiv contul 709 "Reduceri comerciale acordate"), pe seama conturilor de ter i</i>
8.	în cazul în care reducerile comerciale reprezint evenimente ulterioare datei bilan ului care conduc la ajustarea situa iilor financiare anuale	<i>acestea se înregistrează la data bilan ului în contul 408 "Furnizori - facturi nesosite", respectiv contul 418 "Clien i - facturi de întocmit", i se reflect în situa iile financiare ale exerci iului pentru care se face raportarea, pe baza documentelor justificative</i>
9.	reducerile care urmează a fi primite, înregistrate la data bilan ului în contul 408 "Furnizori - facturi nesosite"	<i>corectează costul stocurilor la care se refer , dac acestea mai sunt în gestiune</i>

10.	reducerilor comerciale primite pe aceeași factură, când valoarea reducerii este egală cu valoarea bunului	societatea va înregistra pentru activul respectiv intrarea în patrimoniu a bunului la valoarea justă, pe seama contului 758 „Alte venituri din exploatare”, dacă s-au achiziționat stocuri, respectiv 475 „Subvenții pentru investiții”, când s-au achiziționat imobilizări corporale
11.	reducerile financiare primite de la furnizor	reprezintă venituri ale perioadei, indiferent de perioada la care se referă (contul 767 „Venituri din sconturi obținute”);
12.	reducerile financiare acordate de furnizor	reprezintă cheltuieli ale perioadei, indiferent de perioada la care se referă (contul 667 „Cheltuieli privind sconturile acordate”).

Sursa: Ordinul Nr. 1802/2014 și Ordinul Nr. 4160/2015

La punctul 10 din Tabelul nr. 1, Ordinul Nr. 4160 din 31 decembrie 2015 reglementează distinct procedura de înregistrare a reducerilor comerciale primite pe aceeași factură, când valoarea reducerii este egală cu valoarea bunului (reducerile comerciale înscrise pe factura de achiziție acoperă în totalitate contravaloarea bunurilor achiziționate). În momentul consumului acestor active se va efectua înregistrarea cheltuielii cu scderea din gestiune sau se va calcula amortizarea, după caz.

De asemenea, Ordinul Nr. 4160 din 31 decembrie 2015 aduce clarificări cu privire la reducerile comerciale primite ulterior achiziției, printr-o factură distinctă.

Astfel, în cazul în care informațiile de intrate nu permit corectarea valorii stocurilor, aceste reduceri se vor reflecta, pe seama contului 609 „Reduceri comerciale primite”, acest aspect fiind prezentat la punctul 4 al Tabelului nr. 1.

Reduceri comerciale primite ulterior facturării unor imobilizări corporale și necorporale identificabile reprezintă venituri în avans, fiind reluate în contul de profit și pierdere pe durata de viață a imobilizărilor respective.

Reduceri comerciale primite ulterior facturării unor imobilizări corporale și necorporale care nu pot fi identificabile reprezintă venituri ale perioadei (contul 758 „Alte venituri din exploatare”).

5. Exemplificări practice legate de tratamentul contabil al reducerilor de pre

În partea următoare a lucrării, am evidențiat câteva exemple practice legate de modul de calcul al reducerilor și, respectiv, modul de înregistrare în contabilitate a categoriilor de reduceri prezentate.

Reduceri comerciale pot fi acordate și facturate odată cu livrarea bunurilor, ulterior momentului vânzării inițiale (facturării) sau ulterior datei bilanșului.

5.1. Reduceri de pre consemnate în factura inițială

Evidențierea costului de achiziție a stocurilor înănd cont de reducerile comerciale

Entitatea Gamma a achiziționat mărfuri de la un furnizor extern, pe baza facturii ce include: pre de cumpărare 984 lei, inclusiv TVA, rabat 3%, remiză 2%, scont de decontare 2%, TVA 20%. Care va fi costul de achiziție al mărfurilor (Ca)?

Valoarea fără TVA a marfurilor achiziționate: $984 : 1.20 = 820$ lei, sau $984 \times 100/120$

Pret de cumpărare	= 820
(-)Rabat	= 24,6
<u>(-)Remiz</u>	<u>= 15,91</u>
Cost de achiziție	= 779,49

Rabat 3% : $820 \times 3\% = 24,6$

NC1=Pre de cumpărare – Rabat = $820 - 24,6 = 795,4$

Remiz 2% : $NC1 \times 2\% = 795,4 \times 2\% = 15,91$

NC2=NC1 – Remiz = $795,4 - 15,91 = 779,49$

Ca= $820 - 24,6 - 15,91 = 779,49$

unde: NC reprezintă netul comercial, ultimul net fiind aferent costului de achiziție

NF reprezintă netul financiar

Determinarea costului de achiziție pentru active imobilizate

Pe data de 15.03.N, entitatea Gama achiziționează un utilaj din import, cunoscându-se, astfel, următoarele date:

- prețul de cumpărare facturat de furnizor 100000 lei,
- taxele vamale achitate în vam sunt de 10000 lei;
- taxa pe valoare adăugată achitată în vam este de 22000 lei;
- cheltuielile de transport pe parcurs intern sunt de 5000 lei, TVA 20%.

Punerea în funcțiune a utilajului necesită lucrări de montaj de către o firmă specializată pentru care aceasta facturează o sumă în valoare de 14000 lei, TVA 20%. Recepția finală a utilajului se face la data de 10.04.N.

Pentru această achiziție, furnizorul a acordat o reducere comercială în valoare de 12000 lei. Înainte de a se da în funcțiune s-a achitat furnizorul extern, înregistrându-se o diferență de curs nefavorabilă în sumă de 22000 lei.

1. Evaluarea la cost de achiziție a utilajului:

Costul de achiziție = prețul de cumpărare facturat de furnizor + taxele vamale achitate în vam + cheltuielile de transport pe parcurs intern + cheltuielile de montare – reducerea comercială = $100000 + 10000 + 5000 + 14000 - 12000 = 117000$ lei.

2. Recunoașterea achiziției și punerii în funcțiune a utilajului:

Cumpărarea utilajului (stabilirea valorii facturii):

Pret de cumpărare	100000 lei	
(+) Taxe vamale	10000 lei	
(+) TVA achitat în vam ($110.000 \times 20\%$)	22000 lei	
(-) Reducere acordată de furnizor	12000 lei	
= Valoarea din factură de import	= 120000 lei	
“Imobilizări corporale în curs de execuție”	=	%
	“Furnizori de imobilizări”	98000
	“Alte impozite taxelor și vrs minte asimilate”	10000
“TVA deductibil”	=	“Disponibil la bănci în lei”
		<u>22000</u>

(+) Cheltuieli de transport pe parcurs intern	5000 lei
(+) TVA aferent facturii de transport ($5000 \times 20\%$)	1000 lei
= Valoarea facturii transport	= 6000 lei

%	=	“Furnizori de imobiliz ri “	<u>6000</u>
“Imobiliz ri corporale în curs de execu ie “			5000
“TVA deductibil “			1.000

Înregistrarea cheltuielilor de montaj efectuate de entitatea specializat , conform facturii din data de 10.04.N:

Cost lucrare		14000 lei	
+) TVA aferent facturii de montaj (14000 x 20%)		2800 lei	
= Valoarea factur montaj		= 16800 lei	
%	=	“Furnizori de imobiliz ri “	<u>16800</u>
“Imobiliz ri corporale în curs de execu ie “			14000
“TVA deductibil “			2800

Punerea în func iune a utilajului (recep ia)

“Echipamente tehnologice “	=	“Imobiliz ri corporale în curs de execu ie “	<u>117000</u>
----------------------------	---	--	---------------

Determinarea valorii unei facturi, inând cont de reducerile comerciale i cele financiare

Presupunem c tim urm toarele date în cazul unei facturi de vânzare: totalul brut al unei facturi pentru vânz ri de stocuri este de 30000 lei, rabatul pentru defecte de calitate de 1800 lei, remiz acordat pentru vânz ri superioare de 3 % i tot remiz pentru pozi ia preferen ial a cump ratorului în clientela vânz torului de 6%, risturn de 2%, scontul de decontare pentru plata înainte de scaden de 3,5%, TVA 20%. Care va fi valoarea total a facturii?

Calculul reducerilor i a valorii facturii vor fi prezentate în Tabelul nr. 2., iar modul de înregistrare în contabilitate pentru cele dou contabilit i în Tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 2. Prezentarea facturii simplificate

Modalitatea de calcul	Valorile în lei
Valoare bruta a marfurilor	30000
(-) Rabat	1800
NC1= 30.000 - 1.800	28200
(-) Remiza(1) = 28.200 x 3%	846
(-) Remiza(2) = 28.200 x 6%	1692
NC2= NC1 – 846 – 1.692 = 28.200 – 846 – 1.692	25662
(-) Risturn = 25.662 x 2%	513,24
NC3= NC2 - 513,24	25148,76
Scontul de decontare = NC3 x 3,5%	880,21
NF = NC3 - 880,21	24268,55
TVA= NF x 20%	4853,71
TOTAL FACTURA = NF + TVA	29122,26

Contabilizarea facturii, care include reducerile comerciale și financiare, este prezentat în continuare pentru cele două contabilități, atât la furnizor, cât și la client. Reducerile comerciale acordate și facturate nu se evidențiază într-un cont distinct în contabilitate, ele vor ajusta în sensul reducerii costului de achiziție al bunurilor.

Tabelul nr. 3. Modul de înregistrare în contabilitate a facturii

CONTABILITATEA FURNIZORULUI	CONTABILITATEA CLIENTULUI
<p><i>Înregistrarea vânzării marfurilor</i></p> <p>Client = % <u>30002,47</u></p> <p>Venituri din vânzarea marfurilor 25148,76</p> <p>TVA colectat 4853,71</p> <p><i>Încasarea facturii, cu evidențierea scontului acordat</i></p> <p>% = Client <u>30002,47</u></p> <p>Conturi la bănci în lei 29122,26</p> <p>Cheltuieli privind sconturile acordate 880,21</p>	<p><i>Achiziția de marfuri</i></p> <p>% = Furnizori <u>30002,47</u></p> <p>Marfuri 25148,76</p> <p>TVA deductibil 4853,71</p> <p>Plata facturii, cu reflectarea scontului primit</p> <p>Furnizori = % <u>30002,47</u></p> <p>Conturi la bănci în lei 29122,26</p> <p>Venituri privind sconturile obținute 880,21</p>

Reducerile comerciale acordate și facturate odată cu livrarea bunurilor nu se evidențiază într-un cont distinct de reducere în contabilitate, așa cum s-a putut observa din exemplul anterior prezentat.

Astfel, dacă la o vânzare de marfuri în sumă de 200.000 lei se acordă o reducere de 8000 lei, articolul contabil pentru cel care acordă reducerea va fi:

4111 Client = 707 Venituri din vânzarea marfurilor 192000 lei

În cazul societății cumpărătoare, reducerile comerciale acordate de furnizor și înscrise pe factura de achiziție ajustează, în sensul reducerii, costul de achiziție al bunurilor, articolul contabil fiind:

371 Marfuri = 401 Furnizori 192000 lei

5.2. Reducerile comerciale acordate ulterior momentului vânzării inițiale (acordarea reducerii se face ulterior facturării marfurilor)

Pentru această situație, cumpărătorul va trebui să vadă dacă bunurile cumpărate sunt aferente reducerilor mai sunt sau nu în gestiune, iar în cazul în care informațiile de înțelegere nu permit corectarea valorii stocurilor, reducerile menționate se reflectă, de asemenea, pe seama contului 609 „Reduceri comerciale primite”.

Presupunem, spre exemplificare, următoarea situație:

Se vând marfuri în data de 05 ianuarie 2014 de 15000 lei, valoare fără TVA. În data de 15 februarie 2015 se acordă o reducere comercială de 10%, evidențiată pe o factură distinctă. La cumpărător, din marfa achiziționată până la data primirii, a fost vândut marf în sumă de 11000 lei. La data primirii reducerii se află în stoc marf în sumă de 4000 lei.

Înregistrarea în contabilitatea vânzătorului și a cumpărătorului a reducerii acordate, respectiv primite, va fi evidențiată în Tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4. Modul de înregistrare în contabilitate a reducerii acordate/primate

CONTABILITATEA VÂNZ TORULUI	CONTABILITATEA CUMP R TORULUI
<p><i>Înregistrarea vânzării marfurilor în data de 05 ianuarie</i></p> <p>Clien i = % <u>18000</u> Venituri din 15000 vânzarea marfurilor TVA colectat 3000</p> <p><i>Înregistrarea reducerii acordate în data de 15 februarie</i></p> <p>Atunci când vânzarea de produse și acordarea reducerii comerciale sunt tratate împreună, reducerile comerciale acordate ulterior facturării ajustează veniturile din vânzare.</p> <p>Clien i = % - <u>18000</u> Venituri din - 15000 vânzarea marfurilor TVA colectat - 3000</p>	<p><i>Înregistrarea achiziției de marfă în data de 05 ianuarie</i></p> <p>% = Furnizori <u>18000</u> Marfuri 15000 TVA deductibil 3000</p> <p><i>Înregistrarea facturii de reducere în data de 15 martie</i></p> <p>Pentru marfa vândută în sumă de 11000 lei, reducerea aferentă este de 1100 lei (11000 lei x 10% = 1100 lei) și se va înregistra în contul 609 „Reduceri comerciale primite”. Pentru marfa existentă în stoc în sumă de 4000 lei, reducerea aferentă este de 400 lei (4000 lei x 10% = 400 lei) și se va înregistra ca diminuare a costului stocurilor.</p> <p>Furnizori = % <u>13680</u> Marfuri 400 Reduceri comerciale primite 11000 TVA deductibil 2280</p>

5.3. Reduceri comerciale care reprezintă evenimente ulterioare datei bilanului

În cazul reducerilor comerciale acordate ulterior datei bilanului, înregistrările contabile vor fi evidențiate în Tabelul nr. 5.

Tabelul nr. 5. Înregistrarea reducerilor comerciale acordate ulterior datei bilanului

Înregistrarea reducerii la beneficiarul reducerii	Înregistrarea la entitatea care acordă reducerile
<p>% = 408 "Furnizori - facturi nesosite" 609 "Reduceri comerciale primite" 4428 „TVA neexigibil”</p>	<p>418 "Clien i - facturi de întocmit" = % 709 "Reduceri comerciale acordate" 4428 „TVA neexigibil”</p>

Observăm, astfel, din Tabelul nr. 5, că înregistrările la data bilanului se vor face cu ajutorul conturilor 408 „Furnizori facturi nesosite” 418 "Clien i - facturi de întocmit".

Exemplificarea practică este evidențiată astfel:

Entitatea economică Gama primește la data de 18 ianuarie, exerciul N, de la furnizorul Epsilon o factură de reducere comercială pentru volumul tranzacțiilor aferent ultimului trimestru al anului anterior N-1, în valoare de 6500 lei, TVA 20%.

Operațiunile entităților economice Gama și Epsilon aferente celor două exerciții financiare, N și N-1, vor fi evidențiate în Tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6. Modul de înregistrare în contabilitate a reducerii acordate/primate ce reprezintă evenimente ulterioare datei bilanului

CONTABILITATEA ENTITĂȚII GAMA	CONTABILITATEA ENTITĂȚII EPSILON
<p>a) Înregistrarea reducerii comerciale primite aferente trimestrului IV (f r factur)</p> <p>% = 408 "Furnizori – (7800 lei) facturi nesosite"</p> <p>609 "Reduceri comerciale (6500 lei) primite"</p> <p>4428 „TVA neexigibil ” (1300 lei)</p>	<p>a) Înregistrarea reducerii comerciale acordate aferente trimestrului IV (f r factur)</p> <p>418 "Clien i – = % (7800 lei) facturi de întocmit"</p> <p>709 "Reduceri (6500 lei) comerciale acordate"</p> <p>4428 „TVA (1300 lei) neexigibil ”</p>
<p>b) În anul N, la data primirii facturii se vor efectua următoarele înregistrări: - stornarea înregistrării inițiale</p> <p>% = 408 "Furnizori – 7800 lei facturi nesosite"</p> <p>609 "Reduceri comerciale 6500 lei primite"</p> <p>4428 „TVA neexigibil ” 1300 lei</p> <p>- înregistrarea facturii de reducere</p> <p>% = 401 "Furnizori " (7800 lei)</p> <p>609 "Reduceri comerciale (6500 lei) primite"</p> <p>4426 „TVA deductibil ” (1300 lei)</p>	<p>b) În anul N, la data emiterii facturii se vor efectua următoarele înregistrări: - stornarea înregistrării inițiale</p> <p>418 "Clien i – = % 7800 lei facturi de întocmit"</p> <p>709 "Reduceri 6500 lei comerciale acordate"</p> <p>4428 „TVA 1300 lei neexigibil ”</p> <p>- înregistrarea facturii de reducere</p> <p>4111 "Clien i" = % (7800 lei)</p> <p>709 "Reduceri (6500 lei) comerciale acordate"</p> <p>4427 „TVA (1300 lei) colectat ”</p>

5.4. Reduceri comerciale legate de prestările de servicii

Pentru reducerile comerciale legate de prestările de servicii, primite sau acordate ulterior facturării, indiferent de perioada la care se referă, se evidențiază distinct în contabilitate în contul 609 „Reduceri comerciale primite”, pe seama conturilor de terți, iar la vânzător se evidențiază distinct în contabilitate în contul 709 „Reduceri comerciale acordate”.

O entitate economică facturează anual întreținerea unor utilaje în sumă de 7000 lei fără TVA, factura fiind emisă în luna iunie 2014, iar factura de rabat de 3% fiind emisă în luna iulie 2014.

Înregistrarea reducerii în cele două contabilități este prezentată în Tabelul nr. 7

Tabelul nr. 7. Modul de înregistrare în contabilitate a reducerii acordate/primate în cazul prestărilor de servicii

CONTABILITATEA VÂNZĂTORULUI	CONTABILITATEA CUMPĂRĂTORULUI
<p><i>Înregistrarea facturii de prestări servicii în luna iunie</i></p> <p>Clienți = % <u>8.400</u></p> <p>Venituri din servicii prestate 7.000</p> <p>TVA colectat 1.400</p> <p><i>Înregistrarea reducerii acordate în luna iulie 2014, care va fi evidențiată la vânzător cu ajutorul contului 709 „Reduceri comerciale acordate”: 7.000 lei x 3% = 210 lei.</i></p> <p>Reducerea aferent TVA 210 x 20% = 42 lei</p> <p>% = Clienți <u>252</u></p> <p>Reduceri comerciale acordate 210</p> <p>TVA colectat 42</p>	<p><i>Înregistrarea facturii de intrare a serviciilor beneficiare în luna iunie</i></p> <p>% = Furnizori <u>8.400</u></p> <p>Cheltuieli cu alte servicii prestate de terți 7.000</p> <p>TVA deductibil 1.400</p> <p><i>Înregistrarea reducerii primite în luna iulie, care va fi evidențiată la cumpărător cu ajutorul contului 609 „Reduceri comerciale primite”:</i></p> <p>Furnizori = % <u>252</u></p> <p>Reduceri comerciale primite 210</p> <p>TVA deductibil 42</p>

5.5. Reduceri financiare

Înregistrarea reducerii financiare în cele două contabilități este prezentat în Tabelul nr. 7, pornind de la situația prezentată în exemplul următor.

O entitate economică X vinde entităților economice Y mărfuri la prețul de 50000 lei, TVA 20%, în contract prevăzându-se perioada de decontare de 2 luni. Entitatea Y dorește să deconteze imediat factura către entitatea X, motiv pentru care entitatea X îi acordă entităților Y o reducere financiară sub forma scontului de decontare de 3%. Astfel, factura de reducere va conține scontul de 1500 lei, TVA 20%.

În Tabelul nr. 8 se va evidențია distinct în cele două contabilități, mai întâi factura de vânzare, respectiv achiziție, iar ulterior factura de reducere acordată /primită pentru plata înainte de scadență.

Pentru vânzător, scontul generează înregistrarea unei cheltuieli financiare (667 „Cheltuieli privind sconturile acordate”). TVA colectat poate fi afectat prin ajustarea bazei de impozitare. În cazul în care reducerile de preț sunt acordate după livrarea bunurilor sau prestarea serviciilor, baza de impozitare a TVA este ajustată în consecință.

Pentru cumpărător, reducerea financiară primită, pentru decontarea înainte de scadență va determina evidențierea distinctă a unui venit financiar (767 „Venituri din sconturi obținute”).

Tabelul nr. 8. Modul de înregistrare a reducerilor financiare acordate/primate

CONTABILITATEA FURNIZORULUI	CONTABILITATEA CLIENTULUI
<p><i>Înregistrarea facturii de vânzare a mrfurilor</i></p> <p>Clien i = % <u>60000</u></p> <p>Venituri din vânzarea mrfurilor 50000</p> <p>TVA colectat 10000</p>	<p><i>Înregistrarea facturii de achiziție a mrfurilor</i></p> <p>% = Furnizori <u>60000</u></p> <p>Mrfuri 50000</p> <p>TVA deductibil 10000</p>
<p><i>Înregistrarea facturii de reducere acordat</i></p> <p>% = Clie i <u>1800</u></p> <p>Cheltuieli privind sconturile acordate 1500</p> <p>TVA colectat 300</p>	<p><i>Înregistrarea facturii de reducere primit</i></p> <p>Furnizori = % <u>1800</u></p> <p>Venituri din sconturile obținute 1500</p> <p>TVA deductibil 300</p>

6. Concluzii

Detalierea și analiza clară a celor două categorii de reduceri este importantă, atât pentru contabilizarea lor corectă, cât și ca efect asupra rezultatului contabil.

Pornind de la aceste considerente, reducerea financiară sub forma scontului de decontare este acordată de către furnizor pentru a se încuraja plata unei facturi înainte de termenul normal de exigibilitate (scadență), iar în situația potrivit căreia reducerea are o altă cauză dată de defecte de calitate, neconformități cu clauzele prevăzute în contracte, vânzări în cantități mari, fidelizarea clienților, atunci se va încadra în categoria reducerilor comerciale, înregistrându-se în contabilitate ca atare, respectându-se, de altfel, tratamentul contabil corespunzător. De asemenea, efectele reducerilor comerciale și a celor financiare asupra rezultatului contabil sunt diferite, motiv pentru care este necesară separarea lor distinctă. Astfel, reducerile financiare afectează rezultatul financiar, rezultat financiar prea mare relevant în aprecierea performanțelor entității, iar reducerile comerciale afectează rezultatul de exploatare, adică rezultatul care caracterizează cel mai bine activitatea și performanțele firmei și care stă la baza stabilirii unor indicatori importanți în analiza financiară efectuată de bancheri sau de alți utilizatori ai informațiilor contabile.

Bibliografie

- Hlaciuc, E. și Mihalciuc, C.-C., 2008. *Organizarea contabilității financiare a entităților economice: abordări teoretice și aplicative conforme cu prevederile OMFP 2374/2007 și Standardele internaționale de contabilitate*. București: Ed. Didactică și Pedagogică.
- Gurău, M., 2015. *Politici, opțiuni și proceduri contabile pentru entitățile economice ale căror valori mobiliare nu sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată*. București: Ed. ProUniversitaria.
- Istrate, C., 2010. *Contabilitatea nu-i doar pentru contabili!*. Iași: Ed. Universul Juridic.
- Matei, D., 2010. *Contabilitatea financiară în conformitate cu Directivele Europene*. Arad: Ed. Gutenberg.
- Paraschivescu, M.D., Pavaloaia W., Radu, F. și Olaru, G., 2007. *Aplicații și studii de caz*. Iași: Ed. Tehnopress.

6. Ristea, M., coord., 2005. *Contabilitatea financiar a întreprinderii*. Bucure ti: Ed. Universitaria.
7. CEECAR, 2015. *Ghid practic de aplicare a Reglement rilor contabile privind situa iile financiare anuale individuale i situa iile financiare anuale consolidate, aprobate prin OMFP 1802/2014*. Bucure ti: Ed. CECCAR.
8. Ordinul Nr. 1802 din 29 decembrie 2014 – Partea a II-a, pentru aprobarea Reglement rilor contabile privind situa iile financiare anuale individuale i situa iile financiare anuale consolidate.
9. Ordinul nr. 4.160 din 31 decembrie 2015 privind modificarea si completarea unor reglementari contabile, publicat în Monitorul Oficial nr. 21 din 12 ianuarie 2016.

DECENTRALIZATIONS AND FINANCIAL AUTONOMY – OPPORTUNITY FOR MOLDOVAN LOCAL AUTHORITIES

Professor PhD Tatiana MANOLE

National Institute for Economic Research,
Academy of Sciences of Moldova, Republic of Moldova
Email: tatmanole@yahoo.com

Abstract: *In this article the author analyses the process of decentralization and financial autonomy as a result of using the new methodology for drafting the local budgets based on formulas. The key element is researching the impact of the new financing system on changes occurring in the communities. The new financing system is a chance for the citizens of communities to have quality services and local public administration has new opportunities to increase the tax base, supplement their incomes and provide a higher level of living to citizens.*

Keywords: *local public finances, territorial administrative unit, (general) balancing transfers, fiscal capacity per capita, number of population, area, specific weight, decentralization, financial autonomy.*

JEL Classifications: *E62, E63.*

*„Definition of the territorial unit role leads logically to state restatement of their main leaders, elected representatives and local public body”
(Xavier Frège, Paris, 1986)*

1. Introduction

The political, economic and social developments from the last years in the Republic of Moldova highlighted the need of a deep and real reform in the field of public administration and management of public finances, especially locally. Decentralization of authority and insurance of local and financial autonomy is one of the strategic priorities of the government and one of the main goals defined by a number of documents and strategies.

The Republic of Moldova has achieved and continue to carry out strict reforms in the field of public finances management both centrally and locally. Adoption and implementation of strategy for development of public finances management 2013-2020 marks an important stage to promote reforms in this field contributing to the consolidation of the public finances system.

The Law no. 397-XV of October 16, 2003 on local public finances with the amendments by Law no. 267 of November 1, 2013 which approves a new methodology for drafting local budgets taking as a base the principle of incomes has an important role.

In this article there are investigated the advantages of implementing new ways of drafting the territorial administrative units budgets based on new calculation formulas of (balancing) general transfers [see Article annex], taking into account the fiscal capacity per capita, number of population and territorial area – all in relation to the national level. This new methodology is a safe condition to continue the process of decentralization and financial autonomy.

Therefore, currently in the Republic of Moldova there are a number of factors which argue pro decentralization and financial autonomy by strenghtening the fiscal base of communities. The desire of everyone to live, work, decide at home, the dynamism of Small and Medium Enterprises, will of territorial administrative units to not be limited to transfers only from the state budget but to increase their incomes make the decentralization and financial autonomy real factors which could contribute to the creation of a favourable climate for solving the problems which community needs.

2. Research of qualitative and quantitative criteria to measure the impact of new financing formula for local public authorities

Decentralization is a process of transfer of administrative and financial competence from the central public administration to local public administration or to private sector.

Financial decentralization starts to function over the limit when the use of public goods and services of national interest starts to collapse and the comparative cost of decisions making at the central level becomes too high.

In this context, the use of local finances implies not only taking over some tasks of central finances but also efforts to increase the local resources (especially by self-financing) which led to winning of some competences in the way of judicial and budgetary control.

The local public budget is the instrument by which the local communities financing is achieved. Through it, the relation between public incomes (represented especially by taxes and local fees) and social needs is established, aiming to avoid the inequalities in the distribution of fiscal tasks on local communities needs simultaneously with their social needs.

The local budgets are forecasting, planning and leading tools of financial activities of the administrative territorial units. Their structure reflects the autonomy level of local administration against central one, financial flows of local administration, public incomes and expenditures at territorial level, method of financing the expenditures by destinations and how to resolve the deficits, respectively.

The impact of implementing the new system is measured according to some **qualitative and quantitative criteria:**

a) Qualitative criteria:

- creation of stimuli for consolidation and development of a proper incomes base for the local public administration;
- predictability and stability of the system;
- transparency and responsibility;
- modesty;
- consolidation of financial autonomy of local public administration as a main tool to develop the local democracy;
- support of local economic development;
- maintaining the macro-financial stability (Activity programm of Moldovan Government: "European Integration: Freedom, Democracy, Welfare 2011-2014").

The final result of the changes impact assessment provided by the new system shows a significant positive impact compared to the present situation. The impact assessment (positive or negative) was performed by multi criteria analysis according to the qualitative criteria, with 4 positive or negative threshold/levels: impact (positive/negative) low ($S_z = +/- 1$), impact (positive/negative) medium ($M = +/- 2$), impact (positive/negative) significant ($S_f = +/- 3$) and impact (positive/negative) high ($R = +/- 4$) (Table no. 1).

Table no. 1. Impact assessment of implementing new financing system according to qualitative criteria

Indicator	Assessed impact
Creation of stimuli for consolidation and development of a proper incomes base for the local public administration	High - R positive = 4
Predictability and stability of the system	High – R positive = 4
Transparency and responsibility	Significant – Sf positive = 3
Modesty	Low – Sz positive = 1
Consolidation of financial autonomy of local public administration as a main tool to develop the local democracy	High – R positive = 4
Support of local economic development	Significant – Sf positive = 3
Mentaining the macro-financial stability	High – R positive = 4
Total Obtained Score / Average	23/3,28 = Significant positive impact. Explication: Total 23 assessed points : 7 = 3,28 (positive assessed impact)

Source: Informative note. Draft Law on amendment and completion of some legislative acts.

b) Quantitative criteria:

- Number of „failure” administrative territorial units at both levels of local administration;
- A set of indicators reflecting the level of financial autonomy of local administration:
  - weight of own incomes in total incomes;
  - weight of autonomous incomes (own incomes + incomes of breakdown share of income tax from individuals) in total incomes;
  - weight of general incomes (own incomes + incomes of breakdown share of income tax from individuals + incomes of transfer with general purpose) in total incomes (Law on amendment and completion of some legislative acts. No. 267 of 01.11.2013. In: Official Journal of the Republic of Moldova, 22.11.2013, no. 262-267).

The results of implementing the new financing system obtained from the analysis of calculations made according to these criteria for administrative territorial units of level I are presented in Table no. 2 and for administrative territorial units of level II in Table no. 4.

Table no. 2. Impact assessment of implementing new financing system in administrative territorial units of level I according to quantitative criteria

Type of administrative territorial units of level I	Number of administrative territorial units of level I	Number of failure – result from simulation
<1500 inhabitants	249	67
1501–5000 inhabitants	547	167
5001–10000 inhabitants	66	30
10001–50000 inhabitants	34	6
>50000 inhabitants	0	0
Total	896	270

Source: Informative note. Draft Law on amendment and completion of some legislative acts.

As mentioned above, the total number of these mayoralties is 270 of 896 administrative territorial units of level I according to the preliminary calculations.

Table no. 3. Number of failure administrative territorial units of level I after implementing a new financing system

Loss percentage of total budget 2010 – administrative territorial units of level I	Number of failure – result from simulation
<5%	48
5% - 10%	39
10% - 15%	42
15% - 20%	35
20% - 25%	31
>25%	75
Total	270

Source: Informative note. Draft Law on amending and completion of some legislative acts.

Table no. 4. Impact assessment of implementing new financing system in administrative territorial units of level II according to quantitative criteria

Type of administrative territorial units of level II	Number of administrative territorial units of level II	Number of failure – result from simulation
<50000 inhabitants	5	3
50001 – 100000 inhabitants	23	11
>100000 inhabitants	7	2
Total	35	16

Source: Informative note. Draft Law on amendment and completion of some legislative acts.

The changes produced with the implementation of the new financing system of the local public authorities are in general:

The system of transfers to local public administration based on incomes. This new approach in management of incomes collected by institutions is also intended to lead to a better planning of budget by link consolidation between policies and resources allocation (allocation efficiency); to a better use of budgetary resources (technical efficiency) by avoiding the request situations of financing from general incomes of budgets when on the accounts of public institutions are accumulated funds in substantial volume attributing improperly the expenditures to general incomes; to consolidation of general budgetary-fiscal discipline by facilitating control on macro-budgetary targets (incomes, expenditures, deficit); to decrease of risks on financial frauds and simplifying the procedures and costs rationalization on budgetary management. To increase the flexibility and perfection of budget management and an efficient use of resources it is suggested the cancellation of drafting and approval practice of financing plans of the budgetary institutions with monthly distribution of budgetary allocations.

The total volume of funds transferred by the central public administration to local public administration remains practically at the same level (keeping financial covering).

The shared functions (social performances and secondary education – which in 2014 is transferred to local public administration's responsibility of level II) are already financed by conditional transfers based on formula under the number of beneficiaries of services specific to decentralized competences. The delegated and shared competences (social payments, pre-university education) are financed by the state budget through special purpose transfers (*As to financing the pre-university education – schools, middle schools and lyceums – see below*).

The own functions are financed by local fees, taxes and tariffs, shared incomes and balancing transfers. They form the general incomes and the local public administration takes advantage of a full autonomy in allocating these resources according to local priorities. The own competences are financed by their own incomes, shared incomes and (general) balancing transfers. The local public administration will benefit by a full autonomy in allocating these resources according to local priorities because „they are well managed below”.

The direct allocation of transfers (shared taxes and balancing transfers) to local public administration authorities of level I and separately to level II. At the same time, the change in managing the collected resources by budgetary authorities/institutions is planned, aiming to be directed to total expenditures financing approved by the respective authorities/institutions without being conditioned for concrete expenditures. Thus, the expenditures of budgetary authorities/institutions will be approved, executed and reported as a whole without division on financing sources. The resources for projects financed by external sources will be the only exception continuing to be used for the purposes agreed with the grantees according to the concluded agreements.

Compensation Fund (of transition) was created for the local public authorities with a low level of economic development to cover the differences between the total local incomes accumulated as a result of the new system implementation and the volume of incomes in the reference year (Temporary Compensation Transfer). This fund is limited by **1% of state budget**. This Compensation Fund has a temporary character and it will be stopped with the improvement of the economic situation locally.

Regarding the essence of (general) balancing transfers:

The balancing transfers are performed by the **Financial Support Fund** formed in the state budget frame. This fund consists of income tax of individuals unallocated in the form of distributions based on the implementation of the budget in the previous year. **The Support Fund is allocated at a level of 45% to local public administration of level I and 55% to local public administration of level II.**

The (balancing) general purpose transfers are allocated based on formula distinct for administrative territorial units of level I and II (direct allocation on levels), under calculations performed by the Ministry of Finance.

The estimation of **balancing transfer** need of **level I** for local public administration is based on the fiscal capacity of the **locality – measured by the weight of income tax of individuals in that locality (60% of transfer), population (30%) and area (10%).**

The general transfer for the local public administration of **level II (district)** is calculated **on the basis of number of population (60%) and district area (40%).**

The result of these changes obviously should contribute to the consolidation, extension and significant increase of the local autonomy to the foundation and administration of own incomes system. Moreover, in the new system, the stimulus of own incomes collection by the local public administration is much higher since any addition of own income remains in the community budget and can be used according to the priority needs by the local council decision. Gradually there will take place an improvement in the general transfer allocation. These advantages are based on a set of indicators which

approach both the local financing capacity and the needs of public services locally: fiscal capacity per capita, population and area of administrative territorial unit. Respectively, the level of transparency, predictability and stability will automatically increase.

The new financing methodology of local public authorities will register a significant indicators improvement in financial autonomy and decentralization. The researches show that the local financial autonomy increase by 8 times to local public administration of level I and 6 times to local public administration of level II (Table no. 5).

Table no. 5. Indicators development of financial autonomy after implementing the new financing system of local public authorities (%)

	Weight of own incomes		Weight of autonomous incomes (including shared ones)		Weight of general incomes (including balancing transfers)	
	under current conditions	under new conditions	under current conditions	under new conditions	under current conditions	under new conditions
ATU II	4,98	10,59	4,98	14,68	4,98	36,88
ATU I	2,76	10,08	2,76	14,87	2,76	21,05

Source: Informative note. Draft Law on amending and completion of some legislative acts.

The actions which are foreseen with the implementation of the new system imply the amplification of the local autonomy in administration and collection of local fees and taxes including defining the base or tax rate, including property tax, vehicles tax and administrative fees. The local fees and taxes are excluded in the process of calculation of balancing transfers volume. *The local public administration will have the right to introduce special fees to ensure the capital investment in the infrastructure of the communal services (proper functions). Moreover, the local public administration will have the right to set tariffs for the local communal services (water/sewerage, public transport, waste collection, central heating). We consider that these opportunities are real to happen in the near future. In this case, we need reforms in the fiscal policy which could ensure the fiscal decentralization too.*

Considering the role of the Ministry of Finance in the process management it is necessary to **implement a series of activities which could support the reform promotion:**

- Periodic assessment of the new system impact of own incomes and transfers (including conditioned and balancing transfers, fiscal administration, grants and loans, internal and external audit, public acquisitions).
- A set of other measures associated with financial decentralization will be approached by regulatory changes. The sectoral strategies will give additional clarifications and guidances on conditioned transfers (with special purpose), grants, tariff regulation.
- The Ministry of Finance as a leader of decentralization efforts will need a strong subdivision to ensure the relations between the administration levels.

3. Consolidation of local public administration capacity by implementing developments

The general goal proposed in the new financing system of the local public administration is to improve the current system of local public finances ensuring

decentralization and financial autonomy, maintaining the financial discipline and efficiency maximizing as well as ensuring equity in resources allocation.

We consider that the new financing system of the local public administration will have a beneficial impact on consolidation and development of own incomes of the local public administration. The expenditures of the local public administration are determined based on incomes to the administrative territorial units. A better collection of own incomes does not influence the amounts of (balancing) general transfers.

The new balancing and shared system of the state general incomes aims to create stimuli for consolidation and development of the incomes base of the local public administrations through the following **instruments**:

- Firstly, the expenditures of the local administrations, after the implementation of the new system, are determined by the level of incomes earned by each administrative territorial unit **not** by the estimated value at a central level as in the old system (average cost for a child, pupil, employee etc.). Thus, every administrative territorial units is directly interested to collect incomes in its territory as much as possible in order to spend more according to their specific needs and to ensure a better quality for the provided services;
- Secondly, to the calculation of the *fiscal capacity per capita (FCC)* indicator there are used the incomes only from the shared quota of the income tax of individuals, disregarding the own incomes of the administrative territorial unit, hereby a better collection of the own incomes does not influence the balancing amounts received by the local public authority. The income excess is up to the administrative territorial unit;

In conclusion, we mention that the general impact of applying the new system of transfers, and, respectively, amendments proposed to the Law of Local Public Finances (2003) contributes to the following developments for the benefit of the community:

- Consolidates, amplifies and increases significantly the local autonomy, contributes to the foundation and administration of the own incomes system;
- Encourages the interest of collecting the own incomes, increasing their volume by the local public administration;
- Transparency, predictability and stability become real;
- Gradually the allocation of the general transfer is improved because it relies on a set of indicators which approximate well both the local financial capacity and needs of public services locally. These indicators are: fiscal capacity per capita, population and area of the administrative territorial unit;
- The indicators of financial autonomy show a significant improvement.
- Contributes to the financial decentralization deeping.

In the old system, the opportunities of an administrative territorial unit to spend budgetary funds were determined by the average expenditures per capita, employee, child/pupil being set by the Ministry of Finance centrally. These do not reflect the real and specific needs of the administrative territorial units: generally there were used available norms without allowing for the needs and preferences specific to each local collectivity, services which did not have norms and the introduction of new services was very difficult. In addition to this the budgets and decisions of the administrative territorial units of level I were dependent on the budgets and decisions of the district related councils without sure stimuli for the development of an own fiscal basis for the increase of collecting the local fees and taxes or the local economic development. As a result, the old system does not

fully comply with the provisions of the European Charter of Local Autonomy, as recommended by the Congress of Local and Regional Authorities.

The new system tries to eliminate the largest part of these negative effects. Firstly, a part of the expenditures amount locally is not anymore determined as central but depending on the local amount of collected incomes. Thus, on the one hand, the interest of local authorities to develop the local fiscal base, collect better the local fees and taxes, reduce the fiscal evasion and shadow economy, develop the local economy increases. On the other hand, the power of local authorities to decide the level and purpose of expenditures according to the needs and preferences specific to the community increases.

4. General conclusions and recommendations

Basing on the above we can identify **the main features of the new system:**

- the amount of expenditures is determined by incomes: own incomes (local fees and taxes), shared incomes of the income tax of individuals, transfers with general purpose, transfers with special purpose either for current expenditures (education, social payments) or for investment. The amount of expenditures is not anymore determined by the average expenditures per capita established centrally;
- the local authorities become directly interested to develop the own fiscal base, collect more local fees and taxes, reduce the fiscal evasion and shadow economy, develop the local economy by attracting investors that could create jobs and increase the income tax base of individuals;
- shares and formulas of transfers allocation are established by law both for level I and level II. The transparency and clarity of financial allocations increase greatly;
- there are no financial dependence relations between the administrative territorial units of level I and II. The autonomy of administrative territorial units of level I increases significantly;
- financing by transfers with special purpose maintain the opportunity to meet the objectives of the Government in important fields such as education. The conditioned transfers allow a transparent finance for important fields assumed by Government: education, social benefits. The local authorities manage these fields and can contribute with own sources to the improvement of finance;
- there is an efficient balancing system which uses three fundamental indicators: **a) fiscal capacity per capita** (calculated only on the basis of income tax of individuals); **b) population;** **c) area.** Thus, the poorest communities have access to a finance which can insure a minimum quality of the local public services;
- the financial autonomy increaseas significantly: if in the old system this is limited amounting to 3% - 5% of total expenditures, then in the new system this increases over 20% for local public administration of level I and 30% for local public administration of level II.

A beneficial impact both in terms of regulation and from the economic and social point of view has the **Law on public finances and fiscal-budgetary responsibility no. 181 of 25.07.2014.** This law is drawn up to ensure a sustainable development of public finances, fiscal-budgetary discipline consolidation and insurence of an efficient and transparent management of public financial resources increasing the management system of the public finances to a new qualitative level. The new approaches regarding the management of collected incomes by budgetary authorities/institutions will lead to an

efficient use of budgetary resources. The complex regulation and procedures consolidation of budgetary resources management and the clear limitation of roles and duties in the budgetary fiscal field will contribute to the improvement of the budget management and will make easier the process of decision making on the budget (Decentralization reform, 2010).

The improvement rules of local public finances system and transparent procedures of budget management, especially of external financial assistance will raise awareness among the external partners and will make easier the attracting of external investment.

At the same time, the implementation of this law will show new challenges for all the participants involved in the public finances management. Thus, the Parliament, especially the specialist committee has to consolidate its analyses capacity of the budget in the process of examining the macro budget limits on a minimum term and annual budgetary laws. The Government will need better capacities to establish the policies priorities to allocate resources. The Ministry of Finance will need enhanced abilities to establish a realist micro financing frame, implement and use the new informational system of the integrated financial management. The Ministries and other public administration bodies will need enhanced abilities for analysis and strategic planning, formulation of some strict realistic budget proposals as well as formulation, implementation and reference of budget programmes based on performance. An important role in a successful implementation of this law belongs to complementary reforms in other related fields such as public administration reform, reform of public financial control and audit, fiscal decentralization reform and so on.

Financial decentralization will generate beyond the socio-economic consequences beneficial for some communities and cultural, psychological and management effects. This requires a new managerial approach on behalf of the local elected officials, more science and conscience in direct representation and management and responsibility of local interests.

Thus, there is an obvious need of financial decentralization, local autonomy consolidation, transparency urging in public authorities and local democracy frame, citizens participation in the decisions making process.

At the same time we can mention that nowadays there is no guarantee that the undertaken reforms will not be compromised by a growing importance given to the state. For that purpose we mean that it can happen that due to the lack of necessary money, the services of the territorial units can be left to the state either giving up to the given power or calling systematically its information and advices. In order not to create inconveniences to the collection of information of local interest, it would be welcome that the regional and local statistical information to be introduced in the national accounting.

References

1. Strategia de dezvoltare a managementului finan elor publice 2013-2020 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 173-176 din 9 august 2013.
2. Legea pentru modificarea i completarea unor acte legislative nr. 267 din 01.11.2013 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 262-267/748 din 22.11.2013.
3. Legea finan elor publice i responsabilit ii bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 206-208 din 21 iulie 2014.
4. Reforma de Descentralizare: cadrul normativ i institu ional, obiective, precondi ii. Cancelaria de Stat a Republicii Moldova. Direc ia politici de descentralizare. Noiembrie, 2010

5. Not informativ . Proiectul Nomenclatorului competen elor administra iei publice locale I/II, administra iei publice centrale
6. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova: ”Integrarea European : Libertate, Democra ie, Bun stare 2011-2014”
7. Manole, T., 2015. Impactul noului sistem de elaborare a bugetelor unit ilor administrativ-teritoriale asupra modului de administrare a resurselor bugetare. *Administrarea Public* , Nr. 3/2015, Academia de Administrare Public de pe lâng Guvernul Republicii Moldova, Chi in u, pp.59-66
8. Manole, T. and Stratan, A., 2014. *Managementul finan elor publice locale: probleme i oportunit i. Monografie*. Chi in u: INCE.

Annex¹

Calculation formula of (balancing) general transfers for local authorities of level I

$$TE_i = FEB1 \times \left[\left(PS_{CFL}^1 \times \frac{(P_e \times CFL_n - CFL_i)}{\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)} \right) + \left(PS_p^1 \times \frac{P_i}{P_n} \right) + \left(PS_s^1 \times \frac{S_i}{S_n} \right) \right]$$

$$PS_{CFL}^1 + PS_p^1 + PS_s^1 = 100\% , \text{ where}$$

TE_i - balancing transfer for an ATU of level I;

$FEB1$ - balancing fund of ATU of level I budget;

CFL_i - fiscal capacity per capita of an ATU of level I;

CFL_n - national average fiscal capacity per capita;

P_i - population of an ATU of level I;

P_n - total population of an ATU of level I;

S_i - area of an ATU of level I;

S_n - total area of an ATU of level I;

PS_{CFL}^1 - specific weight of fiscal capacity indicator per capita;

PS_p^1 - specific weight of population indicator;

PS_s^1 - specific weight of area indicator;

P_e - superunitary parameter;

where, $PS_{CFL}^1 = 80\%$; $PS_p^1 = 10\%$; $PS_s^1 = 10\%$; $P_e = 1,3$.

---

¹ Law on amendment and completion of some legislative acts no. 267 of 01.11.2013 // Official Journal of the Republic of Moldova, no. 262-267/748 of 22.11.2013.

DESCENTRALIZAREA I AUTONOMIA FINANCIAR - OPORTUNITATE PENTRU AUTORITĂȚILE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Prof. univ. dr. Tatiana MANOLE

Institutul Național de Cercetări Economice,
Academia de Științe a Moldovei, Republica Moldova
Email: tatmanole@yahoo.com

Rezumat: În acest articol, autorul cercetează procesul de descentralizare și autonomie financiară ca urmare a utilizării noii metodologii de elaborare a bugetelor locale în baza formulei. Elementul-cheie este cercetarea impactului pe care îl are noul sistem de finanțare asupra schimbărilor care au loc la nivelul comunităților. Noul sistem de finanțare este o ansă pentru cetățenii comunităților de a avea la dispoziție servicii de calitate, iar administrația publică locală are posibilitatea de a-și mări baza fiscală, să suplimenteze veniturile proprii și să ofere cetățenilor un nivel mai înalt de trai.

Cuvinte-cheie: finanțe publice locale, unitate administrativ-teritorială, transferuri de echilibrare (generale), capacitate fiscală pe locuitor, numărul populației, suprafața, pondere specifică, descentralizare, autonomie financiară.

Clasificare JEL: E62, E63.

*„Definirea rolului unităților teritoriale
conduce logic la reformularea
statutului principalilor lor protagoniști, a
reprezentanților și a lucrătorilor publici locali”.*
(Xavier Frège, Paris, 1986)

1. Introducere

Evoluțiile politice, economice și sociale din ultimii ani din Republica Moldova au pus în evidență necesitatea unei reforme profunde și reale în domeniul administrației publice și a managementului finanțelor publice, în special, la nivel local. Descentralizarea puterii și asigurarea autonomiei locale și celei financiare reprezintă una din prioritățile strategice ale guvernării și unul din obiectivele principale definite într-un ir de documente și strategii.

Republica Moldova a realizat și continuă să realizeze reforme riguroase în domeniul managementului finanțelor publice, atât la nivel central, cât și la nivel local. Adoptarea și punerea în aplicare a Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2020 marchează o etapă importantă în promovarea reformelor în acest domeniu, contribuind la consolidarea sistemului finanțelor publice.

Un rol important revine Legii nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, cu modificările operate prin Legea nr. 267 din 1 noiembrie 2013, care aprobă o nouă metodologie de elaborare a bugetelor locale, luând ca bază principiul veniturilor.

În acest articol sunt cercetate avantajele implementării noii modalități de elaborare a bugetelor unităților administrativ-teritoriale, în baza noilor formule de calcul a transferurilor generale (de echilibrare) [vezi anexa la acest articol], care iau în considerare capacitatea fiscală pe locuitor, numărul populației și suprafața teritoriului – toate în raport cu nivelul național. Această nouă metodologie este o condiție sigură de continuare a procesului de descentralizare și autonomie financiară.

Prin urmare, în prezent, în Republica Moldova există o serie de factori care pledează în favoarea descentralizării și autonomiei financiare prin consolidarea bazei fiscale a comunităților. Dorința fiecăruia de a trăi, a munci, a decide la el acasă,

dinamismul întreprinderilor mici și mijlocii, voința unităților administrativ-teritoriale de a nu se limita la transferuri din bugetul de stat, dar de a crea venituri proprii, fac descentralizarea și autonomia financiară factori reali, care ar contribui la crearea unui climat favorabil pentru soluționarea problemelor de care are nevoie comunitatea.

2. Cercetarea criteriilor calitative și cantitative de măsurare a impactului noii formule de finanțare a autorităților publice locale

Descentralizarea reprezintă un proces de transfer de competențe administrative și financiare de la nivelul administrației publice centrale la nivelul administrației publice locale sau către sectorul privat.

Descentralizarea financiară începe să funcționeze dincolo de limita de la care aria utilizării bunurilor și serviciilor publice de interes național începe să se restrângă, iar costul comparativ al luării deciziilor la nivel central devine prea ridicat.

În acest context, utilizarea finanțelor locale implică nu numai preluarea unor atribuții ale finanțelor centrale, ci și eforturi pentru creșterea resurselor locale (în special, prin autofinanțare), fapt ce a dus la câștigarea unor largi competențe în materie de control juridic și bugetar.

Instrumentul prin care se realizează finanțarea comunităților locale este bugetul public local. Prin acesta se stabilește un raport între veniturile publice (reprezentate în special prin impozite și taxe locale) și nevoile sociale, urmându-se evitarea inechităților în repartizarea sarcinilor fiscale asupra nevoilor comunităților locale, concomitent cu satisfacerea necesităților sociale ale acestora.

Bugetele locale sunt instrumente de prognoză, planificare și de conducere a activității financiare a unităților administrativ-teritoriale, structura lor reflectând gradul de autonomie a administrației locale față de cea centrală, fluxurile financiare ale administrației locale, respectiv veniturile și cheltuielile publice la nivel teritorial, modalitatea de finanțare a cheltuielilor pe destinații și modalitatea de acoperire a deficitelor.

Impactul implementării noului sistem se măsoară conform anumitor **criterii calitative și cantitative:**

a) Criterii calitative:

- crearea de stimulente pentru consolidarea și dezvoltarea bazei de venituri proprii a administrației publice locale;
- predictibilitatea și stabilitatea sistemului;
- transparență și responsabilitate;
- simplitate;
- consolidarea autonomiei financiare a administrației publice locale ca principal instrument de dezvoltare al democrației locale;
- sprijinirea dezvoltării economice locale;
- asigurarea stabilității macrofinanciare (Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova: ”Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bună stare 2011-2014”).

Rezultatul final al evaluării impactului modificărilor prevăzute de noul sistem demonstrează un impact semnificativ pozitiv în comparație cu situația existentă în prezent. Evaluarea impactului (pozitiv sau negativ), potrivit criteriilor calitative, a fost efectuată prin analiza multicriterială, existând 4 praguri/nivele pozitive sau negative: impact (pozitiv/negativ) scăzut ($Sz = +/- 1$), impact (pozitiv/negativ) mediu ($M = +/- 2$), impact (pozitiv/negativ) semnificativ ($Sf = +/- 3$) și impact (pozitiv/negativ) ridicat ($R = +/- 4$) (Tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1. Evaluarea impactului implementării noului sistem de finanare, conform criteriilor calitative

Indicator	Impact evaluat
Crearea de stimulente pentru consolidarea și dezvoltarea bazei de venituri proprii a administrației publice locale	Ridicat - R pozitiv = 4
Predictibilitatea și stabilitatea sistemului	Ridicat – R pozitiv = 4
Transparență și responsabilitate	Semnificativ – Sf pozitiv = 3
Simplitate	Sczut – Sz pozitiv = 1
Consolidarea autonomiei financiare a administrației publice locale ca principal instrument de dezvoltare al democrației locale	Ridicat – R pozitiv = 4
Sprejinierea dezvoltării economice locale	Semnificativ – Sf pozitiv = 3
Prestrarea stabilității macrofinanciare	Ridicat – R pozitiv = 4
Total Scor Obținut / Medie	23 / 3,28 = Impact pozitiv semnificativ. Explicație: Total 23 puncte evaluate : 7 = 3,28 (impact de evaluare pozitiv)

Sursa: Notă informativă. Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

b) Criterii cantitative:

- numărul de unități administrative-teritoriale „pierzătoare” la ambele nivele ale administrației locale;
- un set de indicatori care reflectă nivelul de autonomie financiară a administrației locale:
  - ponderea veniturilor proprii în total venituri;
  - ponderea veniturilor autonome (venituri proprii+venituri din cota de defalcare a impozitului pe venit de la persoanele fizice) în total venituri;
  - ponderea veniturilor generale (venituri proprii+venituri din cota de defalcare a impozitului pe venit de la persoanele fizice+venituri din transferul cu destinație generală) în total venituri (Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Nr. 267 din 01.11.2013).

Rezultatele implementării noului sistem de finanare obținute în urma analizei calculului efectuate conform acestor criterii pentru unitățile administrative-teritoriale de nivelul I sunt prezentate în Tabelul nr. 2, iar pentru unitățile administrative-teritoriale de nivelul II în Tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 2. Evaluarea impactului implementării noului sistem de finanare în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I, conform criteriilor cantitative

Tipul unităților administrativ-teritoriale de nivelul I	Numărul unităților administrativ-teritoriale de nivelul I	Număr de pierzături – rezultat în urma simulării
<1500 locuitori	249	67
1501–5000 locuitori	547	167
5001–10000 locuitori	66	30
10001–50000 locuitori	34	6
>50000 locuitori	0	0
Total	896	270

Sursa: Notă informativă. Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

După cum s-a menționat, astfel de pierzături, conform calculelor prealabile, sunt în total 270 din 896 unități administrativ-teritoriale de nivelul I existente.

Tabelul nr. 3. Numărul de unități administrativ-teritoriale la nivelul întâi pierzătoare în urma implementării noului sistem de finanare

Procent de pierdere din total buget 2010 – unități administrativ-teritoriale de nivelul I	Număr de pierzături – rezultat în urma simulării
<5%	48
5% - 10%	39
10% - 15%	42
15% - 20%	35
20% - 25%	31
>25%	75
Total	270

Sursa: Notă informativă. Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Tabelul nr. 4. Evaluarea impactului implementării noului sistem de finanare în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul II, conform criteriilor cantitative

Tipul unităților administrativ-teritoriale de nivelul II	Numărul unităților administrativ-teritoriale de nivelul II	Număr de pierzături – rezultat în urma simulării
<50000 locuitori	5	3
50001 – 100000 locuitori	23	11
>100000 locuitori	7	2
Total	35	16

Sursa: Notă informativă. Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Schimbările ce se produc odată cu implementarea noului sistem de finanare a autorităților publice locale, în linii generale, sunt:

Sistemul de transferuri c tre administra ia public local bazat pe venituri. Aceast nou abordare în gestionarea veniturilor colectate de c tre institu ii, de asemenea, este menit s conduc la o mai bun planificare a bugetului prin consolidarea leg turii între politici i alocarea resurselor (eficien a de alocare); la eficientizarea utiliz rii resurselor bugetare (eficien a tehnic) prin evitarea situa iilor de solicitare a finan rii din veniturile generale ale bugetului, atunci când pe conturile institu iilor publice sunt acumulate mijloace b ne ti în volum substan ial, atribuind astfel, în mod abuziv, cheltuieli pe seama veniturilor generale; la consolidarea disciplinei bugetar-fiscale generale, prin facilitarea controlului asupra intelor macrobugetare (venituri, cheltuieli, deficit); la diminuarea riscurilor privind fraudele financiare i simplificarea procedurilor i raionalizarea costurilor privind gestionarea bugetar . În scopul sporirii flexibilit ii i perfec ion rii gestion rii bugetului, precum i eficientiz rii utiliz rii resurselor, se preconizeaz anularea practicii de elaborare i aprobare a planurilor de finan are ale institu iilor bugetare cu repartizarea lunar a aloca iilor bugetare (Not informativ . Proiectul Nomenclatorului competen elor administra iei publice locale I/II).

Volumul total a fondurilor transferate din partea administra iei publice centrale c tre administra ia public local r mâne, practic, la acela i nivel (p strarea anvelopei financiare).

Func iile partajate (presta iile sociale i înv mântul secundar - care este transferat din 2014 în responsabilitatea administra iei publice locale de nivelul II) sunt, de acum, finan ate prin transferuri condi ionate, pe baz de formul , în baza num rului de beneficiari ai serviciilor specifice competen elor descentralizate. Competen ele delegate i partajate (pl ile sociale, înv mântul preuniversitar) sunt finan ate de la bugetul de stat prin transferuri cu destina ie special (*Despre finan area înv mântului preuniversitar – coli, gimnazii i licee – vezi mai jos*).

Func iile proprii sunt finan ate din contul taxelor, impozitelor i tarifelor locale, veniturilor partajate i transferurilor de echilibrare. Acestea constituie veniturile generale, i administra ia public local beneficiaz de o autonomie deplin în alocarea acestor resurse, în conformitate cu priorit ile locale. Competen ele proprii se finan eaz din contul veniturilor proprii, veniturilor partajate i transferurilor (generale) de echilibrare. Administra ia public local , astfel, va beneficia de o autonomie deplin în alocarea acestor resurse, în conformitate cu priorit ile locale, deoarece „se administreaz bine de jos”.

Alocarea direct a transferurilor (impozite partajate i transferuri de echilibrare) c tre autorit ile administra iei publice locale de nivelul întâi i, separat, c tre nivelul doi. Totodat , se preconizeaz schimbarea modului de gestionare a resurselor colectate de c tre autorit ile/institu iile bugetare , acestea urm rind s fie direc ionate pentru finan area cheltuielilor totale aprobate autorit ilor/institu iilor respective, f r a fi condi ionate pentru anumite cheltuieli concrete. Astfel, cheltuielile autorit ilor/institu iilor bugetare se vor aproba, executa i raporta ca un tot întreg, f r divizare pe surse de finan are. Excep ie vor constitui doar resursele pentru proiectele finan ate din surse externe, care vor continua s fie utilizate în scopurile convenite cu donatorii potrivit acordurilor încheiate (Not informativ . Proiectul Nomenclatorului competen elor administra iei publice locale I/II).

Pentru autorit ile publice locale cu un nivel slab de dezvoltare economic s-a creat un **Fond de Compensare (de tranzi ie)** pentru a acoperi diferen ele dintre totalurile veniturilor locale acumulate în rezultatul implement rii noului sistem i volumul veniturilor din anul de referin (Transfer Temporar de Compensare). Acest fond este limitat la **1% din bugetul de stat**. Acest Fond de Compensare poart un caracter temporar, odat cu îmbun t irea situa iei economice la nivel local, el va fi suspendat.

În ceea ce prive te esen a transferurilor (generale) de echilibrare:

Transferurile de echilibrare se efectuează din **Fondul de Sus inere Financiar** format în cadrul bugetului de stat. Acest fond se constituie din impozitul pe venit al persoanelor fizice nealocat sub formă de defalcări, bazat pe execuția bugetului din anul precedent. **Fondul de Sus inere se alocă la nivel de 45% la administrația publică locală de nivelul I și 55% către administrația publică locală de nivelul II.**

Transferurile cu destinație generală (de echilibrare) se alocă pe bază de formulă, distinct pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi și pentru cele de nivelul al doilea (alocare directă pe nivele), în baza calculelor efectuate de Ministerul Finanțelor.

Estimarea necesarului de **transfer de echilibrare** pentru administrația publică locală de **nivelul întâi** se face în funcție de capacitatea fiscală a **localității – m surat prin ponderea impozitului pe venit a persoanelor fizice din acea localitate (60% din transfer), populație (30%) și suprafață (10%).**

Transferul general pentru administrația publică locală de **nivelul al doilea (raion)** se calculează **pe baza numărului populației (60%) și a suprafeței raionului (40%).**

Rezultatul acestor schimbări, evident, trebuie să contribuie la consolidarea, lrgirea și creșterea semnificativă a autonomiei locale, la fundamentarea și administrarea sistemului de venituri proprii. De asemenea, în noul sistem stimulul colectării veniturilor proprii de către administrația publică locală este cu mult mai mare, deoarece orice supliment de venit propriu rămâne în bugetul comunității și poate fi utilizat după necesitățile prioritare prin decizia consiliului local. Treptat, va avea loc o îmbunătățire a alocării transferului general. Aceste avantaje se bazează pe un set de indicatori care aproximează bine atât capacitatea financiară locală, cât și nevoile de servicii publice la nivel local: capacitatea fiscală pe locuitor, populația și suprafața unităților administrativ-teritoriale. Respectiv, automat, va spori gradul de transparență, predictibilitate și stabilitate.

Noua metodologie de finanțare a autorităților publice locale va înregistra o îmbunătățire semnificativă a indicatorilor autonomiei financiare și descentralizării. Cercetările demonstrează că autonomia financiară locală crește de 8 ori la administrația publică locală de nivelul I și de 6 ori la administrația publică locală de nivelul II (Tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5. Evoluția indicatorilor de autonomie financiară în urma implementării noului sistem de finanțare a autorităților publice locale (%)

	Ponderea veniturilor proprii		Ponderea veniturilor autonome (incluzând cele partajate)		Ponderea veniturilor generale (incluzând transferurile pentru echilibrare)	
	în condițiile existente	în condițiile noi	în condițiile existente	în condițiile noi	în condițiile existente	în condițiile noi
UAT II	4,98	10,59	4,98	14,68	4,98	36,88
UAT I	2,76	10,08	2,76	14,87	2,76	21,05

Sursa: Notă informativă. Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Acțiunile ce se preconizează odată cu implementarea noului sistem presupun lrgirea autonomiei locale în administrarea și colectarea taxelor și impozitelor locale, inclusiv privind definirea bazei sau ratei de impozitare, inclusiv impozitul pe proprietate, impozitul pe autovehicule și taxe administrative. Taxele și impozitele locale sunt excluse în procesul de calculare a volumului transferurilor de echilibrare. **Administrațiile publice**

locale pot avea dreptul de a introduce taxe speciale pentru asigurarea investițiilor de capital în infrastructura serviciilor comunale (funcții proprii). De asemenea, administrațiile publice locale pot avea dreptul de a fixa tarifele pentru serviciile comunale locale (ap /canalizare, transport public, colectarea de eurilor, încalzire centralizat). Considerăm că aceste posibilități în de un viitor nu prea îndepărtat, în acest caz fiind nevoie de reforme în politica fiscală, care ar asigura și descentralizarea fiscală.

Luând în considerare rolul Ministerului Finanțelor în gestionarea procesului, este necesar **implementarea unui set de activități care să sprijine promovarea reformei:**

- Evaluarea periodică a impactului noilor sisteme de venituri proprii și transferuri (inclusiv transferurile condiționate și de echilibrare, administrarea fiscală, granturile și împrumuturile, auditul intern și extern, achiziții publice);
- Un set de alte măsuri aferente descentralizării financiare urmează să fie abordate prin schimbări regulatorii. Strategiile sectoriale vor furniza clarificări și ghiduri suplimentare în privința transferurilor condiționate (cu destinație specială), subvențiilor, reglementărilor tarifare;
- Ministerul Finanțelor, în calitate de lider al eforturilor de descentralizare, va necesita o subdiviziune puternică de asigurare a relațiilor între nivelurile de administrație.

3. Consolidarea capacității administrației publice locale prin implementarea schimbărilor

Obiectivul general propus în noul sistem de finanțare a administrației publice locale constă în perfecționarea actualului sistem de finanțare publice locale, astfel încât să se asigure descentralizarea și autonomia financiară, cu menținerea disciplinei financiare și maximizarea eficienței precum și asigurarea echității în alocarea resurselor.

Considerăm că noul sistem de finanțare a administrației publice locale va avea un impact benefic asupra consolidării și dezvoltării bazei de venituri proprii ale administrației publice locale. Cheltuielile administrației publice locale sunt determinate pe baza veniturilor la dispoziția unităților administrativ-teritoriale. Colectarea mai bună a veniturilor proprii nu influențează sumele transferurilor generale (de echilibrare).

Sistemul nou de echilibrare și partajare a veniturilor generale de stat are scopul de a crea stimulente pentru consolidarea și dezvoltarea bazei de venituri a administrațiilor publice locale, prin următoarele **mecanisme:**

În primul rând, cheltuielile administrațiilor locale, după aplicarea noului sistem, sunt determinate de nivelul veniturilor obținute de fiecare unitate administrativ-teritorială și nu de valoarea estimată la nivel central, ca în vechiul sistem (cost mediu pentru un copil, pentru un elev, pentru un angajat etc.). Astfel, fiecare unitate administrativ-teritorială este direct interesată să colecteze cât mai multe venituri în teritoriul său pentru a putea cheltui mai mult, potrivit nevoilor lor specifice, și să asigure o calitate mai bună a serviciilor prestate.

În al doilea rând, la calcularea indicatorului *capacitate fiscală pe locuitor (CFL)* se utilizează numai veniturile din cota partajată din impozitul pe venit persoane fizice, fără când abstracție de veniturile proprii ale unei unități administrativ-teritoriale. Astfel, colectarea mai bună a veniturilor proprii nu influențează sumele de echilibrare primite de autoritatea publică locală. Surplusul de venituri rămâne la dispoziția unității administrativ-teritoriale.

În concluzie, menționăm că impactul general al aplicării noului sistem de transferuri, respectiv, a modificărilor propuse la Legea Finanțelor Publice Locale (2003) contribuie la efectuarea următoarelor schimbări în folosul comunității:

- Consolidează, lărgite și crește semnificativ autonomia locală, contribuie la fundamentarea și administrarea sistemului de venituri proprii;
- Stimulează interesul de colectare a veniturilor proprii și sporirea volumului lor de către administrația publică locală;
- Transparența, predictibilitatea și stabilitatea devin realitate;
- Se îmbunătățește treptat alocarea transferului general, deoarece se bazează pe un set de indicatori care aproximează bine atât capacitatea financiară locală, cât și nevoile de servicii publice la nivel local. Acești indicatori sunt: capacitatea fiscală pe locuitor, populația și suprafața unității administrativ-teritoriale; îmbunătățirea semnificativă demonstrează indicatorii de autonomie financiară;
- Contribuie la aprofundarea descentralizării financiare.

În sistemul vechi, posibilitățile unei unități administrativ-teritoriale de a cheltui mijloacele bugetare erau determinate de cheltuielile medii pe un locuitor, pe un angajat, pe un copil/elev și erau fixate de Ministerul Finanțelor la nivel central. Acestea nu reflectă nevoile reale și specifice ale unităților administrativ-teritoriale: erau folosite normative general valabile, fără capacitatea de a se ține cont de nevoile și preferințele specifice fiecărei colectivități locale, erau servicii care nu aveau normative, iar introducerea de noi servicii era foarte dificilă. Suplimentar la aceasta, bugetele și deciziile unității administrativ-teritoriale de nivelul I erau dependente de bugetele și deciziile consiliilor raionale, nu existau stimulente sigure pentru dezvoltarea bazei fiscale proprii, pentru creșterea colectării impozitelor și taxelor locale sau dezvoltarea economică locală. Ca urmare, sistemul vechi nu se aliniaza în totalitate la prevederile Cartei Europene a Autonomiei Locale, așa cum recomandă Congresul Puterilor Locale și Regionale.

Noul sistem încearcă să elimine cea mai mare parte din aceste efecte negative. În primul rând, o bună parte din volumul cheltuielilor la nivel local nu mai este determinat central, ci în dependență de volumul local al veniturilor care sunt colectate. Astfel, pe de o parte, crește interesul autorităților locale de a dezvolta baza fiscală locală, de a colecta mult mai bine taxele și impozitele locale, de a reduce evaziunea fiscală și economia tenebră, de a dezvolta economia locală. Pe de altă parte, crește puterea autorităților locale de a decide nivelul și destinația cheltuielilor în funcție de nevoile și preferințele specifice ale comunității.

4. Concluzii generale și recomandări

Din cele menționate mai sus putem identifica **caracteristicile principale ale noului sistem:**

- volumul cheltuielilor este determinat de venituri: veniturile proprii (taxe și impozite locale), veniturile partajate din impozitul pe venit a persoanelor fizice, transferuri cu destinație generală, transferuri cu destinație specială, fie pentru acoperirea unor cheltuieli curente (educație, plăți sociale), fie pentru investiții. Volumul cheltuielilor nu mai este determinat de cheltuielile medii pe locuitor stabilite la nivel central;
- autoritățile locale devin interesate direct să-și dezvolte baza fiscală proprie, să colecteze mai bine taxele și impozitele locale, să elimine cât mai mult din evaziunea fiscală și economia tenebră, să dezvolte economia locală, prin atragerea de investitori care să creeze locuri de muncă și să crească baza impozitului pe venitul persoanelor fizice;
- cotele și formulele de alocare a transferurilor sunt stabilite de lege atât pentru nivelul I, cât și pentru nivelul II. Crește foarte mult transparența și claritatea alocărilor financiare;

- nu mai există relații financiare de subordonare între unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I și II. Crește substanțial autonomia unităților administrativ-teritoriale de nivel I;
- finanțarea prin transferuri cu destinație specială menține posibilitatea atingerii obiectivelor Guvernului în domenii foarte importante, cum este educația. Transferurile condiționate permit o finanțare transparentă, asumată de Guvern, pentru domenii foarte importante: educație, prestații sociale. Autoritățile locale administrează aceste domenii și pot contribui din surse proprii la îmbunătățirea finanțării;
- există un sistem eficient de echilibrare, care folosește trei indicatori fundamentali: **a) capacitatea fiscală pe locuitor** (calculat numai pe baza impozitului pe venit al persoanelor fizice), **b) populația** și **c) suprafața**. Astfel, comunitățile cele mai sărace au acces la o finanțare care să asigure o calitate minimă a serviciilor publice locale;
- crește substanțial autonomia financiară: dacă în sistemul vechi aceasta este limitată, constituind 3%-5% din totalul cheltuielilor, în noul sistem aceasta crește la peste 20% pentru administrația publică locală de nivelul I și la 30% pentru administrația publică locală de nivelul II.

Un impact benefic atât sub aspect de reglementare, cât și din punct de vedere economic și social are **Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014**. Această lege este elaborată în scopul asigurării dezvoltării durabile a finanțelor publice, consolidării disciplinei bugetar-fiscale și asigurării gestionării eficiente și transparente a resurselor financiare publice, ridicând sistemul de gestionare a finanțelor publice la un nivel calitativ nou. Noile abordări în ce privește gestionarea veniturilor colectate de către autoritățile/instituțiile bugetare vor conduce la eficientizarea utilizării resurselor bugetare. Reglementarea complexă și unificarea procedurilor de gestionare a resurselor bugetare, precum și delimitarea clară a rolurilor și responsabilităților în domeniul bugetar-fiscal, va contribui la îmbunătățirea managementului bugetului și va facilita procesul de luare a deciziilor cu privire la buget (Reforma de descentralizare, 2010).

Regulile îmbunătățite ale sistemului finanțelor publice locale și procedurile transparente de gestionare a bugetului, în special, a asistenței financiare din exterior, vor sensibiliza partenerii externi și vor facilita atragerea investițiilor din exterior.

Totodată, implementarea legii în cauză va prezenta noi provocări pentru toți participanții implicați în gestionarea finanțelor publice. Astfel, Parlamentul, în special comisia de specialitate, trebuie să-și consolideze capacitățile de analiză a bugetului în procesul examinării limitelor macrobugetare pe termen mediu și a legilor bugetare anuale. Guvernul va avea nevoie de capacități mai bune pentru stabilirea priorităților de politici pentru alocarea resurselor. Ministerul Finanțelor va avea nevoie de capacități îmbunătățite pentru stabilirea unui cadru macrofinanciar realist, implementarea și utilizarea noului sistem informațional de management financiar integrat. Ministerele și alte organe ale administrației publice vor necesita capacități îmbunătățite pentru analiza și planificarea strategică, formularea unor propuneri de buget realiste în cadrul unor limite bugetare stricte, precum și pentru formularea, implementarea și raportarea programelor bugetare în baza performanței. Un rol important în implementarea cu succes a legii în cauză revine reformelor complementare în alte domenii conexe, cum sunt reforma administrației publice, reforma sistemului de control financiar public și audit, reforma descentralizării fiscale și altele (Notă informativă. Proiectul Nomenclatorului competențelor administrației publice locale I/II).

Descentralizarea financiară va genera, dincolo de consecințele socio-economice benefice pentru anumite comunități, și efecte în plan cultural, psihologic și al managementului. Aceasta presupune o nouă abordare managerială din partea autorităților locale, mai mult ținând cont în reprezentarea și gestionarea directă și responsabilitatea intereselor locale.

Astfel, este evident necesitatea descentralizării financiare, consolidarea autonomiei locale, urgentarea transparenței în cadrul autorităților publice și democrației locale, participarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor.

Totodată, am putea menționa că nimic nu garantează astăzi că reformele întreprinse nu vor fi compromise printr-o creștere a importanței acordate statului. În acest sens, avem în vedere că se poate întâmpla ca, din lipsa mijloacelor necesare, unitățile teritoriale pot fi determinate să lase administrarea serviciilor lor în grija statului, fie renunțând la exercitarea puterilor care le sunt oferite, fie apelând sistematic la informațiile și sfaturile sale. Pentru a nu crea incomodități la culegerea informației de interes local, ar fi binevenit ca informația statistică regională și locală să fie introdusă în contabilitatea națională.

Bibliografie:

1. Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2020 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 173-176 din 9 august 2013.
2. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 267 din 01.11.2013 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 262-267/748 din 22.11.2013.
3. Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 206-208 din 21 iulie 2014.
4. Reforma de Descentralizare: cadrul normativ și instituțional, obiective, precondiții. Cancelaria de Stat a Republicii Moldova. Direcția politici de descentralizare. Noiembrie, 2010
5. Notă informativă. Proiectul Nomenclatorului competențelor administrației publice locale I/II, administrației publice centrale
6. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova: "Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bună stare 2011-2014"
7. Manole, T., 2015. Impactul noului sistem de elaborare a bugetelor unităților administrativ-teritoriale asupra modului de administrare a resurselor bugetare. *Administrarea Publică*, Nr. 3/2015, Academia de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova, Chișinău, pp.59-66
8. Manole, T. și Stratan, A., 2014. *Managementul finanțelor publice locale: probleme și oportunități. Monografie*. Chișinău: INCE.

Anexa¹

Formula de calcul a transferurilor generale (de echilibrare) pentru autorit ile locale de nivelul întâi

$$TE_i = FEB1 \times \left[(PS_{CFL}^1 \times \frac{(P_e \times CFL_n - CFL_i)}{\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)}) + (PS_p^1 \times \frac{P_i}{P_n}) + (PS_s^1 \times \frac{S_i}{S_n}) \right]$$

$$PS_{CFL}^1 + PS_p^1 + PS_s^1 = 100\% , \text{ unde}$$

- TE_i - transferul de echilibrare pentru o anumit UAT de nivelul întâi;
 $FEB1$ - fondul de echilibrare a bugetelor UAT de nivelul întâi;
 CFL_i - capacitatea fiscal pe locuitor a unei anumite UAT de nivelul întâi;
 CFL_n - capacitatea fiscal națională medie pe locuitor;
 P_i - populația unei anumite UAT de nivelul întâi;
 P_n - populația totală a UAT de nivelul întâi;
 S_i - suprafața a unei anumite UAT de nivelul întâi;
 S_n - suprafața totală a UAT de nivelul întâi;
 PS_{CFL}^1 - ponderea specifică a indicatorului capacitate fiscal pe locuitor;
 PS_p^1 - ponderea specifică a indicatorului populației;
 PS_s^1 - ponderea specifică a indicatorului suprafață ;
 P_e - parametrul supraunitar;
unde, $PS_{CFL}^1 = 80\%$; $PS_p^1 = 10\%$; $PS_s^1 = 10\%$; $P_e = 1,3$.

¹ Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 267 din 01.11.2013 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 262-267/748 din 22.11.2013.

A REVIEW OF THEORETICAL APPROACHES ABOUT SEIGNIORAGE

Scientific Researcher PhD Camelia B LT RE U
"Victor Slăvescu" Financial and Monetary Research Center,
Romanian Academy, Romania
Email: cbaltaretu@gmail.com

Abstract: *In the literature and in practice there is no unanimity regarding the definition and the measurement of seigniorage revenue. Usually, the seigniorage is seen as an important source of government finance without levying conventional taxes. In this paper, the author presents some main conceptual aspects of seigniorage that have been used in the literature, trying to delineate these terms : monetary seigniorage, fiscal seigniorage, inflation tax, opportunity cost of holding money.*

Keywords: *Seigniorage revenue, Tax inflation, Money creation, Financing budget deficit*

JEL Classification: *E42, E58, E62.*

1. Introduction

To cover the budget deficit represents a real challenge for both politicians and economists, targeting in particular the ways that best solves this problem by direct or indirect influence on the economic mechanisms and stability.

The answer to this challenge, to stabilize the debt and to reduce the very high report debt-to-GDP, with an explosive character, represents one of the three options required by the inter-temporal budget constraints, that a government has at its disposal: reducing the deficit (or its transformation into a budget surplus), the monetary financing and the debt financing:

- the first option, *the reducing of the deficit* (or converting it to a budget surplus) can be achieved either by reducing the public expenditures (perhaps an alternative on short-term, in crisis it can be implemented a restrictive fiscal policy, aiming to rationalize the public spending by reducing the unproductive expenditure and by increasing the capital expenditure in infrastructure and human capital) or by increasing taxation, a method of financing the budget deficit, materialized through increased volume of taxes. Either of these solutions to reduce the deficit, even though it is the correct path to stabilize the public debt, is avoided by political decision-makers, due to the negative social impacts of the policy (the most difficult to implement, since both measures are anti-popular measures);
- the second option in this presentation, *the monetary financing of the deficit*, occurs when the central bank buys part of the public debt indirectly from the money market or directly from the Treasury. Using this funding, the public debt burden may be reduced by resorting to *seigniorage*, which is a monetary policy tool provided by the central bank monopoly on currency issue;
- the third option to cover the deficit, financing the deficit through *public debt*, requires the resorting to loans from domestic or international market; this option for debt stabilization overlaps the method of the cessation of payments, used by governments only in special situations, under extreme pressure, or governments after war or revolution periods. The measure is drastic and affects on long term the government's reputation.

2. The problem of budget deficits and public debt

The fiscal policy, through its major role in achieving a balance between the need for financial resources of the state and the real possibility of their coverage, required a special attention from both theorists and governors. The correlation between income and expenditure is provided through budgetary balance, which is one of the basic principles of drawing up public budgets. Essential component of the financial-economic mechanism of a country, the country's financial state budget is considered by some experts as a primary tool for budgetary structuring.

It is generally true that in times of economic crisis, both the budget deficits and the public debt are significantly increasing, and in the conditions of a prolonged economic recession, the academic and political debate on the subject are intensified. The way in which the budget deficit affects a country's economic development, with an emphasis on the impact of the increasing of the budget deficit and public debt on the current and future generations, it was and it still is a highly debated topic in the economic literature.

Over time, three distinct theories about the complex relationship between the budget deficit and the macroeconomic variables (economic growth, trade deficit, inflation, interest rate, consumption, exchange rates) stood: *the Keynesian theory*, which claims that the budget deficit has a positive impact on the economy through fiscal multiplier; *the neoclassical theory*, which is the contrary of the previous; and *the Ricardian equivalence hypothesis* that presents the neutrality hypothesis of the budget deficits:

- *The Neoclassical school* - according to the neoclassical paradigm, the budget deficits lead to long-term growth in consumption and if the economy is operating under full employment of labor, the consumption growth will reduce the savings. To balance the financial markets, it will require an increase of the interest rate, which will have the effect of reducing the rate of capital accumulation in the private sector;
- *The Keynesian School* - in terms of the Keynesian paradigm, most people only consume disposable income and a temporary reduction in the tax rate will have immediate and significant positive effects on aggregate demand. If the economy does not operate under full employment of labor, this will lead to an increase in national income;
- *The Ricardian school* - in the context of the paradigm of Ricardo, a future increase in present tax value is determined by the continued high public spending and additional income taxation or by a cut of the present tax. Ricardian equivalence requires that in certain circumstances the government's decision to cover the expenditures either through taxation or by increasing public debt, may not have any effect on the economy. In other words, budget deficits and taxation can have an equivalent effect on the economy, if it is required the compliance with some conditions such as inter-generational links, the presence of perfect capital markets, the consumer rationality. The Ricardian school assumes the neutrality debt hypothesis, but this can not be sustained if any of these restrictive conditions is not satisfied. Arrau (1990) believes that Ricardian school can not give viable instructions for the conduct of specific fiscal policy.

Their common characteristic is the analysis of the occurrence of a deficit due to lower tax revenues and not due to an increase in government spending (although, in the original version of the Keynesian school, the effects of the increasing public spending were considered on changes in employment and production, as well and later a decrease in income tax effects). In general, differences in attitudes about debt and deficit come from

different choices of assumptions underlying patterns of different schools (Tempelman, 2005).

The neoclassical and Keynesian paradigm may be seen as two different aspects of tax policy analysis. Unlike the neoclassical thinking, the Keynesian thinking recognizes the impact of temporary deficit, considering the breakdown of the deficit in two components: permanent and temporary. These approaches should be considered when it is aiming to stabilize the cyclical fluctuations around equilibrium with full employment.

Buiter (1986) stresses the need to develop a model of the economy, taking into account the impact of the deficits on the economic activity, in order to assess the impact of the fiscal policy on aggregate demand. He also required that the key policies must be specified, in relation to which a policy can be restrictive or expansive.

According to Liebermann and Hall (2010), a minimum rule for a responsible government is that public debt should not grow faster than the nominal GDP. Every time when this rule is violated, the public debt percent from the GDP will increase, as well as the interest fraction in the GDP, leading to the corresponding growth of the tax burden on citizens (tax / GDP).

3. The seigniorage

The idea that the covering the deficit by currency issuing increases the inflation was generally accepted in the economic literature; however, in 1981, T. Sargent and N. Wallace showed that the budget deficit financing by public debt leads in the long run to an inflation rate higher than the rate if the funding would be made by monetary creation. The authors T. Sargent and N. Wallace believes that loans made to finance the deficit actually postpones the inflation because at the maturity of the loans, the government, which has to return both the borrowed amount and the corresponding interest, has two possibilities: either creates a new obligation payment, through a new loan or move on monetary financing by currency issuing. The difference between the cost of this currency issue and the face value is known in the literature as seigniorage.

The importance of seigniorage as a financial instrument has been analyzed both in the Central and Eastern Europe countries - Oblath & Valentinyi (1994), Hochreiter, Rovelli & Winckler (1996) Budina (1997) - and in the Western Europe countries; the methods and the effects of using seigniorage differ from country to country. In 1996, Hochreiter, Rovelli & Winckler presented the results of the estimation of the central bank seigniorage for five countries: Romania, Hungary, Czech Republic, Austria and Germany, based on the definitions of seigniorage (tax inflation and opportunity cost). The findings of this study indicate the following values of seigniorage in 1993: in Romania, 30% of GDP - due to a high rate of inflation; in Hungary, 4% of GDP - value due to the high value of the ratio of the Central Bank assets and the GDP, and about 1% of GDP for the Czech Republic, Austria and Germany. Other research has shown that the size of seigniorage in several southern EU countries is between 2 and 4% of the size of gross domestic product or gross national product (Horrendorf, 1997).

In advanced economies, seigniorage is not generally a method to finance government expenditures, but rather a consequence of the induced changes in monetary policy, usually having a value between 0.5 and 1.5% of gross domestic product. However, in other countries, the seigniorage is considered an important source of government funding (Drazen, 1989; Bruni, Penati, Porta 1989, Grilli, 1989 Gross, 1997 Cukrowski, 2001). The seigniorage level in Poland was reviewed by Budina (1997) for the 1991-1995 period and the value discovered was between 1.55 and 2.91% of GDP.

These results may suggest the fact that the revenues from the creation of monetary supply plays different budgetary functions from country to country. As shown by Klein &

Neumann (1990) and Neumann (1996), one should consider country-specific factors, as the mechanisms that determine the seigniorage formation processes require a more detailed analysis.

Seigniorage concepts. There is no single definition of this concept in the economic literature, to be generally applicable; there are different concepts and this creates some confusion. The diversity of these concepts is sometimes linked to the model chosen, but also to the political experiment under consideration; the choice of the concept depends on the monetary environment in which the central bank issues and manages money (Drazen, 1985). In this respect, there are concepts as monetary seigniorage, fiscal seigniorage, seigniorage profit (or seigniorage), net seigniorage (or pure seigniorage), or inflation tax, inducing uncertainties, questioning both how to define and how to estimate the seigniorage.

As Franziska Schobert (2001) reveals, Drazen identified three definitions of seigniorage, that have traditionally been used in the economic literature: *the monetary concept* (most suitable for countries where the financial markets are underdeveloped and where the government finance the current budget deficits of the central bank), *the opportunity cost* (which might be the most appropriate concept if the monetary base is created through acquisition of interest-bearing assets or government bonds in circulation, with no significant cost) and *the fiscal concept*, widely used, having as special cases the previous two definitions.

The monetary concept. The monetary seigniorage S^M refers to revenue earned through money issue, which is defined as a change in the actual stock of the monetary base: assuming that M is the nominal stock of monetary base and P the general price level, the monetary seigniorage can be formally defined as $S^M = \frac{\Delta M}{P}$ that is equivalent with

$S^M = \frac{\Delta M}{P} = \frac{\Delta M}{M} * \frac{M}{P} = \theta * m$, where θ is the growth rate of the nominal balances and $m = \frac{M}{P}$ is the real monetary base stock. This concept is closest to the idea of a government funding of current payments by taking loans directly from the central bank.

The concept has been widely used both in the theoretical and in the empirical literature (Cagan (1956), Friedman (1971) and Fischer (1982)).

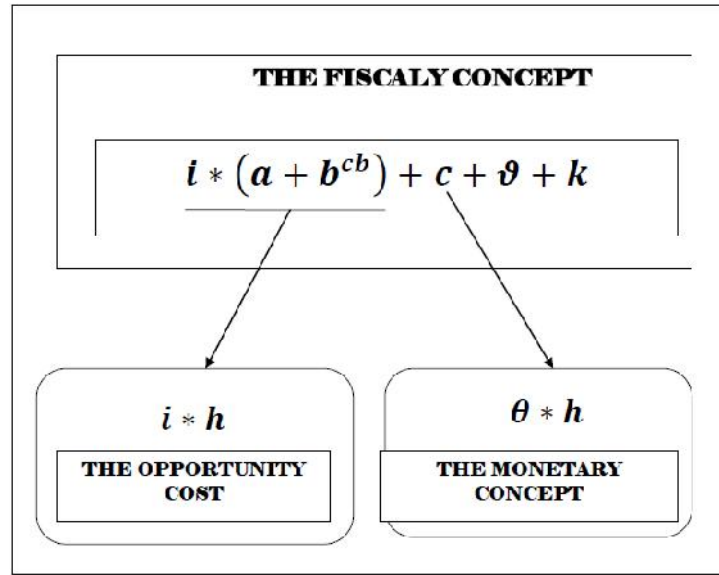
The opportunity cost. According to this definition, *the seigniorage* S^O is measured as the product of the nominal interest rate i and the actual stock of the monetary base, m ; $S^O = i * m$. To estimate the seigniorage, the developed economies use the opportunity cost concept with an interest rate in the short term, this differing from the original idea of the concept of opportunity cost, that suggested an interest rate on government securities. The basic idea for the selection of the rate in these estimates is based more on opportunity costs of revenues, that would be lost if the central bank does not issue currency.

The fiscal concept. The concept of *fiscal seigniorage* S^F focuses on net incomes, obtained by the fiscal authorities after central bank operations, revenues which are not only related to the creation of money, but also to their management. Klein and Neumann (1990) and Lange (1995, pp. 26-29) have called these revenues distributed to the fiscal authorities *fiscal seigniorage*:

$$S^F = i * (a + b^{cb}) + c + \vartheta + k ,$$

where, $i * (a + b^{cb})$ describes the income asset portfolio held by the central bank, which includes goods outside the government sector, a , and government bonds held by the central bank, b^{cb} ; c is the request of the government; k are the costs involved with issuing and managing the monetary base; ϑ represents the changes that occur in the portfolio of assets accumulated by previous editions of the monetary base.

Sometimes this formula is used as *the total seigniorage*.
 The connection between the three concepts is shown in figure 1:

Figure no. 1. Seigniorage concepts

Source: Franziska Schobert, 2002

As shown in Figure no. 1, the monetary concept appears as a special case of the fiscal concept, if the creation of monetary base will take the place of direct borrowing money for current expenses. The opportunity cost has the same feature of special case of the fiscal concept. The fiscal concept will be equal to the opportunity cost if the monetary base will be obtained, issued either by buying outstanding government bonds, either through purchases of interest-bearing assets, from the non-governmental sector.

Compared with the monetary concept and the opportunity cost concept, the fiscal concept rather measures the seigniorage on the assets than on the liabilities of the central bank. Therefore, it directly affects the revenue sources through the fundamental elements of the monetary base in return. These items either represents actives outside the government sector a , such as foreign exchange reserves, or actives within the government sector $(c + b^{cb})$, like all forms of government debt.

The measurement of seigniorage using these different concepts enables the validation of the temporary losses of the seigniorage, in terms of fiscal significance. The monetary concept is used to estimate the seigniorage in Central and Eastern Europe countries. The fiscal concept is applied by a group of more advanced countries in terms of EU integration and compared with the results of using the concept of opportunity cost.

4. Conclusions

The principle of sustainable fiscal policy, considered one of the basic approaches to macroeconomic policy provides that, at each moment, the public debt must be supported by the present value of the net revenues of the government, generally determined as the sum of the primary budget surplus and seigniorage.

The government and the central bank are interconnected through a budget constraint concerning the consolidated public sector: the operational deficit of the budget is financed through new loans and seigniorage. The central bank, which controls the emission of money, aims to obtain a low and stable inflation level, but also aims to set right the financial system stability, in particular, the public debt sustainability. This implies that

government and central bank policies have to interact with each other: even under the formal independence of the central bank from the government, though the central bank must take into account the problems from the fiscal sphere and to finance through seigniorage a certain part of the budgetary deficit. In fact, the interaction between the government and the central bank is an important issue, both for the developing countries and for economies in transition.

References

1. Aisen, A. and Veiga, F.J., 2005. The Political Economy of Seigniorage. *IMF Working Paper*, 05/175, Washington, D.C.: International Monetary Fund.
2. Arrau, P., 1990. How Does the Debt Crisis Affect Investment and Growth? International Economics Department, World Bank, disponibil la <http://www-wds.worldbank.org/servlet/>
3. Bernheim, D.B., 1989. A Neoclassical Perspective on Budget Deficit. *Journal of Economic Perspectives*, 2, pp.55-72.
4. Bruni, F., Penati, A.R. and Porta, A., 1989. *Financial regulation, implicit taxes, and fiscal adjustment in Italy. Fiscal Policy, Economic Adjustment, and Financial Markets*. Washington, D.C.: IMF Publication Service.
5. Buiter, W., 1986. Structural and Stabilization Aspects of Fiscal and Financial Policy in the Dependent Economy. *NBER Working Paper*, 2023
6. Black, S., 1989. Seigniorage. *The New Palgrave: Money*. 314-315. New York and London: W.W. Norton.
7. Budina, N., 1997. Essays on Consistency of Fiscal and Monetary Policy in Eastern Europe. *Tinbergen Institute Research Series*, 145, University of Amsterdam.
8. Cagan, P., 1956. The Monetary Dynamics of Hyperinflation. *Studies in the Quantity Theory of Money*. Chicago: University of Chicago Press.
9. Click, R.W., 1998. Seigniorage in a Cross-Section of Countries. *Journal of Money, Credit, and Banking*, 2, pp.154-171.
10. Cukrowski, J., 2001. Financing Budget Deficit by Central Bank Seigniorage in Selected Transitional Economies: A Comparative Study. *Working Papers Series*, 37
11. Drazen, A., 1985. A general measure of inflation tax revenues. *Economics Letters*, 17, pp.327-330.
12. European Commission, 2011a. A Budget for Europe 2020, COM (2011) 500 final. Brussels, Belgium, disponibil la http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/fin_fwk1420/MFF_COM-2011-500_Part_II_en.pdf;
13. Gros, D., 2004. Profiting from the Euro? Seigniorage Gains from Euro Area Accession. *Journal of Common Market Studies*, 42 (4), pp.795–813.
14. Grilli, V., 1989. Seigniorage in Europe. *A European Central Bank Perspectives on Monetary Unification After Ten Years of the EMS*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Hochreinter, E. and Rovelli, R., 2001. The Generation and Distribution of Central Bank Seigniorage in the Czech Republic, Hungary and Poland, manuscript;
16. Hochreinter, E., Rovelli, R. and Winckler, G., 1996. Central banks and seigniorage a study of three economies in transition. *European Economic Review (Papers and Proceedings)*, 40, pp.629–643.

17. Horrendorf, B., 1997. Time Consistent Collection of Optimal Seigniorage: A Unifying Framework. *Journal of Economic Surveys*, 11(1), pp.1-41.
18. Klein, M. and Neumann, M.J.M., 1990. Seigniorage: what is it and who gets it?. *Eltwirtschaftliches Archiv*, 126, pp.205–221.
19. Lieberman, M. and Hall, R.E., 2010. *Principles & Applications of Economics*, 5th Edition. South-Western: Cengage Learning.
20. Moldovan, B.A., Pavel, A. and Hogye, M., 2010. Deficite bugetare i datorie public. *Revista Transilvan de tiin e Administrative*, 2 (26), pp.55-66.
21. Monti, M., 1989. *Fiscal Policy, Economic Adjustment, and Financial Markets*. Washington, D.C.: IMF Publication Service.
22. Neumann, M.J.M., 1996. A Comparative Study of Seigniorage: Japan and Germany. Bank of Japan, *Monetary and Economic Studies*, 14 (1), pp.104–142.
23. Oblath, G. and Valentinyi, A.A., 1994. *Seigniorage and inflation tax: some theory and an application to Hungar. Working paper*. Budapest: KOPINT-DATORG.
24. Roubini, N. and Setser, B., 2004. *Bailouts or Bail-ins? Responding to Financial Crises in Emerging Economies*. Washington D.C.: Institute for International Economics.
25. Sargent, T.J., 1993. *Rational Expectations and Inflation*, 2d ed. New York: Harper Collins.
26. Sargent, T. and Wallace, N., 1981. Some Unpleasant Monetarist Arithmetic. *Quarterly Review*. Federal Reserve Bank of Minneapolis.
27. Schobert, F., 2001. Seigniorage: An argument for a national currency?. CEPS Research Report, 28.
28. Tempelman, H.J., 2005. James M. Buchanan on Public-Debt Finance. *The Independent Review*, v.X (2), pp.435-449.

TRECERE ÎN REVISTĂ A ABORDĂRIILOR TEORETICE PRIVIND SENIORAJUL

Dr. Camelia BALTARETU, CS

Centrul de Cercetări Financiare și Monetare “Victor Slăvescu”,
Academia Română, România
Email: cbaltaretu@gmail.com

Rezumat: În literatura de specialitate și în practică nu există unanimitate în ceea ce privește definirea și măsurarea veniturilor seniorajului. De obicei, seniorajul este văzut ca o sursă importantă de finanțare guvernamentală fără a percepe taxe convenționale. În această lucrare, autorul prezintă câteva aspecte conceptuale principale ale seignorage care au fost utilizate în literatura de specialitate, încercând să delimiteze acești termeni: seniorajul monetar, seniorajul fiscal, impozitul pe inflație, costul de oportunitate al deținerii de bani.

Cuvinte-cheie: Senioraj, finanțare deficit bugetar, costul de oportunitate, creșterea monetară.

Clasificare JEL: E42, E58, E62.

1. Introducere

Acoperirea deficitului bugetar reprezintă atât pentru politicieni, cât și pentru economiști, o adevărată provocare, fiind vizate, în special, modalitățile prin care se soluționează optim această problemă, prin influența directă sau indirectă pe care o generează asupra mecanismelor economice și asupra stabilității economice.

Răspunsul la această provocare, de a stabili datoria și de a reduce raportul foarte ridicat datorie-PIB, cu caracter exploziv, îl reprezintă una dintre cele trei opțiuni impuse de constrângerile bugetare intertemporale, pe care un guvern le are la dispoziție: diminuarea deficitului (sau transformarea acestuia în surplus bugetar), finanțarea monetară și finanțarea prin datorie publică.

- prima opțiune, *diminuarea deficitului* (sau transformarea acestuia în surplus bugetar) se poate realiza fie prin reducerea cheltuielilor publice (poate reprezenta o alternativă pe termen scurt; în situații de criză poate fi implementat o politică bugetară restrictivă, urmărindu-se raționalizarea cheltuielilor publice prin reducerea cheltuielilor neproductive și creșterea cheltuielilor destinate investițiilor în infrastructură și în capitalul uman), fie prin creșterea fiscalității, modalitate de finanțare a deficitului bugetar concretizată în sporirea volumului taxelor și impozitelor. Oricare dintre aceste două soluții de reducere a deficitului, deși reprezintă calea corectă către stabilizarea datoriei publice, este evitată de decidenții politici, datorită impactului social negativ al politicii (fiind cel mai greu de implementat, întrucât ambele măsuri sunt măsuri antipopulare);
- cea de-a doua opțiune în această prezentare, *finanțarea monetară* a deficitului, are loc atunci când banca centrală cumpără de pe piața monetară o parte din datoria publică indirectă, sau de la Trezorerie în mod direct. Prin această finanțare se poate reduce povara datoriei publice, apelând la *senioraj*, care reprezintă un instrument de politică monetară asigurat de monopolul Băncii Centrale în privința emisiunii monetare;
- finanțarea deficitului *prin datorie publică*, cea de-a treia opțiune de acoperire a deficitului, presupune apelarea la împrumuturi de pe piața internă sau internațională; în această opțiune de stabilizare a datoriei, se regăsește în măsură de *încetare a plăților*, la care nu recurg decât guvernele aflate în situații speciale, care se găsesc sub o presiune extremă, sau

guvernele aflate în perioadele de după război sau revoluții. Măsură este drastic și afectează pe termen lung reputația guvernului respectiv.

2. Problema deficitelor bugetare și a datoriei publice

Politica fiscal-bugetară, prin rolul său determinant în realizarea unui echilibru între necesitatea de resurse financiare ale statului și posibilitatea reală de acoperire a acestora, a necesitat o atenție deosebită atât din partea teoreticienilor, cât și a guvernanților. Concordanța între veniturile și cheltuielile bugetare este asigurată prin echilibrul bugetar, ce reprezintă unul dintre principiile de bază a elaborării bugetelor publice. Componenta esențială a mecanismului economico-financiar al unei țări, bugetul de stat este considerat de unii specialiști drept instrumentul principal al organizării bugetare.

Este general valabil că, în perioadele de criză economică, atât nivelul deficitelor bugetare, cât și al datoriei publice sunt în creștere semnificativ, iar, în condițiile unei perioade prelungite de recesiune economică, se intensifică la nivel academic și politic dezbaterile pe această temă. Modul în care deficitul bugetar influențează dezvoltarea economică a unei țări, subliniindu-se impactul pe care creșterea deficitului bugetar și al datoriei publice îl au asupra generațiilor curente și viitoare, a reprezentat și reprezintă un subiect intens dezbătut în literatura economică.

De-a lungul timpului, s-au remarcat trei teorii distincte cu privire la relația complexă dintre deficitul bugetar și variabilele macroeconomice (creșterea economică, deficitul comercial, inflația, rata dobânzii, consumul, cursul de schimb): teoria keynesiană, care susține că deficitul bugetar are un impact pozitiv asupra economiei, prin intermediul multiplicatorului fiscal; contrar acesteia este teoria neoclasică, iar echivalentul ricardian prezintă ipoteza de neutralitate a deficitelor bugetare:

- *coala neoclasică* - în conformitate cu paradigma neoclasică, deficitul bugetar conduce la creșterea pe termen lung a consumului, în cazul în care economia funcționează în condiții de ocupare deplină a forței de muncă, creșterea consumului va reduce economiile. Pentru a echilibra piețele financiare, va fi necesară creșterea ratei dobânzii, care va avea ca efect reducerea ratei de acumulare de capital din sectorul privat;
- *coala Keynesiană* - din punct de vedere al paradigmei keynesiene, majoritatea oamenilor consumă numai venitul disponibil și o reducere temporară a ratei de impozitare va avea efecte pozitive imediate și semnificative asupra cererii agregate. În cazul în care economia nu funcționează în condiții de ocupare deplină a forței de muncă, acest lucru va conduce la o creștere a venitului național;
- *coala Ricardiană* - în contextul paradigmei lui Ricardo, o creștere, pe viitor, a valorii prezente a impozitelor este determinată sau de menținerea ridicată a cheltuielilor publice și neimpozitarea suplimentară a veniturilor sau de o reducere a impozitelor prezente. Echivalentul ricardian presupune că, în anumite circumstanțe, decizia guvernului de a acoperi cheltuielile, fie prin impozitare, fie prin creșterea datoriei publice, poate să nu aibă niciun efect asupra economiei. Altfel spus, deficitul bugetar și impozitarea pot avea efect echivalent asupra economiei, dacă presupunem respectarea unor condiții, cum ar fi: legăturile între generații, prezența piețelor de capital perfecte, raționalitatea consumatorilor. Coala Ricardiană pornește de la ipoteza de neutralitate a datoriei, dar aceasta nu poate fi susținută în cazul în care oricare dintre aceste condiții restrictive nu este îndeplinită. Arrau consideră că coala Ricardiană nu poate da instrucțiuni viabile pentru desfășurarea politicii bugetare specifice.

Caracteristica lor comun este analiza situației de apariție a unui deficit din cauza reducerii veniturilor fiscale, și nu din cauza unei creșteri a cheltuielilor publice (deși în teoria Keynesiană, în versiunea originală, vedea efectele creșterii cheltuielilor publice în schimbări în ocuparea forței de muncă și a producției, precum și, mai târziu, efectele unei scăderi a veniturilor fiscale). În general, diferențele de atitudine cu privire la deficitul și datoria publică provin din alegerile diferite de ipoteze care stau la baza unor modele de diferite coli (Tempelman, 2005).

Paradigma neoclasică și keynesiană pot fi văzute ca două aspecte diferite ale analizei politicii fiscale. Spre deosebire de gândirea neoclasică, gândirea Keynesiană recunoaște impactul deficitului temporar, având în vedere descompunerea deficitului în cele două componente: permanent și temporar. Aceste abordări trebuie luate în calcul atunci când se dorește a stabili fluctuațiile ciclice în jurul valorii de echilibru cu ocuparea deplină.

Buiter (1986) subliniază necesitatea dezvoltării unui model al economiei, luând în considerare impactul deficitelor asupra activității economice, cu scopul de a evalua impactul politicii fiscale asupra cererii agregate. De asemenea, el cere să se specifice politicile cheie, în legătură cu care o politică poate fi restrictivă sau expansionistă.

Roubini și Setser (2004) consideră că apelul la împrumuturi ar putea avea un efect mai degrabă negativ, deoarece, datorită posibilității de a apela la această soluție, se va ajunge la o exagerare a tendinței de a acumula datorii guvernamentale și de a înebuși bugetul în deficit.

În opinia lui Liebermann și Hall (2010, p. 740), o regulă minimă pentru o guvernare responsabilă spune că datoria publică nu ar trebui să crească mai rapid decât PIB-ul nominal. De fiecare dată când această regulă este încălcată, procentul datoriei publice din PIB va crește, la fel și raportul dobânzilor în PIB, urmând ca sarcina fiscală asupra cetățenilor (impozite/PIB) să crească, la rândul ei.

3. Seniorajul

În literatura economică era acceptată ideea că acoperirea deficitului prin emisiune monetară determină creșterea inflației; dar, în 1981, T. Sargent și N. Wallace au arătat că "finanțarea prin datorie publică a unui deficit bugetar conduce, pe termen lung, la o rată a inflației mai mare decât dacă finanțarea s-ar fi făcut prin emisiune monetară". Autorii T. Sargent și N. Wallace consideră că împrumuturile realizate pentru finanțarea deficitului amână, de fapt, inflația, deoarece, la scadența împrumuturilor, guvernul, care are de returnat atât suma împrumutată, cât și dobânzile aferente, are două posibilități: ori îl creează o nouă obligație de plată, printr-un împrumut nou, ori trece la finanțarea monetară, prin emisiunea de monedă. Diferența dintre costul acestei emisiuni monetare și valoarea ei nominală este cunoscută în literatura de specialitate ca *senioraj*.

Importanța seniorajului ca un instrument financiar a fost analizată atât în rile din Europa Centrală și de Est - Oblath & Valentinyi (1994), Hochreiter, Rovelli și Winckler (1996), Budina (1997) - cât și în rile din Europa de Vest, metodele și efectele utilizării seniorajului diferind de la țara la țară. În 1996, Hochreiter, Rovelli și Winckler au prezentat rezultatele estimării seniorajului Bancii Centrale pentru cinci țări: România, Ungaria, Republica Cehă, Austria și Germania, bazate pe definițiile seniorajului (impozitul pe inflație și pe costul de oportunitate). Concluziile acestui studiu indică următoarele valori ale seniorajului în 1993: în cazul României, 30% din PIB - datorită unei rate ridicate a inflației, în cazul Ungariei, 4% din PIB - valoare datorată valorii ridicate a raportului dintre activele Bancii Centrale și PIB și circa 1% din PIB pentru Republica Cehă, Austria și Germania. Alte cercetări au arătat că mărimea seniorajului în câteva țări din sudul Uniunii Europene este cuprinsă între 2% și 4% din mărimea PIB sau al PNB (Horrendorf, 1997).

În economiile avansate, seniorajul nu reprezintă, în general, o metodă pentru finanțarea cheltuielilor guvernului, ci reprezintă, mai degrabă, o consecință a schimbărilor induse în politica monetară, având, de obicei, o valoare cuprinsă între 0,5 și 1,5% din PIB. Totuși, în alte țări, seniorajul este considerat o sursă importantă pentru finanțarea guvernului (Drazen, 1989; Bruni, Penati, Porta, 1989, Grilli, 1989, Gross, 1997, Cukrowski, 2001). Nivelul seniorajului în Polonia a fost analizat de Budina¹ (1997) în perioada 1991-1995, iar valoarea a fost între 1,55 și 2,91% din PIB.

Aceste rezultate pot sugera faptul că veniturile provenite din creșterea de masă monetară joacă roluri bugetare diferite de la țară la țară. Așa după cum arată Klein și Neumann (1990) și Neumann (1996), trebuie luată în considerare factorii specifici fiecărei țări, mecanismele ce determină procesele de formare a seniorajului necesitând o analiză mult mai detaliată.

Conceptele seniorajului. În literatura economică nu există o definiție unică a acestui concept care să fie general aplicabilă, se întâlnesc diferite concepte, iar acest fapt generează unele confuzii. Diversitatea acestor concepte este legată, uneori, de modelul ales, dar și de experimentul politic considerat, alegerea conceptului depinzând de mediul monetar în care banca centrală emite și administrează bani (Drazen, 1985). Astfel, întâlnim concepte precum *senioraj monetar*, *senioraj fiscal*, *senioraj brut (sau senioraj)*, *senioraj net (sau seniorajul pur) sau impozitul pe inflație*, care induc neclarități, punând sub semnul întrebării atât modul de definire, cât și cel al estimării acestuia.

Drazen a identificat în literatura de specialitate trei definiții ale seniorajului care au fost folosite în mod tradițional: *conceptul monetar* (cel mai potrivit pentru țările în care piețele financiare sunt subdezvoltate și în care guvernul finanțează deficitele bugetare curente de la Banca Centrală), *costul de oportunitate* (care ar putea fi cel mai adecvat concept dacă baza monetară este creată prin achiziții de active purtătoare de dobândă sau titluri de stat în circulație, fără niciun cost semnificativ) și *conceptul fiscal*, care este folosit pe scară largă, având drept cazuri speciale primele două definiții.

Conceptul monetar. *Seniorajul monetar* S^M se referă la veniturile obținute prin emisiunea monetară, fiind definit ca o schimbare în stocul real al bazei monetare: presupunând că M este stocul nominal al bazei monetare iar P nivelul general al preurilor, se poate în mod formal defini seniorajul monetar ca $S^M = \frac{\Delta M}{P}$, care este echivalent cu $S^M = \frac{\Delta M}{P} = \frac{\Delta M}{M} * \frac{M}{P} = \theta * m$, unde θ reprezintă rata de creștere a soldurilor nominale, iar $m = \frac{M}{P}$, stocul real al bazei monetare. Acest concept este cel mai apropiat de ideea unui guvern de finanțare a plăților curente prin luarea de împrumuturi directe de la Banca Centrală.

Conceptul a fost utilizat pe scară largă atât în literatura teoretică, dar și în cea empirică: Cagan (1956), Friedman (1971) și Fischer (1982).

Costul de oportunitate. Conform acestei definiții, *seniorajul* S^O se măsoară ca produsul dintre rata nominală a dobânzii i și stocul real al bazei monetare m , $S^O = i * m$. Economii dezvoltate folosesc, pentru estimări ale seniorajului, un concept cost de oportunitate cu o rată a dobânzii pe termen scurt, acest fapt diferind de ideea inițială a conceptului de cost de oportunitate care sugera o rată a dobânzii la titlurile de stat. Ideea de bază pentru alegerea ratei dobânzii în aceste estimări se bazează, mai degrabă, pe costurile de oportunitate ale veniturilor, care ar fi pierdute dacă Banca Centrală nu ar emite monedă.

Conceptul fiscal. Conceptul de *Senioraj fiscal* S^F se concentrează pe veniturile nete pe care autoritățile fiscale le obțin în urma operațiunilor bancii centrale, venituri care nu sunt doar legate de creșterea de bani, ci și de gestionarea acestora. Klein și Neumann

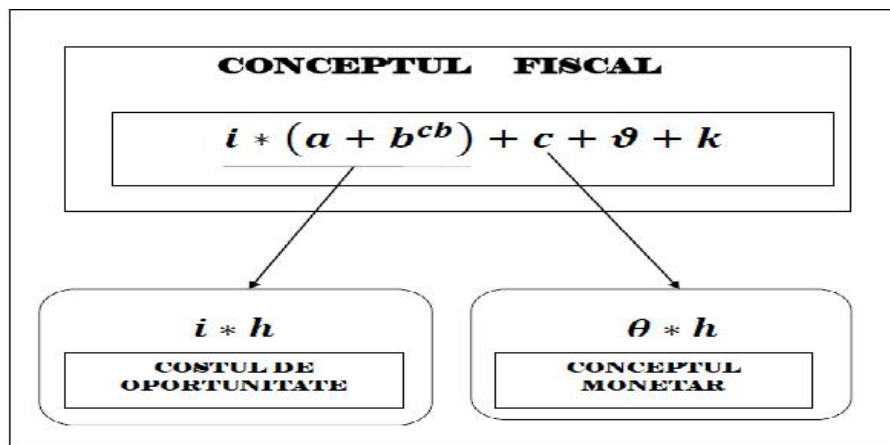
(1990) sau Lange (1995, pp.26-29) au numit aceste venituri distribuite c tre autorit ile fiscale *senioraj fiscal*:

$$S^F = i * (a + b^{cb}) + c + \vartheta + k ,$$

unde, $i * (a + b^{cb})$, descrie veniturile portofoliului de active de inute la Banca Central , care cuprinde bunuri în afara sectorului guvernamental, a , i titluri de stat de inute la banca central , b^{cb} , c reprezint o cerere a guvernului, care are loc în scopul finan rii consumului guvernamental, k sunt costurile care apar odat cu emiterea i gestionarea bazei monetare, ϑ schimb ri care apar în portofoliul de active acumulate de edi iile anterioare ale bazei monetare.

Uneori, acest formul este utilizat drept *senioraj total*.

În Figura nr. 1 este exprimat leg tura între cele trei concepte:

Figura nr. 1. Conceptele seniorajului

Sursa: Prelucrare autor dup Franziska Schobert, 2002

Dup cum se observ în Figura nr. 1, conceptul monetar va apare ca un caz special al conceptului fiscal, dac emiterea de baz monetar va lua locul împrumuturilor directe pentru cheltuielile curente. Aceea i caracteristic de caz special al conceptului fiscal o are i costul de oportunitate. Conceptul fiscal va fi egal cu costul de oportunitate dac baza monetar va fi ob inut , emis , fie prin cump rarea de obliga iuni guvernamentale excep ionale, fie prin achizi ii de active purt toare de dobând , din afara sectorului guvernamental.

Comparativ cu conceptul monetar i cel al costului de oportunitate, conceptul fiscal m soar seniorajul mai degrab pe partea de active decât pe partea de pasive ale B nciilor Centrale. Prin urmare, el prive te în mod direct sursele de venituri prin elementele fundamentale ale bazei monetare în contrapartid . Aceste elemente, fie reprezint active în afara sectorului guvernamental a , cum ar fi rezervele valutare, fie în interiorul sectorului guvernamental $(c + b^{cb})$, cum ar fi toate formele de crean e la guvern.

M surarea seniorajului prin folosirea acestor concepte diferite permite validarea pierderilor temporare ale seniorajului, din punct de vedere al semnifica iei fiscale. Conceptul monetar este utilizat pentru estimarea seniorajului în ri ale Europei Centrale i de Est. Conceptul fiscal este aplicat de c tre un grup de ri mai avansate din punct de vedere al integr rii în Uniunea European i comparat cu rezultatele utiliz rii conceptului costului de oportunitate.

4. Concluzii

Principiul politicii fiscale sustenabile, considerat una dintre abord rile de baz ale politicii macroeconomice, prevede ca, la fiecare moment, datoria public s fie sus inut

de valoarea actualizat a veniturilor nete ale guvernului, determinat , în general, ca sum între excedentul bugetar primar i senioraj.

Guvernul i Banca Central sunt interconectate printr-o constrângere bugetar privind sectorul public consolidat: deficitul opera ional al bugetului este finan at prin împrumuturi noi i prin senioraj. Banca Central , care controleaz emisia de bani, are ca obiectiv important ob inerea unui nivel sc zut i stabil al infla iei, dar, în acela i timp, urm re te stabilitatea sistemului financiar i, în special, sustenabilitatea datoriei publice. Acest lucru presupune ca politicile guvernului i ale B nciei Centrale s interac ioneze între ele: chiar având în vedere independen a formal a B nciei Centrale fa de guvern, totu i Banca Central trebuie s in cont de problemele din sfera fiscal i s finan eze prin senioraj o anumit parte a deficitului bugetar. În realitate, interac iunea dintre guvern i Banca Central este o problem important , la fel de important atât pentru rile în curs de dezvoltare, cât i pentru economiile în tranzi ie.

Bibliografie

1. Aisen, A. i Veiga, F.J., 2005. The Political Economy of Seigniorage. *IMF Working Paper*, 05/175, Washington, D.C.: International Monetary Fund.
2. Arrau, P., 1990. How Does the Debt Crisis Affect Investment and Growth? International Economics Department, World Bank, disponibil la <http://www-wds.worldbank.org/servlet/>
3. Bernheim, D.B., 1989. A Neoclassical Perspective on Budget Deficit. *Journal of Economic Perspectives*, 2, pp.55-72.
4. Bruni, F., Penati, A.R. i Porta, A., 1989. *Financial regulation, implicit taxes, and fiscal adjustment in Italy. Fiscal Policy, Economic Adjustment, and Financial Markets*. Washington, D.C.: IMF Publication Service.
5. Buiters, W., 1986. Structural and Stabilization Aspects of Fiscal and Financial Policy in the Dependent Economy. *NBER Working Paper*, 2023
6. Black, S., 1989. Seigniorage. *The New Palgrave: Money*. 314-315. New York and London: W.W. Norton.
7. Budina, N., 1997. Essays on Consistency of Fiscal and Monetary Policy in Eastern Europe. *Tinbergen Institute Research Series*, 145, University of Amsterdam.
8. Cagan, P., 1956. The Monetary Dynamics of Hyperinflation. *Studies in the Quantity Theory of Money*. Chicago: University of Chicago Press.
9. Click, R.W., 1998. Seigniorage in a Cross-Section of Countries. *Journal of Money, Credit, and Banking*, 2, pp.154-171.
10. Cukrowski, J., 2001. Financing Budget Deficit by Central Bank Seigniorage in Selected Transitional Economies: A Comparative Study. *Working Papers Series*, 37
11. Drazen, A., 1985. A general measure of inflation tax revenues. *Economics Letters*, 17, pp.327-330.
12. European Commission, 2011a. A Budget for Europe 2020, COM (2011) 500 final. Brussels, Belgium, disponibil la http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/documents/fin_fwk1420/MFF_COM-2011-500_Part_II_en.pdf;
13. Gros, D., 2004. Profiting from the Euro? Seigniorage Gains from Euro Area Accession. *Journal of Common Market Studies*, 42 (4), pp.795–813.
14. Grilli, V., 1989. Seigniorage in Europe. *A European Central Bank Perspectives on Monetary Unification After Ten Years of the EMS*. Cambridge: Cambridge University Press.

15. Hochreinter, E. i Rovelli, R., 2001. The Generation and Distribution of Central Bank Seigniorage in the Czech Republic, Hungary and Poland, manuscript;
16. Hochreinter, E., Rovelli, R. i Winckler, G., 1996. Central banks and seigniorage a study of three economies in transition. *European Economic Review* (Papers and Proceedings), 40, pp.629–643.
17. Horrendorf, B., 1997. Time Consistent Collection of Optimal Seigniorage: A Unifying Framework. *Journal of Economic Surveys*, 11(1), pp.1-41.
18. Klein, M. i Neumann, M.J.M., 1990. Seigniorage: what is it and who gets it?. *Eltwirtschaftliches Archiv*, 126, pp.205–221.
19. Lieberman, M. i Hall, R.E., 2010. *Principles & Applications of Economics*, 5th Edition. South-Western: Cengage Learning.
20. Moldovan, B.A., Pavel, A. i Hogye, M., 2010. Deficite bugetare i datorie public. *Revista Transilvan de tiin e Administrative*, 2 (26), pp.55-66.
21. Monti, M., 1989. *Fiscal Policy, Economic Adjustment, and Financial Markets*. Washington, D.C.: IMF Publication Service.
22. Neumann, M.J.M., 1996. A Comparative Study of Seigniorage: Japan and Germany. Bank of Japan, *Monetary and Economic Studies*, 14 (1), pp.104–142.
23. Oblath, G. i Valentinyi, A.A., 1994. *Seigniorage and inflation tax: some theory and an application to Hungary*. Working paper. Budapest: KOPINT-DATORG.
24. Roubini, N. i Setser, B., 2004. *Bailouts or Bail-ins? Responding to Financial Crises in Emerging Economies*. Washington D.C.: Institute for International Economics.
25. Sargent, T.J., 1993. *Rational Expectations and Inflation*, 2d ed. New York: Harper Collins.
26. Sargent, T. i Wallace, N., 1981. Some Unpleasant Monetarist Arithmetic. *Quarterly Review*. Federal Reserve Bank of Minneapolis.
27. Schobert, F., 2001. Seigniorage: An argument for a national currency?. *CEPS Research Report*, 28.
28. Tempelman, H.J., 2005. James M. Buchanan on Public-Debt Finance. *The Independent Review*, v.X (2), pp.435-449.

PARTICULARITIES COMPANIES WITH LOCALLY ACTIVITY

Scientific Researcher II PhD Mihail DIMITRIU

”Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center,
Romanian Academy, Romania
Email: dimitriu689@gmail.com

Abstract: *In our view, companies operating locally engine should be both balanced territorial development, and sustainable development. In this regard, our research focused on finding mechanisms, means, techniques, methods by which financial side asymmetry territorial development plan can be reduced, consistent with the objectives of sustainable development at national and regional level. In our country, just administrative doctrine is the biggest obstacle to territorial development plan of these types of companies. Although there is a favourable legal framework that allows private provision in the form of public services, there are many cases when they are made by local government, but at a level determined predominantly by sources and appropriate level of financial resources. An alternative to the current state is the economic development zone, a concept proposed by us and trying to solve problems of interconnecting various locations (sized entities with different socio-economic structures) but which have in common a particular purpose. Public - private partnership thus becomes another dimension, the territorial level, the ultimate goal of meeting the needs of the population in the area.*

Keywords: *local economy, public services, public-private partnership, local funding.*

JEL Classification: *D73, H13, H42, L32.*

1. Public services - necessary condition but not sufficient to meet the needs of local communities

Public service in the current sense is an activity of the institutions of state administration of a legal person, public or private, providing an activity of interest.

Creating public services have long been state monopoly both in Western countries and communist countries, but for different reasons: for the capitalist state to ensure the rights and freedoms of all its citizens, it was an obligation satisfactory general interests; the emergence of the socialist state of public services under the management of private enterprises constituted a threat.

Since the interwar period, the state and its institutions were forced to entrust some public services to private individuals as it could not meet social requirements. Thus, it is arose the idea of a service of general interest by a private firm. In 1964 Laumbadere show that "public service is a general interest activity, performed by a private person having powers under the control of political power (Ajda 1964, p. 91).

So, according to this definition, the public service must meet the following conditions:

- A first condition is "general interest". Analyzing this aspect, we find that the activity of individuals is difficult to distinguish which stretches up to the start of the general interest and private interest.

It is a distinction between activities that would be necessary and profitable and we think that public service mainly aims to manage objective and not for profit.

- The second condition that according to the definition of political power is the means which consist of a series of privileges granted private person serving the general interest which enjoys such authority and not equality in its relations with third parties. This report will enable the authority or monopoly activity or issuance of unilateral acts or setting fees.

- The third condition concerns the government control over the activity of services. Thus, a private person can only perform a public service by a delegation given by a public figure, it is necessary to delimit the perimeter within which the proxy may act.

The current definition outlined in the late 80s recognizes that some public services performed by private individuals should not necessarily enjoy the prerogatives of public power. This concerns in particular a series of public social services (health, culture, education etc.) which are provided by private individuals.

Since 1990, the idea of democracy in Romania was imposed in practice management system through the transfer of public services and states their teaching duties to private given that they should not necessarily enjoy the prerogatives of political power. However, the state currently has a monopoly on services considered of national interest that we establish and coordinate centralized (police, civil status, PSI, maintenance of inland transport, etc.).

From the definition given above, under and public service characteristics are:

- Public service is organized and authorized directly by an authority of local public administration, operating under its supervision;
- Public service aims to meet the needs of the public, corresponding to the general interest;
- Public service is always provided by government, whatever that is done for its own or through other service providers;
- The establishment of public service is the exclusive attribute of deliberative bodies, namely the local councils and their organization and functioning of the executive authorities is the attribute that is the prefect (the county) and mayors (for Municipalities).

2. Companies with locally activity – agent of economic development

At the local level, along with public services, there are a number of activities that are provided directly in the community, and not the responsibility of the local public administration, such as local commerce, transport people, local tourism etc. These firms are created in accordance with the Company Law No.31/1990 and operate under the principles of the law of supply and demand on a local regulated market.

It should be noted, however, that some public services, since 1990, have been privatized, much slower process than economic, but not because of lack of legislation, especially officials of the administration, especially in leadership.

Privatisation in Romania, was supposed to start first, with public services to create precedent under which privatization phenomenon to become politically acceptable. If the management of public services we inspired a number of viable systems of the developed capitalist countries in terms of privatization were not taken into account the many ways and forms used in these countries, the phenomenon is much broader than in general. (Ex.: railways in the UK and Japan, the Renault factories in France, distribution of electricity, as well as US telecommunications etc.).

The paradox is that in our country just administrative doctrine is the biggest obstacle to privatization. Thus, there are several aspects of administration circulated, both the central and the local government, which led to preventing privatization of public services in some areas and that proved to be false.

A first hypothesis is that there are not enough private service providers to ensure competition and whether it would be only one provider would reach monopolistic practices. We believe that this hypothesis is wrong for the following reasons:

- Assume that the state monopoly is preferable to a private company; reality show, however, that after 1990, the administrative bureaucracy is worse than any other bureaucracy, and state monopoly is permanent, consumers no longer have any hope of improving services if they are bad, and in Romania in the past 10 years they leaves much to be desired;

- In public service, highly diversified, there are several potential providers. Thus employees of kings may establish a company and the state can take over a public or managers of state firms can set up companies in the field. Finally, privatization of public services can attract private entrepreneurs by offering some better gains than the state or by the possibility of using money received from the redundant (between 8 - 20 salaries) to launch a business.

The second erroneous assumption lies in the fact that the government is central or local public services considered as national monopolies. It is well-known case of maintaining public services under the patronage of the state for the public interest (airlines, railways, urban transport, etc.);

An example of false public utility is the privatization of telecommunications services in almost all countries in Europe; generally, private companies have lower costs and a much higher quality and efficiency of services. Not the same happened in Romania, where the sale of part of RomTelecom shares by a Greek firm has generated more expensive phone calls within five years, 20 times.

A third hypothesis is wrong in the state's obligation to provide public services to ensure poor people's access to them. It is well known that the state subsidizes a range of public services, in order to provide users with cheap, only those subsidies have a number of undesirable effects, such as for instance, the public transport. This generates monthly subsidy basically the following: lack of motivation of employees (managers, engineers, economists) from all mines to reduce production costs; maintaining in service of unsolicited trails; lack of organization.

All presented lead to an expensive transportation and ultimately affecting poor people because they generally are public transport users. On the other hand, the grants are paid from the budget (local or central), so all the taxes they pay poor people. In addition it should be mentioned how the government subsidizes all citizens regardless of the fact that some of them have or no means to pay the market rate.

A positive example is the traveller subsidy system used in the US, which only grants a subsidy of the poorest people to pay the cost of the ticket. This compensation system can be used however and health services, housing or education.

Finally, the fourth hypothesis obviously false beliefs are to state that public services are intended for citizens, not profit. In reality, no one service can be free, i.e. ineffective.

In conclusion, it must be recognized that privatization is easier in some areas such as telecommunications, energy distribution, transmission, but more difficult in the case of education, health, since they require the intervention of the central public administration.

Even in this case, it must be recognized that the central government or local governments provide money for a range of public services. It has accepted that they can be administered by a number of private individual companies on a contractual basis.

3. Lack of financial resources and methods to achieve public service necessary for local communities

A favourable legislative framework in the form enables private provision of public services, leaving local governments under the tutelage of those services that do not require subsidies from the budget. Precisely the lack of such funds should oblige the central or local governments to pass privatization to eliminate subsidies.

Partnership method has the advantage that induce competitive behaviour of public service providers and while not involve high costs for the state budget or local budgets. Moreover, it must be said that organizational transformation can be done with good results and the lack of an organizational developed an institutional environment or a managerial culture evolved. When is retired from overregulation, which usually subdues public

services in countries developing legislation is adopted flexible relative to capital movements is possible that the interest of foreign investments to simplify the administrative burden on central government. The partnership has at least in the broadest sense of cooperation between state and private companies, many variations, such as public works subcontracting, leasing of land and infrastructure for public execution, franchising joint ventures.

Subcontracting is effective when there is competition, but do not lose economies of scale. In other words, private companies take over the public works contract are specialized and have a consistent experience. From these characteristics result low costs and the possibility of a default, the double advantage for consumers: as taxpayers and as users of public services produced from these facilities. Subcontracting can be used in specialized services.

Franchising is widely used in sanitation services in the urban transport. For local communities that have as goal improving the quality of public services, diversifying the supply and maintenance of a high degree of access for residents, but do not have sufficient financial resources to carry out a privatization genuine, franchising to private companies specialized constitutes a feasible solution.

Undoubtedly, it remains to fulfil a condition to ensure the feasibility of the process - local authorities' willingness to abandon price controls. Their decision-making power should be limited to technical specifications and quality standards. If there is already a public enterprise monopoly local service, the first step is to cancel its privileges (subsidies). It should be left to the competitive, failing infrastructure undergoing the operation, but execution services.

On the other hand, franchising can be combined with a sale or rental equipment formerly belonging to public enterprises.

Public service *concessions*, typically involves a contractual execution. Duration of advertising clear and stable rules for tendering in the public domain, performance evaluation, payment arrangements, supervision in control. Otherwise, very long operating period may cause a considerable disadvantage for consumers of public services.

Joint ventures may be formed on the basis of public, already existing or new businesses. In the first case might call one of the following procedures:

- The sale of part of the capital of public enterprises to private individuals or institutional investors. The procedure is similar to total privatization and translates into practice through: public offer to buy, sell fixed-price transfer to employees or managers etc.

- Joint venture. Private firm provides capital for development and specialized qualifications.

- The establishment of joint ventures us is a variant more frequently applied, even in public services. This is because the conditions of equity are clearer than in the previous case, and the remaining contractual terms can be negotiated by the partners easier.

Another method to produce good economic results and provides a genuine reconstruction of the state sector is *total privatization* of public services. Privatization provides the basis for efficient allocation of resources and rapid economic growth. Experience has shown that neoliberals' assumptions concerning the transfer of public services to the private sector were correct. Where privatization programs of public goods and services businesses started fast and were implemented in a coherent manner, in conjunction with the financial system reform, price liberalization and foreign trade, the results were clearly positive. Increased output, decreased costs, pressure on public services budget expenditures decreased significantly and tax revenues have registered significant increases. Moreover, privatization of public services has corrected flaws non economic behaviour, introduced over time by repeated and increasingly extensive administrative

initiatives. This is a way to broaden the base of ownership and participation in the economy, thereby encouraging individuals to feel that they have a direct involvement in the system.

Economic, social and political in many countries poorly developed or developing, does not allow full implementation of privatization of public services or at least not in one form namely the sale of shares. It is therefore possible that Michel Todoroi, an eminent economist Western have been right when he said "public corporations can still play an important role in economic development as long as the political will exists to minimize abuse of power will economical to socially useless correct price and market distortions. "

4. Rating firms with locally activity

In analyzing the firms with local activity must consider and *performance indicators* applicable to the evaluation. These indicators can be grouped into the following categories that we will present further in the light of the results obtained in Western countries: economic indicators; quality indicators

In the *economic indicators* we can specify:

a) *The unit cost* is an excellent performance indicator that can be easily understood by citizens and local elected officials, non-specialist in the field. For example, they can compare the annual cost of schooling for a student from a school with the same type of costs from another educational institution (in the same country or in different countries).

In some European Union member states (Denmark, Sweden and Norway), the numbers relative to "unit cost" are received and published in a form allowing comparisons at national level. It is also becoming more frequent issues of international comparisons on unit costs.

Unit cost, the starting point in studies on labour productivity, which is compared in time and weighted index to eliminate the effects of inflation. At the same time, it must take account of changes in the quality of service provided.

The "unit cost" is very good to compare productivity developments. In technical fields it is used for a long time. Thus, most of the local authoritarians know the cost of m³ of water or the removal of waste (tons or m³ per capita). When public services are charged, this indicator is very exact. It should however be borne in mind that for other services "unit cost" is difficult to calculate. Thus, existing systems of evaluation and analysis does not always provide information on the costs of a service, and this because sometimes the difficulty lies in defining unit measure. For example, it is very difficult to quantify "unit cost" itself, where local social care services, care of disabled people, or children in need.

In such areas the development of reliable performance indicators is very difficult to achieve and requires several years.

b) *Tariffs* are selling price of local public services, products, taking into account the investment costs and inputs (raw water, energy, labour, etc.);

c) *Indicators of efficiency* are needed especially in areas where local public service is a natural monopoly. In these circumstances, could for example, a network of water efficiency, measured as the ratio between the water and the amount of water produced and invoiced.

Quality indicators:

The concept of quality public services is whether the nature of the benefit recipients expectations. From this point of view, local public services, important elements are: opportunity; continuity; the comfort of citizens.

However, sometimes activities carried out by local government have other objectives than satisfying the individual beneficiary, having admitted certain common

objectives, namely: providing local public services without economic constraints; treating people equally to local public service provision.

In these cases, service delivery should focus primarily on needs and not on demand. The level of satisfaction of the beneficiary should not be the only indicator of quality. Thus, in some technical fields it is relatively easy to measure quality. For example, in the electricity supply quality corresponds mainly to the lack of breaks, and in terms of the quality of public waste collection, it can not be measured by the number of complaints received from beneficiaries claiming delays in delivery or negligence manipulation. It is also very difficult to measure the quality of public social services, health or education. In these areas there unique performance indicators and the main problem that arises is "apportioning responsibility to define quality: Provider; Beneficiary; A group of experts?"

Efficacy is probably the most important factor in local public services chapter. These can be provided in an economical and efficient manner, but if you do not meet their primary objective, may be a waste of energy (resources).

As we reported previously, there are areas where measurements are made more delicate due mainly to difficulties arising in defining goals and objectives. Political intentions must be translated into operational objectives, which is a very delicate operation. Moreover, given the relationship between a service and a goal (or purpose) it is sometimes particularly difficult to establish.

The distinction must be made between *effectiveness and efficiency*. So, when constructing road efficiency is measured by the cost / Km. Effectiveness corresponds to the following indicators: report of reducing cost and travel times; reduce transportation costs; decline in the number of accidents.

In documents made available by Member States to the European Union are not many examples of performance indicators that can reflect the effectiveness of local public services in the fields of education, social aid, health, helping the elderly, etc. However, it can make a general idea on the effectiveness of service based on a number of other factors relevant and reliable by which it is much easier to accomplish more complex studies to determine the effectiveness.

Regarding the use of performance indicators by local authorities, in most cases, they are used as complementary information for management control of local public services.

In technical fields such as water and electricity, sewage treatment, road maintenance, more time is used efficiently indicators, because: production activity in these areas is easily measured; dates are the same as those used in the calculation of tariffs; staff trained to use the measurement results.

On the contrary, in other sectors using these indicators is the latest. Services like maintenance of green spaces, gardens and public parks, schools and social welfare wake often political interest and introduced new techniques for managing their supply level. And in the important area of environmental protection it is often possible to define objectives and results expressed as performance indicators.

5. Conclusions

In our view, companies operating locally engine should be both balanced territorial development and sustainable development. In this regard, our research focused on finding mechanisms, means, techniques, methods by which financial side asymmetry territorial development plan can be reduced, consistent with the objectives of sustainable development at national and regional level.

In our country, just administrative doctrine is the biggest obstacle to territorial development plan of these types of companies. Although there is a favourable legal

framework that allows private provision in the form of public services, there are many cases when they are made by local government, but at a level determined predominantly by sources and appropriate level of financial resources.

An alternative to the current state is the economic development zone, a concept proposed by us and trying to solve problems of interconnecting various locations (sized entities with different socio-economic structures) but which have in common a particular purpose. Public - private partnership thus becomes another dimension, the territorial level, the ultimate goal of meeting the needs of the population in the area.

References

1. Ashoka, A. and Abdul M., 2005. Financial Reform: What Shakes it? What Shapes it? *American Economic Review*, 95(1).
2. Ayres, R.U., 1979. *Uncertain Futures: Challenges for Decision-Makers*. New York: John Wiley & Sons.
3. Balk, D., Pozzi, F., Yetman, G., Deischmann, U. and Nelson A., 2004. *The Distribution of People and the Dimension of Place: Methodologies to Improve the Global Estimation of Urban Extents*. Working paper. Columbia University.
4. Barro, R.J. and Lee, J.W., 2001. International Data on Educational Attainment Updates and Implications. *Oxford Economic Papers*, 53, pp.541-563.
5. Baumol, W. and Blinder, A., 1991. *Economics-Principles and Policy*. New York: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
6. Baumol, W., 1977. *Economic theory and Operations Analysis*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
7. Beck, T., Demirgüç-Kunt A. and Levine, R., 2001. The financial Structure Database. In: A. Demirgüç-Kunt and R. Levine, eds. *Financial Structure and Economic Growth – A Cross-Country Comparison of Banks, Markets and Development*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
8. Beck, T. and Levine, R., 2002. Industry Growth and Capital Allocation: Does Having a Market - or Bank-Based System Matter? *Journal of Financial Economics*, 64 (2), pp.147-180.
9. Benmelech, E. and Moskowitz, T., 2006. The Political Economy of Financial Regulation: Evidence from U.S. State Usury Laws in the 18th and 19th Century. Working paper.
10. Bierman, H., Bonini, Ch. and Hausman, W., 1977. *Quantitative analysis for Business Decisions*. Homewood, Illinois: IRWIN.
11. Brigham, E. and Gapenski, L., 1988. *Financial Management. Theory and Practice*. Dryden Press.
12. Braun, M., 2004. Trade Liberalization and the Politics of Financial Development. Working paper.
13. Butler, R., Davies, L., Pike, R. and Sharp, J., 1993. *Strategic Investment Decisions*. London: Routledge.
14. Chandler, T., 1987. *Four Thousand Years of Urban Growth*. Lewiston, New York: St David's University Press.
15. CNIPMMR, 2013. *Carta albă a IMM-urilor din România, 2013- 2015*.
16. Deac, V., 2009. Modele de dezvoltare comunitară adaptate comunităților rurale din România. Teză de doctorat, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea București.
17. Ellison, G., Fudenberg, D. and Möbius, M., 2004. Competing Auctions. *Journal of European Economic Association*, 2(1), pp.30-66.

18. European Commission, 2014. *Annual Report on European SMEs - A partial and fragile recovery.*
19. European Commission, 2014. *Data Base for the Annual Report.* Eurostat.
20. European Commission, 2014. *Small Business Act Fact sheet for România.*
21. European Commission, 2012. *Study on the SMEs' impact on the EU labour market.*
22. European Commission, 2011. *Annual Report on EU Small and Medium sized Enterprises 2010/2011.* DGENTR COM.
23. Funda ia Post-Privatizare, 2015. *IMM-urile române ti în Uniunea European .*
24. Gerschewski, S., 2013. Do Local Firms Benefit from Foreign Direct Investment? An Analysis of Spillover Effects, in Developing Countries, *Asian Social Science*, 9 (4).
25. Glaeses, E., 2005. Urban Colossus: Why is New York America's Largest City? Working paper.
26. Institutul Na ional de Statistic , 2015. *Evolu ia întreprinderilor mici i mijlocii din România în perioada 2010-2013.*
27. Institutul Na ional de Statistic , 2015. *Intreprinderi noi i profilul întreprinz torilor din România.*
28. KeysFin, 2015. *Studiu: IMM-urile din România.*
29. Kuhnen, F., 1997. The Concept of Integrated Rural Development. *Korean Journal of Economics.*
30. Lilea, F.P. and Lixandru, G., 2012. Aspecte privind analiza statistic a reparti iei în plan regional a IMM-urilor din România în anul 2012. *Revista Român de Statistic* , trim. III/2013.
31. Mo teanu, N.R., 2003. *Finan area dezvolt rii regionale în România.* Bucure ti: Editura Economic .
32. Nijkamp, P., 2000. *Handbook of regional and urban economics.* Amsterdam: Elsevier Science B.V.
33. Oficiul Na ional al Registrului Comer ului, 2015. *Statistici 2008-2014.*
34. OECD, 2003. *La modernization du sector public.* Syntheses. Paris: L'observateur.
35. Perotti, E., Von Thadden, E.L., 2006. The Political Economy of Corporate Control and Labor Rents. *Journal of Political Economy*, 114 (1), pp.143-174.
36. Popa, D.E., 2012. Mecanisme administrative i economice de evaluare a performanței serviciilor publice locale. Tez de doctorat, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Bucure ti.
37. Proto, A., Tani, S., Buhnemann, J., Gaus, O., Raith, M., 2012. Knowledge Networks and Their Impact on New and Small Firms in Local Economies. *OECD Local Economic and Employment Development.* Working papers.
38. Rajan, R. and Zingales, L., 2003. The Great Reversals: The Politics of Financial Development in the Twentieth Century. *Journal of Financial Economics*, 69 (1), pp.5-50.
39. Robert, J. and Stimson, R.J., 2002. *Regional economic development. Analysis and planning strategy.* Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
40. Rosenthal, S. and Strange, W., 2003. *Evidence on the Nature and Sources of Agglomeration Economies.* Handbook of Urban and Regional Economics.
41. Rouch, T., 2001. *Rural Regional development: A Regional Response To Rural Poverty.* Wiesbaden.
42. Rugraff, E. and Hansen, W.M., 2011. *Multinational Corporation and Local Firms in Emerging Economies.* Amsterdam: University.
43. World Bank, 2001. *Urban Development Division. Local Economic Development.* Washington DC.

SPECIFICITATEA FIRMELOR CU ACTIVITATE LA NIVEL LOCAL

Dr. Mihail DIMITRIU, CS II

Centrul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slăvescu”,
Academia Română, România
Email: dimitriu689@gmail.com

Rezumat: După părerea noastră, firmele care activează la nivel local ar trebui să fie motorul atât a dezvoltării teritoriale echilibrate cât și al dezvoltării sustenabile. În acest sens, cercetările noastre s-au concentrat pe găsirea mecanismelor, mijloacelor, tehnicilor, metodelor prin care asimetria laturii financiare a dezvoltării în plan teritorial să poată fi redusă, în concordanță cu obiectivele dezvoltării sustenabile la nivel național și regional. În ara noastră, tocmai doctrina administrativă constituie cel mai mare obstacol în calea dezvoltării în plan teritorial a acestor tipuri de firme. Cu toate că există un cadru legislativ favorabil ce permite prestarea în forma privată a unor servicii publice, sunt numeroase cazuri când acestea sunt realizate de administrația publică locală, dar la un nivel determinat în mod preponderent de surse și resurse financiare sub nivelul adecvat. O alternativă la starea actuală o reprezintă dezvoltarea economică zonală, un concept propus de noi și care încearcă să rezolve problemele legate de interconectarea diverselor localități (entități de dimensiuni și cu structuri economico-sociale diferite) dar care au în comun un anumit scop. Parteneriatul public – privat capătă astfel o altă dimensiune, în plan teritorial, scopul final fiind satisfacerea nevoilor populației din zona respectivă.

Cuvinte-cheie: economie locală, servicii publice, parteneriat public-privat, finanțarea la nivel local
Clasificare JEL: D73, H13, H42, L32

1. Serviciile publice – condiția necesară, dar nu suficientă pentru satisfacerea nevoilor comunităților locale

Serviciul public, în sensul actual, reprezintă o activitate desfășurată de instituțiile administrației de stat, de o persoană juridică, publică sau privată, care prestează o activitate de interes general.

Crearea serviciilor publice a constituit mult timp monopol de stat atât în țările occidentale, cât și în țările comuniste, dar, din motive diferite: pentru statul capitalist care asigură drepturile și libertățile tuturor cetățenilor și, era o obligație satisfăcătoare intereselor generale; pentru statul socialist, apariția de servicii publice sub gestionarea unor întreprinderi private constituia o amenințare.

Încă din perioada interbelică, statul și instituțiile sale s-au vădit nevoite să înlăture unele servicii publice către persoane private, întrucât nu putea face față cerințelor sociale. În acest fel, a apărut ideea prestării unui serviciu de interes general de către o firmă privată. În anul 1964, Laubadere arată că “Serviciul public este o activitate de interes general, prestată de o persoană privată, având prerogativele puterii politice sub controlul administrației (Ajda, 1964, p.91). Așadar, conform acestei definiții, serviciul public trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- O primă condiție este “interesul general”. Analizând acest aspect, constatăm că în activitatea unei persoane private este greu de delimitat până unde se întinde interesul general și de unde începe interesul privat.

Distincția ar fi aceea dintre activitățile necesare și cele profitabile, gândindu-ne la faptul că serviciul public are ca scop principal obiectivul celor administrați, și nu obținerea de profit.

- Cea de-a doua condiție, potrivit definiției, o reprezintă mijloacele puterii politice, care constau într-o serie de privilegii acordate persoanei private ce servește interesul general, care se bucură, astfel, de autoritate și nu de egalitate în raporturile sale cu terții. Acest raport de autoritate îi va permite fie monopolul asupra unei activități, fie emiterea unor acte cu caracter unilateral sau chiar stabilirea de taxe.

- A treia condiție se referă la controlul administrației asupra activității de prestări de servicii. Astfel, o persoană privată poate presta un serviciu public doar printr-o delegare,

dat de o persoană publică, ce este necesar pentru a delimita perimetrul în interiorul căruia poate acționa cel împuternicit.

Definiția actuală, conturată la sfârșitul anilor '80, recunoaște faptul că unele servicii publice desfășurate de persoane private nu trebuie să se bucure neapărat de prerogativele puterii publice. Este vorba, în special, de o serie de servicii publice cu caracter social (sănătate, cultură, învățământ etc.), care sunt prestate de persoane particulare.

Începând cu anul 1990, în România, ideea democratismului s-a impus în sistemul gestionării serviciilor publice prin transferul din atribuțiile statului și predării lor către persoane private, în condițiile în care acestea nu trebuie să se bucure, neapărat, de prerogativele puterii politice. Totuși, statul are, în prezent, monopol asupra unor servicii considerate de interes național, pe care le înființează și le coordonează centralizat (poliție, starea civilă, PSI, întreținerea căilor de transport etc.).

Din definiția prezentată mai sus, decurg și caracteristicile serviciului public, care sunt următoarele:

- serviciul public este organizat și autorizat direct de către o autoritate a administrației publice locale, funcționând sub supravegherea acesteia;
- serviciul public are ca scop satisfacerea unor nevoi publice, corespunzând interesului general;
- serviciul public este întotdeauna asigurat de administrația publică, indiferent de faptul că se realizează în regie proprie sau prin intermediul altor prestatori de servicii;
- înființarea serviciului public este atributul exclusiv al autorităților deliberative, respectiv a consiliilor locale, iar organizarea și funcționarea lor constituie atributul autorităților executive, adică a prefectului (pentru jude) și a primarilor (pentru orașe și comune).

2. Firmele cu activitate locală – factor al dezvoltării economice

La nivel local, alături de serviciile publice, sunt o serie de activități care sunt prestate în mod nemijlocit în folosul comunității și care nu sunt în sarcina administrației publice locale, cum ar fi: comerțul local, transportul de persoane, turismul local etc. Aceste firme sunt create în conformitate cu prevederile Legii societăților comerciale nr. 31/1990 și funcționează conform principiilor legii cererii și ofertei, pe o piață locală reglementată.

Trebuie menționat, însă, că o parte din serviciile publice, după 1990, au fost privatizate, proces mult mai lent decât în domeniul economic, nu atât din cauza lipsei legislației, dar, mai ales, din cauza funcționării din administrație și a celor cu funcții de conducere.

Privatizarea, în România, ar fi trebuit să înceapă, în primul rând, cu serviciile publice, pentru a crea precedentul, pe temeiul căruia fenomenul privatizării să devină acceptabil din punct de vedere politic. Dacă în domeniul gestiunii serviciilor publice ne-am inspirat de la o serie de sisteme viabile din țările capitaliste dezvoltate, în ceea ce privește privatizarea nu s-a învârtit cont de numeroasele și diverse forme utilizate în aceste țări, în care fenomenul este mult mai extins (ex.: căile ferate din Marea Britanie și Japonia, uzinele Renault în Franța, distribuția de energie electrică, precum și telecomunicațiile din SUA etc.).

Paradoxal este faptul că, în țara noastră, tocmai doctrina administrativă constituie cel mai mare obstacol în calea privatizării. Astfel, există mai multe ipostaze vehiculate de administrație, atât cea centrală, dar și cea locală, care au condus la împiedicarea privatizării în anumite domenii ale serviciilor publice și care s-au dovedit a fi false.

O primă ipoteză este aceea că nu există suficienți prestatori de servicii private care să asigure concurența, iar dacă ar fi numai un singur prestator s-ar ajunge la practici monopoliste. Considerăm că această ipoteză este greșită din următoarele motive:

- Pleacă de la premisa că monopolul statului este de preferat față de monopolul unei societăți private; realitatea demonstrează, însă, că și după anul 1990, birocracia administrativă este mai rea decât orice altă birocracie, iar monopolul de stat fiind permanent, consumatorii nu mai au nicio speranță de îmbunătățire a serviciilor; în România, în ultimii 10 ani acestea lasă mult de dorit;

- În domeniul serviciilor publice, foarte diversificate, există mai mulți furnizori potențiali. Astfel, angajații unei regiilor pot înființa o societate comercială și pot prelua de la stat un serviciu public sau conducătorii firmelor de stat pot înființa firme în domeniu. În sfârșit, privatizarea serviciilor publice poate atrage întreprinzători privați prin oferta unor câștiguri mai bune decât la stat sau prin posibilitatea folosirii banilor primiți de cei disponibilizați (între 8 și 20 salarii) pentru lansarea unei afaceri.

Cea de-a doua ipoteză eronată rezidă din faptul că administrația publică fie, central, fie local, consideră serviciile publice ca monopoluri naționale. Este cazul binecunoscut al menințerii serviciilor publice sub patronajul statului pentru cauza de utilitate publică (liniile aeriene, căile ferate, transportul urban etc.);

Un exemplu elocvent al falsei utilități publice îl constituie privatizarea serviciilor de telecomunicații în aproape toate țările din Europa; în general, companiile private au costuri mai mici și o calitate și eficiență mult mai mare a serviciilor. Nu același lucru s-a întâmplat în România, unde vânzarea unei părți din acțiunile RomTelecom către o firmă grecească a generat scumpirea convorbirilor telefonice în decurs de 5 ani, de 20 ori.

A treia ipoteză greșită constă în obligația statului de a asigura servicii publice pentru a garanta oamenilor săraci accesul la ele. Este binecunoscut faptul că statul subvenționează o serie de servicii publice, tocmai pentru a oferi utilizatorilor servicii ieftine, numai că aceste subvenții au o serie de efecte nedorite, cum ar fi, de pildă, cele din transportul public de călătorii. Această subvenție lunară generează, în principiu, următoarele: lipsa de motivație a angajaților (cadre de conducere, ingineri, economiști) din toate exploatarea pentru reducerea cheltuielilor de producție; menținerea în exploatarea a unor trasee nesolicitate; lipsa de organizare.

Toate cele prezentate duc la un transport scump și care afectează, în fond, oamenii săraci pentru că, în general, aceștia sunt beneficiarii transportului public. Pe de altă parte, subvențiile sunt plătite de la buget (local sau central), deci tot din impozitele și taxele pe care le plătesc oamenii săraci. În afară de aceasta, trebuie menționat și felul în care administrația îi subvenționează pe toți cetățenii, indiferent de faptul că o parte din aceștia dispun sau nu de mijloace pentru a achita tariful de piață.

Un exemplu pozitiv îl reprezintă sistemul de subvenție al călătorului, folosit în SUA, care acordă doar celor mai sărace persoane o subvenție pentru a plăti costul biletului de călătorie. Acest sistem de compensații poate fi utilizat, însă, și în serviciile sanitare, locuințe sau învățământ.

În fine, cea de-a patra ipoteză, evident falsă, constă în convingerile statului că serviciile publice sunt destinate cetățeanului, nu profitului. În realitate, niciun serviciu nu poate fi gratuit, adică ineficient.

În concluzie, trebuie recunoscut faptul că privatizarea este mai facilă în unele domenii, cum sunt telecomunicațiile, distribuția de energie, transportul, dar mai dificilă în cazul învățământului, sănătății, deoarece acestea necesită intervenția administrației publice centrale.

Chiar și în acest caz, trebuie recunoscut faptul că autoritățile centrale sau cele locale asigură banii pentru o serie de servicii publice. Trebuie acceptată ideea că acestea pot fi administrate și de o serie de societăți private, pe baze contractuale.

3. Lipsa resurselor financiare i metodele pentru realizarea serviciilor publice necesare comunit ilor locale

Un cadru legislativ favorabil permite prestarea în form privat a unor servicii publice, l sând sub tutela autorit ilor publice locale acele servicii care nu necesit subven ii de la buget. Tocmai, lipsa acestor mijloace financiare ar trebui s oblige administra iile centrale sau locale s treac la privatizare, pentru eliminarea subven iilor.

Metoda *parteneriatului* are avantajul c induce un comportament mai competitiv furnizorilor de servicii publice i, în acela i timp, nu implic costuri ridicate pentru bugetul de stat sau bugetele locale. Mai mult, trebuie spus c transformarea organiza ional se poate face cu bune rezultate i în lipsa unei pie e organiza ionale dezvoltate, a unui mediu institu ional evoluat sau a unei culturi manageriale. În momentul când se va renun a la reglement rile excesive, care, de regul , subjug sectorul serviciilor publice în rile în curs de dezvoltare i se va adopta o legisla ie flexibil , relativ la mi c rile de capital, este posibil ca interesul investi iilor str ine s simplifice mult sarcinile administra iei publice centrale. Parteneriatul are, cel pu in, în accep iunea mai larg , de cooperare între stat i firmele private, mai multe variante, cum ar fi: subcontractarea lucr rilor publice, concesiunea de terenuri i infrastructuri pentru execu ia public , francizarea firmelor mixte.

Subcontractarea este eficient atunci când exist concuren , dar nu se pierd economiile de scar . Altfel spus, firmele private care preiau în antrepriz lucr rile publice sunt specializate i au o experien consistent . Din aceste caracteristici decurge posibilitatea realiz rii unor costuri sc zute i, implicit, a dublului avantaj pentru consumatori: în calitate de contribuabili i în calitate de utilizatori ai serviciilor publice produse pe baza infrastructurilor respective. Subcontractarea poate fi utilizat i în serviciile specializate.

Franciza este larg utilizat în serviciile de salubritate i în cele de transport urban. Pentru comunit ile locale ce au ca deziderat ameliorarea calit ii unor servicii publice, diversificarea structurii ofertei i men inerea unui grad ridicat de acces al reziden ilor, dar nu dispun de resurse financiare suficiente pentru a realiza o privatizare veritabil , francizarea constituie o solu ie fezabil .

Neîndoielnic, r mâne de îndeplinit o condi ie pentru asigurarea fezabilit ii procedurii - disponibilitatea autorit ilor locale de a renun a la controlul tarifelor. Puterea lor decizional trebuie s se limiteze la specifica ii tehnice i standarde de calitate. Dacă exist , deja, o întreprindere public ce de ine monopolul local al serviciilor respective, prima m sur este aceea de a-i anula privilegiile (subven iile). Ea trebuie l sat în regim concuren ial, întrucât nu infrastructura face obiectul opera iunii, ci execu ia serviciilor.

Pe de alt parte, francizarea poate fi combinat cu o vânzare sau închiriere a echipamentelor ce apar ineau anterior întreprinderilor publice.

Concesiunea serviciilor publice implic un regim tipic de execu ie contractual . Durata acesteia reclam reglement ri clare i stabile privind licita iile în domeniul public, evaluarea performan elor, regimul pl ilor, supervizarea în control. Altminteri, termenul foarte lung de operare poate s determine un dezavantaj considerabil pentru consumatorii de servicii publice.

Întreprinderile mixte se pot constitui pe baza celor publice, deja existente sau ca întreprinderi noi. În primul caz, s-ar putea apela la una din urm toarele proceduri:

- vânzarea unei p r ți din capitalul întreprinderilor publice către investitorii priva ți individuali sau institu ionali. Procedura este similar privatiz rii totale i se transpune în practic prin: oferta public de cump rare, vânzare la pre fix, transfer c tre salaria i sau manageri etc.;

- asocierea în participa iune. Firma privat pune la dispozi ie capitalul pentru dezvoltare i calific rile de specialitate;

- constituirea de întreprinderi mixte noi este o variant mult mai frecvent aplicat , chiar i în sectorul serviciilor publice. Aceasta deoarece condi iile de participare la capital sunt mai clare decât în cazul anterior, iar restul clauzelor contractuale pot fi mai facil negociate de c tre parteneri.

O alt metod care produce bune rezultate economice i asigur o reconstruc ie veritabil a sectorului de stat este *privatizarea total* a produc iei de servicii publice. Privatizarea asigur bazele aloc rii eficiente a resurselor i cre terii economice rapide. Experien a a demonstrat c presupunerile neoliberalilor privind transferul serviciilor publice c tre sectorul privat au fost corecte. Acolo unde programele de privatizare a întreprinderilor de bunuri i servicii publice au demarat rapid i s-au implementat într-o manier coerent și coroborat cu reforma sistemului financiar, liberalizarea prețurilor și a comer ului exterior, rezultatele ob inute au fost, cu certitudine, pozitive. A crescut output-ul, s-au diminuat costurile, presiunea serviciilor publice asupra cheltuielilor bugetare a sc zut considerabil, iar veniturile fiscale au înregistrat cre teri considerabile. Mai mult, privatizarea serviciilor publice a corectat viciile comportamentului noneconomic, introduse de-a lungul timpului prin repetate i tot mai largi ini iative dirijiste. Aceasta este o cale de a l rgi baza de proprietate i participare în economie, încurajând, astfel, indivizii s simt c au o implicare direct în sistem.

Contextul economic, social și politic din multe țări slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare, nu permite, îns , o aplicare total a privatiz rii serviciilor publice sau, cel pu in, nu într-o singur form , i anume aceea de vânzare de ac iuni. De aceea, este posibil ca Michel Todoru, un eminent economist occidental, s fi avut dreptate când a afirmat: “corpora iile publice pot juca înc un rol important în dezvoltarea economic atât timp cât exist voina politic pentru a minimaliza abuzul de putere în voina economic de a corecta pre ul social inutil i distorsiunile pie ei”.

4. Evaluarea firmelor cu activitate la nivel local

În analiza firmelor cu activitate la nivel local trebuie s inem seama i de *indicatorii de performanță* aplicabili în evaluarea acestora. Putem grupa ace ti indicatori în urm toarele categorii, pe care îi vom prezenta în continuare i prin prisma rezultatelor ob inute în țările occidentale: indicatori economici; indicatori de calitate.

În cadrul *indicatorilor economici*, putem specifica :

a) *Costul unitar* reprezint un excelent indicator de performanță, care poate fi în eles u or de cet eni i de c tre ale ii locali, nespecializa i în domeniu. De exemplu, se pot compara costurile anuale necesare colariz rii unui elev dintr-o unitate de înv țământ, cu acela i tip de costuri, din alt unitate de înv țământ (în aceea i țară sau în țări diferite).

În anumite state membre ale Uniunii Europene (Danemarca, Suedia, Norvegia), cifrele relative la “costul unitar” sunt primite i publicate sub o form care s permit comparații la nivel național. De asemenea, sunt din ce în ce mai dese compara ii interna ionale privind problemele legate de costurile unitare.

Costul unitar constituie punctul de plecare în studiile privind productivitatea muncii, unde este comparat în timp i ponderat cu un indice, pentru a elimina efectele infla iei. În acela i timp, trebuie s se țină seamă de modificările intervenite în nivelul calitativ al serviciului prestat.

Indicatorul “cost unitar” este foarte bun pentru a compara evolu iile productiv it ii. În domeniile tehnice este utilizat de mai mult timp. Astfel, cea mai mare parte a autorit ților locale cunosc costul unui m³ de ap sau al ridic rii de eurilor menajere (tone sau m³ pe locuitor). Atunci când serviciile publice sunt tarificate, acest indicator este foarte

exact. Trebuie, totuși, avut în vedere că, pentru alte servicii, “costul unitar” este dificil de calculat. Astfel, actualele sisteme de evaluare și analiză nu furnizează întotdeauna informații asupra costurilor unui anumit serviciu, și aceasta datorită faptului că, uneori, dificultatea constă în a defini unitatea de măsură. Spre exemplu, este foarte greu de cuantificat “costul unitar” propriu-zis, în cazul serviciilor publice locale de asistență socială, de îngrijire a persoanelor cu handicap sau a copiilor aflați în dificultate.

În astfel de domenii, punerea la punct a indicatorilor de performanță fiabili este foarte greu de realizat și necesită mai mulți ani.

b) *Tarifelor* reprezintă prețul de vânzare al serviciilor publice locale produse, înănd seama de costul investițiilor și de cel al intrărilor (apa brută, energie, forță de muncă etc.);

c) *Indicatorii de eficiență* sunt necesari, mai ales, în domeniile în care serviciul public local este un monopol natural. În aceste situații, se poate afla, spre exemplu, randamentul unei rețele de apă, ca raport între apă măsurată și facturată și cantitatea de apă produsă.

Indicatori de calitate:

Noiunea de calitate a serviciilor publice reprezintă măsura în care natura prestației răspunde așteptărilor beneficiarilor. Din acest punct de vedere, pentru serviciile publice locale, elementele importante sunt: oportunitatea; continuitatea; gradul de confort de care beneficiază cetățenii.

Totuși, uneori, activitățile realizate de administrația publică locală au și alte obiective decât satisfacerea beneficiarului individual, trebuind admise anumite obiective comune, și anume:

- Furnizarea serviciului public local fără constrângeri economice;
- Tratarea populației în mod egal față de furnizarea serviciului public local.

În aceste cazuri, furnizarea serviciului trebuie să se concentreze, prioritar, pe nevoi, și nu pe cerere. Nivelul de satisfacere a beneficiarului nu trebuie să fie singurul indicator de calitate. Astfel, în unele domenii tehnice, este relativ ușor de măsurat calitatea. Spre exemplu, în sectorul furnizării energiei electrice, calitatea corespunde, în principal, absenței întreruperilor, iar, în ceea ce privește calitatea serviciului public de colectare a deșeurilor, ea nu se poate măsura prin numărul de plângeri primite de la beneficiarii care reclamă întârzieri în prestare sau neglijență în manipulare. Este, de asemenea, foarte greu de măsurat calitatea serviciilor publice în domeniul social, sănătate sau învățământ. În aceste domenii, nu există indicatori de performanță unici, iar problema principală care se pune este: “Cui îi revine responsabilitatea de a defini calitatea?": prestatorului, beneficiarului sau unui grup de experți.

Eficacitatea este, probabil, factorul cel mai important la capitolul servicii publice locale. Acestea pot fi asigurate, într-o manieră economică și eficientă, dar, dacă nu corespund obiectivului lor primordial, poate apărea o risipă de energie (resurse).

După cum am prezentat și anterior, există domenii în care măsurătorile sunt mai delicate de efectuat datorită, în principal, dificultăților ce apar în definirea scopurilor și obiectivelor. Intențiile politice trebuie să fie traduse în obiective operaționale, ceea ce reprezintă o operațiune foarte delicată. Mai mult decât atât, relația dintre un serviciu dat și un obiectiv (sau un scop) particular este, câteodată, dificil de stabilit.

Trebuie făcut, însă, distincția între *eficacitate și eficiență*. Astfel, când se construiește un drum, se măsoară eficiența prin costul/km. Eficacitatea corespunde următorilor indicatori: raportului dintre cost și diminuarea timpului de parcurgere; reducerii cheltuielilor de transport; scăderii numărului de accidente.

În documentele puse la dispoziție de statele membre ale Uniunii Europene, nu se găsesc multe exemple de indicatori de performanță care să poată reflecta eficacitatea serviciilor publice locale în domeniile educației, ajutorului social, sănătate, ajutorarea

persoanelor în vârstă etc. Cu toate acestea, se poate face o idee generală asupra eficacității serviciului, plecând de la o serie de alți factori pertinenti și fiabili cu ajutorul cărora este mult mai ușor de realizat studii mai complexe pentru a determina această eficacitate.

În ceea ce privește utilizarea indicatorilor de performanță de către autoritățile locale, în cea mai mare parte a cazurilor, aceștia sunt folosiți ca informații complementare pentru controlul gestionării serviciilor publice locale.

În domeniile tehnice cum ar fi alimentarea cu apă sau cu energie electrică, tratarea apelor uzate, întreținerea drumurilor, de mai mult timp se utilizează indicatori de eficiență, pentru că:

- activitatea de producție din aceste domenii este ușor de măsurat;
- datele sunt aceleași cu cele utilizate în calculul tarifelor;
- personalul este calificat pentru a utiliza rezultatele măsurătorilor.

Din contră, în alte sectoare utilizarea acestor indicatori este mai recentă. Servicii ca întreținerea spațiilor verzi, grădini și parcurilor publice, școlile și asistența socială trezesc, adesea, interesul politic și au fost introduse noi tehnici de gestionare a lor la nivelul prestării. Și în importantul domeniu al protecției mediului este adesea posibil să se definească obiective și rezultate exprimabile sub forma indicatorilor de performanță.

5. Concluzii

După părerea noastră, firmele care activează la nivel local ar trebui să fie motorul atât a dezvoltării teritoriale echilibrate cât și al dezvoltării sustenabile. În acest sens, cercetările noastre s-au concentrat pe găsirea mecanismelor, mijloacelor, tehnicilor, metodelor prin care asimetria laturii financiare a dezvoltării în plan teritorial să poată fi redusă, în concordanță cu obiectivele dezvoltării sustenabile la nivel național și regional.

În țara noastră, tocmai doctrina administrativă constituie cel mai mare obstacol în calea dezvoltării în plan teritorial a acestor tipuri de firme. Cu toate că există un cadru legislativ favorabil ce permite prestarea în formă privată a unor servicii publice, sunt numeroase cazuri când acestea sunt realizate de administrația publică locală, dar la un nivel determinat în mod preponderent de surse și resurse financiare sub nivelul adecvat.

O alternativă la starea actuală o reprezintă dezvoltarea economică zonală, un concept propus de noi și care încearcă să rezolve problemele legate de interconectarea diverselor localități (entități de dimensiuni și cu structuri economico-sociale diferite) dar care au în comun un anumit scop. Parteneriatul public – privat capătă astfel o altă dimensiune, în plan teritorial, scopul final fiind satisfacerea nevoilor populației din zona respectivă.

Bibliografie

1. Ashoka, A. și Abdul M., 2005. Financial Reform: What Shakes it? What Shapes it? *American Economic Review*, 95(1).
2. Ayres, R.U., 1979. *Uncertain Futures: Challenges for Decision-Makers*. New York: John Wiley & Sons.
3. Balk, D., Pozzi, F., Yetman, G., Deischmann, U. și Nelson A., 2004. *The Distribution of People and the Dimension of Place: Methodologies to Improve the Global Estimation of Urban Extents*. Working paper. Columbia University.
4. Barro, R.J. și Lee, J.W., 2001. International Data on Educational Attainment Updates and Implications. *Oxford Economic Papers*, 53, pp.541-563.
5. Baumol, W. și Blinder, A., 1991. *Economics-Principles and Policy*. New York: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
6. Baumol, W., 1977. *Economic theory and Operations Analysis*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

7. Beck, T., Demirgüç-Kunt A. i Levine, R., 2001. The financial Structure Database. In: A. Demirgüç-Kunt and R. Levine, eds. *Financial Structure and Economic Growth – A Cross- Country Comparison of Banks, Markets and Development*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
8. Beck, T. i Levine, R., 2002. Industry Growth and Capital Allocation: Does Having a Market - or Bank-Based System Matter? *Journal of Financial Economics*, 64 (2), pp.147-180.
9. Benmelech, E. i Moskowitz, T., 2006. The Political Economy of Financial Regulation: Evidence from U.S. State Usury Laws in the 18th and 19th Century. Working paper.
10. Bierman, H., Bonini, Ch. i Hausman, W., 1977. *Quantitative analysis for Business Decisions*. Homewood, Illinois: IRWIN.
11. Brigham, E. i Gapenski, L., 1988. *Financial Management. Theory and Practice*. Dryden Press.
12. Braun, M., 2004. Trade Liberalization and the Politics of Financial Development. Working paper.
13. Butler, R., Davies, L., Pike, R. i Sharp, J., 1993. *Strategic Investment Decisions*. London: Routledge.
14. Chandler, T., 1987. *Four Thousand Years of Urban Growth*. Lewiston, New York: St David's University Press.
15. CNIPMMR, 2013. *Carta alb a IMM-urilor din România, 2013- 2015*.
16. Deac, V., 2009. Modele de dezvoltare comunitar adaptate comunităților rurale din România. Teză de doctorat, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea București.
17. Ellison, G., Fudenberg, D. i Möbius, M., 2004. Competing Auctions. *Journal of European Economic Association*, 2(1), pp.30-66.
18. European Commission, 2014. *Annual Report on European SMEs - A partial and fragile recovery*.
19. European Commission, 2014. *Data Base for the Annual Report*. Eurostat.
20. European Commission, 2014. *Small Business Act Fact sheet for România*.
21. European Commission, 2012. *Study on the SMEs' impact on the EU labour market*.
22. European Commission, 2011. *Annual Report on EU Small and Medium sized Enterprises 2010/2011*. DGENTR.COM.
23. Fundația Post-Privatizare, 2015. *IMM-urile românești în Uniunea Europeană*.
24. Gerschewski, S., 2013. Do Local Firms Benefit from Foreign Direct Investment? An Analysis of Spillover Effects, in Developing Countries, *Asian Social Science*, 9 (4).
25. Glaeser, E., 2005. Urban Colossus: Why is New York America's Largest City? Working paper.
26. Institutul Național de Statistică, 2015. *Evoluția întreprinderilor mici și mijlocii din România în perioada 2010-2013*.
27. Institutul Național de Statistică, 2015. *Întreprinderi noi și profilul întreprinderilor din România*.
28. KeysFin, 2015. *Studiu: IMM-urile din România*.
29. Kuhnen, F., 1997. The Concept of Integrated Rural Development. *Korean Journal of Economics*.
30. Lilea, F.P. i Lixandru, G., 2012. Aspecte privind analiza statistică a repartiției în plan regional a IMM-urilor din România în anul 2012. *Revista Română de Statistică*, trim. III/2013.

31. Mo teanu, N.R., 2003. *Finan area dezvolt rii regionale în România*. Bucure ti: Editura Economic .
32. Nijkamp, P., 2000. *Handbook of regional and urban economics*. Amsterdam: Elsevier Science B.V.
33. Oficiul Na ional al Registrului Comer ului, 2015. *Statistici 2008-2014*.
34. OECD, 2003. *La modernization du sector public*. Syntheses. Paris: L'observateur.
35. Perotti, E. i Von Thadden, E.L., 2006. The Political Economy of Corporate Control and Labor Rents. *Journal of Political Economy*, 114 (1), pp.143-174.
36. Popa, D.E., 2012. Mecanisme administrative i economice de evaluare a performanței serviciilor publice locale. Tez de doctorat, Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Bucure ti.
37. Proto, A., Tani, S., Buhnemann, J., Gaus, O. i Raith, M., 2012. Knowledge Networks and Their Impact on New and Small Firms in Local Economies. *OECD Local Economic and Employment Development*. Working papers.
38. Rajan, R. i Zingales, L., 2003. The Great Reversals: The Politics of Financial Development in the Twentieth Century. *Journal of Financial Economics*, 69 (1), pp.5-50.
39. Robert, J. i Stimson, R.J., 2002. *Regional economic development. Analysis and planning strategy*. Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
40. Rosenthal, S. i Strange, W., 2003. *Evidence on the Nature and Sources of Agglomeration Economies*. *Handbook of Urban and Regional Economics*.
41. Rouch, T., 2001. *Rural Regional development: A Regional Response To Rural Poverty*. Wiesbaden.
42. Rugraff, E. i Hansen, W.M., 2011. *Multinational Corporation and Local Firms in Emerging Economies*. Amsterdam: University.
43. World Bank, 2001. *Urban Development Division. Local Economic Development*. Washington DC.

KNOWLEDGE – IMPERATIVE ASSETS FOR THE MANAGEMENT AND PERFORMANCE OF MODERN BUSINESS

Assistant PhD Lauren ia Elena SCURTU

” tefan cel Mare” University of Suceava, Romania

Email: scurtu.laurentia@gmail.com

Abstract: *The purpose of this paper is to present the main factors that offer to the management of a company the possibility of improving its administration activity, factors identified during a period of individual study, theoretical and empirical research and summarized within this article. In this regard, through the present paper, I underlined the role of knowledge (especially of the tacit ones) in business organizations and I argued their importance for successful decision making in the demarche of reaching the competitive advantage in the current competitive nebula.*

Keywords: *knowledge, tacit knowledge, decision making, performance.*

JEL Classification: *D83, F23, M16.*

1. Introduction in KM

In a world which, until a few decades ago, was governed by tangible, measurable and by finding, developing or streamlining the best ways/means/tools to quantify the benefits produced by the exploitation of this assets, the intangible inoculated in the manner in which today has become vital for management processes, business organizations and for global welfare and social growth and development, especially in the actual context of globalization processes.

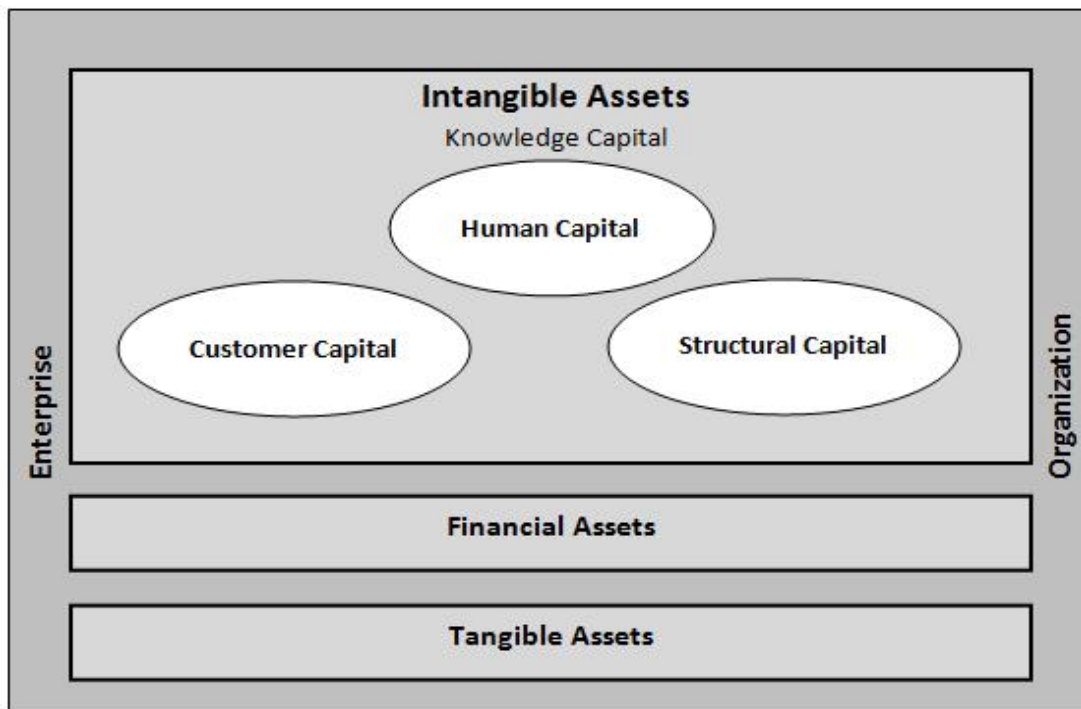
Today, processes undertaken in organized business environments exploits scarce resources, difficult or even impossible to imitate, with high utility which are internally generated, or that may be drawn from outside sources becoming, in certain situations/conditions sufficiently expensive - *knowledge*. In this context, individuals remain the most *valuable goods* in a business organization, because they drive these types of assets and their productivity is measured in factors/indicators of subjective type as: *new/innovative ideas, inventions or effective decisions making and implementing*. These issues are derived, in part, from the *education assimilated* that place the employees in a area/zone of social comfort, from the *work experience* and very much from the subjectivity and too personal nature of the *tacit knowledge* (rare knowledge, distinct abilities, talents, emotions, intuitions) of each employee.

I believe that knowledge management has individualized in the literature and even if hard enough, began to disseminate as a distinct practice in business organizations, because of/due to the fact that the business world "expressed" a clear need for techniques procedures, strategies and human experts to manage knowledge at the individual and team level and knowledge across the organization in the context in which we are building the *knowledge economy*. This aspect does not indicates that in 2016 every modern business organization in the world should/must have a KM distinct strategy (embedded in the overall strategy of the company and strongly related to the HR strategy) or a CKO in a leadership position, but that the business world "notifies" the implications and the role of *knowledge* as well as the benefits/contribution they could bring to the competitive advantage gaining, implicitly to the performance, when they are *correctly* and *efficiently*

exploited. In this regard, the large/great corporations that are not "aware" of the risk/danger they face when they "lose" some employees (creative minds) placed on key positions or when they outsource certain key or distinct knowledge they can be prone to decline/failure.

2. Tangible vs. intangible in the modern business organization

The cases of good practice highlighted and transferred in an explicit manner through brochures, articles, posters, books, conferences, round tables for the last three decades, gives us countless examples of what can be *called* or what can be *theoretically assimilated* to *knowledge management* as a *business practice*. Of course, it is not offered a universal recipe, in terms of KM strategies and techniques appropriate/applicable to any business organization but from what we know until this point, KM is trying to make the best from the company's *intangible resources* those can be captured in the financial statements and those are not, meaning the hidden resources of a company. A "picture" of the company resources, from a management optic can be seen in **Figure no. 1**.

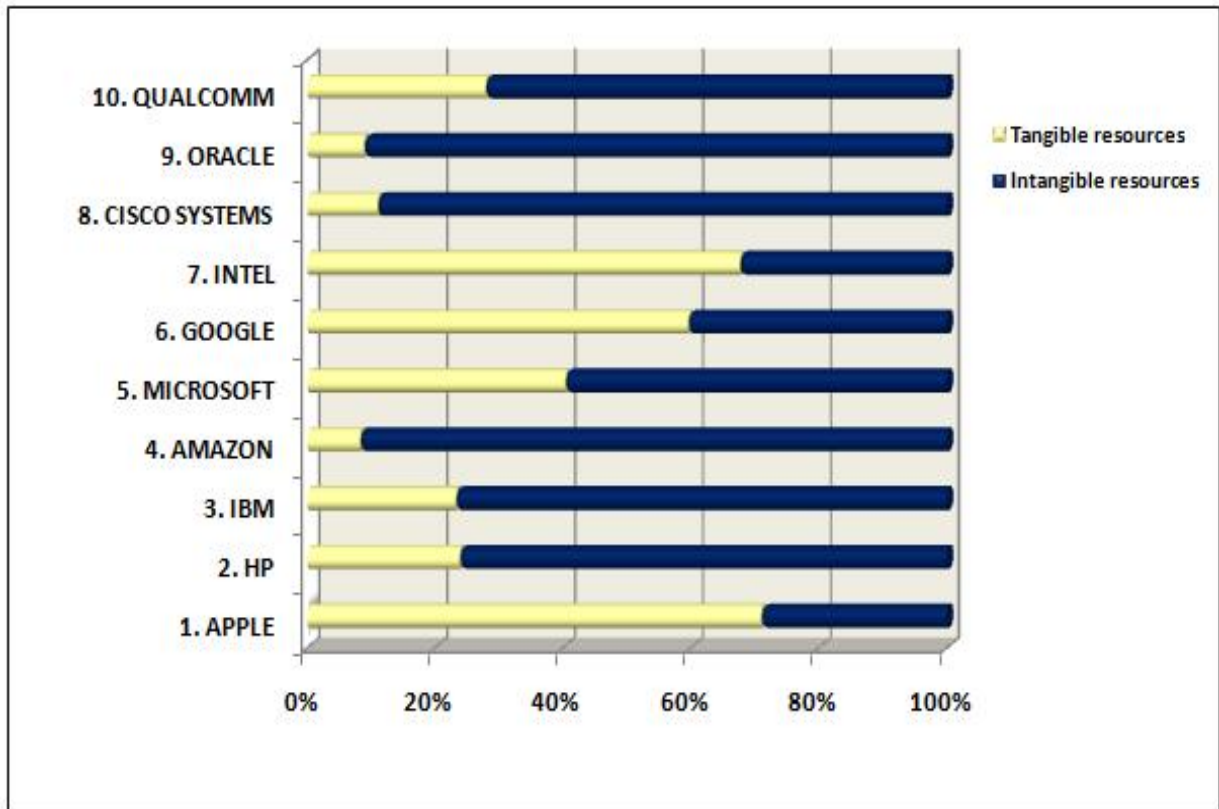
Figure no. 1. Types of Assets in an Organization

Source: Saint-Onge, Hurbert; Armstrong, Charles, The conductive organization, Elsevier Butterworth-Heinemann, USA, 2004, p. 36

Beyond the factors involving quantitative and financial resources and certainly contributing to the achievement of market shares or profit, business organizations own a range of factors related to a more qualitative dimension represented by *unique resources*, difficult or, in some cases, *impossible to imitate*, that have to be constantly updated and developed which makes the differences between the economic entities in terms of

competitive advantage. This last category includes the intangible resources of a company. Besides those intangible resources that can be identified and recognized in the statement of financial position and which receives a monetary value, is known/it's a fact that each company owns other immaterial resources as individuals capabilities of an organization: attributes, competencies, mindsets –that serve to build organizational capabilities and create value for customers - human capital plus its structural capital (the ability to develop solutions, manage risk, engineer process, understand markets) and customer capital (the sum of all customer relationships) (Saint-Onge and Armstrong, 2004). Shorter, we call these intangible assets *knowledge* which can be "located" in different points on the organizational map and can be extracted and exploited from different sources.

Often, the presence of intangible assets, as monetary value, in the total assets of an enterprise it is more obvious in the case of companies that focuses on continuous innovation and the companies operating in fields as high - tech are a good example in this regard. Therefore I've consider appropriate to highlight, graphically, in **Figure no. 2** the relationship tangible - intangible in the patrimony of the most profitable multinational corporations in 2015 working in this area of activity.

Figure no. 2 Tangible vs. intangible patrimony in the top of high-tech companies in 2015

Source: Authors contribution based on public data

As it can be seen above, in most of the cases, the intangible assets exceed 50% percent of the company's patrimony, in terms of **tangible-intangible relation**. These companies are considered to be the most profitable companies related to high-tech activities in 2015. Those aspects made us understand, one more time, the implications of immaterial resources in gaining competitive advantage globally. Besides, there are many other *intangible resources* at individual and organizational level, so available to the company, which contributes to the increased profitability in the case of entities, which are not captured in the financial statements, as we stated above. Innovative companies resort to the acquisition, processing, and exploitation of such resources, *meaning knowledge*, even when they do not have a distinct KM strategy and/or distinct research departments. In this regard I can affirm that the knowledge that companies own are the essentials factors for gaining competitive advantage. Without knowledge an organization could not organize itself; it would be unable to maintain itself as a functioning enterprise (Davenport and Prusak, 2000).

3. KM as practice in modern business organization

The successful stories of some renowned business organization became clear examples which show/prove that KM as business practice entered in its third decade of existence. General Motors, McKinsey & Company, Hughes Aerospace and Electronics Company or other high-tech organizations as Xerox, Hewlett-Packard, IBM are just a few examples of the first KM explorers. As well, some pharmaceutical companies have been successful in what KM means, of which the most notable are: Hoffman-LaRoche Ltd. and Merck & Company (Prusak, 2001). Perhaps the majority of skeptics take the position- not an unnatural one- that every so-called new approach is, in reality, either old or wrong. I would say to them that KM, like any system of thought that has value, is both old and new, and its combination of new ideas with ideas that "everyone has known all along" should reassure practitioners rather than unnerve them. And while the idea of consultants looking for a profitable new subject to replace an expiring one has some credibility, the fact is that knowledge management is not just a consultants' invention but a practitioner-based, substantive response to real social and economic trends (Prusak, 2001). The roots of the term KM can be traced back to the late 60s and the early 70s in the Anglo-American literature (Zand 1969, Rickson 1976). However, although Zand strikingly closely foresaw the emergence of the knowledge society, the transition to knowledge workers and the huge changes that would be required to manage this new type of knowledge organization, in his 1969 article, he did not exactly speak of knowledge management, but of management of the knowledge organization (according to Maier, 2007).

KM individualized as distinct management practice since the early 90s. Modern large companies admit/recognize the role of KM in achieving and maintaining corporate success and they use continuously, techniques, tools and procedures that can harness the full potential of intangible assets available in an organization at a time. Its key ideas became so deeply embedded in practices and organizational routines that they became more-or less invisible (Prusak, 2001). A primary task of management in the developed countries in the decades ahead will be to make knowledge productive. The manual worker is yesterday—and all we can fight on that front is a rearguard action. The basic, capital resource, the fundamental investment, but also the cost center of a developed economy, is

the knowledge worker who puts to work what he has learned in systematic education, that is, concepts, ideas, and theories, rather than the man who puts to work manual skill or muscle. (Drucker Ferdinand, 1986). Since the early 1990s knowledge management has become a hot issue. Business researchers, consultants and media pundits from all over the map have exhorted today's companies to consider knowledge creation a source of competitive advantage, to focus on the needs of knowledge workers - the growing professionals corps of engineers, scientists, medical doctors, writers, software designers, and other creative thinkers, and to build a learning environment that will meet the demands of the postindustrial information economy (Von Grogh, et al., 1999).

All healthy organizations generate and use knowledge. As organizations interact with their environments, they absorb information, turn it to knowledge and take action based on it in combination with their experiences, values and internal rules. They sense and respond (Davenport, Prusak). To create, share, and transfer knowledge, firms must have systems in place for both the physical and social support of such activity. The technology used is primarily the Internet or intranets, which commonly make use of traditional training principles while allowing for more self-directed learning and easier sharing of knowledge. Social facilitation through action learning and communities of practice are intended to provide people with a forum for sharing knowledge with others (Jackson, et al., 2003).

Knowledge management is the process of creating value from organization's intangible assets. *Intangible assets* also referred to *intellectual capital*, including human capital, structural capital, and customer or relationship capital. Organizations are embracing KM for several reasons. One primary reason is to increase innovation within the firm. Other major factors for engaging in knowledge management include knowledge retention, people retention and return on vision (Liebowitz, 2001). Recently, knowledge management has received a lot of attention in scholarly as well as in practitioner-oriented literature and in professional services companies as well as in business organizations of all industrial sectors. Due to the large demand for concepts and theories to support a systematic intervention into the way an organization handles knowledge, the field has attracted researchers from different disciplines and has absorbed a wide array of research questions and approaches to solve these questions (Maier, 2007).

Many experts feel that about 80% of knowledge management involves the people and culture components, and about 20% deals with the knowledge management technologies. The real paradigm shift that makes knowledge management difficult is the migration from an individualist, competitive, "knowledge is power" attitude to a collaborative, "sharing knowledge is power" viewpoint (Liebowitz, 2001). Some organizations believe that by focusing exclusively on people, technologies, or techniques, they can manage knowledge. However, that exclusive focus on people, technologies, or techniques does not enable an organization to sustain its competitive advantages. It is, rather, the interaction between technology, techniques, and people that allow an organization to manage its knowledge effectively (according to Eardley and Uden, 2011).

In the classification offered by KM, **knowledge** are divided in two main categories: *tacit and explicit knowledge*. From the research developed until now I understood that the difference between two companies which are operating in the same sector of activity, with an equivalent number of employees and even with similar *accounting value* etc. is given by the *volume of knowledge they own, especially of the volume of tacit knowledge they own, in one moment of time. Basically, the difference between individuals, organizations or nations is given by the tacit knowledge of each entity and by the way this can be converted in explicit forms*. Until this point, even there are several difficulties to **quantify** this kind of

knowledge, we can highlight their **importance** and **impact** in several ways in business organizations, as follows:

- tacit dimension for developing organization's mission and objectives
- tacit dimension for designing a proper organizational structure
- tacit dimension for developing long term strategies
- tacit dimension for the decision making process
- tacit dimension for designing and implementing new ideas, etc.

Within this paper we try to highlight the importance of tacit knowledge in the decision making process as a means for reaching competitive advantage.

4. The tacit component for successfully decision making process – LENOVO case

Two major forces driving current organizational decision-making strategies are the necessity to make faster, better decisions and the use of teams in making those decisions. Although both are driven by demands from the organization's internal and external environments, they are not necessarily compatible strategies (Montgomery, et al., 2005). In this regard, we noted during our previous researches, that in the organizations focused on knowledge, innovation is a team work and occurs through processes that amplify at the epistemological level (through conversion processes between tacit and explicit) and ontological level (starting with the individual, team work, organization and across its borders). Creating new organizational knowledge is a process that intensifies collective work in the "knowledge creating the crew" - consisting of all individuals "who receive a role" in the knowledge creation process. The new knowledge is the product of the dynamic interaction between the next three actors: *knowledge practitioners, knowledge engineers and knowledge officers*, meaning between line managers and first-line employees, middle and top managers (Nonaka and Takeuchi, 1995) or it is created in "expert teams". The expert team is formed when the knowledge¹ and experience of the team has reached a level at which the whole team is considered an expert. They operate fairly autonomously, yet with an understanding of their role within the larger system/organization. They have committed themselves to working as a team to achieve their goals. They are able to reach consensus on the majority if not all of their decisions. Embedded in the expert team is the expert individual (Montgomery, et al., 2005).

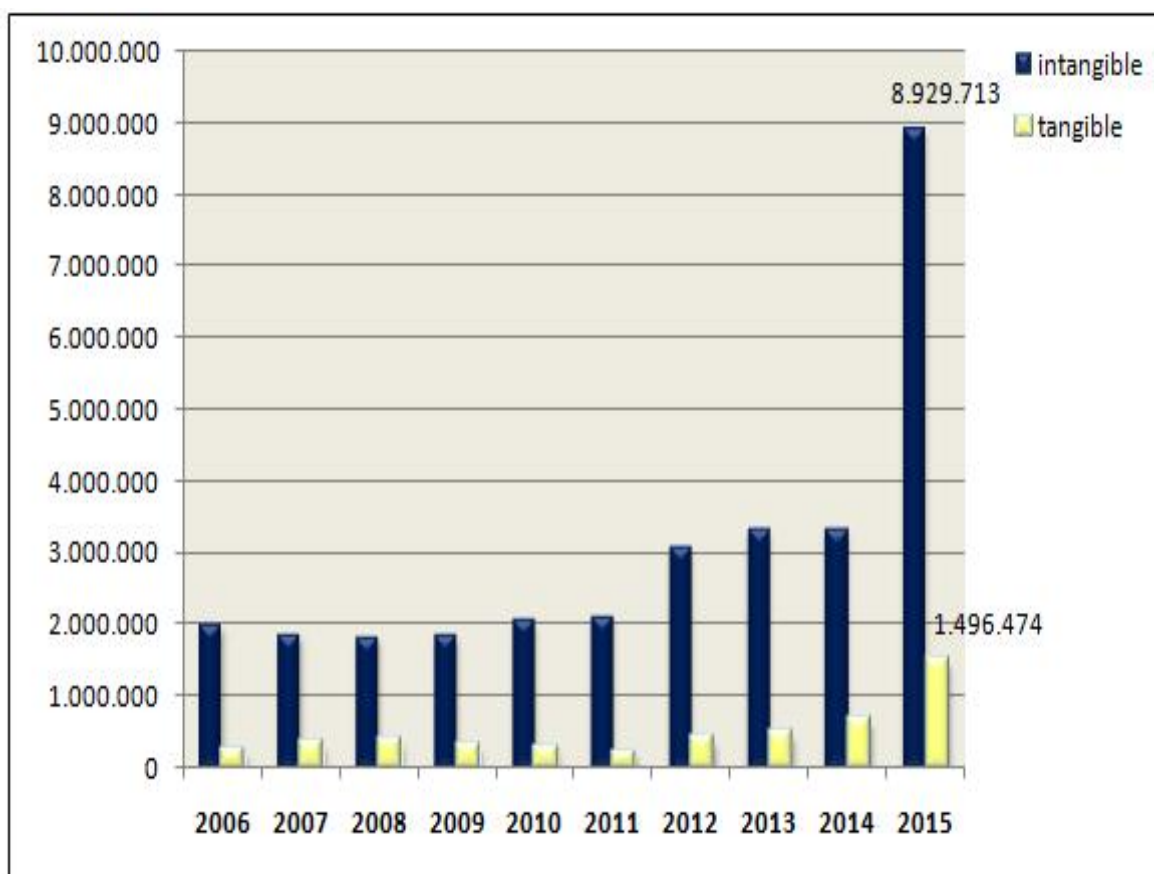
From a historically point of view there have been countless cases in which success, at the national or even global level, of greatest corporations, has been severely affected by the decision-making mechanism in a moment of opportunity or decline. The largest PC vendor in the world at present times, Lenovo, is a good example in this regard. The production activity of personal computers started when the company decided to exploit the opportunity of acquiring the IBM's PC division in 2005 (Holstein, 2014). However the reason why IBM was willing to buy the division it was its low profitability coupled with intense competition in the sector. The reason why Lenovo wanted to buy it was the few

---

¹In this regard we try to underline within the structure of this article which of the two major categories of knowledge, offered by KM domain, respectively tacit or explicit knowledge, have a greater impact on decision making process.

opportunities that the Chinese firms had to acquire or merge with significant multinational firms and integrating the two entities, despite the wide apparent cultural difference it was a real success (Nolan, 2012). Among the larger players, consolidation has been a theme for several years. In 2002, HP acquired Compaq, Gateway and eMachines merged in 2004, and the Chinese firm Lenovo acquired the personal computer business of IBM in 2005 (Hill and Jones, 2012).

In the regard of the things discussed at the points 2 and 3 of the present paper we consider relevant to underline the relation tangible/intangible resources existing in the LENOVO Company. From 2005 until the present had developed as it can be seen in the **Figure no. 3**.

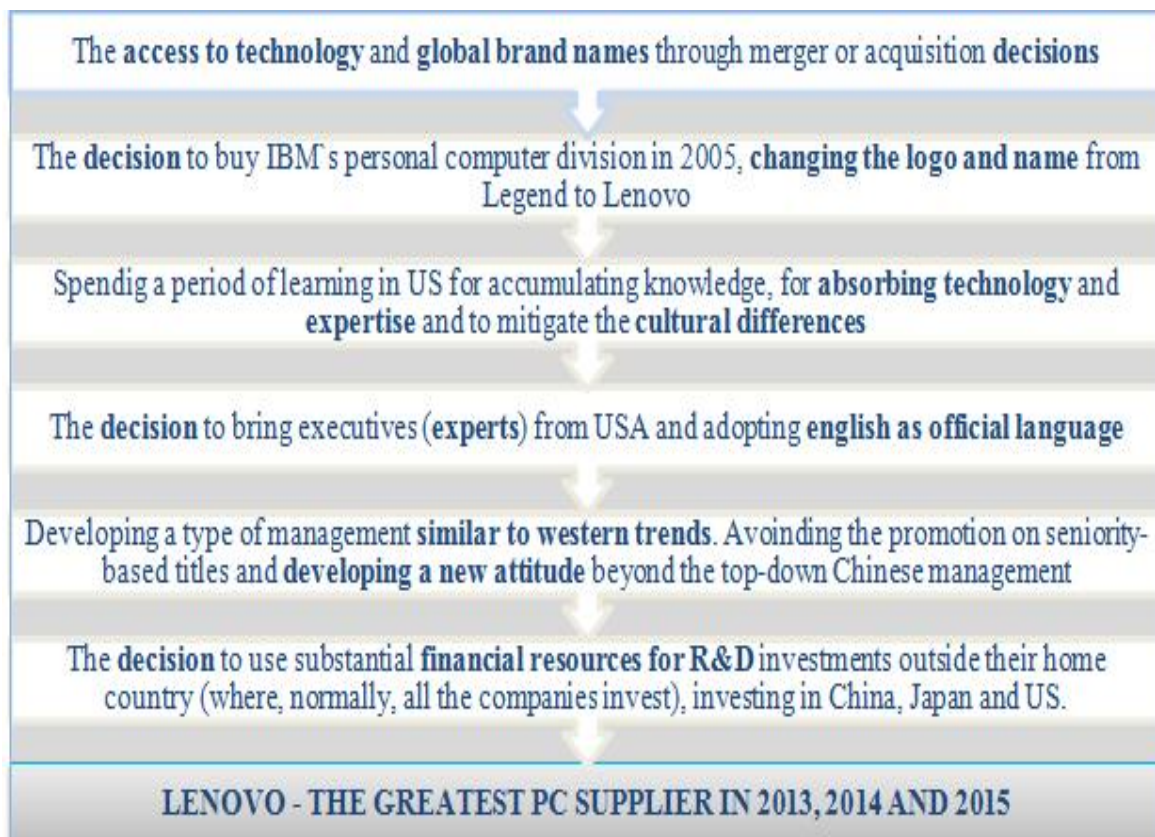
Figure no. 3. The evolution of tangible & intangible resources in the case of Lenovo

Source: Author`s contribution based on public data

It is visible from the graphic that the intangible assets of the company have supported amendments, meaning increasing during the time (their monetary equivalent in the statement of financial position). In 2006, their value was about 2 million dollars and in 2015 approximately 9 million dollars. This figure does not include *the hidden values of other intangible resources* of Lenovo Company. In this regard we believe that *the volume of the tacit knowledge of a company induce/draws the presence of higher or smaller amount of those intangible assets possible to be "caught" in the statement of financial position (patents, trade names, trademarks, research – development expenses, etc.)*

Today Lenovo has emerged as China`s first *true multinational*, Lenovo is the test to prove that Chinese can acquire foreign or US technology and make the best of it. Lenovo is publicly listed in Hong Kong, ensuring that it operates with a high degree of transparency that many other Chinese companies do not have. Its board has international representatives and operates on the basis of global management principles. The company`s top management committee consists of nine people from six different countries, who have all extensive international experience with the company`s products, markets and functions. Bellow them is a leadership team of 100 high potential executives from 17 countries, there are small differences between working for Lenovo in SUA, Switzerland or China (Holstein, 2014).

Lenovo`s situation explain, as well, the desire of Chinese companies to engage in major mergers with foreign companies. The deal between those companies brought IBM technology to Lenovo, while IBM was reaching/touching the Asian and Chinese markets. This is a logical strategy for Lenovo if it desires to remain a major and eventually global player in the personal computer business (Sigurdson, 2005). *The Figure number 4 presents a succession of company`s strategic decision that lead the entity to become the leader and keep this position on the PC market in the last 3 years.*

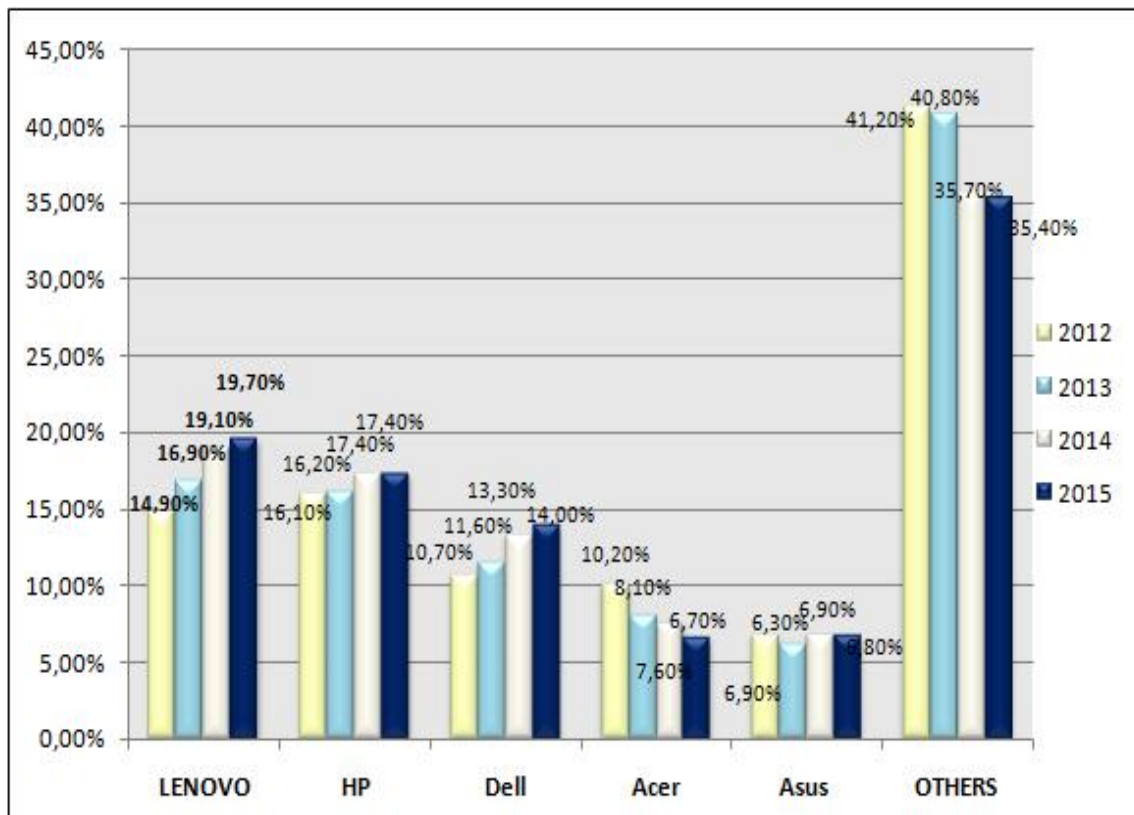
Figure no. 4. Efficient decisions and the global success for Lenovo

Source: Author`s contribution

Some partial conclusions

- Successful decisions of executives reveals especially retroactively, post factum, after their application equated with tangible results/measurable in market share, innovation or profit, etc.
- Any important decision/strategic decision of an executive require a carefulness previous training. This means/supposes the appeal to a large amount of *tacit and explicit knowledge* (and mixing/combining them) of all the individuals concerned in that decisions which will help then, to implement it. In other words, successful executives *think intense, first on the paper* and after they make/engage significant costs for the company.
- It is appropriate to point out that all the categories of explicit knowledge are necessary and useful to substantiate the decisions taken by different executives.

From the data highlighted within the **Figure no. 5** can be seen that the last three years (2013 – 2015) Lenovo was the leader in the global market of personal computers. It is obvious that the strategic decision to purchase the IBM computer division in 2005 and to absorb the *expertise* and the *advance technology* of USA, made from Legend (actual Lenovo) the most important brand and supplier in the PC market on a global level even if Apple becomes a valuable competitor on the domestic market (mainly because the American company holds the majority of market sales of iPhones and iPads in China).

Figure no. 5. The market share held by global leaders in PC sales

Source: Author`s contribution based on data from www.gartner.com & www.statista.com

Another key issue is that R&D as geographical location is located in 90% of the cases in the multinationals origin country but in the case of Lenovo the management decided to invest in three centers, in China, Japan and USA because the development of a new product should not take, exclusively, the market characteristics where it take place but to meet global characteristics or perspectives. Compared to other competitors Lenovo was able to see how the technology and the consumers were evolving beyond desktops to more smaller and mobile devices. Yang (CE) has called this sector "PC plus", that the company try to attack while protecting the PC. Its ability to articulate a strategy (by applying knowledge to knowledge) was a blitz innovative to new laptops, tablets and new products. The mistake made by competitors as HP or Dell it was to outsource many of the design functions to firms in Taiwan, which meant they outsourced the brains (Holstein, 2014). The global success, in the case of Lenovo, is the creation of new organizational knowledge within the organization through permanent conversion processes (*from tacit to explicit and conversely*) embedded in new products/innovating the old ones.

Discussion and partial results

In the end of 2003, Lenovo launched officially knowledge management project which is still debated hotly. This is rather confusing and seems deliberately mystifying. The target of Lenovo on KM is to reform the knowledge equipment and build a new Lenovo (to provide a KM system) based on knowledge to can avoid mostly the memory loss, due to the fact that a lot of knowledge existing in the mind of staff members, one lost will lead to loss of knowledge and experience (Lan, 2009).

I believe that beside those facts, there are some issues of finesse and depth that a KM system could not provide to Lenovo or to any other modern company until this point/the present, as far as I know. An efficient platform for sharing and updating the knowledge of an organization means much to any company and takes time, material and financial resources to integrate the knowledge of all departments/functions within a company representing a hard task (of course a platform that is efficient and its usage results in improving the company's activities).

One of the first business cases using KM systems is offered by Nonaka in 1995 on those companies as Honda City or GE. But, according to Lan (2009), KM in Lenovo means submitting knowledge files (by service engineers) which contains customer questions and problems solved with regularity. This means, particularly, ensuring a system to manage the explicit knowledge and those tacit knowledge possible to share/or to make explicit of the individuals within the organization, what about those too much personal knowledge, those ineffable knowledge?¹ Those knowledge that lives only in the employee's mind, his way to be, act and to perceive the things, those due to whom an individual can offer a solution to a problem or question better than another individual, those based on whom the business process of a company can "run" better compared to any other company? How can a KM system (as the one which Lenovo or any other company implements) *store, quantify or manage this type of knowledge too?* And yes, they are vital in the light of the added value they bring to any business!

---

¹ Michael Polanyi talks about the *personal knowledge* and a bit later about *the tacit dimension* of knowledge, being considered one of the first KM pioneers. On this regard he points out that the tacit knowledge in which the degree of tacitness prevails so they can't be converted into explicit forms are called ineffable knowledge.

We know that an individual requires a large amount of explicit and tacit knowledge to any action he undertakes and that those knowledge – their value - is captured/reflected within the results of any of his actions; by actions I mean issues as solving a current problem, taking a strategic decision, reaching an objective, etc. *But his experience, emotions, his intuitions and other subjective instincts ... who can store/quantify them?* Becomes a certainty the fact that *those* can be appreciated based on their impact (seen as a "sum" of tacit knowledge own by all the employees within the entity) on improving the innovation activity implicitly the company's performance.

As far as I understand a KM platform is a tool to treasure the value of all these immaterial resources before the "moment of life" they reach the "maturity stage" meaning that they can be embedded in products or services tradable on the markets, therefore they can be captured/stored using a monetary value within the financial statements of a company. This doesn't help much to measure the quantity of tacit knowledge that Lenovo Company has compared to its competitors. While I understand that, generally, the knowledge of a company makes the *object* of reaching and keeping competitive advantage, going more deeply the mixt between the tacit and explicit knowledge tempt me to think that "animates" mostly the knowledge intensive organization keeping it alive, especially the mix of explicit knowledge with those tacit knowledge that are *too much tacit to be simulated, imitated, stooled or outsourced behind the entities borders unless the individual lives away.*

5. Conclusions

Countless times, in the literature is found the similarity between fighting techniques and strategies used by military generals on business market, considered a battlefield, especially by the Asian part of the world. This comparison has become increasingly evident in the approach that they express in the competitive plan at a global level. In today's business world it has become a fact that large corporations lead a competitive battle in an intangible plan and that the difference between companies is made by the intangible resources they own especially by the value of their *hidden intangible resources*. From an accounting perspective, this difference is reflected in the intellectual capital value available to any company. From a management perspective, the difference between companies, relatively similar in terms of activity, organizational structure, number of employees, etc. is given by *the distinct knowledge* that the two entities have. *By the distinct knowledge an entity has, we mean that amount of knowledge of tacit and explicit nature as: well-structured databases and information, technical and specialized knowledge, management knowledge, skills, talents and implicitly the internal and external relation of its individuals (employees, customers, suppliers), their intuitions and mental models. This intangible conglomerate activates/moves all the other material and immaterial resources of the company.* Through this work we wanted to show the importance of tacit dimension in key decision making that led, ultimately, to new knowledge, embedded in organizational outputs as new products/services tradable on the markets (see Lenovo case).

The conclusions we reached through this research work can be synthesized as follows:

- Even if most of the modern companies still don't have a distinct KM strategy, they have techniques and procedures that can be assimilated/assigned to KM as business practice and that are implicitly included in the corporate strategy and which they play the role of managing the knowledge at individual and organizational level.
- KM as a business practice involves identifying the most effective ways/means for harnessing all the immaterial resources of an economic entity and, in parallel, managing today's knowledge worker: the educated creative individual, qualified and experienced in his field of work and, as well, to "provoke" the creation of new intellectual resources within the *learning organization for its perpetuum mobile*.
- Knowledge owned by business organizations, in one moment of time, are the ones that make the difference between entities because *a great amount of them cannot be imitated due to their tacit nature*.
- These tacit knowledge are vital to business processes improvement because they are fundamental for designing business strategies, organizational structure adjustment and for taking and implementing decisions.
- In the regard of the things discussed above arises the following question: the difference between a *successful decision* and one "poorly thought" (ineffective) is given by the explicit or by the tacit knowledge of the executive responsible for adopting it? Intuitively, we understand that in the organizational practice *we cannot "break" the tacit knowledge of a person from its explicit knowledge*. The quantification and comparison of explicit knowledge does not raise any methodological or practical difficulties, they can be captured/stored, physically or electronically. Instead, identification, quantification and comparison *of the tacit knowledge an executive has – on the bases of which he will make decisions more or less effective* – raises serious methodological and pragmatic problems. However we believe that such an approach is useful to the management practice and that may be at least suggested some ways to compare the volume of tacit knowledge held by executives and/or different companies.

References

1. Alan, E., Lorna, U., 2011. *Innovative Knowledge Management: Concepts for Organizational Creativity and Collaborative Design*. USA: Information Science Reference (taking over).
2. Charles, W. L., Hill, G.J., 2012. *Essentials of Strategic Management*. Canada: South-Western Cengage Learning.
3. Drucker, P.F., 1986. *Management, tasks, responsibilities, practices*. USA: Truman Talley Books.
4. Georg, von Krogh, Kazuo, I., Ikujiro, N., 1999. *Enabling Knowledge Creation*. New York: Oxford University Press.
5. Montgomery, H., Lipshitz, R., Brehmer, B., 2005. *How Professionals Make Decisions*. USA: Lawrence Erlbaum Associates.
6. Saint-Onge, H., Armstrong, C., 2004. *The conductive organization*. USA: Elsevier Butterworth- Heinemann.
7. Nonaka, I., Takeuchi, H., 1995. *The Knowledge Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York: Oxford University Press.
8. Liebowitz. J., 2001. *Knowledge Management – Learning from Knowledge Engineering*. USA: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.
9. Sigurdson, J., 2005. *Technological Superpower China*. UK: Edward Elgar Publishing Limited.
10. Prusak, L., 2001. Where did knowledge management come from?, *IBM Systems Journal*, Vol. 40, No 4.
11. Lan, L., 2009. *Research on Knowledge Management of Software Enterprises*. Computer Technology and Development.
12. Polanyi, M., 2009. *The Tacit Dimension*. USA: The University of Chicago Press.
13. Nolan, P., 2012. *Is China Buying the World?*. USA: Polity Press.
14. Maier, R., 2007. *Knowledge Management Systems – Information and Communication Technologies for Knowledge Management*, Third Edition. Springer Berlin Heidelberg.
15. Maier, R., 2007. *Knowledge Management Systems – Information and Communication Technologies for Knowledge Management*, Third Edition. Springer Berlin Heidelberg.
16. Jackson, S., Denisi, A., Hitt, M., 2003. *Managing Knowledge for Sustained Competitive Advantage*. USA: Jossey-Bass.
17. Davenport, T., Prusak, L., 2000. *Working Knowledge*. USA: Harvard Business School Press.

18. Holstein, W.J., 2014. *China-s most recognizable brand has plans to overtake Apple and Samsung* (strategy+business, issue 76, autumn 2014).

DEVELOPMENT TRENDS OF PUBLIC FINANCES IN MOLDOVA

Scientific Researcher PhD Ion MOROZNIUC

National Institute for Economic Research,
Academy of Sciences of Moldova, Republic of Moldova
Email: i.morozniuc@mail.ru

Scientific Researcher Tatiana IA I IN

National Institute for Economic Research,
Academy of Sciences of Moldova, Republic of Moldova

***Abstract:** This publication reflects the results of a study on the evolution of public finances in Moldova. Difficulties in the economy usually translate on the general government account that no longer able to serve as an effective and efficient instrument for supporting the vulnerable, since the vulnerability is directly proportional to economic stagnation. Along the way, the evolution of public finances has not been accompanied by a genuine promotion of structural reforms, which would have encouraged the sustainable development of the national economy.*

***Keywords:** public finance, economic growth, national strategy, management, evolution, public revenues, balance, public expenditure, budget deficit, the World Bank (WB), International Monetary Fund (IMF) gross domestic product (GDP), public national budget (BPN).*

***JEL Classification:** G0, G3, G30, G31.*

1. Introduction

The central body that develops and promotes the unique training and public finance management, the application of financial levers consistent with the requirements of market economy, the Ministry of Finance (MoF) that a State participating in the conclusion of bilateral and multilateral agreements to promoting and protecting investments, avoiding double taxation and combating tax evasion.

Since independence, Moldova continues achievement of the reforms in public financial management, assisted by several development partners and international financial institutions. Reform efforts were anchored in the action plans for the implementation of national development strategies. One of the most significant recent developments in public finance management reform was drafting the law on public finances and budgetary-fiscal. Adoption and implementation of this law marks a milestone in public finance management reforms and will help to modernize and strengthen the national system of public finance management.

Public finance management reform can not be regarded in a static, which means that the activities and priorities must be seen in the context of changing circumstances and new ideas. Public finance management presents an important tool for providing fiscal policies and achieving the final goal of sustained growth and development; It covers a wide and diverse range of thematic areas that interact in different ways and at different levels. Public finance management is an integral part of economic management.

The foremost factor in the development of public finances bears to public national budget (BPN), which represents all revenues and expenditures of the state budget, the budgets of administrative-territorial units, budget of state social insurance and funds of medical assistance insurance, and those laws are main year financial documents. The public national budget is a tool for forecasting both short-term, due to the sizing of revenue and expenditure for a period of one year, as well as medium-term budgeting by-program, especially for investment expenditure. BPN incomes are taxes, other income, specified by law.

2. The analyse of public national budget

In 2015 public finances were affected by economic stagnation and political crisis. Procrastination process of forming a new government made the approval BPN be carried out with great delay was not until April 2015, and that by taking responsibility of the government. However, failure to resolve the crisis in the banking sector resulted in the freezing of external financing from the World Bank and the European Commission.

The causes of economic deterioration came from worsening economic situation in the CIS countries (Russia, Ukraine) and slow growth in EU economy and the crisis in the banking sector. These shocks have resulted over time through depreciation of the leu, lower exports, imports and remittances, and tightening monetary policy, which in turn have influenced negatively on revenue BPN, which are provided at only 97.4%.

However, the Government's efforts during 2015 were directed to strengthening public finances and to execution of national public budget under extremely complicated conditions, due to financial and economic instability in the world, especially in the euro zone. In these circumstances the accumulated in budget public money must be allocated under a prudent saving, so that economic recovery in the 2010-2015 years should have continuity in the coming years.

The current revenues derived from BPN 2015 made up 41.59 billion. lei, of which approximately 63.0% (-61.9% in 2014) return revenue managed by the state budget (BS), 22.3% (2014 - 21.8%) - revenues administered by the social insurance budget State (BASS), 7.8% (9.9% in 2014) - revenue budgets administered by administrative-territorial units (ATU budget) and 6.9% (2014 - 6.4%) - revenues administered by the national company on medical Insurance (CNAM).

Compared to 2014 their revenues have grown at three of the four components of BPN (BS - 10.5% BASS - 10.8%, and HIC - 17.6%), except BUAT that yoy own collections decreased by 14.6% (4 territorial-administrative units were involved in experiencing of financial autonomy). Level execution component NPB revenues in 2015, is characterized by the data in Table no. 1.

Table no. 1. Volume and revenue structure of BPN upon components, billion MDL

	provided 2015	executed		Deviation (+, -)		%		Structure execute 2015,%
		2015	2014	to predict. 2015	to execute. 2014	to predict. 2015	to execute. 2014	
BPN overall revenue (total / current), of which:	44,81 42,01	43,66 41,59	42,45 38,32	-1,15 -0,42	1,21 3,27	97,4 99,0	102,9 108,5	----- 100,0
State budget (total / current)	29,37 26,85	28,04 26,22	27,72 23,73	-1,33 -0,63	0,32 2,49	95,5 97,7	101,2 110,5	----- 63,0
They state social insurance budget (total / current)	13,62 9,19	13,43 9,28	12,03 8,37	-0,19 0,09	1,40 0,91	98,6 101,0	111,6 110,8	----- 22,3
Budgets of administrative territorial units (total / current)	11,53 3,135	11,04 3,23	11,09 3,783	-0,49 0,1	-0,05 -0,55	95,8 103,0	99,6 85,4	----- 7,8
National healthcare company budget (total / current)	5,16 2,84	5,06 2,87	4,64 2,44	-0,1 0,03	0,43 0,43	98,0 100,9	109,2 117,6	----- 6,9

Source: developed by the author according to the Ministry of Finance

Therefore, current revenues gained from BPN 2015, were provided at 99.0% compared to the set, but exceeding the level achieved in 2014 by 8.5% or 3.27 billion. lei.

The total income of the national public budget, tax revenues were 38.11 billion lei and non-tax revenues - 2.11 billion lei, or increasing respectively by 6.9% and 56.0% compared to the previous year's achievements.

The current revenue structure of BPN share of tax revenues recorded 87.3% of total revenues, an increase compared to 2014 by 3.4 pp. The share of non-tax revenues in total current revenue constituted 4.8%, increasing by 1.6 pp over the previous year, while the share of other income has evolved down 5.0% (Table no. 2).

Table no. 2. Evolution of the revenue accumulations in BPN and their structure, billion MDL

	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/ 2014%
Revenue, global	14,53	23,24	27,54	30,16	33,53	36,91	42,46	43,66	102,9
Share,%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-
income tax	12,06	19,52	22,55	25,60	28,86	32,19	35,64	38,11	106,9
Share,%	83,0	84,0	81,8	84,9	86,1	92,4	83,9	87,3	-
Non-tax receipts	0,76	0,84	1,42	1,18	1,34	1,35	1,35	2,11	156,0
Share,%	5,3	3,6	5,2	3,9	4,0	3,9	3,2	4,8	-
Other incomes	1,70	2,88	3,58	3,38	3,33	3,37	5,47	3,44	62,9
Share,%	11,7	12,4	13,0	11,2	9,9	3,7	12,9	7,9	-

Source: NBS and developed according to the Ministry of Finance

Analyzing the BPN while the income share of GDP, there is a trend of relative stability in its average annual growth, registering 38.3% in 2010, 36.6% - in 2011, 38.0% - in 2012 36.7% - in 2013 38.3% 36.5% -in 2014 and 2015, so the annual average weighted studied period 2010 to 2016 constituted 37.4%.

In the post-crisis years, the average annual increase in the budget breakdowns, was more modest than before the crisis. Thus, in 2006-2008 the average annual revenue growth was 19.6%, then the comparative post-crisis years (2010-2015), the average annual increase in the indicator recorded only 9.6%. This means that the negative effects of the crisis on public finances have not yet been exhausted fully, even with a downward trend, especially in the last year of analysis.

Expenditure side of the public national budget is determined by budgetary expenditure required by law to meet society's needs, including: socio-cultural and scientific research expenses, maintenance of state apparatus, military expenditures, payment of state debt, providing grants, economic development of the national economy etc. During 2015, the public national budget expenditures were made in a total of 46.39 billion. 49.95 billion lei from those approved. lei or with 3.46 bln. lei in annual provisions. Thus, the execution of BPN party spending was 92.9% of the volume set out for the reference year. However, compared to 2014, expenditures increased by 1.99 billion BPN. lei, or 4.5%.

It should be noted that as of BPN and from all four of its components, as demonstrated by the study, were not fully secured financing envisaged, thus forming budgetary savings. Thus, from the state budget, expenditures were lower than those provided 2.96 billion. lei from the budgets of administrative-territorial units - 1.26 billion. lei, while the other two components of BPN economies made up 0.19 billion. and 0.11

billion lei. lei. Volume of public expenditure from BPN, per total and per components is characterized in Table no. 3.

Table no. 3. Public spending in BPN and types of budgets, billion MDL

	provided		executed		Deviations. + -		Level execution, %	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
The public national budget	47,23	49,95	44,40	46,39	-2,83	-3,56	94,0	92,9
State budget	31,03	33,06	29,35	30,10	-1,68	-2,96	94,6	91,0
The budgets of administrative-territorial units	12,23	12,78	11,35	11,52	-0,88	-1,26	92,8	90,1
State social insurance budget	12,27	13,62	12,03	13,43	-0,24	-0,19	98,0	98,6
National healthcare company budget	4,91	5,26	4,68	5,15	-0,23	-0,11	95,4	98,0

Source: elaborated according to the Ministry of Finance

In 2015 the major part of expenditure of BPN (69.3%) were directed for realization of social and cultural programs. For the national economy were directed about 14.6%, defense, public order and national security - about 7.5% for general state services - about 4.7%. Informative: The share of those indicators effectuate the total public expenditure in 2014 was 66.3%, 17.5%, 7.3% and 4.9%). The statistics in Table no. 4 main indicators characterizing the execution of BPN spending compared with its performance in the previous years.

However, over the years, the evolution of public spending was stable, marking an increase throughout the period. Mostly this was possible due to considerable influx of foreign aid for Moldova, which allowed budgetary stabilization over time and thus avoid a disastrous macroeconomic scenario.

Table no. 4. Evolution expenditure side execution of BPN and structure, billion MDL

	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/ 2014, %
Expenses, total	13,95	27,34	29,33	32,12	35,36	38,67	44,39	46,39	104,5
share, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-----
of which: - Economy	1,96	3,28	3,32	3,83	5,16	6,13	7,76	6,79	83,0
share, %	14,1	12,0	11,3	11,9	14,6	16,0	17,5	14,6	-----
-Cultural social action	8,83	19,16	21,17	23,31	24,97	26,36	29,44	32,15	109,2
share, %	63,3	70,1	72,2	72,6	70,06	68,2	66,3	69,3	-----
-National defence, justice, public order, civil protection	1,05	2,07	1,88	2,21	2,30	2,77	3,22	3,46	107,5
share, %	7,5	7,6	6,4	6,9	6,5	7,2	7,3	7,5	-----
- General state services	0,92	1,41	1,36	1,46	1,75	2,08	2,15	2,19	101,5
share, %	6,6	5,2	4,7	4,5	4,9	5,4	4,9	4,7	-----
- Foreign economic activity	0,25	0,20	0,21	0,23	0,34	0,27	0,30	0,34	110,7

share,%	1,8	0,7	0,7	0,7	1,0	0,7	0,7	0,7	-----
- State debt servicing	0,47	0,83	0,55	0,66	0,67	0,49	0,59	1,04	176,3
share,%	3,4	3,0	1,9	2,1	1,9	1,3	1,3	2,2	-----
- other expenses	0,46	0,38	0,84	0,42	0,17	0,57	0,51	0,42	82,4
share,%	2,5	1,4	2,8	1,3	0,5	1,5	2,1	0,9	-----

Source: NBS and developed according to the Ministry of Finance

Based on the study the time evolution of BPN expenditure ratio to GDP, there is a trend of relative stability in 2010 and accounted for 40.8%, 39.0% -in 2011, 40.1% -in 2012 38.5% -in 2013 39.7% 39.0% -in 2014 and 2015, thus vary between 38.5% and 40.1%, with an annual average of 39.5% during 2010-2015.

Therefore, the national public budget execution in 2015 resulted in a budget deficit exceeding expenditures over revenues expressed by 2.73 bln Lei, increasing compared with the previous year by 40.0%.

An important source of financing the budget deficit in 2015 was lost in grants and foreign loans, not obtained about 2 billion lei. And some of the resources to cover, from the issuance of state securities (SS) were not fully used. The end result of increasing gap between demand and supply of VMS and increased interest rates on these instruments from 7-12% to 24-26% by the end of the year, the Ministry of Finance was placed in an extremely difficult situation in attracting sources for financing the budget deficit.

Duration political crisis has created major risks and approving BPN for 2016 in terms of parameters and reasonable, being extended parameters for revenues and expenditures of the budget of the previous year with a result uncertain development of operational plans and investment based on the proposals of policy change fiscal and budgetary and macroeconomic forecasts.

After the years 2013-2014, Moldova had the remarkable growth in the European region (9.4% and 4.6%) in 2015 is expected modest growth of just 0.5%. For the beginning of 2016 the Government operates with a provisional budget, under an inflation of over 13.5%. Thus, on the one hand Parliament will use to adjust spending to cover depreciation of the leu, which is inadmissible under the terms of a provisional budget. On the other hand, state employees will be the first to suffer in such conditions.

For 2016, the Ministry of Finance has estimated a budget deficit of about 7.3 billion or more than 5.6% of GDP deficit requiring reliable sources of coverage - something impossible in current economic conditions. In this situation and in the absence of an agreement with the IMF, the only alternative to cover the budget deficit remains the domestic market, so the government will have to borrow from banks with an interest rate of over 26%, the highest level in 15 years .

This would further complicate the already precarious public finances in the field of the supposedly without external sources, can be unpredictable consequences for society.

Thus it can be concluded that balancing public finances and their effectiveness is only possible through continued reforms in the public sector, and first of all in terms of managing public funds, combating informal sector, reform of social security and pensions, and qualitative development of the state securities market.

Improved relations with the IMF and the signing of a memorandum would provide an important opportunity to increase official reserve assets, stabilize public finances and unlocking funds from other development partners, would help modernize infrastructure and increased demand for labor. But for this to improved overall image of Moldova internationally and the banking system in particular, which were affected in the process.

In conclusion. The fiscal year 2015 has proven to be extremely difficult to extend major risks for public finances in 2016. They hold more political factor and less than the economic one. The main risks were complicated during the year when budget execution

was affected by internal economic shocks (the banking system) and external (economic crisis in Russia and Ukraine). So even approving a viable budget for 2016, it will be difficult to execute without an agreement with the IMF.

For the macro, an obvious challenge is the transformation of the public debt securities issued by the Government for defrauded banks will inevitably result in weight gain state debt to GDP volume as well as annual servicing of this debt.

A precondition for minimizing risk in the formation of public finances in 2016 should be negotiating an agreement with the IMF, which would not only resume foreign aid, but also stimulate a set of reforms that you forward this institution, including speeding up reforms related The fiscal system.

One of the first measures of the new government as the publication and approval of BPN and fiscal policy, the development of domestic sources of budget revenues, which can be obtained through quantitative and qualitative widening the tax base. Another important factor would decrease the tax gap, which reaches almost 8% of GDP. This would entail stimulating the business environment and opening new businesses with jobs.

References

1. Ministry of Finance of the Republic of Moldova, 2015. *Raport privind executarea bugetului public național pentru anii 2010-2015*. [Online]. Available at: <http://mf.gov.md/reports/>.
2. Morozniuc, I., 2011. Evoluția Bugetului Public Național până la criza și după. *Analele INCE*. Chi in u.
3. Morozniuc, I., 2015. Formarea finanțelor publice în Republica Moldova. *Analele INCE*, ediția a V-a. Chi in u.
4. Morozniuc, I., 2014. Stabilizarea finanțelor publice –factor important pentru dezvoltarea economiei naționale. *Analele INCE*. Chi in u.
5. National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova, 2014. *Anuarul statistic al Republicii Moldova*.

TENDINȚE DE DEZVOLTARE A FINANTELOR PUBLICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Dr. Ion MOROZNIUC, CS

Institutul Național de Cercetări Economice,
Academia de Științe a Moldovei, Republica Moldova
Email: i.morozniuc@mail.ru

Dr. Tatiana IAȘIN, CS

Institutul Național de Cercetări Economice,
Academia de Științe a Moldovei, Republica Moldova

Rezumat. Această lucrare reflectă rezultatele unui studiu asupra evoluției finanțelor publice din Republica Moldova. Dificultățile în economie, de regulă, se transpun pe seama bugetului public național, care nu mai este în stare să servească drept instrument eficient și eficient pentru susținerea categoriilor vulnerabile ale populației, deoarece vulnerabilitatea este direct proporțională cu stagnarea economiei. Pe parcurs, evoluția finanțelor publice nu a fost însoțită de o promovare autentică a reformelor structurale, care ar fi încurajat dezvoltarea durabilă a economiei naționale.

Cuvinte-cheie: finanțe publice, creșterea economică, strategii naționale, Produsul intern brut (PIB), Bugetul public național (BPN).

Clasificare JEL: G0, G3, G30, G31.

1. Introducere

Organul central de specialitate, care elaborează și promovează politica unică a formării și gestionării finanțelor publice, aplicării măsurilor financiare în concordanță cu exigențele economiei de piață, este Ministerul Finanțelor (MF), care, în numele statului, participă la încheierea acordurilor bilaterale și multilaterale, în vederea promovării și protejării investițiilor, evită dubla impunere și a combaterii evaziunii fiscale.

De la proclamarea independenței, Republica Moldova continuă realizarea reformelor în gestionarea finanțelor publice, asistată de mai mulți parteneri de dezvoltare și instituții financiare internaționale. Eforturile de reformă au fost ancorate în cadrul planurilor de acțiune pentru punerea în aplicare a strategiilor naționale de dezvoltare. Una dintre cele mai importante evoluții recente în reforma managementului finanțelor publice a fost elaborarea proiectului legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale. Adoptarea și punerea în aplicare a acestei legi marchează o etapă importantă în promovarea reformelor managementului finanțelor publice și va contribui la modernizarea și consolidarea sistemului național de management al finanțelor publice. Reforma managementului finanțelor publice nu poate fi privită într-un mod static, ceea ce înseamnă că activitățile și prioritățile trebuie să fie privite în contextul circumstanțelor în schimbare și ideilor noi. Managementul finanțelor publice prezintă un instrument important pentru furnizarea politicilor fiscale și realizarea obiectivului final de creștere sustenabilă și dezvoltare. Acoperă o gamă largă și diversificată de domenii tematice care interacționează în mai multe moduri și la diferite niveluri. Gestionarea finanțelor publice este parte integrantă a managementului economic.

Factorul primordial în dezvoltarea finanțelor publice este bugetul public național (BPN), care reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat, bugetelor unităților administrativ-teritoriale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală, iar legile respective sunt documente financiare principale ale anului. Bugetul public național constituie un instrument de previziune atât pe termen scurt, ca urmare a dimensiunii veniturilor și cheltuielilor pe o perioadă de un an, cât și pe termen mediu, prin elaborarea bugetelor-program, în special pentru cheltuielile de investiții. Veniturile BPN sunt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

6. Analiza bugetului public național

În anul 2015, finanțele publice au fost afectate de stagnarea economică, dar și de criza politică. Amânarea procesului de constituire a unui nou guvern a făcut ca aprobarea BPN să fie realizată cu o mare întârziere - abia în aprilie 2015, și aceasta prin asumarea responsabilității de către guvern. Totodată, nesoluționarea crizei din sectorul bancar a avut ca rezultat întreruperea finanțării externe din partea Băncii Mondiale și Comisiei Europene. Cauzele degradării economice au provenit de la înrăutățirea situației economice în țările CSI (Rusia, Ucraina) și creșterea lentă a economiei în țările UE, precum și de la criza din sectorul bancar. Aceste evenimente au rezultat, în timp, prin deprecierea leului, diminuarea exporturilor, importurilor și remitențelor, precum și înăsprirea politicii monetare, care, la rândul său, au influențat negativ veniturile BPN, ele fiind asigurate la nivel de doar 97,4%. Totuși, eforturile Guvernului, pe parcursul anului 2015, au fost direcționate spre consolidarea finanțelor publice și executarea bugetului public național în condiții extrem de complicate, urmare a instabilității financiare și economice mondiale, în special, a zonei EURO. În aceste circumstanțe, banii publici acumulați la buget trebuiau alocați cu o economisire prudentă, astfel ca relansarea economică din anii 2010-2015 să aibă o continuitate și în anii următori.

Veniturile curente, obținute în anul 2015 la BPN, au alcătuit 41,59 miliarde lei, dintre care circa 63,0 % (în 2014 - 61,9 %) revin veniturilor administrate de bugetul de stat (BS), 22,3 % (în 2014 - 21,8 %) - veniturilor administrate de bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), 7,8 % (în 2014 - 9,9%) - veniturilor administrate de bugetele unităților administrativ-teritoriale (BUAT) și 6,9 % (în 2014 - 6,4%) - veniturilor administrate de compania națională de asistență medicală (CNAM). Comparativ cu anul 2014, veniturile proprii au cunoscut o creștere la trei din cele patru componente ale BPN (BS - cu 10,5 %, BASS - cu 10,8 %, și CNAM - cu 17,6 %), excepție făcând BUAT. În acest caz, fațade anul precedent, colectările proprii s-au diminuat cu 14,6 % (4 unități administrativ-teritoriale au fost implicate în experimentarea autonomiei financiare). Nivelul executării veniturilor bugetului public național, pe componente, în anul 2015, se caracterizează prin datele din Tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1. Volumul și structura veniturilor BPN pe componente, mld. lei

	Prev - zut 2015	Executat		Devieri (+, -)		%		Struc- tura execut. 2015 %
		2015	2014	fa de prev z. 2015	fa de execut. 2014	fa de prev z 2015	fa de execut. 2014	
Venituri globale la BPN (total/curente), din care:	44,81 42,01	43,66 41,59	42,45 38,32	-1,15 -0,42	1,21 3,27	97,4 99,0	102,9 108,5	---- 100,0
Bugetul de stat (total/curente)	29,37 26,85	28,04 26,22	27,72 23,73	-1,33 -0,63	0,32 2,49	95,5 97,7	101,2 110,5	---- 63,0
Bugetul asigurărilor sociale de stat (total/curente)	13,62 9,19	13,43 9,28	12,03 8,37	-0,19 0,09	1,40 0,91	98,6 101,0	111,6 110,8	---- 22,3
Bugetele unităților administrativ-teritoriale (total/curente)	11,53 3,135	11,04 3,23	11,09 3,783	-0,49 0,1	-0,05 -0,55	95,8 103,0	99,6 85,4	---- 7,8
Bugetul companiei naționale de asistență medicală (total/curente)	5,16 2,84	5,06 2,87	4,64 2,44	-0,1 0,03	0,43 0,43	98,0 100,9	109,2 117,6	---- 6,9

Sursa: elaborat de autori conform datelor Ministerului Finanțelor

A adar, veniturile curente acumulate la BPN în anul 2015 au fost asigurate la nivelul de 99,0 % fa de cele prev zute, dar dep ind nivelul ob inut în anul 2014 cu 8,5 %, respectiv cu 3,27 mld. lei. În volumul total al veniturilor bugetului public na ional, veniturile fiscale au constituit 38,11 mld. lei, iar încas rile nefiscale – 2,11 mld. lei, în cre tere cu 6,9 % i, resepctiv cu 56,0%, comparativ cu realiz rile anului precedent. În structura veniturilor curente a BPN, cota veniturilor fiscale a înregistrat 87,3 % din totalul veniturilor, fiind în cre tere fa de anul 2014 cu 3,4 %. Ponderea încas rilor nefiscale în total venituri curente a alc tuit 4,8 %, în cre tere cu 1,6 % fa de anul precedent, iar cota altor venituri a sc zut cu 5,0 % (Tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2. Evolu ia acumul rilor de venituri în BPN i structura acestora, mld. lei

	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/ 2014 %
Venituri, global	14,53	23,24	27,54	30,16	33,53	36,91	42,46	43,66	102,9
Pondere, % -	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-
Venituri fiscale	12,06	19,52	22,55	25,60	28,86	32,19	35,64	38,11	106,9
ponderea, %	83,0	84,0	81,8	84,9	86,1	92,4	83,9	87,3	-
Încas ri nefiscale	0,76	0,84	1,42	1,18	1,34	1,35	1,35	2,11	156,0
ponderea, %	5,3	3,6	5,2	3,9	4,0	3,9	3,2	4,8	-
Alte venituri	1,70	2,88	3,58	3,38	3,33	3,37	5,47	3,44	62,9
ponderea, %	11,7	12,4	13,0	11,2	9,9	3,7	12,9	7,9	-

Sursa: conform datelor BNS i a Ministerului Finan elor

Analizând evolu ia în timp a ponderii veniturilor BPN în PIB, se observ o tendin de stabilitate relativ în cre terea medie anual a acesteia, înregistrând 38,3 % în anul 2010, 36,6 % în 2011, 38,0% în 2012, 36,7 % în 2013, 38,3% în 2014 i 36,5% în anul 2015; astfel valoarea medie anual ponderat în perioada cercetat 2010-2016 a fost 37,4%. În anii post criz , rata medie anual de cre tere a defalc rilor la buget a fost mai modest decât pân la criz . Astfel, în anii 2006-2008 rata medie anual de cre tere a veniturilor a constituit 19,6%; apoi, în anii comparativi post criz (2010 - 2015), rata medie anual a cre terii indicatorului respectiv a înregistrat doar 9,6 %. Acest fapt presupune c efectele negative ale crizei în sectorul finan elor publice înc nu au fost epuizate pe deplin, ba chiar cu o tendin de diminuare, mai ales în ultimul an de analiz .

Partea de cheltuieli a bugetului public na ional este determinat de cheltuielile bugetare prev zute de lege în vederea satisfacerii necesit ilor societ ii, dintre care: acoperirea cheltuielilor social-culturale i de cercet ri tiin ifice, între inerea aparatului de stat, acoperirea necesit ilor militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subven ii, dezvoltarea sectorului economic al economiei na ionale etc. Pe parcursul anului 2015, din bugetul public na ional au fost efectuate cheltuieli în volum total de 46,39 mld. lei din cei 49,95 mld. lei aproați, cu 3,46 mld. lei sub prevederile anuale. Astfel, nivelul execut rii p r ii de cheltuieli a BPN a constituit 92,9 % din volumul prev zut pentru anul de referin . Totu i, comparativ cu anul 2014, cheltuielile BPN au crescut cu 1,99 mld. lei, respectiv cu 4,5 %.

Trebuie de men ionat c , atât din BPN, cât i din toate cele patru componente ale acestuia, dup cum demonstreaz studiul efectuat, n-au fost asigurate pe deplin finan rile

preconizate, formând astfel economii bugetare. Astfel, din bugetul de stat, cheltuielile efectuate au fost sub nivelul celor prev zute cu 2,96 mld. lei, din bugetele unit ilor administrativ-teritoriale cu 1,26 mld. lei, iar din celelalte dou componente ale BPN economiile au sc zut cu 0,19 mld. lei i 0,11 mld. lei. Volumul cheltuielilor publice efectuate din BPN, pe total i pe componente, este caracterizat în Tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3. Cheltuielile publice efectuate din BPN i pe tipuri de bugete, mld. lei

	Prev zut		Executat		Devieri.+;-		Nivelul execut rii,%	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Bugetul public na ional	47,23	49,95	44,40	46,39	-2,83	-3,56	94,0	92,9
Bugetul de stat	31,03	33,06	29,35	30,10	-1,68	-2,96	94,6	91,0
Bugetele unit ilor administrativ-teritoriale	12,23	12,78	11,35	11,52	-0,88	-1,26	92,8	90,1
Bugetul asigur rilor sociale de stat	12,27	13,62	12,03	13,43	-0,24	-0,19	98,0	98,6
Bugetul companiei na ionale de asisten medical	4,91	5,26	4,68	5,15	-0,23	-0,11	95,4	98,0

Sursa: elaborat conform datelor Ministerului Finan elor

În anul 2015, partea preponderent a cheltuielilor publice din BPN (69,3 %) a fost direc ionat pentru realizarea programelor cu caracter social-cultural. Pentru domeniul economiei na ionale au fost direc ionate circa 14,6 %, pentru ap rare, men inerea ordinii publice i securit ii na ionale – circa 7,5 %, pentru servicii de stat cu destina ie general – circa 4,7 %. Pentru compara ie, ponderea indicatorilor respectivi în cheltuielile publice totale efectuate în anul 2014 a constituit 66,3 % (respectiv, 17,5 %, 7,3 % i 4,9 %).

Datele statistice din Tabelul nr. 4 caracterizeaz nivelul execut rii principalilor indicatori de cheltuieli din BPN, comparativ cu nivelul execut rii acestuia în anii preceden i. Totu i, pe parcursul anilor, evolu ia cheltuielilor publice a fost stabil , marcând o cre tere în toat perioada vizat . În mare parte, aceasta a fost posibil i datorit afluxului considerabil de ajutor extern pentru Republica Moldova, care a permis stabilizarea bugetar pe parcurs i a evitat, astfel, un scenariu macroeconomic dezastruos.

Tabelul nr. 4. Evolu ia execut rii p r ii de cheltuieli a BPN i structura, mld. lei

	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015 / 2014 %
Cheltuieli, total	13,95	27,34	29,33	32,12	35,36	38,67	44,39	46,39	104,5
ponderea - %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-----
din care:									
- pentru economie	1,96	3,28	3,32	3,83	5,16	6,13	7,76	6,79	83,0
ponderea, %	14,1	12,0	11,3	11,9	14,6	16,0	17,5	14,6	-----
-ac iuni social culturale	8,83	19,16	21,17	23,31	24,97	26,36	29,44	32,15	109,2
ponderea, %	63,3	70,1	72,2	72,6	70,06	68,2	66,3	69,3	-----
-ap rarea na ional , justit ie, ordinea public , protec ia civil	1,05	2,07	1,88	2,21	2,30	2,77	3,22	3,46	107,5
ponderea, %	7,5	7,6	6,4	6,9	6,5	7,2	7,3	7,5	-----

-servicii de stat cu destinație generală	0,92	1,41	1,36	1,46	1,75	2,08	2,15	2,19	101,5
ponderea, %	6,6	5,2	4,7	4,5	4,9	5,4	4,9	4,7	-----
-activitatea economică externă	0,25	0,20	0,21	0,23	0,34	0,27	0,30	0,34	110,7
ponderea, %	1,8	0,7	0,7	0,7	1,0	0,7	0,7	0,7	-----
-deservirea datoriei de stat	0,47	0,83	0,55	0,66	0,67	0,49	0,59	1,04	176,3
ponderea, %	3,4	3,0	1,9	2,1	1,9	1,3	1,3	2,2	-----
-alte cheltuieli	0,46	0,38	0,84	0,42	0,17	0,57	0,51	0,42	82,4
ponderea, %	2,5	1,4	2,8	1,3	0,5	1,5	2,1	0,9	-----

Sursa: datele BNS și a Ministerului Finanțelor

În baza studiului evoluției în timp a ponderii cheltuielilor BPN în PIB, se observă o tendință de stabilitate relativă, alături de 40,8% în anul 2010, 39,0% - în 2011, 40,1% - în 2012, 38,5% - în 2013, 39,7% - în 2014 și 39,0% în anul 2015, variind, astfel, între 38,5% și 40,1%, cu o valoare medie anuală în perioada 2010-2015 de 39,5%. Prin urmare, executarea bugetului public național în anul 2015 s-a soldat cu un **deficit bugetar**, exprimat prin depășirea cheltuielilor asupra veniturilor cu 2,73 mld. lei, majorându-se, comparativ cu situația din anul precedent, cu 40,0%. O sursă importantă de finanțare a deficitului bugetar a fost pierdută în anul 2015 din granturile și creditele externe, nefiind obținute circa 2 mld. lei. O parte din resursele de acoperire, provenite din emiterea valorilor mobiliare de stat (VMS), nu au fost valorificate în totalitate. Finalul a rezultat cu creșterea discrepanței dintre nivelul cererii și ofertei a VMS și majorarea ratelor de dobândă la aceste instrumente de la 7-12% până la 24-26%, spre sfârșitul anului, Ministerul Finanțelor fiind pus într-o situație extrem de dificilă, de atragere a surselor pentru finanțarea deficitului bugetar.

Durata crizei politice a creat riscuri majore și privind aprobarea BPN pentru anul 2016, în termeni și parametri rezonabili, fiind extinși parametrii de venituri și cheltuieli ai bugetului din anul precedent, cu o consecință nesigură de elaborare a planurilor operaționale și investiționale, în baza propunerilor de modificare a politicii fiscal-bugetare și prognozelor macroeconomice. După ce în anii 2013-2014, Republica Moldova a avut cea mai remarcabilă creștere economică din regiunea europeană (9,4% și 4,6%), în anul 2015 se estimează o creștere economică modestă, de doar 0,5%. Pentru începutul anului 2016, Guvernul operează cu un buget provizoriu, în condițiile unei inflații de peste 13,5%. Astfel, pe de o parte, Parlamentul va recurge la ajustarea cheltuielilor pentru a acoperi deprecierea leului, inadmisibil în condițiile unui buget provizoriu. Pe de altă parte, bugetarii vor fi primii care vor avea de suferit, în asemenea condiții.

Pentru anul 2016, Ministerului Finanțelor a estimat un deficit bugetar de circa 7,3 mld. lei sau peste 5,6% din PIB, deficit care necesită surse sigure de acoperire - un lucru imposibil în condițiile actuale economice. În situația creată și în lipsa unui acord cu FMI, singura alternativă pentru acoperirea deficitului bugetar rămâne piața internă, astfel Guvernul va fi nevoit să se împrumute de la bănci cu o rată a dobânzii de peste 26%, cel mai înalt nivel din ultimii 15 ani. Aceasta ar complica și mai mult situația, și a deveni precară în domeniul finanțelor publice; de aceea, se presupune că fără surse din exterior, urmările pot fi imprevizibile pentru societate.

Astfel, se poate concluziona că echilibrarea finanțelor publice și eficientizarea lor este posibilă doar prin continuarea reformelor în sectorul public și, în primul rând, în ceea ce privește gestionarea fondurilor publice, combaterea sectorului neformal, reforma sectorului de asigurare socială și de pensii, precum și dezvoltarea calitativă a pieței valorilor mobiliare de stat. Îmbunătățirea relațiilor cu FMI și semnarea unui memorandum ar oferi o ansă importantă la creșterea activelor oficiale de rezervă, la stabilizarea

finanțelor publice și deblocarea altor fonduri din partea partenerilor de dezvoltare, ar contribui la modernizarea infrastructurii și sporirea cererii pentru forța de muncă. Dar, pentru aceasta, trebuie îmbunătățită imaginea, în ansamblu, a Moldovei pe plan internațional și a sistemului bancar, în particular, care au fost puternic afectate pe parcursul anilor.

7. Concluzii

Anul bugetar 2015 s-a dovedit a fi extrem de greu, cu extinderea riscurilor majore și pentru finanțele publice din anul 2016. Ele țin mai mult de factorul politic și mai puțin de cel economic. Principalele riscuri s-au complicat pe parcursul anului, când executarea bugetului a fost afectată de ocurile economice interne (sistemul bancar) și cele externe, (criza economică din Rusia și Ucraina). Astfel, chiar și prin aprobarea unui buget viabil pentru anul 2016, va fi greu de executat fără încheierea unui acord cu FMI. Pentru cadrul macrofinanciar, o provocare vădită o constituie transformarea în datorie publică a garanțiilor emise de Guvern pentru băncile fraudate, care va conduce, inevitabil, la creșterea ponderii datoriei interne de stat în PIB, cât și a volumului deservirii anuale a acestei datorii.

O precondiție pentru minimizarea riscurilor în formarea finanțelor publice în 2016, ar fi negocierea unui acord cu FMI, care nu doar ar relua asistența externă, dar ar stimula un set de reforme pe care le înaintează această instituție, inclusiv și accelerarea reformelor ce țin de sistemul fiscal-bugetar.

Una din primele măsuri ale noului guvern ar fi publicarea și aprobarea BPN și a politicii fiscal-bugetare, dezvoltarea surselor interne de venituri bugetare, care pot fi obținute prin lărgirea cantitativ și calitativ a bazei de impozitare. Alt factor important ar fi diminuarea discrepantei fiscale, care atinge aproape 8% din PIB. Aceasta ar presupune stimularea mediului de afaceri și înființarea unor noi întreprinderi ce pot oferi locuri de muncă.

Bibliografie

1. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, 2014. *Anuarul statistic al Republicii Moldova*.
2. Morozniuc, I., 2011. Evoluția Bugetului Public Național până la criză și după. *Analele INCE*. Chișinău.
3. Morozniuc, I., 2015. Formarea finanțelor publice în Republica Moldova. *Analele INCE*, ediția a V-a. Chișinău.
4. Morozniuc, I., 2014. Stabilizarea finanțelor publice –factor important pentru dezvoltarea economiei naționale. *Analele INCE*. Chișinău.
5. Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, 2015. *Raport privind executarea bugetului public național pentru anii 2010-2015*. [Online]. Available at: <http://mf.gov.md/reports/>.

ENHANCING THE COMPETITIVENESS IN UNIVERSITY FRAMEWORK OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE CAPITALIZATION OF CREATIVE POTENTIAL

Assistant PhD Alina SUSLENCO

Alecu Russo B Iți State University, Republic of Moldova

Email: alina.suslenco@mail.ru

Abstract: *This paper analyses the opportunity of enhancing the competitiveness of universities from the Republic of Moldova through the capitalization of the creative potential of academics and students. The actuality of the topic is based on the need to ensure the competitiveness of universities, which represent those places where creation, innovation, culture and values are capitalized within an environment absorbed by creativity and built by capitalization of the potential. This work investigates the situation of the Republic of Moldova concerning students' enrolment at the universities and analyses higher education institutions' graduates. The research methodology was focused on the methods of empirical research, qualitative analysis, analysis and synthesis, induction and deduction, each of which contributed to the crystallization of the research results. In conclusion, it is mentioned that the academic environment of the Republic of Moldova needs academic staff's strengthened efforts in creating and enhancing the competitiveness of universities and creating opportunities for graduate students towards an easier insertion into the labour market.*

Key-words: *competitiveness, creative potential, human potential, university framework.*

JEL Classification: M10.

1. The capitalization of the potential in the University framework of the Republic of Moldova

The University as the edifice of creation and capitalization of the creative potential

Currently, in the contemporary society, characterized by dynamism and acceleration, essential changes occur in many domains, at high speeds that capture even the most proficient ones in these particular areas and determine true crises while adapting to changes and future. Therefore, human capital development and increasing the quality of education represent not only a matter of judgement, but also a continuous improvement. Consequently, there appeared so many occupations, professions that are valid for a certain stage of social and technical progress, but the intensification of its pace determines continuous changes in the occupational structure, as well. Thus, today we are witnessing situations where traditional trades and professions disappear or involve a radical change of knowledge, necessary for practicing them. Reflection and prospective actions, based on forecasting knowledge, are needed today in all walks of life, especially in educational processes.

General training and an individual's education are appreciated by different criteria than in the past. A huge amount of diverse knowledge, that would cover a large proportion of significant information from several areas, would be impossible to accomplish today, when all domains are experiencing a continuous deepening and diversification. An erudite, nowadays, is particularly characterized by a guiding spirit, forecasting thinking, based on training, experience, and especially the ability to effectively capitalize these skills. This kind of erudition is more characterized by knowing how to do or how to act (know-how) and knowing where to find (know-where). This is what you need to effectively substantiate strategies, tactics and social utility and personal projects.

The quality assurance of human capital in higher education, in terms of professional training and skills certification, aims at two categories of human resources:

a) Graduates - by providing competences, skills and abilities that allow them an easy insertion in the labour market, in agreement with its requirements;

b) Academic staff - by its training in the spirit of development and modernization of initial and continuous training.

Therefore, the activity in the universities, its purpose must be correlated with the society requirements, with other levels of education organization and the realities of the economy. An important function of the university represents it as the main vector of positive change of the human condition, while developing the spiritual and material values of the society. This does not happen by itself. Students' training and education are designed, organized and carried out based on a specific regulatory framework, outlined action patterns that are verified by means of academic practice and proper methodical guidance.

Next, we will outline the components of human capital, formed within universities.

Figure no.1. The individuals that form the human capital within the universities

Next, we will analyse the gross enrolment ratio and the net enrolment ratio in the education of the Republic of Moldova for the following years:

Table no. 1 The analysis of gross and net enrolment ratios per years

	2009/10	2010/11	Deviation 10/11	2011/12	+ Deviation 12/11	2012/13	+ Deviation 13/12	2013/14	+ Deviation 14/13	2014/15	+ Deviation 15/14
Gross											
Preschool education	75,5	77,1	-1,6	79,6	2,5	82,1	2,5	83,8	1,7	83,9	0,1
Primary education	93,6	93,5	-0,1	93,6	0,1	93,8	0,2	93,1	0,7	92,4	-0,7
Secondary education	88,8	88,1	-0,7	87,5	-0,6	86,7	-0,8	87,0	0,3	86,8	-0,2
Net											
Preschool education	74,0	75,8	1,8	78,3	2,5	80,6	2,3	81,6	1,0	82,3	0,7
Primary education	87,6	87,8	0,2	87,9	0,1	87,9	0	87,1	-0,8	86,9	-0,2
Secondary education	84,0	83,3	-0,7	82,9	-0,4	82,3	-0,6	82,6	0,3	82,3	-0,3

Source: developed based on National Bureau of Statistics, 2016

Thus, we can see that the highest gross rate was recorded in 2014/2015 with the amount of 83.9 for preschool education. Primary education was distinguished in 2012/2013 with the highest value of 93.8; while the net ration registered the highest rate in 2014/2015, having the value of 82.3.

Education is one of the phenomena that occurred at the same time with human society, suffering, during its development, significant modifications. "A man cannot become a man but through education," states E. Kant, in the imperative mode. Everything related to mankind: language, rationality, feelings, art, morality is achieved only through education (Marinescu, 2003).

Modern society, the responsibilities, the individual himself move faster, profounder than the end of the last century. The issue of the contemporary world, its

challenges and consequences of education led to the imposition and operationalization in theoretic-explanatory plan, and also in practical-applicative of some expressions, such as: learning throughout life (lifelong learning), education throughout life (lifelong education), lifelong learning, adult education, parent education, self-learning (self-learning), self-training, self-education (self-education), self-information and educational self-training, educational autonomy, global education.

The wave of changes and innovations that overwhelm the life of the humanity and of every human community made necessary the extension of the educational act throughout their lives. The education provided by the university is no longer sufficient for the whole life of an individual. In an attempt to meet the challenges of the contemporary world, one of the directions of restructuring the educational reality is expanding educational act throughout the life of the individual.

Learning to learn and continuous self-improvement are the conditions of the unceasing education. The idea of a lifelong learning is not new, the need for continuing education in individual and historic plan being perceived long time ago, primarily from the classics of traditional pedagogy. Since the eighteenth century, Jan Amos Comenius (1592-1670) stated in his works that „tota vita schola est” – a theoretical reflection, which the objective reality, practice, science and specialists, would validate later. It was stated that “for every human being, life is a school, from cradle to the grave” (V ideanu, 1988).

The contemporary reality of the Republic of Moldova confirms, every time, that we need permanent education. No society is completely immobile, so that some training continues in adulthood. In today’s society, characterized by economic, political, and cultural mobility, new educational order cannot be conceived without the vanguard of the theoretical pedagogical movement and the educational praxis.

At the basis of the educational reform of our country there is the need for a more pronounced application of the principle of lifelong learning and a greater openness of school to the world, to its great global issues. The research from the educational psychology, the psychology of ages and learning have scientifically proven: individuals’ ability to learn and educate themselves at any age, through different forms, methods, techniques, etc., following appropriate rhythms and intensities, nuanced depending on their psychosocial and individual peculiarities.

The characteristics of lifelong learning are presented in Figure no. 2.

Figure no.2. The characteristics of lifelong learning

Source: Marinescu, M., 2003. Educa ia pentru noua tehnologie i progres, Oradea, Editura Universit ii din Oradea, p. 21.

In modern times, the characteristics of permanent education are:

- a. Continuous, permanent nature – as a social activity learning is analysed in:
  - Social-historical plan, representing the premise of human personality development and the humanization of the individual;
  - Individual plan (ontogenetic) of the society members, meaning that education is continuous, the chronological limit of learning disappearing. Education does not cease at the end of school instruction, but it is an on-going process. Education permanently covers a person’s entire existence;

b. Formative nature– formation, developing and shaping of the human personality and self-improvement are achieved throughout life, because of its formative nature, due to systematic and integrative formative influences exerted on the human being during the whole existence of a person;

c. Generalized nature – lifelong learning is a social, generalized, omnipresent and widespread activity that penetrated in all spheres of contemporary society;

d. Dynamic, progressive and integrative nature - lifelong learning undertakes a series of activities and evolutionary processes that integrate and articulate all forms and types of education with which one comes into contact, all stages and forms of education, all the acts and education experiences lived by the individual, all the educational influences and impacts exerted on the human being, along with self-education, in an integrated, unitary and coherent functional assembly, which contributes to the shaping of human personality;

e. Flexible nature – the educational offer of the society is highly diversified and flexible, being modelled for the purposes of fostering human development in the direction of its educational needs, aspirations, interests, desires, skills, personal talents, his/her own intelligence profile (Ionescu, 2009).

Universities are today those edifices of science and culture where we find, in essential form, the entire treasury of humanity values, explicitly the horizons of knowledge, values and human action systems in their essential profile.

Functioning in a world of rapid changes, often generated by it, the university changes its old contemplative orientation, with the action one. Thus, a rotation of 180 degrees occurs, by turning its point of view, which has been preoccupied with the past for many centuries, towards viewpoints targeted to future.

As such, universities essentially play a vital role, the role of a compass in the instruction and education of the young generation, in directing our required orientation of actions, in the professional orientation. History reveals that the development of a community is possible, actually, only by preserving and developing its own national identity and not by destroying its own values, resulting in full acceptance of other, foreign traditions, customs and own way of living.

The Universities the Republic of Moldova play a major role in appreciating the culture, in increasing the universal values and, furthermore, they constitute powerful shields against the loss of ancient human communities, as the Moldovan one. Universities make up a solid bridge between different cultures and civilizations, ways of living via which, for thousands of years, human communities have lived, thought, produced and created particular values.

In contemporary Moldovan society, the universities are living moments of extensive transformations, passing a series of conversions and adaptations to new positions and situations from our civilization. These are strongly influenced by profound changes in the domain of science, engineering, technology, harbouring the treasure of knowledge and human action.

Technology-based civilization tends to make a more comprehensible human relationship with the new human demand, creating new accomplishing conditions for it. The moral progress is the one that gives the technical and scientific progress not only a criterion of human value “but also an unlimited converting field to the man” (Ionescu, 2009).

Today the moral progress advances towards human knowledge and the establishment of human command in the universe can be confirmed by everyday activities.

Techno-science concept is still under elaboration, although this subject was extensively written on. Its meaning is diversely nuanced, sometimes even in a totally

different way, due to the criteria in connection with which definitions are developed. Whatever the name, this concept illustrates current trends in explaining the new phenomenon of science and technology.

Universities cannot stay outside the techno-science development: the immense increase of the information volume that characterizes our epoch would lead to blocking the instructive-educational process, if an amount of operations regarding the storage, processing and dissemination of this information to students would not be taken by the computer. The technical and scientific construction of the computer enables it to store, process and transmit an abundant amount of information.

The world of tomorrow will not be standardized, totally aligned to certain centres of power. Pretty the same things can be assumed concerning the evolution of universities. And regarding the evolution of universities (as well as in the living world) we can apply the law of maximum diversification, meaning that each university has developed and is developing under its own conditions, the adaptations and inventions produced and transmitted to new generations of students have many unique features, without which higher university education cannot be understood. Science and technology have not in themselves a moral rationality. It remains that human rationality, transposed into teaching rationality, underlines what can be developed and what cannot from this knowledge and technology. Thus, we can say that human rationality is largely identified with the rationality that leads the world, comprised of educational-instructive processes (Marinescu, 2003).

Similarly, the university is the centre where the training of community members is carried out at the highest level. If by education we mean the assimilation of information at the highest level, the assimilation of new values and modes of action, the adaptation of our own behaviour to the new horizon of knowledge, then the university is the basic reforming institution in a human community.

The man sought by the European civilization is a permanent traveller (*Homo viator*), a man often dominated by economy (*Homo economicus*) and also a man of continuous exploration for Goodness, Truth, and Beauty.

In conclusion, the university has the virtue of reconstructing the human personality from inside but not homogeneously, nevertheless it guarantees many particular issues. If we believe that Romanian civilization is a civilization of action, of putting into motion the forces locked in things, phenomena, and events by the human.

The European mission of Moldovans is given by our own civilization values: humanity, tolerance, diligence, respect due to traditions, nurturing the creativity, the spirit of continual quest for happiness, the communion with the nature, the universe, God, etc. The European integration cannot be understood as what we could be offered by other nations of the continent, but as what we can offer to ourselves, to them and to us.

If we consider that one of the main objectives of our universities is the education, then the European integration is a priority line of action. Therefore, we mean the integration of our universities in the system of the European ones. We mean the necessary and compatible curriculum, computerization and interconnection, based on appropriate programs which will ensure easy access through information lines to all existing segments in any of the European universities.

The integration of the universities of the Republic of Moldova in the European system requires all teachers and students a high and continuous training, teamwork and cooperation, intelligence in action, competitiveness and ambition to show that University from the Republic of Moldova is ready to face and prove why it is necessary to think prospectively in terms of education, to have a rich human capital. Education involves a

system of transformations in knowledge, values and actions, taking into consideration certain outcomes and objectives.

Not least higher education means socialization, in fact its characteristic feature can be outlined, namely the one that forms people's components necessary for living together with others and assisting the welfare of the given group. For those included in the system, higher education should develop necessary competences concerning the belonging to humanity, to the nation or to the family in which they develop.

Europeanism is not what comes naturally, spontaneously, but it is what we consciously offer and fulfil together. European education means the formation and development of needs of other Europeans towards us, and ours towards them, the assimilation and practice of general and human common values. In this regard, Professor Nicolae Vinanu stresses that "showing correct information about every nation from Europe, about every major event, emphasizing the critical thinking and constructive cultural syntheses, higher education can lead to the proximity and friendship between peoples and nations more than dozens of claptrap political speeches" (Marcu, 2006).

The universities of the Republic of Moldova offer Bachelor, Master, Doctorate studies, according to three cycles and the Bologna Process. Thus, the analysis of the enrolled students and the total number of students, per years and form of study is shown in the below table.

The analysis of Table 2 highlights that the total number of students in educational institutions is decreasing for the entire analysed period, from 2009 to 2014. Thus, if in 2009 the total number of students was 109892, then in 2011/2012 it was 103956 and in 2014 it was 89529 decreasing by 20363 compared to 2009/2010. Consequently, we can mention that for this period of time the number of human capital at the country-level was reduced, because the number of students in higher education institutions was reduced. Correspondingly, if we analyse this data regarding the form of study, we can mention that full-time students with studies have registered, for the entire analysed period 2009-2014, a descending trend, accordingly if the number of students in 2009 was 78231 students, then in 2014 there were 57940 students, descending with 20291.

If we make an analysis of part-time students, we can mention that their number for the analysed period 2009-2014, has registered an oscillated trend, with a tendency to easily grow, this was observed by increasing from 30071 in 2009 to 31589 in 2014. This fact is explained by the migration of young people abroad; in order to continue their studies they choose part-time education, as an opportunity to develop the human capital.

Table no. 2 The analysis of students from higher education institutions by years, form of study

	09/10	10/11	Deviation (+)	11/12	Deviation (+)	12/13	Deviation (+)	13/14	Deviation (+)	14/15	Deviation (+)
Total	109892	107813	-2079	103956	-3857	102458	-1498	97285	-5173	89529	-7736
Full-time education	78231	77742	-489	73840	-3902	70253	-3587	64352	-5901	57940	-6412
Part-time education	31661	30071	-1590	30116	45	32205	2089	32933	728	31589	-1344

Source: developed based on National Bureau of Statistics, 2016

According to Sorin Cristea, lifelong learning represents an evolving direction of personality's training and development activity towards the structural and functional integration of all general contents (the five types of education: moral-aesthetic-technological-intellectual- physical) and all general forms of education (formal-non-formal-informal) throughout and in each moment of human existence, on the horizontal and vertical coordinate of the education system and process.

Lifelong learning is directly related to individual development and social progress. R. H. Dave condenses the essence of lifelong learning by characterizing it as "a process of personal, social and professional development training, throughout the entire life of individuals, in order to improve not only the quality of life of individuals, but also of their community". Ideas such as "learning to be" and "a society of learning", "a society of knowledge" or "an educative society" are associated with this concept (V ideanu, 1988).

The analysis of the number of higher education graduates per cycles and years is shown in Table 3.

The analysis of Table 3, shows that the total number of graduates from higher education institutions of the country has decreased in the reviewed period, 2009-2014, from 26611 in 2014 to 24274 in 2009, with 2337 students compared to 2009. This fact negatively affects the economy of the country, the generation's education of the future of our society

If we analyse the graduates according to cycles, for the period 2009-2014, then we can mention that Bachelor students recorded a pronounced downward trend for the period under review, consequently, beginning with 2009 their number had fallen from 20049 to 17062 in 2014, decreasing by 8987 graduate students. If we look at the second cycle, Master, we can mention that the number of students is increasing throughout the analysed period, thus, beginning with 2010, when the number of master students was 4536 until 2014 when the number of master students was 6409; their number increased by 1873 master students.

Table no. 3 The analysis of the number of graduates of higher education institutions per cycles and years, 2009-2014

Years	2009	2010	Deviation (+)	2011	Deviation (+)	2012	Deviation (+)	2013	Deviation (+)	2014	Deviation (+)
Total	26611	28408	1797	27788	-620	26730	-1058	24848	-1872	24274	-574
Bachelor higher education (I)	26049	23264	-2785	22049	-1215	20132	-1917	17744	-2388	17062	-682
Master higher education (II)	...	4536	...	5100	564	5904	804	6338	434	6409	71

Source: developed based on National Bureau of Statistics, 2016

A change, within the university framework, was made, lacked by the Europe - the classification of universities of Shanghai. China is the superpower in science and economy. We must say with all the responsibility: we are witnessing a decline of professional deformation in Europe.

The university remains the institution where the best ideas are provided. It is clear that we need renewal. All the universities also deal with issues that are not resolved, for example the scientific division. This representation is confused. The university always

gave an integrating vision upon society. Do the universities offer visions today? These decreased. Very few manage to articulate the vision. They live with surrogates of visions.

In this context, new solutions of organizing the universities are sought. There are three essential and imperial proposals:

1. The New University – a champion, it is a university that is open at its basis and ultra selective at the top.

2. University with public responsibility under public control entrepreneurial.

3. The Global University – is a safe solution with students across the globe. The new mission is to create leaders. The focus is on the innovation (Videanu, 1988).

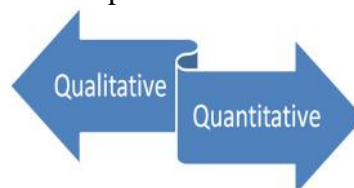
In conclusion, we can characterize the university as the space where the ideas are born, where we create, where we investigate and explain, where students distinguish foreign things, where the cult and knowledge create primordial values, where the creativity and innovation are present in order to create value and offer prominence about the academic world and to excel on the way of achieving sustainable university competitiveness. The human capital emerges within a school, it grows and flourishes within the university, being abounded by the academic culture and the wave of knowledge, and furthermore, the crop is gathered in the workplace, where people use that stock of knowledge and develop it in favour of the flourishing of the enterprise.

2. The Phenomenon of „human capital erosion”

In order to determine the dimension of the human capital, the monetary approach is used along with the natural one. The simplest method, namely the one which uses natural (temporary) prices is the measurement of the human capital in years of study. The longer is the study period, the greater is the human capital which it possesses. Regarding this method, adjustments are made, when a year of secondary education in school varies from the academic year of study, but the most widespread method for measuring the human capital is the assessment of its monetary value.

We observe that from this point of view we can achieve a measurement of the human capital either quantitatively or qualitatively, but the qualitative research in this area is still under the sign of contradiction.

The assessment of the human capital is shown in Figure no. 3.

Figure no. 3 Ways of evaluating the human capital

The human capital is capitalized on the labour market, being reflected in employment characteristics. The employment rate, respectively the participation in the labour force, on educational and gender levels, reflects the differences on the labour market, caused by the degree of training. Therefore, both indicators reached the maximum levels for people who have higher education, the values of the indicator increasing in relation to the raising of the level of the graduated studies.

Women register lower levels of activity and employment rates than men, while at the same age category and the same level of education attained. For example, the rate of participation in the labour force of the women with higher education is 84.4% in OECD countries from Europe, and men's is 91.5 % (Marcu, 2006).

The employment rate of people with tertiary and secondary education is higher than the lower secondary level in OECD countries, which reflects an appropriate degree of

human capital capitalization. Education is therefore a prerequisite for employment and the most important asset of the human being. Although it does not offer an infallible guarantee against a possible future unemployment, it generally improves the chance of finding a job.

Analyzing the structure of employment by level of education in Moldova during the period of 2012-2014, we can reveal the way of human capital valorisation with superior qualities. Thus, the share of population with a higher level of training, in the total amount of population, grew mostly in 2012-2014, compared with the rates corresponding to other levels of education, which have a modest increase complementarily with a sharp decline, from 14.8 % to 9.7 % of the unqualified or poorly trained population.

The numerical increase of the total population in recent decades, which showed a positive balance in all groups of countries, including Moldova, was a factor of employment increase.

The deteriorating of the situation on the labour market is illustrated by the following phenomena:

- The reduction of employment rate among working age population;
- The activity rate is declining, except for OECD countries;
- The employment rate of the working population experiences a general deterioration, which leads to absolute decline of employment by recording a higher number of unemployed persons.

A typical phenomenon for the Republic of Moldova and for world less developed countries is the phenomenon known as “human capital erosion” contributing to unemployment.

The underutilization of the human capital, its erosion through the phenomenon of unemployment, are manifestations of the current world crisis affecting the economy and society as a whole. Following the lack of integral capitalization of the human capital on the labour market, this is deteriorated and loses its qualities, wasting the invested resources in its training and development.

3. The analysis of unemployed persons of the Republic of Moldova

The size of unemployment and the unemployment rate are the result parameters of the labour market and expressions of health state and functionality of the economic organism as a whole. Unemployment notably varies, not only in terms of time but also in terms of the regions of the globe. While some countries are characterized by high labour participation, suffering only from the inevitable unemployment rate, others, most countries are facing major difficulties due to high unemployment rates, of structural nature. Each percentage point of the unemployment exceeding the minimum rate inevitably reflects the lack of performance of the economy under consideration.

From the analysis of Table 4, we can see that the last three years, the period of 2012-2014, in the Republic of Moldova, we can observe a high unemployment rate. If we analyse it from the point of view the training, in order to see which level is most vulnerable for this phenomenon, we can highlight that in 2012, the highest rate among men were unemployed in urban are, by level of higher education having the value of 8.1, followed by secondary vocational training level having the value of 6.3 and the high school education, with the value of 6.1.

If we analyse the women, then we can mention that in 2012 the number of unemployed women in urban areas were also women holding higher education, which proves the fact that even they had higher education diplomas, they were unemployed.

Table no. 4. The analysis of unemployed persons of the Republic of Moldova by level of education, average living standard, sex, years

	2012				2013				2014			
	Men		Women		Men		Women		Men		Women	
	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural
Age groups - total												
Level of education - total	26,5	15,7	17,1	8,5	21,2	16,7	15,5	9,6	17,9	11,0	11,5	7,1
Higher Education	8,1	1,3	6,0	1,4	6,1	2,0	5,7	1,1	5,1	1,2	4,3	1,1
General specialized	3,4	1,2	3,4	1,2	4,3	1,1	2,3	0,9	3,0	1,1	1,6	0,8
Secondary vocational	6,3	5,6	2,3	1,6	5,0	5,5	2,2	1,9	4,5	2,9	1,0	1,6
High school, general	6,1	3,0	4,7	1,5	4,0	2,0	4,2	2,5	4,2	1,8	2,9	1,5
Secondary	2,5	4,3	0,7	2,7	1,6	5,7	1,3	2,9	1,2	3,9	1,7	2,1
Primary or no education	0,1	0,3	.	.	0,2	0,5	..	0,2	..	0,1	..	..

Source: elaborated by the author based on BNS, 2016

If we analyse the 2013 year, we can highlight that this tendency of unemployed highly educated persons is maintained, thus in 2013 the rate of unemployed men was 6.1, women 2.0, fact that accentuates the problem of highly educated people. In 2014 we can highlight that the number of unemployed persons was reduced substantially, but the tendency of unemployed highly educated persons was kept in such a way: men with higher education 5.1 in urban areas and women with higher education in urban areas have registered a value of 4.3.

4. Conclusions

This shows that in the Republic of Moldova the problem of employment in workforce still remains, because young people with higher education find a job more difficult because of low human capital and low training level that do not meet the requirements for work. Therefore, it is imperative to adapt employees' potential to labour market requirements, to enrich the human capital with universal values, required by the labour market. Students must have a vast human capital, be prepared to meet labour market requirements. Only in such a way we can highlight the value of their skills and we can get new values and competences.

References

1. Av danei, V., Bujor, O.C., Av danei, L. and Cre escu, I., 2010. *Inovarea în afaceri*. Ia i: Ed. ECOZONE.
2. Dal Prato, A., 1970. *Les activites creatrices de l'enfant*. Paris: H. Dessain et Tolra.
3. Delors, J. (coord.), 2000. *Comoara l untric . Raportul c tre UNESCO al Comisiei Interna ionale pentru Educa ie în secolul XXI*. Ia i: Editura Polirom.
4. Drucker, P.F., 1985. *Innovation and Entrepreneurship*. New York: Harper&Row.
5. Gordon, V.S. and Russel, L.P., 2005. *Proprietatea intelectual* . Bucure ti: Ed. IRECSO.
6. Ionescu, M., 2001. *Pedagogie. Suporturi pentru formarea profesorilor*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitar Clujean .
7. Ionescu, M., 1970. *Demersuri creative în predare i înv are*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitar Clujean .

8. Ionescu, S.C., 2004. *Managementul dezvoltării*. București: Ed. Electra.
9. Ionescu, M. and Radu I., 1987. *Experiența didactică și creativitate*. Cluj-Napoca: Ed. Dacia.
10. Landau, E., 2009. *Psihologia creativității*. București: Ed. Didactică și Pedagogică.
11. Marcu, V. and Marinescu, M., 2006. *Educația tehnologică în societatea cunoașterii*. Oradea: Ed. Universității din Oradea.
12. Marinescu, M., 2003. *Educația pentru noua tehnologie și progres*. Oradea: Ed. Universității din Oradea.
13. Marinescu, M., 2009. *Tendențele și orientările în didactica modernă*. București: Ed. Didactică și Pedagogică.
14. Momanu, M., 2002. *Introducere în Teoria educației*. Iași: Ed. Polirom.
15. National Bureau of Statistics, 2016. Available on: www.statistica.md (visited on 01.02.2016).
16. Videanu, G., 1988. *Noile educații, în Buletinul Cabinetului Pedagogic*. Iași: Ed. Universității „Al. I. Cuza”.
17. Videanu, G., 1988. *Educația la frontiera dintre milenii*. București: Ed. Politică.

SPORIREA COMPETITIVITĂȚII SPAȚIULUI UNIVERSITAR DIN REPUBLICA MOLDOVA PRIN VALORIFICAREA POTENȚIALULUI CREATIV

Asist. univ. dr. Alina SUSLENCO

Universitatea de Stat "Alec Russo" din B. I. I., Republica Moldova

Email: alina.suslenco@mail.ru

Rezumat: În cadrul prezentei lucrări a fost analizată oportunitatea de sporire a competitivității universităților din Republica Moldova prin intermediul valorificării potențialului creativ al corpului academic, al studenților. Actualitatea temei este fundamentată pe necesitatea de a putea asigura competitivitatea universităților, care reprezintă acele locuri unde creația, inovarea, cultura și valorile izvor scurte sunt valorificate în cadrul unui mediu absorbit de creativitate și eliberat prin valorificarea potențialului. În cadrul acestei lucrări a fost analizată situația Republicii Moldova la capitolul de admitere a studenților la universități și analiza absolvenților instituțiilor superioare. Metodologia cercetării s-a axat pe utilizarea metodelor de cercetare empirică, analiză calitativă, analiză sinteză, inducție și deducție, fiecare dintre ele contribuind la cristalizarea rezultatelor cercetării efectuate. În concluzii, menționăm că mediul universitar din Republica Moldova are nevoie de eforturile consolidate ale corpului academic în crearea și sporirea competitivității universităților și crearea oportunităților pentru studenții absolvenți de a se insera mai ușor pe piața muncii.

Cuvinte-cheie: competitivitate, potențial creativ, potențial uman, spațiul universitar.

Clasificarea JEL: M10.

1. Valorificarea potențialului în cadrul spațiului universitar în Republica Moldova

Universitatea ca edificiu al creșterii și valorificării potențialului creativ

În societatea contemporană actuală, caracterizată de dinamism și accelerare, schimbările esențiale se produc în multe domenii, cu viteze care surprind și pe cei mai buni cunoscători ai domeniilor respective și determină adevărate rate de adaptare la schimbările viitorului. Prin urmare, dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității educației reprezintă atât o problemă de viziune, cât și una de îmbunătățire continuă. Au apărut, astfel, numeroase meserii, profesii care sunt valabile pentru un anumit stadiu al progresului tehnico-social, dar intensificarea ritmului acestuia determină schimbări continue în structura profesională. Astfel, asistăm în prezent la situații în care meseriile și profesii tradiționale dispar sau presupun o schimbare radicală a cunoștințelor necesare practicării acestora. Gândirea și acțiunile prospective, bazate pe cunoaștere previzională, sunt necesare astăzi, în toate straturile sociale, dar mai ales în procesele educaționale.

Pregătirea generală și cultura unei persoane se apreciază după cum totul alte criterii față de trecut. Un volum bogat de cunoștințe diverse, care să acopere într-o proporție însemnată informațiile din mai multe domenii, este imposibil de realizat astăzi, când toate domeniile cunosc o continuă aprofundare și diversificare. Eruditul zilelor noastre este caracterizat, în special, prin spirit de orientare, gândire previzională, care au la bază instruirea, experiența, dar, mai ales, posibilitatea de valorificare eficientă a acestora. Acest gen de erudicie se caracterizează mai mult prin abilități cum sunt acțiunile (know-how) și abilitățile unde știi (know-where), ceea ce îți este necesar pentru a fundamenta eficient strategia, tactica și proiectele de utilitate socială și personală.

Asigurarea calității capitalului uman din învățământul superior, din perspectiva formării și atestării competențelor profesionale, vizează două categorii de resurse umane:

a) absolvenții – prin asigurarea competențelor, deprinderilor și abilităților care să le permită inserarea facilă pe piața muncii, în acord cu cerințele acesteia;

b) corpul academic – prin formarea sa în spiritul dezvoltării și modernizării formelor inițiale și continue. Prin urmare, activitatea din universități, finalitatea acesteia, trebuie să

fie corelate cu stringențele societății, cu celelalte niveluri de organizare a învățământului și cu realitățile din economie. O funcție importantă a universității este aceea de vector principal în schimbarea pozitivă a condiției umane, în dezvoltarea valorilor spirituale și materiale ale societății. Lucrul acesta nu se întâmplă de la sine. Instruirea și educația studenților sunt proiectate, organizate și desfășurate pe baza conturării unui cadru reglementat, specific, a unor modele de acțiune verificate prin practica universitară și o îndrumare metodică adecvată.

În continuare, vom reda componentele capitalului uman format în cadrul universităților.

Figura nr. 1 Subiecții de formare a capitalului uman în cadrul universităților

În continuare, vom face o analiză a ratelor brute și nete de cuprindere în învățământ pe ani, în Republica Moldova.

Tabelul nr.1 Analiza ratelor brut și netă de cuprindere în învățământ pe ani

	2009/10	2010/11	Abaterea 10/11	2011/12	+ Abaterea 12/11	2012/13	+ Abaterea 13/12	2013/14	+ Abaterea 14/13	2014/15	+ Abaterea 15/14
Brut											
Învățământ pre colar	75,5	77,1	-1,6	79,6	2,5	82,1	2,5	83,8	1,7	83,9	0,1
Învățământ primar	93,6	93,5	-0,1	93,6	0,1	93,8	0,2	93,1	0,7	92,4	-0,7
Învățământ gimnazial	88,8	88,1	-0,7	87,5	-0,6	86,7	-0,8	87,0	0,3	86,8	-0,2
Net											
Învățământ pre colar	74,0	75,8	1,8	78,3	2,5	80,6	2,3	81,6	1,0	82,3	0,7
Învățământ primar	87,6	87,8	0,2	87,9	0,1	87,9	0	87,1	-0,8	86,9	-0,2
Învățământ gimnazial	84,0	83,3	-0,7	82,9	-0,4	82,3	-0,6	82,6	0,3	82,3	-0,3

Sursa: elaborat în baza, Biroul Național de Statistică, 2016

Astfel, putem observa că cea mai mare rată brută s-a înregistrat la nivelul anului 2014/2015, cu valoarea de 83,9 la învățământul pre colar. La învățământul primar s-a remarcat anul 2012/2013, cu valoarea cea mai mare, de 93,8. Cea mai mare valoare netă s-a obținut în anul 2014/2015 (82,3).

Educația este unul dintre fenomenele care au apărut odată cu societatea umană, suferind pe parcursul evoluției sale, modificări esențiale. „Omul nu poate deveni om decât prin educație”, spunea E. Kant, la modul imperativ. Tot ce înne de umanitate: limbaj, rațiune, sentimente, arta, morală se realizează numai prin educație (Marinescu, 2003).

Societatea actuală, responsabilitățile, individul însuși se mișcă mai repede, mai profund decât la sfârșitul de secol trecut. Problematika lumii contemporane, provocările acesteia și consecințele din domeniul educației au dus la impunerea și operaționalizarea în plan teoretic- explicativ, dar și practic-aplicativ, a unor sintagme, cum ar fi: învățare de-a lungul întregii vieți (lifelong learning), educație de-a lungul întregii vieți (lifelong education), educație permanentă, educația adulților, educația părinților, autoînvățare (self

learning), autoinstruire, autoeducație (self education), autoinformare și autoformare educativă, autonomie educativă, educație globală.

Valul schimbărilor și al noutăților care asaltează viața umanității și a fiecărei colectivități umane a făcut necesară extinderea actului educativ de-a lungul întregii vieți. Educația dată de universitate nu mai este suficientă pentru întreaga viață a omului. În încercarea de a face față provocărilor lumii contemporane, una din direcțiile de restructurare a realității educaționale este: extinderea actului educativ la nivelul întregii vieți a individului.

A învăța și învățarea te perfecționează continuu sunt condițiile educației permanente. Ideea educației permanente nu este nouă, necesitatea permanenței educației în plan individual și istoric fiind intuită de mult timp, în primul rând de la clasicii pedagogiei tradiționale. Încă din secolul al XVII-lea, Jan Amos Comenius (1592-1670) afirma în lucrările sale că „tota vita schola est” – reflecție teoretică, pe care realitatea obiectivă, practică, specialității și știința aveau să o valideze ulterior. S-a afirmat că „pentru fiecare om, viața sa este o școală, de la leagăn până la mormânt” (Văideanu, 1988).

Realitatea contemporană din Republica Moldova confirmă, de fiecare dată, că avem nevoie de o educație permanentă. Nicio societate nu este complet imobilă, așa încât o anumită instruire continuă și la vârsta adultă. În societatea actuală, caracterizată prin mobilitate economică, politică, culturală, noua ordine educațională nu se concepe fără avangarda metodelor pedagogice teoretice și a praxisului educațional.

La baza reformei educaționale din țara noastră stă nevoia unei mai accentuate aplicări a principiului educației permanente și a unei mai mari deschideri a colii spre lume, spre marile probleme globale. Cercetările din psihologia educațională, psihologia vârstelor și a învățării au demonstrat științific: capacitatea indivizilor de a învăța și de a se educa la orice vârstă, prin forme, modalități, tehnici etc. diferite, în ritmuri și cu intensități adecvate și nuanțate, în funcție de particularitățile lor psihosociale și individuale.

Caracteristicile educației permanente sunt redată în Figura nr. 2.

Figura nr. 2 Caracteristicile educației permanente

Source: Marinescu, M., 2003. Educația pentru noua tehnologie și progres, Oradea, Editura Universității din Oradea, p. 21.

În contemporaneitate, caracteristicile educației permanente sunt:

a. caracterul continuu, permanent – ca activitate socială, educația permanentă este analizată în:

- planul social-istoric reprezentând premisa dezvoltării personalității umane și a umanizării omului;

- planul individual (ontogenetic) al membrilor societății, în sensul că educația este continuă, dispunând de limite cronologice a învățării. Educația nu se termină la sfârșitul instruirii colare, ci constituie un proces permanent. Educația permanentă acoperă întreaga existență a unei persoane;

b. caracterul formativ – formarea, dezvoltarea și modelarea personalității umane și autoperfecționarea ei se realizează pe tot parcursul vieții, datorită caracterului său formativ, datorat influențelor formative sistematice și integratoare exercitate asupra ființei umane, pe întreaga existență a unei persoane;

c. caracterul generalizat – educația permanentă reprezintă o activitate socială generalizată, omniprezentă și de amploare, care a pătruns în toate sferele societății contemporane;

d. caracterul dinamic, evolutiv și integrator - educația permanentă angajează un ansamblu de activități și procese evolutive, care integrează și articulează toate formele și tipurile de educație cu care omul vine în contact, toate stadiile și formele educației, toate actele și experiențele educative pe care acesta le trăiește, toate influențele și înfrângerile educative care se exercită asupra omului, precum și autoeducația, într-un ansamblu funcțional integrat, unitar și coerent, care contribuie la modelarea personalității umane;

e. caracterul flexibil – oferta educațională a societății este extrem de diversificată și flexibilă, fiind modelată, în sensul favorizării dezvoltării umane în direcția nevoilor sale educaționale, a aspirațiilor, intereselor, dorințelor, aptitudinilor, talentelor personale, a propriului profil de inteligență (Ionescu, 2009).

Universitățile sunt astăzi acele edificii de știință și cultură unde regăsim, în formă esențializată, întregul tezaur de valori al umanității, adică orizonturile cunoașterii, ale valorilor și sistemelor de acțiune umană în formă lor esențializată.

Fiind într-o lume a schimbărilor rapide, pe care adesea ea le-a declanșat, universitatea își schimbă vechea orientare contemplativă, cu cea acțională. Astfel, se produce o rotație de 180 de grade a acesteia prin întoarcerea privirii a întregii secole de-a rândul spre trecut, spre cele care vizează viitorul.

Ca atare, universitățile joacă, în mod esențial, rolul de busolă în instrucția și educația tinerei generații, în orientarea necesară faptelor noastre, în orientarea profesională. Istoria relevă că dezvoltarea unei comunități este posibilă, în mod real, numai prin păstrarea și dezvoltarea propriei identități naționale și nu prin distrugerea propriilor valori și adoptarea totală a altora, străine de tradiții, obiceiurile și modul propriu de viață.

Universitatea din Republica Moldova joacă un rol major în aprecierea culturii, în creșterea valorilor universale și, totodată, este un puternic scut de apărare împotriva pierderii unei comunități umane străvechi, cum este cea moldovenească. Universitățile alcătuiesc puntea solidă dintre culturi și civilizații diferite, dintre moduri de viață prin care, de mii de ani, comunitățile umane trăiesc, gândesc, produc și creează valori specifice.

În societatea moldovenească contemporană, universitățile trăiesc momentele unei transformări ample, parcurgând un ansamblu de prefaceri și adaptări la noile funcții și situații din civilizația noastră. Acestea sunt puternice influențe de schimbări profunde din domeniul științei, tehnicii, tehnologiei, adăptând tezaurul cunoașterii și acțiunii umane.

Civilizația bazată pe tehnologie tinde să facă mai inteligibilă corelația sa cu noul ordin uman, creșterea și crearea noi condiții de realizare. Progresul moral este cel care conferă progresului tehnic-științific, atât un criteriu de valoare umană, cât și un câmp nelimitat de convertire spre om” (Ionescu, 2009).

Astăzi, progresul moralei avansează, în direcția cunoașterii și instituirii ordinii umane în univers poate fi confirmat de activitățile cotidiene.

Conceptul tehnicienei este încă în curs de elaborare, deși s-au scris numeroase lucrări pe această temă. În esență este divers nuanțat, uneori chiar total diferit, datorită criteriului în raport de care sunt elaborate definițiile. Oricare ar fi denumirea, acest concept ilustrează tendințele prezente în explicarea fenomenului nou de știință și tehnică.

Universitățile nu pot rămâne în afara evoluției tehniciene: creșterea imensă a volumului informațiilor ce caracterizează epoca noastră ar duce la blocarea procesului instructiv-educativ, dacă nu ar fi preluat de calculator o sumă de operații privind stocarea, prelucrarea și diseminarea acestor informații către studenți. Construcția tehnică și

tiințific a calculatorului îi permite acestuia să stocheze, să prelucreze și să transmită mai multe miliarde de informații.

Lumea de mâine nu va fi standardizată, aliniată total la anumite centre de putere. Asemănător stau lucrurile și în ceea ce privește evoluția universităților. Și în evoluția universităților (ca de altfel, și în cadrul lumii vii) este valabilă legea maximei diversificări, în sensul că fiecare universitate s-a dezvoltat și se dezvoltă în condiții proprii, cu adaptările și invențiile pe care le produce și le transmite noilor generații de studenți au multe elemente de unică înțelegere, fără de care nu poate fi înțeles învârmântul superior universitar. Știința și tehnica nu au, în sine, o rațiune morală. Rămâne ca rațiunea umană, transpusă în rațiune didactică, să spună ce se poate dezvolta și ce nu din această cunoaștere și tehnică. Astfel, putem spune că rațiunea umană se identifică, în bună măsură, cu rațiunea care conduce lumea cuprinsă în procesele instructiv-educative (Marinescu, 2003).

De asemenea, universitatea este centrul unde se realizează, la cel mai înalt nivel, educația unor membri ai comunității. Dacă prin educație înțelegem asimilarea la nivel superior a informațiilor, a noi valori și moduri de acțiune și acomodare a comportamentului propriu la noul orizont de cunoaștere, atunci universitatea este instituția reformatoare de bază într-o comunitate umană.

Omul dorit de civilizația europeană este un permanent călător (Homo viator), un om dominat adesea de economie (Homo economicus), dar și un om al călătoriei continue a Binelui, Adevărului, Frumosului.

În concluzie, universitatea are virtutea reconstrucției personalității umane din interior și nu în mod uniform, ci garantând multiplele aspecte particulare. Știm că civilizația românească este o civilizație a acțiunii, a punerii în mișcare de către om a forțelor închise în lucruri, în fenomene, în evenimente.

Menirea europeană a moldovenilor este dată de valorile proprii civilizației noastre: omnia, toleranța, încredința, respectul datorat tradițiilor, cultivarea creativității, spiritul continuării călătoriei a fericirii, comuniunea cu natura, cu universul, cu Dumnezeu etc. Integrarea europeană nu poate fi înțeleasă doar ca ceea ce ne pot oferi celelalte națiuni ale continentului, ci ceea ce putem oferi noi, atât lor, cât și nou.

Dacă luăm în considerare că unul dintre principalele obiective ale universităților noastre este educația, integrarea europeană este o direcție de acțiune prioritară. Este vorba deci, de integrarea universităților noastre în sistemul celor europene. Avem în vedere curriculum-ul necesar și compatibil, informatizarea, interconectarea, pe baza unor programe adecvate care să asigure cu ușurință accesul prin magistrale informaționale la toate segmentele existente în oricare dintre universitățile europene.

Integrarea universităților din Republica Moldova în sistemul european cere tuturor cadrelor didactice și studenților o înaltă și continuă pregătire, spirit de echipă și cooperare, inteligență în acțiune, competitivitate și ambiția de a arăta că universitatea din Republica Moldova este pregătită de a face față și de a dovedi de ce este necesar a gândi prospectiv în ceea ce privește educația, de a avea un capital uman bogat. Educația implică un sistem de transformări în cunoaștere, valori și acțiuni, din perspectiva anumitor finalități, a anumitor obiective.

Nu în ultimul rând, educația universitară înseamnă socializare. De fapt, se poate afirma o caracteristică a acesteia, aceea de a forma oamenii componente necesare pentru a trăi împreună cu alții și a putea ajuta la prosperitatea grupului respectiv. Educația universitară trebuie să dezvolte capacități necesare apartenenței la umanitate, la națiune respectiv sau la familia în care se dezvoltă.

Europenismul nu este ceea ce vine de la sine, spontan, ci ceea ce ne propunem conștient și realizăm reciproc. Educația europeană semnifică formarea și dezvoltarea trebuințelor celorlalți europeni față de noi și ale noastre față de ei, asimilarea și practicarea

unor valori general-umane comune. Referitor la acest aspect, profesorul Nicolae Vin anu subliniaz : „prezentând informa iile corecte despre fiecare popor din Europa, despre fiecare eveniment major, subliniind spiritul critic i sintezele culturale constructive, educa ia universitar poate duce la apropierea i prietenia dintre oameni i popoare mai mult decât zeci de discursuri politice sfor itoare” (Marcu, 2006).

Universit țile din Republica Moldova oferă studii de licență, masterat, doctorat, pe trei cicluri, în conformitate cu procesul de la Bologna. Astfel, analiza studenților înmatriculați și numărului total de studenți, dup ani i forma de înv țare, este redat în Tabelul nr. 2.

Din analiza Tabelului nr. 2 putem evidenția că numărul total al studenților în instituțiile de învățămînt este în descreștere pentru întreaga perioada analizată, din 2009-2014. Astfel, dac în 2009 num rul studenților total a fost de 109892, în 2011/2012 a fost de 103956, iar în 2014 de 89529 studenți, în descreștere cu 20363 față de anul 2009/2010. Astfel, putem menționa că, pentru perioada dat , numeric, capitalul uman s-a redus deoarece num rul studenților din instituțiile de învățămînt superior s-a redus. De asemenea, dac analiz m aceste date pe forme de înv ț mînt, atunci putem menționa că studenții cu studii la zi au înregistrat, pentru întreaga perioada analizat 2009-2014, un trend descreștor. Astfel, dac num rul studenților în 2009 a ajuns la 78231 studenți, în 2014 erau 57940 studenți, în descre tere cu 20291 studenți.

Dac facem o analiz a studenților de la studiile cu frecvență redusă, putem menționa că num rul lor, pentru perioada 2009-2014, a înregistrat un trend oscilant, cu tendință spre creștere ușoară. Acest lucru s-a observat prin cre terea de la 30071 studenți în 2009 la 31589 studenți în 2014. Acest lucru se explic prin migrarea tinerilor în str in tate. Pentru a continua studiile, aleg ca modalitate de înv țămînt studiile cu frecvență redusă, ca oportunitate de dezvoltare a capitalului uman.

Tabelul nr. 2 Analiza studenților din instituțiile de învățămînt superior după ani, forma de înv țare

	09/10	10/11	Abaterea (+)	11/12	Abaterea (+)	12/13	Abaterea (+)	13/14	Abaterea (+)	14/15	Abatere (++)
Total	109892	107813	-2079	103956	-3857	102458	-1498	97285	-5173	89529	-7736
Studii zi	78231	77742	-489	73840	-3902	70253	-3587	64352	-5901	57940	-6412
Studii f r frecvență	31661	30071	-1590	30116	45	32205	2089	32933	728	31589	-1344

Sursa: elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică, 2016

Potrivit lui Sorin Cristea, educa ia permanent reprezint o direc ie de evolu ie a activit ii de formare-dezvoltare a personalit ii, care vizeaz integrarea structural-func ional a tuturor con inuturilor generale (cele cinci tipuri de educa ie: moral - intelectual - tehnologic -estetic -fizic) i a formelor generale ale educa iei (formal - nonformal -informal), pe tot parcursul i în fiecare moment al existen ei umane, pe coordonata vertical i orizontal a sistemului i a procesului de înv mînt.

Educa ia permanent este în rela ie direct cu dezvoltarea individual i progresul social. R. H. Dave condenseaz esen a educa iei permanente, caracterizând-o ca „un proces de perfec ionare a dezvolt rii personale, sociale i profesionale, pe durata întregii vie i a indivizilor, în scopul îmbun t irii calit ii vie ii, atât a indivizilor, cât i a colectivit ii

lor”. Idei cum sunt „a învăța să fii” și „o societate a învățării”, „o societate a cunoașterii” sau „o societate educativă” sunt asociate cu acest concept (Videanu, 1988).

Analiza numărului de absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior pe cicluri și ani este redată în Tabelul nr. 3.

Din analiza Tabelului nr. 3, observăm că numărul absolvenților total de la instituțiile de învățământ superior din țară s-a redus cu 2337 studenți în perioada analizată (de la 26611 în 2009 la 24274 în 2014). Acest lucru afectează negativ economia țării, educația generației și viitorul societății noastre.

Dacă analizăm absolvenții pe cicluri, pentru perioada 2009-2014, atunci putem menționa că studenții de la ciclul de licență au înregistrat un trend descrescător accentuat. Astfel, din anul 2009, numărul lor a scăzut cu 8987 studenți, de la 26049 la 17062, în 2014. Dacă analizăm ciclul de masterat, putem menționa că numărul studenților este în creștere, pe întreaga perioadă analizată. Astfel, din 2010, când numărul studenților masteranzi era de 4536 până în 2014, când numărul studenților masteranzi era de 6409, numărul lor a crescut cu 1873 studenți masteranzi.

Tabelul nr. 3 Analiza numărului de absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior pe cicluri și ani, 2009-2014

Ani	2009	2010	Abaterea (+)	2011	Abaterea (+)	2012	Abaterea (+)	2013	Abaterea (+)	2014	Abaterea (+)
Total	26611	28408	1797	27788	-620	26730	-1058	24848	-1872	24274	-574
Studii superioare de licență (I)	26049	23264	-2785	22049	-1215	20132	-1917	17744	-2388	17062	-682
Studii superioare masterat (II)	...	4536	...	5100	564	5904	804	6338	434	6409	71

Sursa: elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică, 2016

S-a făcut o schimbare, în domeniul universitar, la care Europa a lipsit, clasificarea universităților de la Shanghai. China este supraputere în știință și economie. Trebuie spus cu toată responsabilitatea: asistăm la un declin al formării profesionale în Europa.

Universitatea rămâne instituția unde se dau cele mai multe idei. E clar că trebuie înnoire. Toate universitățile se ocupă și cu probleme nesoluționate încă (de exemplu, diviziunea științifică). Acest tablou este confuz. Întotdeauna universitatea a dat o viziune integratoare asupra societății. Astăzi, Universitățile mai dau viziuni? Acestea au scăzut. Putem și mai izbutesc să articuleze viziunea. Se trece de la surrogat de viziuni.

În acest context, se încearcă noi soluții de organizare a universităților. Sunt 3 propuneri esențiale și imperioase:

- Noua Universitate – campion, este o universitate deschisă la bază și ultraselectivă la vârf.
- Universitatea cu responsabilitate publică sub control public anteprenorial.
- Universități Globale – constituie soluție sigură cu studenți de pe tot globul. Noua misiune este crearea de lideri. Se pune accent pe partea de inovație (Videanu, 1988).

În concluzii, putem contura că universitatea este spațiul unde se nasc idei, unde se creează, unde se cercetează și se explică, unde studenții deslușesc noțiuni noi, unde cultul

Și cunoștințele creează valori primordiale, unde creativitatea și inovarea sunt prezente pentru a crea valoare și a oferi o strălucire a lumii academice și a lumina calea atingerii competitivității sustenabile universitare. Capitalul uman se naște în cadrul școlii, crește și înfloarește în cadrul universității, fiind îmbogățit de cultura academică și valoarea de cunoștințe. Rădăcinile se culeg la locul de muncă, unde absolvenții își utilizează acel bagaj de cunoștințe și îl dezvoltă pentru dezvoltarea întreprinderii.

2. Fenomenul „erodării capitalului uman”

În vederea stabilirii măsurii capitalului uman se folosește atât abordarea monetară, cât și cea naturală. Cea mai simplă metodă, și anume cea care utilizează prețurile naturale (temporare), este măsurarea capitalului uman în ani de studii. Cu cât perioada studiilor este mai îndelungată, cu atât mai mare este nivelul capitalului uman pe care-l posedă. Referitor la această metodă, se efectuează ajustări, în sensul că un an de studii medii în condiții diferite de anul de studii universitar. Însă, cea mai răspândită metodă de măsurare a capitalului uman este abordarea monetară.

Observăm că, din acest punct de vedere, se poate realiza o măsurare a capitalului uman fie cantitativ, fie calitativ. Cercetarea calitativă în domeniul științelor este sub semnul contradictoriului.

Evaluarea capitalului uman este reprezentată în Figura nr. 3.

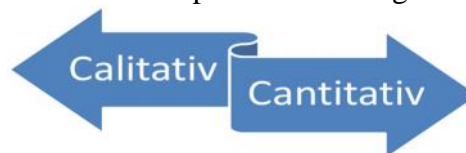

Figura nr. 3. Modalități de evaluare a capitalului uman

Capitalul uman se valorizează pe piața muncii, reflectându-se în caracteristicile ocupării. Rata ocupării, respectiv a participării la piața muncii, pe niveluri educaționale și pe sexe, reflectă diferențierile datorate gradului de instruire. Astfel, ambii indicatori ating niveluri maxime pentru persoanele care au educație superioară, valorile indicatorilor crescând în raport cu creșterea nivelului studiilor absolvite.

Femeile înregistrează niveluri mai reduse ale ratelor de activitate și ocupare decât bărbații, în aceeași categorie de vârstă și la aceleași nivele de educație atinse. De exemplu, rata de participare la piața muncii a femeilor cu studii superioare este de 84,4 % în țările OECD din Europa, iar a bărbaților este de 91,5 % (Marcu, 2006).

Rata ocupării persoanelor cu educație terțiară și secundară este superioară celor cu nivel inferior în țările OECD, ceea ce reflectă un grad corespunzător de valorificare a capitalului uman. Educația este, așadar, o premisă a ocupării forței de muncă și activul cel mai important al ființei umane. Deși nu oferă o garanție infailibilă în raport cu un posibil omaj viitor, ea îmbunătățește, în general, șansa de a găsi un loc de muncă.

Analizând structura populației ocupate pe niveluri de instruire în Moldova, în anii 2012-2014, se poate releva modul de valorizare a capitalului uman cu calități superioare. Astfel, ponderea populației cu un nivel superior de instruire, în totalul populației, a crescut cel mai mult în anii 2012-2014, comparativ cu ponderile aferente celorlalte niveluri de instruire, care au o creștere modestă comparativ cu scăderea drastică, de la 14,8 % la 9,7 % a populației neinstruite sau precar instruite.

Creșterea numerică a populației totale în ultimele decenii, care a prezentat un sold pozitiv în toate grupurile de țări, inclusiv în Republica Moldova, a fost un factor de sporire a ocupării forței de muncă.

Deteriorarea situației pe piața muncii este ilustrată de următoarele fenomene:

- reducerea ratei de ocupare a populației în vârstă de muncă;

- rata de activitate este în declin, cu excepția țărilor OECD;
- rata de ocupare a populației active cunoaște o deteriorare generală, care conduce la declinul absolut al ocupării forței de muncă prin consemnarea unui număr mai mare de omeri.

Un fenomen tipic pentru Republica Moldova și pentru țările mai slab dezvoltate este fenomenul cunoscut sub denumirea de *erodarea capitalului uman*, care contribuie la omaj.

Subutilizarea capitalului uman, erodarea lui prin fenomenul omajului reprezintă manifestări ale crizelor lumii actuale, care afectează economia și societatea, în ansamblul ei. Ca urmare a nevalorificării integrale a capitalului uman pe piața muncii, acesta se deteriorează, își pierde calitățile, risipind resursele investite în formarea și dezvoltarea sa.

3. Analiza omajului în Republica Moldova

Dimensiunea șomajului și rata șomajului sunt parametrii rezultativi ai pieței muncii și expresii ale stării de sănătate și funcționalitate a organismului economic, în ansamblu. Omajul prezintă variații notabile, nu numai în termeni de timp, dar și pe regiuni. În timp ce unele țări se caracterizează printr-o participare ridicată a forței de muncă, suferind doar de rata inevitabilă a șomajului, majoritatea țărilor se confruntă cu dificultăți majore din cauza unor rate înalte ale omajului, de natură structurală. Fiecare punct procentual al omajului peste rata minimă inevitabilă reflectă lipsa de performanță a economiei în cauză.

Din analiza Tabelului nr. 4, putem observa că, în perioada 2012-2014, în Republica Moldova s-a înregistrat o rată a omajului ridicată. Putem evidenția că în anul 2012, cea mai înaltă rată a omerilor din rândul bărbaților era în mediul urban: după nivelul de instruire superior avea valoarea de 8,1, fiind urmat de nivelul de instruire secundar profesional, cu valoarea de 6,3 și cel liceal, cu valoarea de 6,1.

Dacă analizăm femeile, atunci putem menționa că, în anul 2012, omerii din mediul urban erau, de asemenea, femeile deținătoare de studii superioare.

Tabelul nr. 4. Analiza omerilor după nivelul de instruire, mediu de trai, sex, ani în Republica Moldova

	2012				2013				2014			
	Barbati		Femei		Barbati		Femei		Barbati		Femei	
	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural
Grupe de vîrstă - total												
Nivel de instruire - total	26,5	15,7	17,1	8,5	21,2	16,7	15,5	9,6	17,9	11,0	11,5	7,1
Superior	8,1	1,3	6,0	1,4	6,1	2,0	5,7	1,1	5,1	1,2	4,3	1,1
Mediu de specialitate	3,4	1,2	3,4	1,2	4,3	1,1	2,3	0,9	3,0	1,1	1,6	0,8
Secundar profesional	6,3	5,6	2,3	1,6	5,0	5,5	2,2	1,9	4,5	2,9	1,0	1,6
Liceal, mediu general	6,1	3,0	4,7	1,5	4,0	2,0	4,2	2,5	4,2	1,8	2,9	1,5
Gimnazial	2,5	4,3	0,7	2,7	1,6	5,7	1,3	2,9	1,2	3,9	1,7	2,1
Primar sau fr coal	0,1	0,3	.	.	0,2	0,5	..	0,2	..	0,1	..	..

Sursa: elaborat de autor în baza BNS, 2016

Dacă analizăm anul 2013, putem evidenția că această tendință a șomerilor cu studii superioare s-a menținut; astfel, în anul 2013, rata șomajului pentru bărbați a fost de 6,1, pentru femei 2,0. Acest fapt accentuează problema persoanelor cu studii superioare. La nivelul anului 2014, putem evidenția că numărul șomerilor s-a redus substanțial, dar tendința șomerilor cu studii superioare s-a menținut. Astfel, bărbații cu studii superioare din mediul urban înregistrau o rată a șomajului de 5,1, iar femeile din mediul urban cu studii superioare au înregistrat valoarea de 4,3.

4. Concluzii

Acest lucru denotă faptul că, în Republica Moldova, se menține problema inserției pe piața muncii deoarece persoanele cu studii superioare, tinere, își găsesc mai greu un loc de muncă. De aceea este imperios necesară adaptarea potențialului angajaților la cerințele pieței muncii, îmbogățirea capitalului uman cu noi valori universale, cerute de piața muncii. Studenții trebuie să aibă un capital uman vast, să fie pregătiți pentru a face față cerințelor pieței muncii. Doar astfel vor putea pune în valoare aptitudinile și vor putea obține noi valori și competențe.

Bibliografie

1. Avdane, V., Bujor, O.C., Avdane, L. și Creșcu, I., 2010. *Inovarea în afaceri*. Iași: Ed. ECOZONE.
2. Dal Prato, A., 1970. *Les activités créatrices de l'enfant*. Paris: H. Dessain et Tolra.
3. Delors, J. (coord.), 2000. *Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul XXI*. Iași: Editura Polirom.
4. Drucker, P.F., 1985. *Innovation and Entrepreneurship*. New York: Harper&Row.
5. Gordon, V.S. și Russel, L.P., 2005. *Proprietatea intelectuală*. București: Ed. IRECSO.
6. Ionescu, M., 2001. *Pedagogie. Suporturi pentru formarea profesorilor*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitară Clujeană.
7. Ionescu, M., 1970. *Demersuri creative în predare și învățare*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitară Clujeană.
8. Ionescu, S.C., 2004. *Managementul dezvoltării*. București: Ed. Electra.
9. Ionescu, M. și Radu I., 1987. *Experiență didactică și creativitate*. Cluj-Napoca: Ed. Dacia.
10. Landau, E., 2009. *Psihologia creativității*. București: Ed. Didactică și Pedagogică.
11. Marcu, V. și Marinescu, M., 2006. *Educația tehnologică în societatea cunoașterii*. Oradea: Ed. Universității din Oradea.
12. Marinescu, M., 2003. *Educația pentru noua tehnologie și progres*. Oradea: Ed. Universității din Oradea.
13. Marinescu, M., 2009. *Tendențe și orientări în didactica modernă*. București: Ed. Didactică și Pedagogică.
14. Momanu, M., 2002. *Introducere în Teoria educației*. Iași: Ed. Polirom.
15. National Bureau of Statistics, 2016. Available on: www.statistica.md (visited on 01.02.2016).
16. Videanu, G., 1988. *Noile educații, în Buletinul Cabinetului Pedagogic*. Iași: Ed. Universității „Al. I. Cuza”.
17. Videanu, G., 1988. *Educația la frontiera dintre milenii*. București: Ed. Politică.

CORE VALUES OF ENTREPRENEURSHIP OF STUDENTS STUDYING ECONOMICS

Associate Professor PhD Camelia VECHIU

Faculty of Management, Marketing in Economic Affairs of Br ila,
"Constantin Brâncoveanu" University of Pite ti, Romania

Lecturer PhD Gianina NEGR U

Faculty of Management, Marketing in Economic Affairs of Br ila,
"Constantin Brâncoveanu" University of Pite ti, Romania

***Abstract:** World of economic affairs has always been a tough world in which to survive and prosper is not enough to have a brilliant idea. Individuals who initiate a business must possess a number of characteristics combined with financial resources contributes to success of the business started. Among the necessary characteristics of a successful entrepreneur are: perseverance, availability to work, initiative, self-confidence, a positive attitude towards failure, the ability to grasp the emerging opportunities on market, acceptance of risk and uncertainty. Entrepreneurship is a mindset, and in Romania does not exist a tradition of entrepreneurship as it exists in developed countries. Therefore it is encouraging that future economists do not reject the idea of getting involved in a business and take into account the option of becoming entrepreneurs.*

***Keywords:** entrepreneur, students.*

***JEL Classification:** L26, M13.*

1. The research method

Economic literature addressing the subject of entrepreneurship is rich, and many papers addressed a number of issues, such as the definition, size, history, types of entrepreneurs, benefits and risks of entrepreneurs, the role of national culture in entrepreneurship, comparative analyzes on entrepreneurship, types of successful entrepreneurs. All work assigns lay out to characteristics and values that one must have in order to succeed as entrepreneur. Although there is no single point of view, are found among the features of entrepreneurial values such as risk taking, the ability to make decisions, perseverance, ability to cope with failures, and so on. In the academic year 2014-2015, we applied a questionnaire to students, final year undergraduate in which we urged them to prioritize, on a scale from 1-10 (1 point receiving attitude most important) attributes that best describe the entrepreneurship attitude. The first attributes were: passion, optimism, spirit of competition and perseverance. These were followed by: vision, energy, intellectual curiosity, flexibility, risk-taking ability, the ability to learn from mistakes. (Vechiu, 2014) From this analysis we wanted to identify whether students, prospective economists, have an entrepreneurial mentality.

For the analysis we used quantitative research conducted by applying a questionnaire. It contained a series of questions through which we tried to identify entrepreneurial values that are shared by the study subjects.

The research objectives were:

- identifying subjects attitude towards risk, failure, novelties, uncertainty,
- identifying the presence of entrepreneurial intention among students,
- identifying areas where students want to start their own business.

Similar to the analysis of the previous year, we must emphasize that the results of the study conducted in the academic year 2015-2016 can not be considered exhaustive, but the study shows a clear picture of the entrepreneurial values that economists students and their correlation with entrepreneurial intention.

The questionnaire was applied to students in year 3 of the study programs Management and Accounting and Management Information Systems.

Of the group analyzed demographic characteristics are as follows: men 36% and women 64% of the respondents, 79% live in urban areas, while 71% of respondents are working. The areas in which they work are diverse: commerce, accounting, apparel, construction, automotive, defense, sales, distribution, education, public administration, health.

2. Results

Questions put to the respondents aimed to find out whether the features that students have are features that ensure success in business on their own. For this, we asked 11 questions with which we tried to identify how students perceive risk, uncertainty, failure, independence, change, work. We also wanted to find out if they think they have the ability to seize opportunities, if they trust themselves, are persistent or deemed to be people with initiative (Bruno, 2010).

The analysis conducted showed us a number of interesting issues relating to how students surveyed believe that entrepreneurship is a way forward.

Tabel no. 1. Risk taking

Often accept risk in life 7%	Generally accept moderate risk in life 65%	Rarely prefer risky situations 18%	Do not accept risky situations 7%	I do not know / no answer 3%
---------------------------------	---	---------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------

Risks taken by entrepreneurs are diverse: unable to recover the money invested (in case of failure) revenue unreliable (at least at the beginning of the business). Looking at the way respondents accept the risk in life reveals a prudent behavior, which proves that they have the right attitude towards entrepreneurship. In general, entrepreneurs do not assume a high risk when they can not influence the outcome of the situation. They tend to set realistic and achievable targets, and when they take risks, they are usually based on experience, not on instinct. Most respondents (65%) accept moderate risk in life. Although some students (7%) said they often accept risk in life at the same time, they said they prefer clear situations.

Tabel no. 2. Independence

I always loved to be independent 39%	In general, I do not like to depend on others 61%
---	--

Involvement in a business that you establish, you choose the way things go, how to act, and you take your own decisions, satisfies the desire for independence that is found in all students surveyed. The data collected reveals that students, in general, prefer to be independent (61%) and not depend on others. According to data gathered none of the students likes to depend on others.

Tabel no. 3. Attitude towards novelties

I advocate novelties 18%	I accept novelties 68%	Novelties do not bother me 14%
-----------------------------	---------------------------	-----------------------------------

Joseph Schumpeter believes that innovation is the only motivating entrepreneurial function, which separates the entrepreneur from other traders. (V duva, 2004, p. 60) In our analysis attitude towards novelties is moderate, 68% of respondents stating that they

accept the novelties, and only 18% believing they have a proactive attitude towards novelties.

Tabel no. 4. The need for self-realization

I really want to become an important person 22%	I need to be an important person 46%	I would love to become an important person 25%	I do not know / no answer 7%
--	---	---	---------------------------------

The need to become an important person is present in most of those involved in the survey, for 22% the need for achievement is a fundamental need. About half of the respondents (46%) feel the need to be an important person and a quarter believes that they would love to become an important person. Of those who strongly wish to become an important person, 83% are choosing the path of entrepreneurship to satisfy this need.

Tabel no. 5. Acceptance of uncertainty

Uncertainty is a natural thing 11%	Most often I accept uncertainty 18%	I do not mind uncertainty 3%	I prefer certain situations 68%
---------------------------------------	--	---------------------------------	------------------------------------

On the national cultures where the avoidance of uncertainty is high, people prefer stable employment. In Romania the risk is viewed negatively and there is not a culture of assumption of risk. (V duva, 2004, p.108). Over 60% of respondents prefer clear situations and do not like uncertainty. In the current economic environment, all those who want to become entrepreneurs should be fully aware that in doing business will face difficult situations, but also uncertainty. Only 11% of respondents believe that uncertainty is natural part of life. They also want to start a business.

Tabel no. 6. Self-confidence

I have a strong self-confidence 36%	I have self-confidence 54%	To be sure, I ask advices 7%	I always ask for advice 3%
--	-------------------------------	---------------------------------	-------------------------------

The feeling of self worth, confidence in the ability to make decisions, to think, to act are vital to creating and developing your own business. A low confidence or lack of confidence in your own powers did not allow to the entrepreneur to act according to its business needs. Self-confidence occurs in 90% of the respondents, 54% say they trust in their own forces, and 36% believe that they have strong self-confidence. At none of those whose self-esteem is enhanced, appears the fear of start their own business.

Tabel no. 7. Perseverance

I pursued with determination my purpose 28%	I constantly seeking intended purpose 44%	I generally seek my purpose 25%	I am not perseverant in the pursuit of my purpose 3%
--	--	------------------------------------	---

Perseverance helps you go the way any initiative because it enables you to continue on your way despite the obstacles encountered along. Therefore, for an entrepreneur perseverance is the key. Only 3% of respondents said they do not do what is necessary to achieve its purpose, the remaining 97% of respondents say they are persevering people. Of

the respondents 44% of them constantly pursue their intended purpose, 29% pursuing with determination the aim and 25% following their intended purpose.

Tabel no. 8. The spirit of initiative

I am a person with initiative 86%	I am a mild person in initiatives 11%	I do not like to have initiative 3%
--------------------------------------	--	--

The spirit of initiative must characterize those who want to become entrepreneurs. Prefers to do something instead of passively witness the actions of others 86% of respondents. Limited initiatives have 11% of respondents, and only 3% said to have no initiative and prefer routine work and directions.

Tabel no. 9. Identifying the opportunities

I have a special sense for detecting opportunities 18%	In general, I see opportunities arising 75%	I have not really flair in notification of pportunities 7%
---	--	---

Success in business is tied to the ability to identify an unmet need on the market, namely to "see" a business opportunity. Of the students surveyed, three quarters believe they have the ability to see opportunities that arise in their environment. Flair for identifying opportunities have only 18% of respondents, while 7% think that can not see the opportunities that arise around them.

Tabel no. 10. Ability to work

I do not feel tired ever 7%	I feel very good most of the time 47%	I feel pretty good 43%	I'm not feeling too well 3%
--------------------------------	--	---------------------------	--------------------------------

The entrepreneur does not have a fixed work schedule most often it works a lot more hours per week compared with an employee. Intense work regime leaves its mark on family relationships and health. Therefore, it is important for the health of those who want to become entrepreneurs to be at least good. It is gratifying that the health of most respondents is good (97%). All respondents who said they wanted to start their own business, consider that their health is good, which will allow them to work hard and to invest energy in business started.

Tabel no. 11. Accepting failure

Failure does not scare me at all 14%	I'm cautious 29%	I do not think about failure when starting something 54%	Failure terrifies me 3%
---	---------------------	---	----------------------------

In the US, failure in business is seen as a natural step, especially if the one which happened learns from negative experience (Barza, 2015). In Romania fear of failure is a significant barrier to entrepreneurship. When initiating a business, 54% of respondents do not think about failure, do not believe it would be humiliating or they will be penalized by business, 29% is accepted with caution, 14% do not scare all the failure and only 3% are terrified of a possible failure.

This study sought to find out if students intend to carry out their own business after graduation. About half of students (43%) said they want to - start their own business after

finishing college, the rest having confessed that they think of this possibility. Gratifying is that no student rejects the idea of being an entrepreneur. None of those who aim to become an entrepreneur does argue that they do not know the advantages and disadvantages of their future business. Any business implies several benefits and risks, and students said they are aware of them and that they have analyzed, so 43% say they know the strengths and weaknesses of the business desired, while 22% consider that these things are only partially known. The rest of the respondents believe that the advantages and limits of any business are relatively unknown.

3. Conclusions

The research conducted has shown that students surveyed have a tolerant attitude towards failure do not feel fear, accept moderate risk but prefer safe situations. Of course, the results show us how students see of their own mirror and not as perceived by others or how they really are. But in terms of entrepreneurial intention is important the image subjects have about themselves, and about half of the students believe they can face of a difficult entrepreneurial path. As regards the areas in which they want to become entrepreneurs they are diverse: trade, agriculture, telecommunications, consulting, accounting, events, transport, education.

References

1. V duva, S., 2004. *Antreprenoriatul, practici aplicative în România i în alte ri europene*. Bucure ti: Ed. Economic .
2. Barza, V., 2015. *Locul unde e ecurile sunt private ca experien în afaceri*. [On line]. Available at: <<http://www.startupcafe.ro/stiri-idei-20258495-locul-unde-esecurile-sunt-private-experienta-afaceri-cat-mult-conteaza-mentalitatea.htm>>, [accessed march 2015]
3. Bruno, ., 2010. *Valorile întreprinz torilor i poten ialilor antreprenori din mediul rural*. [On line], Available at: <<http://www.revistadesociologie.ro/pdf-uri/nr.3-4-2010/07-Stefan.pdf>>[accessed march 2015]
4. Vechiu, C. and Cior teanu, G., 2014. Analysis of option for entrepreneurship of students studying economics. *Strategii manageriale*, 4 (26), pp.589-594.

VALORILE ANTREPRENORIALE ALE STUDENȚILOR ECONOMIȘTI

Conf. univ. dr. Camelia VECHIU

Facultatea de Management, Marketing în Afaceri Economice Brăila,
Universitatea "Constantin Brâncoveanu" din Pitești, România

Lect. univ. dr. Gianina NEGRU

Facultatea de Management, Marketing în Afaceri Economice Brăila,
Universitatea "Constantin Brâncoveanu" din Pitești, România

Rezumat: Lumea afacerilor economice a fost întotdeauna o lume dură în care pentru a supraviețui și prospera nu este suficient să ai o idee genială. Cel care inițiază o afacere trebuie să posede o serie de caracteristici personale care îmbinate cu resursele financiare contribuie la succesul afacerii inițiate. Printre caracteristicile necesare unui antreprenor de succes se află: perseverența, disponibilitatea pentru muncă, spiritul de inițiativă, încrederea în propria persoană, o atitudine pozitivă față de eșec, capacitatea de a sesiza oportunitățile apărute pe piață, acceptarea riscurilor și a incertitudinii. Antreprenoriatul este o stare de spirit, iar în România nu există o tradiție antreprenorială așa cum există în țările dezvoltate. De aceea, este îmbucurător că viitorii economiști nu resping ideea de a se implica într-o afacere și iau în calcul opțiunea de a deveni antreprenori.

Cuvinte-cheie: antreprenor, studenți.

Clasificarea JEL: L26, M13.

1. Metoda de cercetare

Literatura economică ce abordează subiectul antreprenoriatului este bogată, iar în numeroasele lucrări sunt abordate o serie de aspecte, cum ar fi: definirea, dimensiunile, istoricul, tipurile de antreprenori, beneficiile și riscurile pe care le au antreprenorii, rolul culturii naționale în antreprenorat, analizele comparative privind antreprenoriatul în diferite economii, modele de antreprenori de succes. Toate lucrările dedică spațiu caracteristicilor și valorilor pe care trebuie să le aibă antreprenorii pentru a avea succes. Cu toate că nu există un punct de vedere unitar, printre caracteristicile antreprenoriale se regăsesc valori, cum ar fi: asumarea riscului, capacitatea de a lua decizii, perseverența, capacitatea de a face față eșecurilor etc.

În anul universitar 2014-2015, am aplicat un chestionar studenților din ultimul an de studiu de nivel licență, prin care le-am cerut să prioritizeze, pe o scală de la 1-10 (1 punct fiind atribuit celei mai importante caracteristici), caracteristicile care descriu cel mai bine atitudinea antreprenorială. Primele caracteristici au fost: pasiune, optimism, spiritul de competiție și perseverența. Acestea au fost urmate de: viziune, energie, curiozitate intelectuală, flexibilitate, capacitatea de asumare a riscurilor și capacitatea de a învăța din greșeli (Vechiu, 2014). Pornind de la această analiză, am dorit să identificăm dacă studenții economiști au o mentalitate antreprenorială.

Pentru analiza realizată am folosit cercetarea cantitativă, aplicând un chestionar. Acesta conținea o serie de întrebări, cu ajutorul cărora am încercat să identificăm care sunt valorile antreprenoriale împărtășite de către subiecții studiului.

Obiectivele cercetării au vizat:

- identificarea atitudinii subiecților față de risc, eșec, nou, incertitudine;
- identificarea prezenței intenției antreprenoriale în rândul studenților;
- identificarea domeniilor în care studenții doresc să își inițieze propria afacere.

Similar cu analiza realizată în anul anterior, trebuie să subliniem că rezultatele studiului realizat în anul universitar 2015-2016 nu pot fi considerate exhaustive, dar studiul prezintă o imagine clară a valorilor antreprenoriale pe care studenții economiști le au și corelarea acestora cu intenția antreprenorială.

Chestionarul a fost aplicat studenților din anul trei, de la programele de studiu Management și Contabilitate și Informatică de Gestiune.

Caracteristicile demografice ale grupului analizat se prezintă astfel: bărbați 36%, iar femeii 64% dintre respondenți; 79% locuiesc în mediul urban, iar 71% dintre participanții la studiu lucrează. Domeniile în care aceștia își desfășoară activitatea sunt diverse: comerț, contabilitate, construcții, auto, aparate rare, vânzări, distribuție, învățământ, administrație publică, servicii.

2. Rezultate

Întrebările adresate subiecților chestionați au urmărit să afle în ce măsură caracteristicile pe care studenții economici le prezintă sunt caracteristici care asigură succesul în afacerile pe cont propriu. Pentru aceasta, am adresat 11 întrebări cu ajutorul cărora am încercat să identificăm modul în care studenții percep riscul, incertitudinea, ecul, independența, schimbarea, munca. De asemenea, am dorit să aflăm dacă aceștia cred că au capacitatea de a sesiza oportunitățile, dacă au încredere în propria persoană, sunt perseverenți sau consideră că sunt oameni cu inițiativă (Bruno, 2010).

Analiza realizată ne-a evidențiat o serie de aspecte interesante referitoare la modul în care studenții chestionați consideră că antreprenoriatul reprezintă o cale de urmat.

Tabel nr. 1. Predilecția pentru asumarea riscului

Accept frecvent riscul în via 7%	În general, accept riscul moderat în via 65%	Rareori prefer situațiile riscante 18%	Nu accept situațiile riscante 7%	Nu știu/nu răspund 3%
-------------------------------------	---	---	-------------------------------------	--------------------------

Riscurile asumate de antreprenori sunt diverse: imposibilitatea de a recupera banii investiți (în caz de eșec), venituri nesigure (cel puțin la începutul afacerii).

Analiza modului în care respondenții acceptă riscul în viață ne relevă un comportament prudent, ceea ce ne dovedește că aceștia au o atitudine corectă față de antreprenoriat. În general, antreprenorii coerenti nu își asumă un risc ridicat atunci când nu pot influența rezultatul situației. Aceștia își stabilesc obiective realiste și realizabile, iar atunci când își asumă riscuri, acestea sunt, de obicei, bazate pe experiență, și nu pe intuiție. Majoritatea respondenților (65%) acceptă riscul moderat în viață. Deși unii studenți (7%) au declarat că acceptă frecvent riscul în viață, în același timp, au declarat că preferă situațiile certe, clare.

Tabel nr. 2. Independența

Îmi place să fiu o persoană independentă 39%	În general, nu-mi place să depind de alții 61%
---	---

Implicarea într-o afacere pe care o înființezi personal, îți alegi direcția în care merge, modul de acțiune și îți asumi propriile decizii, satisface dorința de independență prezentă la toți studenții chestionați. Datele colectate ne relevă că studenții preferă să fie independenți, să nu depindă de alții, în general (61%). Conform datelor, niciun student nu preferă să depindă de alte persoane.

Tabel nr. 3. Atitudinea față de nou

Îmi place să promovez noul 18%	Accept noul 68%	Noul nu mă deranjează 14%
--------------------------------------	--------------------	------------------------------

Joseph Schumpeter considera că inovarea este singura funcție antreprenorial motivatoare, care îl separă pe întreprinzător de ceilalți agenți economici (Văduva, 2004, p. 60). În cazul analizei noastre, atitudinea față de nou este moderată, 68% dintre respondenți declarând că accept noul, iar doar 18% considerând că au o atitudine proactivă față de nou. De asemenea, trebuie remarcat că niciun respondent nu manifestă o atitudine negativă față de nou, deoarece niciunul dintre aceștia nu a declarat că se opune noului.

Tabel nr. 4. Nevoia de auto-realizare

Îmi doresc foarte mult să devin cineva 22%	Doresc să ajung cineva 46%	Mi-ar plăcea să devin cineva 25%	Nu știu/nu răspund 7%
--	-------------------------------	--	-----------------------------

Nevoia de a deveni o persoană importantă este prezentă la majoritatea celor implicați în studiu: pentru 22% nevoia de realizare este o nevoie fundamentală. Aproximativ jumătate dintre respondenți (46%) simt nevoia de a ajunge o persoană importantă, iar un sfert consideră că le-ar plăcea să devină cineva. Dintre cei care își doresc cu insistență să devină o persoană importantă, 83% aleg calea antreprenoriatului pentru a-și satisface această nevoie.

Tabel nr. 5. Acceptarea incertitudinii

Incertitudinea este un lucru firesc 11%	De cele mai multe ori accept incertitudinea 18%	Nu mă deranjează incertitudinea 3%	Prefer situațiile clare 68%
---	---	--	-----------------------------------

În culturile în care nivelul de evitare al incertitudinii este ridicat, oamenii preferă locurile de muncă stabile. În România, riscul este privit negativ, neexistând o cultură a suportării riscului (Văduva, 2004, p.108). Peste 60% dintre respondenți preferă situațiile clare și nu agreează incertitudinea. În mediul economic actual, toți cei care doresc să devină antreprenori trebuie să fie conștienți pe deplin de faptul că, în derularea afacerilor, se vor confrunța cu situații incomode, dar și cu incertitudini. Doar 11% dintre respondenți consideră că incertitudinea este un lucru firesc care face parte din viață. De asemenea, aceștia doresc să demareze o afacere.

Tabel nr. 6. Încrederea în propria persoană

Am o puternică încredere în forțele proprii 36%	Am încredere în forțele proprii 54%	Pentru a fi sigur, solicit altora sfaturi 7%	Mă sfătuiesc mereu cu cineva, 3%
---	---	--	--

Sentimentul propriei valori, încrederea în capacitatea de a lua decizii, de a gândi, de a acționa sunt vitale pentru crearea și dezvoltarea propriei afaceri. O încredere scăzută sau lipsa încrederii în propriile puteri nu permite antreprenorului să acționeze conform necesităților afacerii sale. Încrederea în forțele proprii este prezentă la 90% dintre respondenți, 54% declară că au încredere în propriile forțe, iar 36% consideră că încrederea în propria persoană este puternică. La niciunul dintre cei la care stima de sine este accentuată, nu apare teama de a începe propria afacere.

Tabel nr. 7. Perseveren a

Urm resc cu hot rre scopul propus 28%	Urm resc n mod constant scopul propus 44%	n general, nmi urm resc scopul propus 25%	Nu sunt perseverent n urm rirea scopului propus 3%
--	--	--	---

Perseveren a te ajut s duci la bun sfâr it orice ini iativ deoarece te ajut s continui pe calea ta, n ciuda obstacolelor ntâmpinate de-a lungul drumului. De aceea, pentru un antreprenor perseveren a este cheia succesului. Doar 3% dintre intervieva i au declarat c nu îndeplinesc ac iunile necesare pentru a- i atinge scopul propus, restul de 97% dintre responden i declarându-se persoane perseverente. Dintre ace tia, 43% urm resc constant scopul propus, 29% urm resc cu hot rre scopul propus i 25% n i urm resc scopul propus, n general.

Tabel nr. 8. Spiritul de ini iativ

Sunt o persoan cu ini iativ 86%	Am o atitudine moderat n privin a ini iativelor 11%	Nu nmi place s am ini iative 3%
------------------------------------	--	------------------------------------

Spiritul de ini iativ trebuie s îi caracterizeze pe cei care doresc s devin antreprenori. Prefer s fac ceva n loc s asiste cu pasivitate la ac iunile celorlali 86% dintre responden i, care se consider persoane cu ini iativ . Ini iative moderate au 11% dintre responden i i doar 3% declar c nu sunt persoane cu ini iativ , preferând munca de rutin i indica iile celorlali.

Tabel nr. 9. Sesizarea oportunit ilor

Am un sim deosebit al sesizarii oportunit ilor 18%	n general, sesizez oportunit ile care apar 75%	Nu prea am fler n sesizarea oportunit ilor 7%
---	---	--

Succesul n afaceri este legat i de abilitatea de a identifica o necesitate nesatisfcut , adic de a "mirosi" o oportunitate de afaceri. Dintre studen ii chestiona i, trei sferturi consider c au capacitatea de a vedea oportunit ile care apar n mediul lor. Fler pentru identificarea oportunit ilor au doar 18% dintre responden i, iar 7% consider c nu sesizeaz oportunit ile care apar n jurul lor.

Tabel nr. 10. Disponibilitatea pentru munc

Nu m simt obosit niciodat 7%	M simt foarte bine n majoritatea timpului 47%	M simt destul de bine 43%	Nu m simt prea bine 3%
---------------------------------	--	------------------------------	---------------------------

Antreprenorul nu are un program de lucru fix. De cele mai multe ori, acesta munce te mult mai multe ore pe s pt mân , comparativ cu un angajat. Regimul intens de lucru îi pune amprenta asupra rela iilor de familie i a st rii de s n tate. De aceea, este important ca starea de s n tate a celor care doresc s devin antreprenori s fie, cel pu in, bun . Este îmbucur tor c starea de s n tate a majorit ii responden ilor este bun (97%). To i responden ii care au declarat c doresc s înceap o afacere proprie, consider c starea lor de s n tate este bun , ceea ce le va permite s munceasc mult i s investeasc energie n afacerea ini iat .

Tabel nr. 11. Toleranfa de e ec

E ecul nu m sperie deloc 14%	Accept e ecul cu pruden 29%	Nu m gândesc la un e ec atunci când încep ceva 54%	E ecul m îngroze te 3%
---------------------------------	--------------------------------	---	---------------------------

În SUA, e ecul în afaceri este privit ca o etap fireasc , mai ales dac cel c ruia i s-a întâmplat înva ceva din experien a negativ (Barza, 2015). În România, teama de e ec constituie o barier semnificativ pentru antreprenoriat. În momentul în care ini iaz o afacere, 54% dintre responden i nu se gândesc la e ec, nu consider c ar fi umilitor sau c vor fi penaliza i de c tre mediul de afaceri, 29% îl accept cu pruden , 14% nu se sperie deloc de e ec i doar 3% sunt îngrozi i de un eventual e ec.

Studiul a urm rit s afle dac studen ii inten ioneaz s î i desf oare propria afacere dup finalizarea studiilor. Aproximativ jum tate dintre studen i (43%) au declarat c doresc s - i înceap propria afacere dup ce termin facultatea, restul m rturisind c se gândesc la aceast posibilitate. Îmbucur tor este c niciun student nu respinge ideea de a fi antreprenor. Niciunul dintre cei care î i dore te s devin antreprenor nu a sus inut c nu ar cunoa te atuurile i inconvenientele afacerii la care reflect . Orice afacere presupune o serie de beneficii i riscuri, iar studen ii au declarat c sunt con tien i de acestea i c le-au analizat, astfel încât 43% sus in c tiu punctele tari i pe cele slabe ale afacerii dorite, în timp ce 22% consider c acestea le sunt cunoscute doar par ial. Restul intervieva ilor consider c avantajele i limitele poten ialei afaceri le sunt relativ cunoscute.

3. Concluzii

Cercetarea realizat ne-a ar tat c studen ii chestiona i au o atitudine tolerant fa de e ec, acesta nu îi sperie, accept riscul moderat, dar prefer situa iile sigure. Desigur, rezultatele ob inute ne arat modul în care studen ii se v d în propria lor oglind i nu a a cum sunt percepu i de c tre ceilal i sau cum sunt ei cu adev rat. Dar, în ceea ce prive te inten ia antreprenorial , este important imaginea pe care subiec ii o au despre ei în i i. Aproximativ jum tate dintre studen i consider c pot face fa anevoioasei c i antreprenoriale. În ceea ce prive te domeniile în care ace tia doresc s devin antreprenori, acestea sunt diverse: comer , agricultur , telecomunica ii, consultan , contabilitate, organizare evenimente, transporturi, educa ie.

Bibliografie

1. V duva, S., 2004. *Antreprenoriatul, practici aplicative în România i în alte ri europene*. Bucure ti: Ed. Economic .
2. Barza, V., 2015. *Locul unde e ecurile sunt privite ca experien în afaceri*. [On line]. Available at: <<http://www.startupcafe.ro/stiri-idei-20258495-locul-unde-esecurile-sunt-privite-experienta-afaceri-cat-mult-conteaza-mentalitatea.htm>>, [accessed march 2015]
3. Bruno, ., 2010. *Valorile întreprinz torilor i poten ialilor antreprenori din mediul rural*. [On line]. Available at: <<http://www.revistadesociologie.ro/pdf-uri/nr.3-4-2010/07-Stefan.pdf>>[Accessed march 2015].
4. Vechiu, C. and Cior teanu, G., 2014. Analysis of option for entrepreneurship of students studying economics. *Strategii manageriale*, 4 (26), pp.589-594.